

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

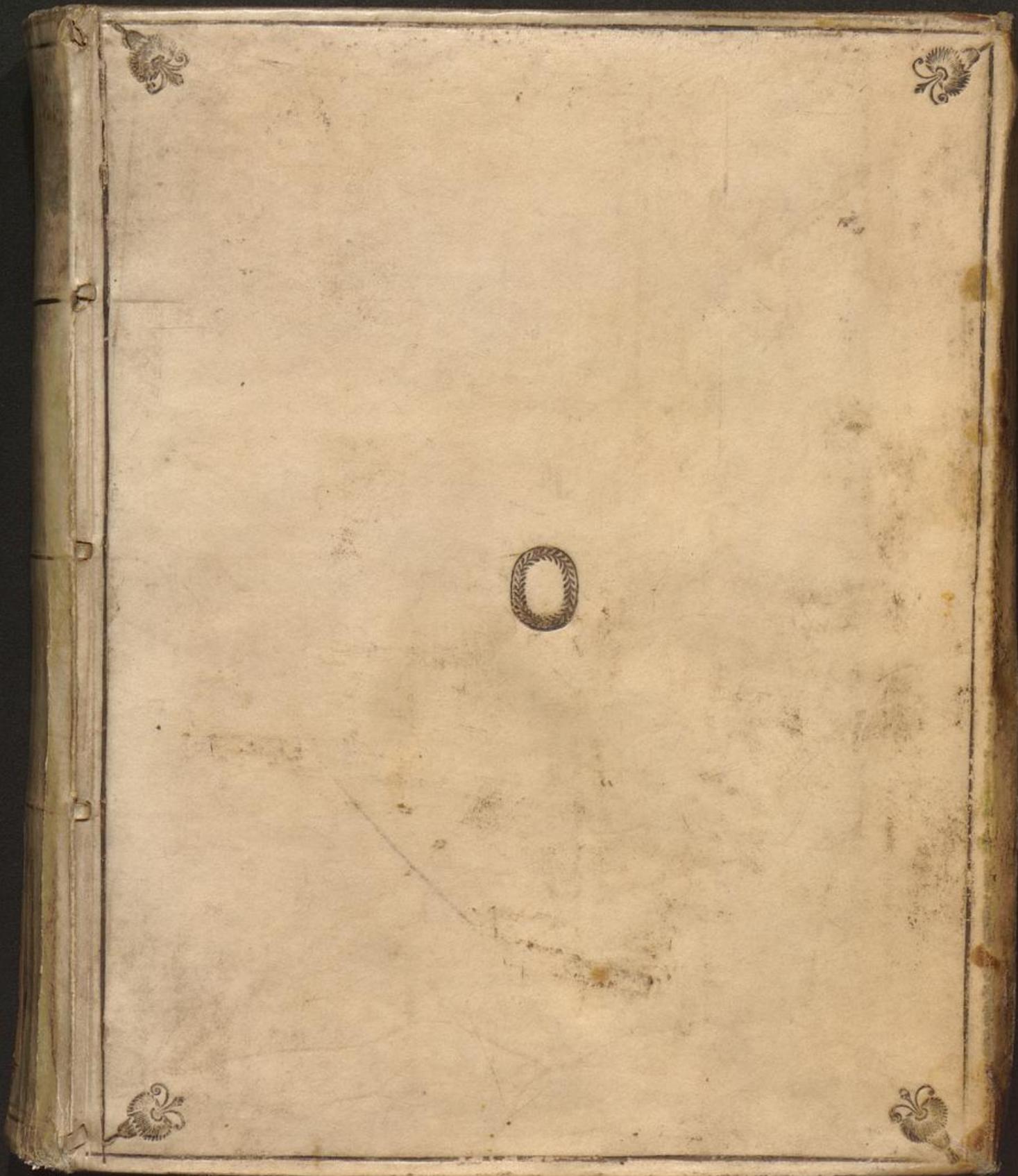
Universitätsbibliothek Paderborn

Chronicon Montis-Sereni Sive Lavterbergense

Mader, Joachim Johann

Helmeſtadi, 1665

urn:nbn:de:hbz:466:1-11088

N III. 25.
38

Th. 4889.

Reverendissimo Selsissimog
Principi ac Domino
D^{no} FERDINANDO
Episcopo Paderbornensi,
Coadjutori Monasteriensi,
S. R. I. Principi,
Comiti Pyrmontano, & Libe.
ro Baroni de Furstenberg,
Domino suo clementissimo,
cum omnigena felicitatis
voto,
humillime offert
JOACHIMUS JOHAN. MADERUS.

CHRONICON MONTIS-SERENI

SIVE LAVTERBER-
GENSE,

ANTE ccccxl ANNOS COLLECTVM,
& jamdudum à

CLARISSIMIS VIRIS

MARQUARDO FREHERO atque
HENRICO MEIBOMIO promissum;

NUNC DEMUM

VNA CVM VETERVM MISNIÆ MARCHIONVM
IN EODEM MONVMENTO ÆRI INCISO, ALIO-
RYMQVE MONASTERIORVM CHRONICIS
VETVSTIS AC FVNDATIONIBVS,
ex CODD. MStis

EDITVM

TABVLISQVE GENEALOGICIS IL-
LVSSTRATVM,

à

JOACHIMO JOHANNE MADERO.

HELMESTADI,

Typis & sumptibus HENNINGI MULLERI, Acad. Typ.

ANNO MDCLXV.

SERENISSIMIS PRINCIPIBUS

AC DOMINIS,

DN. AVGVSTO,

DN. GEORGIO WIL-
HELMO,

DN. IOHANNI FRI-
DERICO,

DVCIBVS BRVNSVICENSIVM ET
LVNEBVRGENSIVM,

PATRIÆ PATRIBVS OPT. MAX.

DOMINIS SVIS CLEMEN-
TISSIMIS,

EGRE-

EGREGIA HÆC
ATQVE IAM LONGO TEMPORE DESIDERATA
GERMANICÆ ANTIQVITATIS
MONVMENTA,
GLORIOSISSIMORVM EORVNDEN
MAIORVM,
LOTHARII IMP. II.
HENRICI COGNOMENTO
LEONIS,
OTTONISQVE IMP.
EIVS NOMINIS QVARTI,
VT ET RELIQVORVM EIVS ÆVI
AVGVSTORVM,

a 2

PRO-

PROPINQVA COGNATIONE ILLOS
ATTINGENTIVM,
CELSISSIMORVMQVE MISNIÆ
MARCHIONVM, SAXONIÆQVE
PALATINORVM,
EX EADEM CVM ILLIS
MAGNI WIDICHINDI
AMPLISSIMA ATQVE EMINEN-
TISSIMA STIRPE
FELICITER DESCENDEN-
TIVM

RES

RES DOMI MILITIAEQVE,
INTEGRIS FERME DVOBVS
SECVLIS,
NON SINE
SINCERÆ IN DEVM ET PATRIAM
FIDEI
PRÆCLARISSIMO EXEMPLO
PIISSIME FORTISSIMEQVE
GESTAS
LVCVLENTER REPRÆSENTANTIA,
ANIMO SVBIECTISSIMO
L.M.D.D.D.

IPSORVMQVE SERENI-
TATIBVS
VITAM LONGEVAM,
IMPERIVM DIVTVRNVM,
ET FELICISSIMA OMNIA PRECATVR,
SEQVE AC STVDIA SVA
HVMILLIME COMMENDAT,
SERENITATVM EARVNDEN
SVBIECTISSIMVS OBSEQVEN-
TISSIMVSQVE
JOACHIMVS JOHAN, MADERVS,

SAL-

SALLVSTIVS

Iugurthino.

Sæpe audiui ego, Q. Maximum, P. Scipionem, præterea civitatis nostræ præclaros viros, solitos ita dicere: Cum majorum imagines intuerentur, vehementissime sibi animum ad Virtutem accendi. Scilicet non ceram illam, neque figuram, tantam vim in se habere: sed memoria rerum gestarum eam flammam egregiis viris in pectore crescere: neque prius sedari, quam virtus eorum famam atque gloriam adæquaverit.

INDEX

INDEX CHRONICORVM QVÆ HOC
VOLVGINE CONTINENTVR.

I. CHRONICON MONTIS-SERENI sive LAV-
TERBERGENSE præter monasterii sui, Veterumque
Misiæ Marchionum gesta, etiam alia Rom. Imperii com-
memorans, ab anno CIO CXXIV ad CIO CCXXV. Cum mo-
numento dictorum Marchionum æri inciso. à pag. 1. ad 201.

II. Chronicon MONASTERII GOZECENSIS,
cum primis Veterum Saxonie & Sommerseburgi Comitum
Palatinorum, Thuringieque Landgraviorum facta enar-
rans; ab anno Christi CIO XLI. ad CIO CXXXV. à pag.
207. ad 240.

III. Chronicon MONASTERII PEGAVIENSIS, po-
tissimum Historiam WIPERTI LVSATIAE quondam
Marchionis, filiorumque ejus, pertractans. Incipit ab anno
Christi CIO XL. desinit in CIO CCXII. à pag. 241. ad 268.

IV. Variorum GERMANIAE MONASTERIORVM
FVNDATIONES collectæ olim per Monachum quendam Be-
nedictinum. à pag. 269. ad fin.

V. Præmissa his omnibus sunt ex WOLFGANGO
LAZIO, REINERO REINECCIO, DAVIDE CHYTRÆO,
VBBONE EMMIO, Genealogica varia, uti & ex his ipsis
Chronicis depromptæ aliquot Tabb. Genealogicæ.

INDEX

JOA-

IOACHIMVS IOHAN. MADERVS
BENEVOLO LECTORI

S. P. D.

NAndem aliquando in lucem profero jam ultra sexaginta annos promissum literato orbi LAUTERBERGENSE, sive MONTIS-SE RENO, illustris quondam Magdeburgensis dioeceseos Monasterij, vulgo Petersberg appellati, Chronicon, à Nobilissimo Viro MARQUARDO FREHERO, Consiliario quondam Archi-Palatino, antiquiorum ac rariorum Germaniæ Historicorum vindice celeberrimo, nescio unde, erutum, atque V. CI. HENRICO MEIBOMIO in vicina Srenissimorum Ducum Brunsvicensium & Lüneburgensium Academia Germanicæ Antiquitatis assertori æque strenuo, edendum datum: ut in Directorio suo Scriptoribus à se evulgatis præfixo, ipsemet *Freherus* voluit indicare. Exhibet vero Tibi Auforejus, cœnobij istius monachus, præter integri seculi historiam, ab anno videlicet 1124. ad 1225. cum primis monasterij sui & adjacentium quorundam primordia quidem sat auspicata, at progressus parum felicices; quod, quanto majore studio, iuvandæque pietatis proposito sacræ ædes à pijs Principibus tum temporis extruerentur, amplisque redditibus adaugerentur, tanto major luxus & disciplinæ monasticæ insequeretur corruptela, morumque integritas eo pronius inciperet fatiscere atque collabi. Adeo vero vetius est, quod Cyrenensis ille Eremita & Presbyter apud Sul-

Monasterij
Lauterbergianum seu
dici Petri
situm non
procul ab
Hali Saxo-
nica in mō-
te, Fabricius
Annal. Misn.
lib. 1. pag. 97.

b pitium

pitium Severum ad quendam aurum sibi offerentem dixit;

Dialog. 1.
num. 2. pag.
517. edit.
Lugd. Bat.
1647.
De vitæ
monasticæ
initii vide
Histor. Tri-
part. lib. 1.
cap. xi. Ni-
ceph. Callist.
Hist. Eccles.
lib. 3. cap. 39.

Præfat. in
Tractat. de
Mon. Tom.
3. Script.
Goldasti.
Epist. 22.
ad Eustochi-
um. Tom. 1.
p. 188. edit.
Paris. 1602.

a Ecclesiam auro non strui, sed potius destrui! Primi in Ægypto monachi, unde omnis monasticæ profuxit ratio; *b* non alio sine aut proposito in monasteria congregati, humane sese obedientia mancipabant, quam ut a turba strepitu & seculi curis semoti carnem frenare, mores componere, ABSTINENTIAQUE, que omnium longe pulcherrima virtus est, sese exercere, atq; hac via ceu adminiculo quodam & pedagogo ad ampliorem fructum mysteriorum fidei eluctari contra mundum & Satanam possent; ut re ipsa non aliud cœnobium, quam animorum rebus divinis vacantium, & corporum victum labore quarentium, gymnasia quadam ac veluti schola fuerint; verba sunt ea de re differentis Vadiani. *c* Prima apud eos confœderatio est, inquit B. Hieronymus, *d* obedire majoribus, & quicquid iusserint facere. Divisi sunt per decurias ac centurias; ita ut novem hominibus decimus præsit, & rursus decem sub se prepositos centesimus habeat. Manent separati, sed junctis cellulis usq; ad horam nonam, ut institutum est: nemo pergit ad alium, exceptis his Decanis quos diximus, ut si cogitationibus forte quis fluctuat, illius consoletur alloquiis. Post horam nonam in commune concurritur, psalmi resonant, scriptura recitantur ex more, & completis orationibus, cunctisq; residentibus, medius, quem Patrem vocant, incipit disputare. Quo loquente tantum silentium fit, ut nemo alium respicere, nemo audeat excreare; dicentis laus in silentio est audientium, tacita voluntur per ora lacrymæ, & ne in singulis quidem erumpit dolor. Cum vero de regno Christi & de futura beatitudine & de gloria cœperit annuntiare ventura; videas cunctos moderato suspirio intra se dicere: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam. Post hæc concilium solvitur, & unaquæq; decuria cum suo parente pergit ad mensas, quibus per singulas hebdomadas vicissim ministrant. Nullus in cibo strepitus est, nemo comedens loquitur. Vivitur pane, legu-
minibus

minibus & oleribus, qua sale solo condiuntur: vinum tantum senes accipiunt, quibus, ut & parvulis, saepe fit prandium, ut aliorum fessa sustentetur aetas, aliorum non frangatur incipiens. Dehinc consurgunt pariter, & hymno dicto ad praesepia redeunt; ibi usque ad vesperam cum suis unusquisque loquitur & dicit: Vidistis illum & illum? quanta in ipso sit gratia? quantum silentium? quam moderatus incessus? Si infirmum viderint consolantur: si in Dei amore ferventem, cohortantur ad studium. Et quia nocte, extra orationes publicas, in suo cubili unusquisque vigilat, circumveunt cellas singulorum, & aure apposita, quid faciant diligenter explorant. Quem tardior rem deprehenderit non increpant, sed dissimulato quod norunt, eum sapius visitant, & prius incipientes, provocant magis orare quam cogunt. Opus diei statum est, quod Decano redditum, fertur ad Oeconomum, qui & ipse per singulos menses Patri omnium cum magno tremore reddit rationem: à quo etiam cibi, cum facti fuerint prae gustantur: & quia non licet dicere cuiquam, tunicam & sagum, textag, juncis strata non habeo: ille ita universa moderatur, ut nemo quid postulet, nemo non habeat. Si quis vero caeperit agrotare, transfertur ad exedram latiore, & tanto senum ministerio consovetur, ut nec delicias urbium, nec matris querat affectum. Dominicis diebus orationi tantum & lectionibus vacant: quod quidem & omni tempore completis opusculis faciunt. Quotidie aliquid de Scripturis discitur. Jejunium totius anni aequale est, excepta Quadragesima, in qua sola conceditur districtius vivere. A Pascha ad Pentecosten caena mutantur in prandia, quae & traditioni Ecclesiastica satisfaciat, & ventrem cibo non onerent duplicato. Quibus consimilia adfert B. Augustinus lib. de moribus Catholicae Ecclesiae, cap. xxxi. atque istorum omnium ocularis testis Johannes Cassianus; quippe qui e monasterij in Bethlehem monachus, quod non longe fuit à spelco in quo Dominus noster Jesus Christus ex virgine nasci dignatus est, ut ipse de semet scribit, f. majorem perfectio-

lib. 4. de
Instit. Mo-
nach. c. 91.
f. Collat. 22.
c. 3.

g pag. 60.
edit. Ant-
verp. 1639.

b Eucherius
lib. de laude
eremi. p 79.
edit. Lugd.
1613.

i pag. 21. &
scqq. edit.
Helmst. 1675
& Chrono-
logia S. S.
istius insu-
lar. Edit.
Lugd. 1613.

l Tom. 1.
Operū Au-
gust. p. 662.

4
nis desiderans gratiam, Aegyptum petiit, ac remotissima etiam
Thebaidos eremo penetrata, mores cœnobarum ibidem
accurate inspexit. Atque hic ipse est, qui memorante g
Gennadio, à Johanne Chrysostomo Diaconus ordinatus, apud
Massiliam Presbyter duo condidit monasteria, id est, virorum
& mulierum: In quibus quæ oculis hauserat animo
que perceperat, dubio procul, sedulo propagavit. Con-
fluxerat vero ut de reliquis etiam vetustis monachorum col-
lectionibus nonnulla tangam, jam ante Cassiani in illas
terras adventum, Honorato duce non incelebris eorum cœ-
tus h qui divisis cellulis Aegyptios patres Gallis intulerunt in
Lerina, ad littus inter Liguriam & Massiliam in Italiae &
Galliae confinio sita insula, ex qua, tanquam ex equo Tro-
jano, innumeri Ecclesiae principes, hoc est, Episcopi atque
Doctores prodierunt; quorum præcipuos illustre quondam
memoratae Juliae sidus Georgius Calixtus, Præfatione ad Vin-
centij Lerinensis Commonitorium, i recenset; & singulari li-
bro persecutus est Vincentius Barralis Salernus k istius insulae
hoc nostro seculo monachus. Adhæc etiam dictus jam
nobis laudatissimus Hipponensium præsul, adhuc presbyter
monasterium intra Ecclesiam instituit, & cum Dei servis vivere
cepit, secundum modum ac regulam sub sanctis Apostolis institu-
tam; maxime, ut nemo proprium in illa societate haberet, sed eum
essent omnia communia, & distribueretur unicuique, prout cuique
opus esset: sicut Posidonius Calamensis Episcopus libro de vi-
ta & moribus ejusdem refert. l Ex quo, innotescente de die in
diem sanctorum servorum Dei proposito, continentia & paupertate
profunda — magno desiderio poscere & accipere deinceps Episcopos
cepere: — qui & ipsi Domini Ecclesiis propagatis, & monasteria
instituerunt, & studio crescente ad discationis verbi Dei, ceteris
Ecclesiis promotos fratres ad suscipiendum sacerdotium præstiterunt.
Ne interim sitam Magnum Basilium, Cæsareæ Cappadociae
Episco-

AD LECTOREM.

Episcopum, qui jam medio seculo IV. testante Ruffino, *m* lib. 2. Hist. Eccles. c. 9.
 Ponti incolas monasteria construere, psalmis, & hymnis & orationibus, docuit vacare, pauperum curam gerere, eiq; habitacula honesta, & que ad victum necessaria sunt, prabere, virgines institvere, pudicam castamq; vitam omnibus pene desiderabilem facere. Ex cujus præceptis ac institutis etiamnum pendent, quotquot vel hodie haud exiguo numero supersunt Græcorum monachi: quorum vitam eleganter depingunt Christoph. Angelus, libello de statu & ritibus Ecclesiæ Græcæ; & Metrophanes Critopulus in Confessione Ecclesiæ Orientalis cap. xix. & ac Jacobus Goarus, notis ad Græcorum Euchologion, pag. 120. p

Sane perbeato huic Patri tribuitur, quod dispersos tum temporis in Oriente monachos coeperit in cœtus congregare, certisque legibus devincire, sicut integro seculo post, sub finem videlicet quinti & initium sexti B. Benedictum in Occidente fecisse constat: ut ita reliquis quasi congregationibus monasticis fere posthabitis, illorum cum primis regulæ atque instituta, illius quidem in Orientali, hujus in Occidentali Ecclesia inceptum prævalere. Regnavit ea tempestate Justinianus Imperator, is qui legum multiplicitatem, ut eum Gotsfrido Viterbiensi q loquar, abire viavit, quando Benedictus, (cum r in loco qui Sublacus dicitur, & ab urbe Roma quadraginta millibus abest, prius sibi prænitentia locum delegisset, ubi vigiliis ac jeuniis se macerans Deo ministraret,) in castro Casino, quod Harum, juxta Paulum Diaconum, s appellatur, & magna vita meritis & Apostolicis virtutibus effulsit. Regulam vero ejus sermone luculentam, & discretionem præcipuam, ut Gregorij Magni verbis eam Otto Frisingensis i commendat (quam se descripsisse, ait, u ut hanc observantes in monasteriis discant aliquatenus vel honestam vitam, aut inisium conversationis tenere: ceterum posse

eos, qui ad perfectionem conversationis festinant, per doctrinam
 SS. Patrum, & per instituta eorum ad celsitudinem perfectionis
 venire; cum sermo divinus & auctoritas Veteris ac Novi Testa-
 menti rectissima sit norma vita humana) idem is Papa Grego-
 rius ad Pontificatum anno Christi 590. euectus, atque jam
 monachus, & conversatione sua & auctoritate x adeo pro-
 bavit, ut juxta illius institutum quamplurima in Italia pri-
 mum (unde Platina y cum vita monastica rationem Italis de-
 disse ait) & post in regionibus contiguas fundarentur mona-
 cheria; ex quo eundem ipsum doctissimus Tritheimius x in-
 stitutorem & principem Occidentalium monachorum non dubi-
 tavit denominare. Imo vivente adhuc Benedicto, splendo-
 re sanctitatis ejus etiam remotas provincias longe lateq. penetran-
 te, prout Hugo Floriacensis a scriptum reliquit, venerabi-
 lis Bertigrannus Cenomanensis Episcopus legatos ad eum direxit,
 multis exorans precibus, ut illi perfectos dirigeret monachos, per
 quos lucerna disciplina monastica universe innotesceret Gallia.
 Cui pater Benedictus suum sanctum destinavit discipulum Mau-
 rum cum quatuor fratribus, quem ipse in omni religione & sancti-
 tate educaverat atq. nutrierat. Licet non omnes quis monasti-
 cen isto ævo excolerent, ita statim in unius jurarint verba
 magistri, ut ex ejus sibi vivendum duxerint præscripto, sed
 nonnunquam ex multorum collegerint præceptis, quæ mo-
 nasterijs suis crederent salutaria: id quod de Aredio Abbate
 Lemovicino scribit priori fere æqualis Gregorius Turonensis,
 b cujus instinctu genitrix ipsius Pelagia cænobium fundavit,
 in quo non modo Cassiani, verum etiam Basilij, & reliquorum
 Abbatum, qui monasterialem vitam instituerunt, celebrabantur
 regula. Certe in Franciæ Synodo dccxlii. sub Zacharia Papa,
 per Bonifacium Archiepiscopum Moguntinum, jubente
 Carolomanno, congregata, qui præcedente anno c sub ob-
 sentu Majordomatus, una cum Pipino fratre totius regni susce-
 perat

Paulus
 Langius
 Chron. Ci-
 tiz. p. 765.
 y In Iohan-
 ne I. p. 67.
 edit. Colon.
 1626.

z lib. de
 Script. Eccl.
 p. 49. edit.
 Paris. 1511.
 # pag. 137. c.
 dit. Monast.
 1638.

b lib. x. Hist.
 cap. 29.

Annal.
 Franc. Pi-
 thæi sub
 anno 741.

pera curam, inter alia demum legitur constitutum: *d* ⁴ *Capit. Cr.*
monachi & ancille Dei monasteriales juxta regulam S. Benedicti ^{rol. & Lu-}
ordinate vivere studeant, & vitam propriam gubernare, secun- ^{dov. lib. 3,}
dam prædicti patris ordinationem non negligent. ^{cap. 2.} In alia etiam
 hujus anni synodo ejusdem jussu ad *Liptinas* habita, e ^{ibid. cap. 33} *Ab-*
bates & monachi receperunt regulam S. Patris Benedicti ad re-
staurandam normam regularis vite: ut ita publica auctorita-
te, tam civili quam Ecclesiastica, tunc monastica ejus statuta
sint introducta. Quod de Carolomanno ut Principe reli- ^f ^{Adelmus}
 gioso non mirum, quippe qui ipsemer quarto anno post, ^{in Annal. ad}
dimissa seculari gloria habitum mutavit, & in monte Soracte ali- ^{annum 746.}
quamdiu commoratus hoc loco dimisso ad monasterium S. Benedicti
juxta Cassinum castrum constitutum Deo serviturus venit, ibiq;
monachi habitum suscepit. Bonifacius vero prædictus, Roma-
na Ecclesia in Franciam Legatus, prædicatione sua multos etiam
Thuringorum, Hessorum, Austrasiorum & Bajoariorum populos
ad fidem rectam convertit, & monasteria utriusq; sexus instituit
Germania, quæ ceremoniis Benedicti initiavit, ut præter Aven-
tinum g memorix prodidit Marianus Scotus. h Quæ ipsa in ^g ^{Annal. Bō}
 tantam deinceps crevere multitudinem, ut numerum tri- ^{ior. lib. 3,}
 ginta septem millium (absq; ^h ^{Lib. 2. Et.} ^{vi. ad an. 719.} ⁱ ^{Præfat. in} ^{Monasteri-} ^{ologiam su-} ^{am edit. Au-} ^{gust. 1619.} ^k ^{lib. de} ^{Script. Ec-} ^{clcf. p. 47.}
monasteriis, quæ numerum quindecim millium excedebant) atti-
gisse, tradat Carolus Stengelius, i ejusdem Ordinis Mona-
sterij SS. Udalrici & Afræ Augustæ Vindelicorum Professus.
Ex quibus Romana sedes jam Tritheimij temporibus k ^{lib. 2. de} ^{Origin. Mo-} ^{nast. cap. 3,} *Ponti-*
fices ex intervallo habuit decem & octo; Cardinales plus quam
ducentos; Archiepiscopos in diversis Ecclesiis mille sexcentos, E-
piscopos fere quater millia; Abbates insignes, qui doctrina & scri-
ptis claruerunt vel vita, quindecim millia septingentos. Canoniza-
tos autem & sanctorum catalogo insertos, quindecim millia sex-
centos. Erant scilicet antiqua illa Benedictinorum mona-
*stera, ceu recte observat *Aubertus Mirau* l ex *Johanne Ma-*
*riana,**

P R A E F A T I O

riana, simul schola publica ad erudiendam juventutem à viris sanctissimis constituta: unde haud levis publica utilitas extitit, ipsi magnis atq; ingentibus divitiis crescentibus, omnibusq; certatim pios eorum conatus juvantibus. Ex quibus monasteria, velut ex arce sapientia, innumeri prodierunt utriusq; philosophiae cognitione praestantes; divina ac humana. Quod ipsum copiosius ob oculos ponit Paulus Langius, monachus Benedictianus, qui sub initium superioris seculi Civitatis Chronico inclaruit, in quo hæc eius mutua verba: Præcis temporibus utpote Caroli Magni & Ottonum, dum Ordo noster Ecclesiam Dei mirum in modum doctrina & sanctimonia illustraret, studium sapientia permaxime in eo viguit. Et hæc unica fuit & maxima causa, quod monachi eligebantur in Episcopos. Tunc enim literarum gymnasia erant in cœnobiis, & potissimum in celebrioribus Archidisteriis, Fuldensi videlicet, Hirsfeldensi, Corbeijensi, Weisburgenf, Prumiensi, Twicensi, Gemblacensi, Hirsaugiensi & Treverensi: tacendo de Italia, Hispania, Gallia, cæterarumq; provinciarum; præcipue Casinensi, Cluniacensi, Floriacensi, & similibus florentissimis cœnobiis, in quibus monachi & Abbates claruere in omni scibili doctissimi, qui & multa præclara ad utilitatem legentium & fidei defensionem, carmine & prosa ediderunt opuscula, qua usq; in præsens extant, & extabunt, in salutem per secula credentium. Nusquam enim eo tempore per Germaniam instituta literarum fuerant gymnasia, imo & aliquot post seculis Academia, vel (ut ajunt) Universtitatis nomen illustre in omnè pene Occidentis imperio incompertum fuerat. Præter enim Romanum vetustissimum, & Parisiense tunc novum, utpote Caroli Magni jussu, opitulamine & autoritate per nostros doctores Monachos fundatum, nullum in historiis aliud universale legitur extitisse studium. Perinde Reges & Principes cæteriq; nobiles, ad discendum Dei timorem cum literis, liberos suos monachis intra claustra tradiderunt instituendos, quorum pleriq; manentes sub

pag. 763.
Tom. I. Pi.
stor. Fran.
col. 161.

sub regula, disciplina magisterio in viros creverunt sanctissimos: alij per parentes revocati, moderatores reipublica strenui & prudentissimi facti sunt. Juebant id quoque Constitutiones Karoli & Ludovici Imp. n. *Ut schola legentium puerorum fiant; psalmos, notas, cantus, computum, Grammaticam, per singula monasteria discant.* Et lib. v. Tit. 95. *Dignum est, ut filios suos donent ad scholas, sive ad monasteria, ut fidem catholicam recte discant, & orationem Dominicam, ut domi alios edocere valeant.* Scholæ vero ejusmodi, saltem in aliquibus monasterijs, erant duplices; INTERNÆ, religiosis erudiendis dicatæ; & EXTERNÆ, in quibus seculares procerumque & nobilium liberi erudiebantur; quibus nihilo secius præerant doctissimi quique & probatissimi monachi, velut ex *Eckehardi libro de vita B. Notkeri claret, ubi cap. vii. apertissime: Traduntur post breve tempus Marcello scholæ CLAVSTRI, cum B. Notkero Balbulo, & ceteris monachici habitus pueris: EXTERIORES vero, id est CANONICAE, Isoni cum Salomone & ejus comparibus.* Ad quas interiores scholas etiam refero Capit. xlv. Additionis I. Ludovici Imp. *ut schola in monasterio non habeatur, nisi eorum qui oblati sunt, hoc est, religioni dicati: cum canonica, ut ibi appellantur scholæ extra monasterium in aliquo forte adjacente ædificio instituerentur, in quibus & delicatius scholares habebantur, quemadmodum ex cap. xiv. ejusdem Eckehardi itidem manifeste apparet.* Et vero non poterat non optime succedere omnis hæc monastica institutio, præsertim cum ipsi Episcopi, sub quibus Abbates & monasteria tum temporis erant, p. *ad utilitatem Ecclesie militibus Christi preparandis & educandis una studium adhiberent: cui fini etiam, si quando provinciale cogeretur concilium, unusquisq; Rectorum scholasticos suos tenebatur sistere, quo & ceteris Ecclesiis noti essent, & ejus solers studium circa divinum cultum omnibus fieret manifestum.*

Capitul.
lib. i. cap. 74.

Tom. I. Re-
rum Alem.
Goldasti p.
358. ed. Fran-
cof. 1606.

p. Addit. Lu-
dov. II. c. 59.

Accedebat, quod *Missi Dominici* sive *Regij*, qui vel *Episcopi* vel *Comites*, vel *Abbates*, quatuor vicibus quotannis, *q id est, in hyeme Ianuario, in verno Aprili, in estate Julio, in autumno Octobri, legationes suas exercentes, & num r quisque Rectorum populi in suo ordine officium sibi commissum iuste ac Deo placite ad honorem ipsorum & populi utilitatem administrarent, studiose perquirentes, etiam monasteria & collegia adirent, f & de singulorum conversatione, de lectione & cantu, ceterisq; disciplinis ad ordinem Ecclesiasticæ regula pertinentibus, diligenter inquirerent. Quæ omnia cum deinceps remissius atque negligentius fierent, vel plane in desuetudinem abirent, Abbatibus primarijs sub honesta exemptionis specie vel semet ipsos Episcoporum, plus indies seculo quam Deo militantium, insolentiæ & avaritiæ paulatim subtrahentibus, vel etiam Principum voluntate ac patrocínio subtractis, atque Romano Pontifici immediate subjectis: non est mirandum, si (quod sublato Carthaginis metu Romanis accidisse memorat *Velleius Paterculus* t) non gradu, sed precipiti cursu, à virtute descitum, ad vitia transcursum; verus disciplina deserta, nova inducta in somnum à vigilijs, à labore ad voluptates, à negotiis in otium conversa monasteria. Quam tenuem namque eadem ex Legatorum ab illo Urbis Antistite quandoque lustrandarum Ecclesiarum ergo missorum, perceperint fructum, vel ex ijs quæ hoc *Chronico nostro* pag. 188. & seqq. leguntur, perspicuum est: quod corrumpi se plerumque paterentur, quibus id muneris erat demandatum; vel etiam à monachis, disciplinæ monasticæ jugo haud libenter amplius colla submittentibus, Romæque omnia venalia esse haud ignorantibus plane contemnerentur. Quamquam enim Cluniacensium Ordo patrum circa annum Christi 910. instar*

* Werner. * stella matutina in medio nebulosæ istius & scandalosæ temperatis (tempora Formosi & successorum ipsius innuit) in magna humili-

Capit. lib. 3. c. 81.

Ibid. lib. 2. cap. 23.

Ibid lib. 1. cap. 122.

lib. 2. sub tit.

* Werner. *
Ro cvvink
Falcic. Tép.

humilitate & fervore rutilare inciperet atq; proficere per Adonem sive Odonem monachum virum sanctum, acceteros quamplures aque perfectos: qui primi Ordinis S. Benedicti, qui jam in plerisq; locis ceciderat, reformatores extitere: Aliquanto post etiam Ottone Magno imperante x Episcopi quidam affirmarent, melius esse paucos Deo servientes pascere, quam magnum gregem otiosorum nulla in re utilium reipublica, qui neq; Deo satis serviant, sed monastico habitu seculi sequantur voluptates: tamen hoc postremo id tantum effectum est, ut plures in firmitatis sua sibi conscij, deposito habitu, & relictis monasteriis ad seculum redirent: divitijs nihilominus etiam deinceps casus causam huic ordini sæpius præbentibus; ut merito exclamet Auctor Fasciculi temporum modo à nobis citatus: y Devotio peperit divitias, sed (heu) filia suffocavit matrem! Ut tot alios Monachorum Ordines præteream, qui seculo undecimo luxatæ & fatiscenti cœnobiolorum disciplinæ successere, velut z CAMALDULENSIUM, per S. Romualdum; VALLIS UMBROSÆ per Joh. Gualbertum; GRANDIMONTENSIVM per Stephanum; a CARTUSIANORUM per Brunonem; b CISTERCIENSIVM per Robertum, institutos; ut & c CANONICORUM REGULARIVM B. AUGUSTINI, qui sub Juone magistro in Ecclesia B. Quintini Beluacensi capit restorere quorum regulam & d PRÆMONSTRATIENSIVM Ordo circa annum Christi 1120. auctore Nortberto, post Magdeburgensi Archiepiscopo, institutus, amplecti voluit. De quibus omnibus, ut & alijs quamplurimis longa serie postmodum subsecutis, vere dici potest, quod de PRÆDICATORUM & FRATRUM MINORUM Ordinibus sub anno MCCXXIV. scripsit Chronici nostri Auctor: e Quid aliud est hujusmodi novitatum introductio, nisi quaedam exprobatio neglecta & ociosa conversationis eorum, qui in Ordinibus constituti sunt, qui in Ecclesia primitus sunt fundati?

x Albertus Stad. sub anno 941. Abbas Ursperg. p. 159. edita Argent. 1609. Cranzius Saxon. lib. 3. c. 28.

y d. l. pag. 68. ed. Francof. z Vid. Miræum Orig. S. Bened. c. 4. & seqq. a Theod. Petreus Bibliothec. Carthus. Miræus in Orig. Carthus Colon. 1609.

b Paulus Langius Chron. Citiz. p. 779. c Sigebertus ad an. 1107. e Hartm. Sched. Chron. Norimb. p. 193.

d Robertus de Mōte sub anno 1120. Auct. Magni Chro. Belg. p. 145. e pag. 172.

dari? Cæterum, ut ad hunc ipsum aliquando redeamus, ne monasterij sui historiam ipsum tantummodo texuisse autumes, idem ille etiam *f aliorum gesta & casus extrinsecos, hoc est, ad monasterium non pertinentes, dignos tamen memoria,* omnibus ferme paginis *interferuit.* In quibus facile principem locum obtinent quæ de antiquissima Cellissimorum Misniæ Marchionum familia, à TIEMONE usque, Comite Lansbergio & Wetino, ex regia Magni Wedechindi profapia originem ducente, quod Dedo III. & Conradus I. ipsius filij, (quorum hic post mortem Henrici Junioris, g Dedonis II. fratris TIEMONIS, nepotis, à Lothario Imp. Misniæ Marchio est declaratus) Sereni-montis fundatores essent munificentissimi, illiusq; *filiorum atq; heredum natu major deinceps h Advocatus ejusdem ordinarius,* literarum monumentis voluit consignare. Erat hujusmodi nobilium Advocatorum (quos *Principales Advocatos,* vocant *Reicherspergensia privilegia;* i cum juxta eadem titulo *benefeciarum concessio-nis habuerint Subadvocatos sive Subadvocatores suos*) munus præcipuum, ut Ecclesias & monasteria, ac eorundem bona, in mundiburdium sive tutelam defensionemque & patrocini-um reciperent; oblationes & donationes à pijs hominibus Ecclesiis factas in majorem fidem acceptarent; & denique cognoscerent atque jus dicerent in causis criminalibus super furto, rapinis, stupris, incendijs & id genus delictis, circa quæ occupari homines Ecclesiasticos non decebat. Sic enim de illorum officio longe rectius sensisse videtur etiam supra à nobis laudatus Cl. *Meibomius,* Oratione de origine Helmeftadi, *k* quam Nobiliss. *Goldastus,* qui in Glossa ad Burhardi librum de Casibus Monasterij S. Galli, *l* *Oeconomos eorum rerum quæ ad vitam alimoniam & redditus Ecclesiasticos pertinebant, sedulam curam gerentes, temporibus istis Advocatos* vult appellatos. Nam distinctæ etiam in veteri Ecclesia

Oeconomo-

f vid. pag. 1.
g pag. 1.
h pag. 28.
i pag. 102.
 & 210 edit.
 Monach. 1611

k pag. 140.
 edit. Helm-
 stad. 1660.
l pag. 414.
 Tom. 1. Rec.
 Alemann.

Oeconomi atque Advocati fuisse munia, *m* vel vetusti
 Conciliorum canones *n* nos docent, in quibus alia ratione
 τῶν οἰκονόμων alia τῶν ἐκδικῶν sive Defensorum fit mentio. Ita
 enim & Balsamon interpretandam censuit ἡ ἐκδικῶν vocem
 in Synodo Carthag. can. LXXVIII. ἡ δόσις τῶν ἐκδικῶν, τῶν δεφῶν.
 σῶρων λεγομένων: ac Justinianus Imp. Novella xv. περὶ τῶν ἐκδικῶν.
 Διὰ τοῦτο τῆ πατρίῳ Φωνῇ δεφῶν σῶρων αὐτὸς καλεῖται, ὅπως ἂν ἀπαλ-
 λάξῃεν κακῶν τὴν ἀδικημένους. *Propter hoc patria voce eos Defen-*
sores appellamus, quatenus eripiant à malis injustitiam patientes.
 In Ecclesiæ etiam Constantinopolitanæ officijs Ecclesiasticis
 princeps inducitur ο *Magnus Oeconomus*, λαμβάνων τὰ εἰσόδα καὶ
 ἐξόδα, καὶ λογαριασμούς ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ: *rationem habens censuum,*
expensarum & ratiociniorum in Episcopatu: ρ ὁ πρῶτος ἐκδικῶν *ve-*
ro, sive *primus Defensor*, εἰς τὸ ἀντιλαμβάνεσθαι τὴν ἀιχμαλότην
 καὶ κρείττης τῶν ἐγκληματικῶν ἐπιδησιῶν: *ad curam captivorum susci-*
piendam, utque judex sit querimoniarum, quæ ad forum deferun-
tur. Ubi πρῶτος ἐκδικῶν dicitur respectu aliorum ἐκδικῶν seu De-
 fensorum, quos inter eminebat. Et distincte de utriusque
 officio loquitur Fridericus I. ejus nominis Imperator, in
 privilegio Goslariensi Ecclesiæ, anno MCLXXXVIII. dato,
 atque haud ita pridem typis exscripto: *Perlata ad nos impor-*
tunitate, quam in bona Ecclesie nostræ Goslariensis aliquando exer-
cere præsumpserint Advocati, vel villicationes ejus locando,
quod nihil ad eos; vel hereditates litonum Ecclesia sibi usurpan-
do, vel etiam mansos Ecclesia novis collocando colonis: nos
hac illicita de cætero fieri authentico prohibentes edicto,
nullam permittimus Advocatis ad talia perpetranda potesta-
tem. Cum enim de jure Advocatorum coram nobis, in pa-
 latio Goslariensi quæstio moveretur, de communi Principum
 consilio sententiatum fuit, quod in bonis Ecclesiarum Advo-
 cati nihil juris haberent, nisi tantum in tribus casibus, in furto
 videlicet, in pugna, & in raptu; & omnes alia quæstiones essent

m Vide Pho-
 tij Nomoc.
 Tit. x. cap. i.
n Can. 23.
 Conc. Chal-
 ced. Can. 76.
 Conc. Car-
 thag.

o Rituale
 Græcor. p.
 275.

p Codinus
 de offic.
 Epol. cap.
 1. pag. 3.
 edit. Paris.
 1625.

ad *OECONOMVM seu villicum Ecclesie referenda*. Ac tametsi hi ipsi Advocati, de quibus hoc privilegium, & nos loquimur, primitus Principes essent laici, & à Regibus atque Imp. Ecclesijs & monasterijs darentur, q̄ imo cogente necessitate ab hisce postularentur, prout ex Can. 76. Carthaginensi, Capitulari etiam Karoli & Ludovici Lib. v. cap. 31. & 303. perspicere licet; *r quo, quod non prevaleret sacerdos efficere per doctrina sermonem, potestas hoc impleat per disciplina terrorem?* tamen Imperatorum Germanicorum temporibus invaluit, ut Principes ac Comites, cum in terris sibi subjectis Ecclesias & monasteria fundassent, *s* jus sibi hæredibusque suis Advocatiæ in iisdem reservarent; quod propterea nominatus Montis-Sereni fundator benignissimus, tum quidem Wetini (quam falso *VVitebergam* statuit *VVolfgangus Laxius* t) tantummodo Comes, sed post, uti diximus, à Lothario Imp. Misniæ Marchio constitutus, noluit posthabere; verum ne jus suum videretur relinquere, in senectute monachus ejusdem monasterij factus, *u filiorum vel hæredum quemlibet suorum seniore post se Advocatum loci ordinarium designavit; & ut tam filij, quam ministeriales ipsorum, ibi sepulturam haberent*, imperavit. Quam ultimam Optimi Patris voluntatem ex parte filios ipsius subsequitis temporibus fuisse exsecutos, etiamnum declarat monumentum illorum in medio Ecclesie in altitudinem eductum, una cum imagine cujusque, & annum, & diem obitus inscriptum habens: quod à Serenissimo Principe atque Electore, Dn. AUGUSTO, studiorum Mæcenate atque Ecclesie nutricio summo anno 1567. renovatum, ac Serenissimi item Principis ac Domini, Dn. AUGUSTI, Ducis Brunsvicensis ac Luneburgensis, magni Europæ luminis, & Reipub. Christianæ columinis, Domini mei clementissimi, gratiosissimo mandato superiore anno æri incisum, mihi que pari clementia

q̄ Em̄tas deinceps non modo à Principibus ut exēplo Ducis Bertoldi Zaringiæ discimus ap. Conradū de Fabaria cap. 3. de casibus Monast. S. Galli: sed & ab Episcopis & Abbatibus; indicatē Vadiano Tom. xix. Regum Alem. Gollasti p. 103. r Isidor. de prælati p. 34. edit. Genev. 1601. Vid Lehm. Chron. Spir. lib. 4. cap. 1. r lib. 9. de migr. gent. p. 660. edit. Basil. 1557. r Chronic. Montis Ser. pag. 23. r Conf. Petrum Albinum Chron. Misn Tit. xxii, p. 291.

tia

etia redonatum, cum subjectissima gratissimi obsequentissimi-
que animi erga Serenitatem ejus significatione, & volui &
debui TECUM lubens communicare. Certe ab illo glo-
riofissimo Principe CONRADO, haud immerito MAGNI
cognomine condecorato, quippe qui

— *soli fines spatiumq; feracis*
A Nissa lentam dives ad usq; Salam
Extulit:

sicut Georgius Fabricius y de eo canit; atque jam tum filijs
suis amplissimas reliquit ditiones; haud interrupta serie
descendunt, quotquot hodie in Potentissima Celsissimorum Saxo-
nia Ducum Electorali Domo supersunt Serenissimi Principes; ceu
tot celebrium Virorum testimonijs, præfationi huic sub-
nexus, & licet inter se (quemadmodum fieri in Genealogi-
cis plerumque amat) non usquequaque concordantibus,
clarius evadit.

Quandoquidem vero ex Illustrissimorum VVetini Co-
mitum familia etiam originem traxerunt, qui ante Conra-
dum Misnia Marchionem floruerunt Saxonia Palatini; quæ
fane dignitas semper maxima, a ac pro lubitu Imperato-
rum ambulatoria, isto ævo hæreditaria erat facta: Gozecensis
quoque monasterij b ab iisdem pie liberaliterque fundati
Chronicon vetustum, monumentum plane eximium, atque
Excellentium Virorum judicio dignissimum, quod in gra-
tiam Saxonica antiquitatis integrum evulgetur, annectere
placuit. Accedit & alia causa, quod is ipse Saxonie Palati
natus, ab hisce Gozecensibus primum seu VVetinsibus, ad
Sommerseburgios Comites, & inde ad Magnanimum Heroa
Henricum Leonem, ab hoc ad Thuringia Landgravios, & hinc
de novo ad Misnia Marchiones, VVetinsium, ut audivimus,
progeniem, tanquam caput ac fontem suum sit traductus. Ne
que enim firmo talo niti videntur, quæ Cl. Reineccius in Ex-
cerpro

y lib. 1.
Marchion.
Misn. pag.
40. ed. Lips.
z Adæ Pe-
trum Albie-
num Chron.
Misn. Tit. x.
& xv. Lau-
rentiū Pec-
centien,
Theatri
Saxon. c. 2.
Chron. Por-
tense Pertue-
chij c. 1.
a Videlicet
marum Ep-
ist. Tom. 16.
Bibl. P. P.
p. 387. & seqq
Frcherum.
Orig. Palat.
part. 1. & 2.
cap. 1.
b Gozekam
sive Gosbik
infra Naum-
burgum ad
Salam flu-
vium ponit
Spangen-
berg. part. 1.
Chronic.
Mansfeld.
pag. 180.

Francof. 3577. *cerpto Gozecensi una cum Widechindo à se edito e post Fri-*
dericum V. ejus stirpis ultimum, à Nortberto Magdebur-
genſi Antiftite in monaſterium retractum, acceſſiſſe ſcribit:
Cedit ergo Palatinatus alienarum familiarum Principibus. In his
primi VVigbertus & Hermannus Comes VVinceburgenſis, hoſti-
buz uſi Conrado & Alberto Comitibus; quibus cum faceret Lotha-
rius, Dux Saxonie, poſt Imperator, armis horum pelluntur. Nam
 Editus à Renecio Francof. 1580. *hac de Miſnia Marchionatu VViperto, Marchioni Luſi-*
zenſi (cujus hiftoriam poſtvidebimus) ab Henrico V. Imp.
conceſſo, intelligenda eſſe, Monachus Pegavienſis d ad an-
num 1123. clariffimis verbis indicat: Henricus Marchio ju-
nior obiit, pro quo Imperator Henricus binos Marchiones conſti-
tuit, VVigbertum quendam pradiuitem, & Hermannum de
VVinciborg, Adelbertus & Conradus Comites de Saxonie, Du-
cis Lotharij, caterorumq; Saxonum freti auxilio, illis pulſis eo-
 pag. 256. & ſeq. *rum invadunt loca & dignitates. Quæ omnia totidem fere*
verbis refert Epitomator ejus, e jam à nobis emiſſus, niſi quod
in perſona Henrici Marchionis ita ſe implicat, ut ipſus ſeſe,
qua ſe expediat, neſciat. De VVigberto etiam Marchione
ſub eodem anno 1123. paria adſtruit Coſmas Pragenſis lib. III.
Chronici; Iamq; eodem anno, inquiens, Marchionis Deda ex-
rema ſtirpe fato extirpata, Imperator IV. Henricus pradiſti
Deda Marchionatumputans herede deſolatam, dederat VVigberti
ſub potentiam. Sed erat in Saxonie quidam nomine Conradus ex-
tribuz ejuſdem Deda natus, ad cujus manus jure pertinebat ille
Marchionatus. Vnde Dux Ludera & alij Saxones valde in-
 pag. 229. *VVigbertum. Adeoq; ex hoc ipſo Gozecenſi Chronico ſ pateſcit,*
dignitatem Palatinatus Friderico ejus nominis IV. quinto
patri, & Friderici III. nefarie occiſi filio poſthumo à Fride-
rico Sommerſeburgio, quamvis conſanguineo, ereptam & ſuz
familie applicatam. Hujus vero nepote Alberto circa an-
 num

num Christi 1180. sine liberis defuncto *Henricus Leo*, g Bava-
riæ atque Saxonie tum temporis Dux potentissimus, quod
sanguine ei cohæretet, & Comitatus Sommerseburgij &
Palatinæ dignitatis legitimum se hæredem dixit; & *Adelheidi*
Abbatissæ Quedlinburgensi *Alberti* sorori *VVichmanno*
Archiepiscopo Magdeburgio Comitatum vendenti ve-
hementer se opposuit, ipsam arcem *Sommerseburgum* etiam
funditus evertendo. Sed miserandis ipsius temporibus per-
inde ut Principum vicinorum invidia, ex tam amplo, in
quo à Deo ter max. collocatus erat, statu concidit, h sic
& hac dignitate privatus est; eadem in *Ludovicum Thuringie*
Landgravium, vel secundum alios, *Hermannum* fratrem
ejus, devoluta. Ita enim de *Ludovico Monachi Pegaviensis*
Continuatorem sub anno 1180. scripsisse certum est: *Ludovi-*
cus Comes Provincialis, Palatinus (hæc namque vox deest) *effi-*
citur loco Adelberti de Sommerstborg / qui sine hærede
obit. *Hermann*o vero, *Historia de Landgrafis Thuringie* Pa-
latinatum tribuit, i ut & è recentioribus *Buntingius*, k *Fa-*
abricius, l *Spangenbergius*, m alijque; à cuius filio *Henrico*
Rassone, post Imperatore ejus nominis septimo, *deficientibus*
in eo nobilibus Thuringie Principibus, qui de prosapia *Karoli M.*
originem traxerunt, *Thuringie & Saxonie Palatinatus ad Hen-*
ricum Misnie Marchionem transiit, attestante idipsum n *Sisti-*
do *Milnensi Presbytero* ad annum 1247.

Non possum vero, quia ex *Reinecciano Excerpto* sup-
pleam, incuria forte exscriptoris, in hoc Chronico præte-
ritos versus, post illum Hexametrum: *Hic nulli nocuus*, &c.
pag. 220. inferendos:

His miserens Dominus det veniam petimus,

Julius in sextis patrem notat ille Calendis.

Simul & ex *Mansfeldensi Chronico Spangenbergij*, (in quo o *Fri-*
derico II. primo ejus familiæ Comite Palatino adscribun-

d

tur,

g Bunting.
in Chron.
part. I. p. 155.
Meibom.

Chron. Ma-
rienth. p. 17.

h Vide Ar-
noldum Lu-
becens. lib.
2. Chronic.

Slavorum

cap. 24. & 36.

Gerh. Ste-
derburg. in

Hist. Henri-
ci Leonis. p.
228. edit.

Helmst. 1660

i cap. 25.
Tom. 1. Pi-
stor. p. 919.

k Chron.
Brunsvic.

part. 1. p. 155.

l Enarrat.
de Electori-
bus p. 13.

m Chronic.
Mansfeld.

part. 1. c. 232.
n Tom. 1. Pi-
stor. p. 696.

o Sequitur
forte in eo
nominatum

Script. Hist.
Landg. Tur.

c. XI. idem
facientem,

ut & scripto-
rem Annal.

Thur. ibid.
p. 957.

eadē Chro- tur, quæ filio ipsius Friderico III. obvenere) superaddam
 suo Thur. inscriptionem *in loco occisionis ejus cruci lapidea* insculptam p-
 inseruit Za- cius Noster qui *diversimodis ligneam crucem miræ altitudinis ibi*
 charias Ri- positam invenit, nullam injicit mentionem. Est autem talis:
 vander pag. ANNO DOMINI MLXV. HIC COMES CECIDIT
 160. & seqq. PALATINUS FRIDERICUS, HUNC PROSTRAVIT
 9 In Histor. COMES LUDOVICUS, q Ne de alijs nunc dicam, in qui-
 Landgraf. bus ab eo multam discrepat, quæ hic nostrum hac vice non
 Thur secun- est operosus reperere vel refutare.
 da sic legi-
 tur, p. 97.

*Hic expira-
 vit Palati-
 nis Frideri-
 cus, Hassa
 prostravit
 Comes illum
 dum Ludo-
 vicus.*
 Quod demum attinet PEGAVIENSE CHRONI-
 CON r illud secundo loco adjungere non incongruum
 visum est, quod Wipertus Comes Groizensis & Marchio Lu-
 zensis, quem principaliter sibi sumit describendum, hospes
 plane atque advena in illis locis (nam perperam in *Topogra-*
phia Saxonica antiqua Misniæ Marchionum stirpe dicitur
 satus) à *Vvratisho* primum *Bohemia Duce*, ab Henrico quar-
 to *post mortem Dedi* Tiemonis fratris *Misniæ Marchione*,
 secundum Lambertum Schaffnaburgensem, *in premium*
exactæ militiæ constituto, ei terræ præfectus, & post eadem
 ab Henrico V. sicut paulo ante attigimus, ipsemet donat-
 us, non hanc quidem retinnerit diuque possederit, r sed
 nihilominus firmam sibi, inter alios ejus temporis poten-
 tes Dynastas ibidem paraverit principatum, eundemque ad-
 filios propagaverit. Quanta præterea ejus fuerit apud reli-
 quos Imperij Principes, ipsosque Imperatores, autoritas at-
 que existimatio, vel hoc arguit, quod Henricus V. jam à
 parte alienatus, *audiens ipsum apud (hunc) Vvibertum, il-*
lustrissimum & prudentissimum virum; (hoc enim Abbas Ur-
 spergensis illum maclat elogio) *qui partibus in illis quas So-*
rabi inhabitant, principabatur, esse repertum; usq; ad Rhenum
illi ducatum (nam id per legatos ipse supplicabat,) administrari
permi-
 sisset, cuius terram occupavit Wipertus, Henrici nepotem, Dedonis filium, statuit, qui Dedonis est ne-
 pos, Annal. Misn. anno 1113. pag. 187. edit. Argent. 1609.

permisit. Tum quod idem hic, Dux Misnensis limitis, prout inducitur ab Aventino, u post curiam deinceps ab eodem Henrico V. Moguntiaë indictam, suscepta legatione iuit ad Augustum (Henricum IV.) eiq; voluntatem concilij proponens, si quidem saluus esse velit, sibi insignia Imperij, sacra penetralia regni reddere iubet. Quibus Augustus territus, nihil cunctatus paruit, Crucem, hastam, sceptrum, globum, ense, diadema, reddidit, que mox ad filium sunt delata. Meminit eius etiam satis honorifice Paulus Langius; x Anno Domini 1118, inquit, claruit VVicpertus Marchio, vir fortis & strenuus plurimum; de quo mira leguntur & narrantur. Is in provincia que dicitur Swvorbia dominabatur. Tandem præ ceteris ditatus principatum quoq; & Marchionatum in Litiz, sed & Præfecturam in Magdeburg principalem obtinuit. Tandem pro enormitate suorum compunctus criminum inter alia pietatis opera cœnobium insigne & exemptum Ordinis nostri, in honorem D. Jacobi Apostoli maioris fundavit in Begavia, assistente ei S. Ostone Episcopo. In quo quidem monasterio ipse postmodum conversus factus, plenus operibus bonis tandem migravit ad superos. Nec plura hic congerere de eo testimonia allaborabo, præsertim cum plerique alij rei Germanicæ Scriptores vetusti, parum de eo commemorent; ut frustra tot labores, tot pericula adiisse potuisset credi, nisi hunc virtutum suarum præconem natus fuisset Cœnobitam Pegaviensem. Desuerunt enim patriæ nostræ illi Polybij, Diones, Dionysii, Livij, &c. qui ex dignitate populi Romani, uti Tacitus loquitur, y ipsorum res illustres quondam annalibus mandarunt; quamvis ingenia nostris scriptoribus plane non defuerint: ut deplorandam merito hanc infelicitatem nostræ nationis cum Excellentissimo Rittershusio z statuamus, quod cum optimos generis Principes, qui res pulcherrimas & universo nomini Christiano utilissimas fortiter & præclare gesserint, literarum lumine res

lib. v. Annual. Bojor. pag. 166.

x Chronic. Citiz. p. 784. Imagines, Wiperti senioris, ut & Berthæ conjugis, filiorumque Wiperti, & Henrici, ex vetusto quodam libro defumtas, repræsentat Petrus Albinus Chro. Misn. pag. 441. & seqq.

y Annal. 13. c. 31. num. 1.

z. Notis ad Gantherum lib. 1. vers. 124.

res nostrorum hominum carent; idq. ex eo, quod historias scriberent monachi rerum civilium plerumq. imperiti, qui veteres historicos ne per somnium quidem viderant, sine exemplo, sine arte infantes. Renovarunt vero animosissimi illius Principis memoriam, superiore quidem seculo *Ernestus Brotufius*, civis Mersburgensis, nequicquam tamen *Polyhistori Reinuccio* argumento isti satisfacisse visus: *a* atque ante hos sex annos Vir Præclarissimus *Henricus Bangertus*, Gymnasii Lubecensis Rector meritissimus, luculento atque pererudito in *Helmoldum Commentario*; *b* quo etiam illustrem *Ranzoviorum* in *Holsatia* familiam ab hoc *Wiperto* descendisse demonstrat; de quo item *Genealogia Ranzoviana Alberti Abbatis Stadenfis* Chronico olim adjecta, *c* pluribus potest videri.

a Præfat. ad
Hiftor. Wi-
perti,

b pag. 101.
& seqq edit.
Lubec. 1659.

c Edit. Helm-
stad. 1587.

Est vero hoc, quod jam ex veteri *MSto*, casu inopinato ad nos ante aliquot annos delato, in lucem protrahimus *CHRONICON PEGANUM*, tam *Monachi* istius *Pegaviensis* à *Reinuccio*, Anno 1530 *Francofurti* editi, quam ejus *Continuatoris* ab illo prætermitti, tantum epitome: cujus vice nunc ex eodem *MSto* contra integrum damus *GOZECENSE* prænominatum *Chronicon*, ex quo *Reinuccius* solum partem eam, quæ *Antiquorum Saxonie Palatinorum familiam* concernebat, voluerat excerpere, illamque *VVidochindo* *Corbejensi* superaddere: *d* velut ex ijs ipsis *Reinuccij* opusculis jam inventurariis, ac eapropter à *SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO, DOMINO AUGUSTO*, &c. Domino meo clementissimo, ex *AUGUSTA AC TOTO ORBE CELEBRATISSIMA CELSIT. ILLIUS BIBLIOTHECA*, gratiosissime mihi transmissis, diligenti ipsorum collatione facta cognovi; pro tam clementissimo erga hæc studia mea, quantumvis tenuia, affectu, *SERENITATI EJUS* grates quam humillime agens habensque immortales. Utrumque *Chronicon*, quemad-

d Edit. Fran-
cof. 1577.

quemadmodum & MONTIS-SERENI habuere & *Georgius Fabricius*, & *Petrus Albinus*, Historici quondam SERENISSIMORUM SAXONIÆ ELECTORUM celeberrimi; quorum hic in *Catalogo Scriptorum*, e quibus in *Misniæ Chronico* conficiendo usus est, ex manuscripto producit *Conradum Lautenbergium*, ac *Misniæ Chronicon vetus desumptum ex Conrado Lautenbergio, vel Vetero Cellense*; item *Thomanum Lipsiense MStum*, quod alij *Appendicem Lautenbergij* appellarunt: Ille vero in *Misnæ Urbis Annalibus* f etiam tempora uniuscujusque accurate notat, quibus cuique ex istis finis ab Auctore est impositus: in annorum quidem numero, ratione *Gozece* & *Montis-Sereni* nobiscum conveniens, dum ad Christi 1135. scribit: *Finit Chronicon Gotesecium, anno Lotharij Imp. nono*; Ad 1225. vero *Hoc anno desinit Chronicon Conradi Presbyteri Lautenbergij, seu Montis-Sereni, anno Frederici II. Imp. XIV.* In *Pegaviensi* vero à nobis dissentiens; cum nostrum hoc in anno MCCXII. desinat, ille vero ad usque seculi ejus trigessimum sextum extendat. Ex quo colligere datur, quædam etiam hujus Epitomes periisse, quod & ultima ejus in MSto nostro verba aliena manu adjecta, videntur indicare.

Quod vero idem hic *Fabricius* *Chronici Montis-Sereni* verba & res gestas sub nomine *CONRADI LAUTENBERGII* sæpissime citat, ut & laudatus ante *Petrus Albinus* passim facit, dubium omnino reddunt, num is *Conradus* sit *Chronici* hujus Auctor, an vero hoc ipsum ex eo tantummodo sit compilatum. Nam ejusmodi *Compendium* aliquando extitisse, atque adhuc dubio procul in *Saxonice* Bibliothecis extare, cum allata *Albini* verba indicant, tum hæc *Fabricij*, præfatione ad *Siffredi Misnensis Presbyteri Epitomen*, g ubi: *Sunt & alia, inquit, Chronica Misnensia, propria hujus urbis. Vnum quod in clade Austiana desinit, non-*

d 3

dum

e pag. 371.
& seqq.f pag. 94.
107. & 109.g pag. 275.
edit. Lips.

22
 dum in vulgus editum, scriptum lingua vernacula. Alterum quod
 est VETEROCELLENSE, quod solum nomen Chronici
 Misnensis nunc obtinet, estq; à Conrado Presbytero Lauterbergio,
 magna ex parte desumptum, de quibus erit alius aliquando dicendi
 locus. Tum etiam eruditissimus Johan. Gerhardus Vossius
 utriusque distincte meminit, h. Conradi quidem, inter Hi-
 storicos incertae ætatis his verbis: *CONRADVS Sereni-mo-
 nis prope Halim Saxonie Presbyter reliquit Chronica: ita li-
 brum de fundatione Lauterbergi: & alium de primis Marchioni-
 bus Misnensibus.* Quæ tamen, cum ex Johan. Jacobi Freigij
Bibliotheca Gesneri recognita. i videatur mutuatus, ubi in
 eandem fere verba scriptum reperias: *Conradi Sereni-monis
 prope Halim Saxonia Chronica de fundatione Lauterbergi, & pri-
 mis Marchionibus Misnensibus, nondum impressa: quam bene
 ille unicum, cujus hic modo indicium facit, in tres partia-
 tur libros, equidem non video. De altero vero, inter ano-
 nymos incertae ætatis, Incertus scriptor, inquit, k condidit
 Chronicon Montis-sereni, cœnobij in diœcesi Magdeburgensi: quod
 incipit ab anno MXXIV: ac desinit in MXLV. (corrigen-
 dum MCXXIV. & MCXXV.) Hujus MSum Codicem habuit Marquardus
 Freherus, quem se Meibomio edendum dedisse, refert ipse in
 Directorio Historicorum, quod scriptoribus rerum Germanicarum
 à se publicatis premisit. Ne prolixè memorem, quod Albi-
 nus quodque frequenter distinguat inter Conradum Lauter-
 bergium & Chronicon Sampetrinum, l quod haud scio, an
 idem sit cum Montis-sereni, quandoquidem & hoc mona-
 sterium à S. Petro est denominatum: Quod item Fabricius
 nonnunquam ex Lauterbergio referat, quæ in hoc nostro
 nuspiam compareant. Cujusmodi est ad annum 1144: m
*Inter Reinardum præfulem Mersburgensem, & Conradum Mar-
 chionem Misnensem, ob villas aliquot in diœcesi Nisana circa ur-
 bem Budislinam sitas, contentio oritur quam Conradus II. Imp.
 aquis**

46 lib. III. de
 Mist. Latinis
 part. II. pag.
 599.

5 Ed. Tiguri
 1583. p. 171.

k dicto lib
 pag. 732 ed.
 Lugd. Bat.
 1651.

l pag. 123. &
 alibi.

m pag. 95. lib.
 2. Annal.
 Misn.

equis conditionibus dirimit, jure partibus ambabus prescripto. Cum Marchio esset alieniore erga presulem animo Eugenius tertius Rom. Pontifex, literis eum Principi commendat, & reconciliat: ut est in Annalibus Lauterbergi. Item ad annum 1157. n. Circa hoc ² Ibid. pag. 98, tempus Hermannii Burggraviij urbis Misne, & Prebeslai ejusdem urbis Advocati, quos nunc Presectos nominant, fit mentio in Chronico Lauterbergio. Licet pleraque alia, quæ ex eodem Presbytero proferuntur, hic quoque locis indicatis legas.

Nactus vero sum hoc Chronicon, eo ut ederem sine, & quidem ipsius, ni fallor, Meibomij manu ex Freheriano Codice descriptum, à Magnifico Viro Johanne Suvarzkopffo, ^o Vide Præf. ad Lect. Cl. Aulæ Guelphicæ quondam Consiliario intimo & Cancellario, hujusmodi studiorum fautore ac patrono summo; cui, ^{Schraderi in Chron. Marienth. Meibomij edit. Helmst. 1677.} licet pie dudum defuncto, nihilominus tamen, LECTOR BENEVOLE, qui hæc studia pariter amas ac suspicis, meritam propterea gratiam grata mente una mecum persolves. Etiam, quas ultimo loco apposui VARIORUM MONASTERIORUM FUNDATIONES, à quodam olim Benedictino Monacho collectas, atque ex MSto nunc primum erutas, pari cum reliquis loco censebis, ac boni consules. Tuoq; favore ac patrocinio porro mihi, ad majora indices suscipienda, calcar addes.

Qui Te Dei clementiæ atque tutelæ etiam atque etiam commendo. Dabam iv Kal. Iulij; quo die ante hos octoginta sex annos Serenissimus Elector Saxonicus, Dominus AVGVSTVS, Princeps nunquam satis laudatus, in Serenissimo Principe ac Domino, Domino AVGVSTO, Patriæ Patre clementissimo (cujus avunculus major erat) ex aqua & Spiritu tum renascens, AVGVSTISSIMUM AVGVSTI NOMEN, in Serenissimam Ducum Brunsvicensium ac Luneburgensium familiam, auspiciato transfudit, atque etiam in sua potentissima Electorali familia, in qua etiam nunc pari felicitate perdurat, dubio procul propagavit. Penes quas Excellentissimas Domus, ut ille APEX IMPERII, qui AVGVSTI ^{p. Freulph. Lex. Chron. Tom. 1. lib. 7. cap. 16.} declaratur nomine, sit perennis ac sempiternus. Deum ter max. supplex rogo.

SEQUI-

SEQVITVR MONVMENTVM

CELISSIMORVM MISNIÆ MARCHIONVM
quorum vita & obitus in hoc Montis-Sereni Chro-
nico exponitur, in ejusdem Ecclesia adhuc
conspicuum;

Ubi etiam in limine deustæ cujusdam capellæ hos
versus legas lapidi incisos :

DVM SACER AVGVSTVS GOTHANAM DESTRVIT ARCEM;
SACRA HAEC DESTRVCTA EST FVLMINIS IGNE DOMVS.

HÆC DOMVS SEPVLTVRÆ ILLVSTISSIMO-
RVM PRINCIPVM AC DOMINORVM,
MARCHIONVM MISNENSIVM,

RENOVATA ET ÆDIFICATA EST,

*REGNANTE ILLVSTRISSIMO PRINCIPLE
AC DOMINO,*

DN. A U G U S T O,

DVCE SAXONIÆ, SANCTIROMANI
IMPERII ARCHIMARSCHALLO ET E-
LECTORE, LANDGRAVIO THVRINGIÆ,
MARCHIONE MISNIÆ, BVRGRAVIO
MAGDEBVRGENSI

ANNO NATI CHRISTI MDLXVII.

MENSE OCTOBRI

TEMPORE QVÆSTORIS

WOLFGANGI GIRSINGS CIVIS TORGENSIS
ET PASTORIS HVJVS ECCLESIÆ

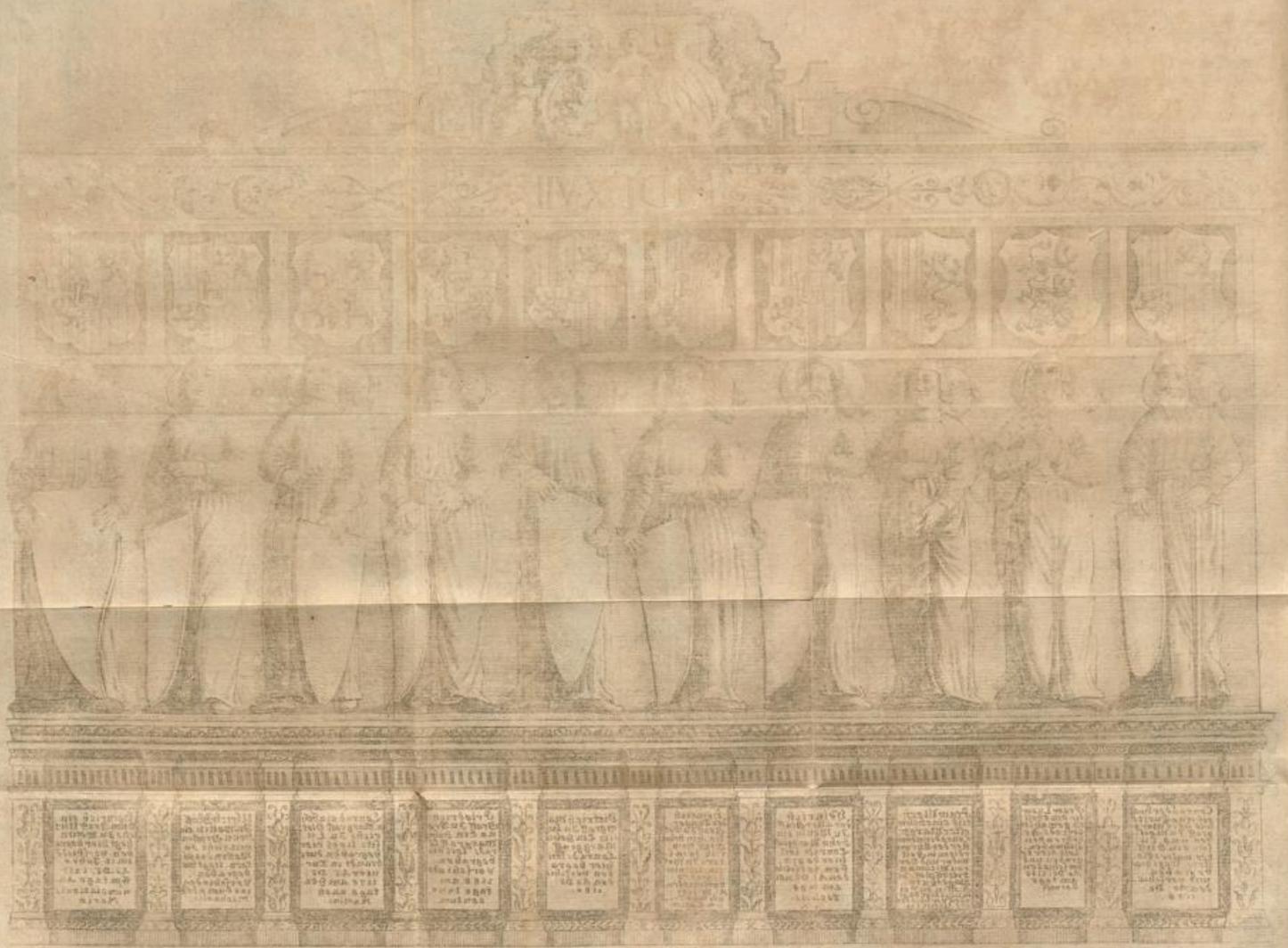
AUGUSTINI BERNREITS

MDLXVII.

MDLXVII

<p>Conradt von Lobdeburg gebore zu Lobdeburg am 11. Junij 1177. starb am 11. Junij 1237. in Lobdeburg. 1177. 1237.</p>	<p>Wolfgang von Eger gebore zu Eger am 11. Junij 1177. starb am 11. Junij 1237. in Eger. 1177. 1237.</p>	<p>Ulrich von Lobdeburg gebore zu Lobdeburg am 11. Junij 1177. starb am 11. Junij 1237. in Lobdeburg. 1177. 1237.</p>	<p>Ulrich von Eger gebore zu Eger am 11. Junij 1177. starb am 11. Junij 1237. in Eger. 1177. 1237.</p>	<p>Ulrich von Lobdeburg gebore zu Lobdeburg am 11. Junij 1177. starb am 11. Junij 1237. in Lobdeburg. 1177. 1237.</p>	<p>Ulrich von Eger gebore zu Eger am 11. Junij 1177. starb am 11. Junij 1237. in Eger. 1177. 1237.</p>	<p>Ulrich von Lobdeburg gebore zu Lobdeburg am 11. Junij 1177. starb am 11. Junij 1237. in Lobdeburg. 1177. 1237.</p>	<p>Ulrich von Eger gebore zu Eger am 11. Junij 1177. starb am 11. Junij 1237. in Eger. 1177. 1237.</p>	<p>Ulrich von Lobdeburg gebore zu Lobdeburg am 11. Junij 1177. starb am 11. Junij 1237. in Lobdeburg. 1177. 1237.</p>	<p>Ulrich von Eger gebore zu Eger am 11. Junij 1177. starb am 11. Junij 1237. in Eger. 1177. 1237.</p>
--	--	---	--	---	--	---	--	---	--

**GENEALOGIA DUCUM DE ENGERN,
 ET MARCHIONUM DE WITHIN,
 UNDE LANDGRAVII THVRINGIÆ,
 Duces Saxonix, & Marchiones Misniæ processere,
 ex Wolffgangi Lazij lib. ix. de Migratio-
 nibus gentium.**

SIGEHARDUS Princeps de *Engern*, contra *Dagober-* 1.
stum regem Franciæ electus rex Saxonum, anno 636, *Theo-*
dericum Ducem filium reliquit.

THEODERICUS Dux de Engern, adversus *Caro-* 2.
lum Martellum eligitur rex Saxonum. Qui ex *Dobergera* filia
 regis Abodrytarum, ubi nunc est principatus Maklaburgen-
 sis, progeniuit *Edilhardum* regem Saxonum, & *VVerneckynum*
 Ducem de Engern.

EDILHARDUS Rex Saxonum, ex *Heyla* regina Fri- 3.
 siorum genuit *Albronem*, sacris undis perlutum mox post *VVi-*
perzum, & primum Saxonix Palatinum: & *Hermannum* Du-
 cem de Engern, interfectum in acie à *Carolo Magno* apud
Bucholez, anno 787.

WERNEKINUS Dux de Engern & Yburg, ex *Gunde-* 4.
hilde Rugorum principis nata tulit duos filios, *Brunonem* du-
 cem Saxonix, & *Vitikyndum* ducem ab Engern.

BRUNO dux Saxonix primus, à *Carolo Magno* con- 5.
 stitutus ex *Susanna* comitissa Montisfortis & de Rotenfan,
Lutolphum genuit, à *Ludovico Pio* Saxonibus ducem datum,
 circa annum 820. Sepultum in Gandershaym, quod funda-
 vit: & qui ex *Oda* Ostrofranca reliquerat *Tanquardum*, *Eke-*
bertum, *Brunonem* submersum in Oceano, conditorem
 Brunsvi-

Brunsvicensis civitatis, *Ludgardim* Ludovici Pij Imperatoris conjugem, *Haymodem* & *Gerbergem* moniales & abbatissas in Gandershaym.

6. VITIKINDUS, Brunonis frater germanus, in bello Saxonum adversus Carolum Magnum à gentilibus rex constituitur, circa annum Domini 758, & ab eo vincitur, atque ad sanam Christi doctrinam convertitur. Habuit duas conjuges: primam, *Gevam* Daniae reginam: & alteram, *Sua-verniam* Bohemam. Obiit anno 818, sepultus in Badeborna, reliquis post se tribus filiis: *Vitikindo* secundo, *Wigberto* & *Walberto*. Cujus filiorum alter *Lutoldus Brunonem* & *Ottoneum* reliquit, *Henrici* Caesaris hoc nomine primi ex cognomento *Ancupis* ex *Luitgardi* Arnolphi Caesaris filia patrem: unde *Ozho* tres Imperatores processere, & tres in Bavaria *Henrici* duces. Habuerat vero *Henricus Auceps* duas sorores, & quatuor filias: *Babam* Adalberti Babenbergensis comitis uxorem, unde marchionum Austriae prosapia defluxit: *Adelhaidem* abbatissam in Quitelmburg, *Melchitildem* abbatissam in Quitelmburg: *Hedvwigem*, Hugonis comitis Parisiensis conjugem, qui postea factus erat rex Franciae: *Gerbergim*, Gisclarici Lotharingorum & Belgicae ducis uxorem, quae postea nupserat Ludovico regi Franciae: *Rixam* duci Bojariae Arnolphi matrimonio conjunctam, unde Scyrenses palatini, modo Rheni palatini, electores, & Bavariae principes defluxere.

7. WIGBERTUS, Vitikindi primi filius, baptisatus cum patre à Carolo Magno victo, fundator Waldershufensis coenobij, ex *Smicilla* Frisia *Walbertum* secundum genuit, & *Hafelam* Brunonis Germaniae principis uxorem, *Kunigundim* Ludovici tertiam conjugem, & *Adelhaidem* abbatissam in Quitelmburg.

8. WALBERTUS secundus Vitikyndi nepos, & frater Ludolphi,

Ludolphi, qui avus fuerat Henrici Aucupis, dux de Engern & Ryngelburg, ex conjugē *Kerehildi* comitissa de Morsburg genuit *Immodum* ducem de Engern, *Brunonem* archiepiscopum Colonien. fundatorem S. Panthaleonis, *Tanguardum* Saxonix ducem interfectum in templo à famulis Othonis primi, & unam filiam *Mechrildem* Henrico Aucupi hoc nomine Imperatori primo nuptam. Potro *Immodus* dux ab Engern, ex *Hynnna* comitissa à Scheyrn Bavara *Geraldum* produxit, ab Othone tertio primum *Sabaudia* Comitem creatum: unde hodierni adhuc *Sabaudia* duces ritè descendere dignoscuntur.

WITIKYNDUS secundus, primi filius, *VVigberti* ac *VValderti* frater germanus, Burggravius à Ludovico primo constitutus in Zorbek, in tractu inter Salam & Albin, primus ædificavit *VVithyn*, quod hodie *Vitenberga* nuncupatur, adversus Sorrorum Slavorum incursiones unde rite *Marchiones de VVithyn* descendunt. Is vero ex *Nilada* Comitissa de Rochlicz genuit duos filios, *Fridericum* Burggravium de Zorbek interfectum, & *Titgreymonem* Marchionem de Withyn, & Burggravium de Budczecz. Qui ex *Bosteva* Comitissa de Pleysben conjugē procreavit *Dietmarum*.

WILHELMUS Marchio Thuringiorum fuerat, de de quo scribit *Lambertus* in belli Hungarici descriptione, gesti ab Henrico quarto, auxilio Andreæ regis adversus Belam: Rex (inquit) *VVilhelmum* Marchionem Thuringiorum, & *Epponem* Citicensē Episcopum, cum duce Bohemorum & exercitu Bojarico illuc misit. Sed Marchio & Episcopus priores Hungariam ingressi, non expectato Duce Bohemorum, cum Belo signa contulerunt, atq; infinitam multitudinem Hungarorum peremerunt. Et iterum: Anno 1062, *VVilhelmus* Marchio reversus in Thuringiam, dum redire in Hungariam & sponsa n suam cum magna opum suarum ostentatione adducere parat, inter eun-

dum, secunda mansione morbo correptus obiit. Sponsam ejus Vdalricus Marchio Carentinorum cognatus ejus accepit, Marchiam Otho frater ejus obtinuit. Sed is beneficia Moguntini episcopatus aliter obtinere non potuit, nisi promitteret decimas se de suis in Thuringia possessionibus daturum, & ceteros Thuringos, ut idem facerent, coacturum. Quae res multorum malorum seminarium fuit, detestantibus omnibus Thuringis factum ejus, & afferentibus mori se malle, quam patrum suorum legitima amittere.

11. OTHO frater VVilhelmi, Marchio Thuringia post fratrem creatus ab Henricho quarto, cujus meminit quoque Lambertus chronographus: Anno Domini (inquit) 1067, Otto Marchio Thuringiorum obiit, gaudentibus admodum Thuringis, eo quod ipse primus ex principibus Thuringorum, ut praedictum est, decimas ex suis in Thuringia possessionibus dare consensisset; & per hoc calamitatem maximam genti suae in vexisse videretur. Marchiam ejus Egbertus patruelus regis suscepit. De quo Egberto proximo capite dicemus.

12. DIETMARUS Marchio de Withyn, ex VVilda de Nordringem suscepit Theodericum.

13. THEODERICUS Marchio de Withyn, Burggravius de Zorbech, ex Juditha comitissa à Wasserburg progeniuit Fridericum primum Burggravium Misniae, Dedonem Marchionem à Withyn, Eberhardum Comitem de llenburg, Hildam Burggravij Misnensis conjugem, Hildam Comitissae ab llenburg uxorem, & Odam Adalberto Schenkbio cuidam de Sommersberg nuptam. Eberhardi porro comitis de llenburg meminisse videtur Lambertus Schaffnaburgensis in suis Annalibus, de Henrici quarti gestes: Lüneburg quoque oppidum (inquit) maximum Ottonis Ducis Saxonici, situm in confinio Saxonum & Luticiorum, occupaverat, militesque lectissimos cum Eberhardo, filio Eberhardi Comitis de llenburgh, imposuerat.

14. DEDI, Marchio de Withyn, Burggravius de Seuslicz & Lands-

& Landsperg, Comes ab Ilenburg & Bren, ex *Dietburgi* Brandenburgensi Marchionissa procreavit multos filios: videlicet *Fridericum* Antistitem Monasteriensem, *Theodericum* Marchionem de Withyn, Burggravium de Landsperg, cui uxor fuerat Ekhardi Thuringiæ Landgravij filia: *Chunradum* (quem susceperat ex *Otilia* Comitissa de Kaczenellenbogen) *Geronem* Marchionem Saxonix (quem ex *Berhta* Comitissa de Groycz genuerat) *Dedonem* secundum, Marchionem à Landsperg: *Thiemonem*, Marchionum Misniæ primum, & comitem de Vvithyn, & *Hyltam* duci Bohemiæ desponsatam. Porro hujus Dedi mentionem facit *Lambertus Scaffnaburgensis*, cum conjurationem principum Saxonix describit, contra Henricum quartum. Erant in ea conjuratione principes (inquit) *VVezel* Magdeburgensis Archiepiscopus, *Bucco Halberstadiensis* Episcopus, *Hezul* Hildeshaimensis Episcopus, *VVerther* Mersburgensis Episcopus, *Eilbertus* Mindensis Episcopus, *Immet* Badenbornensis Episcopus, *Fridericus* Mimigardesurdensis Episcopus, *Benno* Misnensis Episcopus, *Otto* dux quondam Bojaria, *Vito* Marchio, *Dedi* Marchio, & omni Marchione animosior atq; implacatior uxor ejus *Adela*: *Eckbertus* Marchio Thuringorum, puer adhuc infra militares annos.

GERO, Burggravius Saxonix de Landsperg, Comes de Seuslicz, *Dedi* primi, vel secundum alios *Theoderici* filius, ex Comitissa à Groitz vidua tres filios, & duas filias tulit: videlicet *Guntherum* Episcopum Cizensem, *Theodericum* Comitem de Camburg, *VVilhelmum* Comitem de Lauternburg, *Ottonem* & *Hermannum* Misniæ Marchiones. Filiarum *VVilla* Abbatissam egit in Gerbsteren, & *Terburgis* ibidem monialis fuit. Porro hujus Geronis mentionem facit *Rhegino* Prumiensis chronographus: eodem anno (inquit) *Gero* marchionum nostri temporis optimus & praprius obiit. Meminit ejusdem & *Lambertus* Schaffnaburgensis, in Henrici histo-

15.

ria quarti: Erant duo (inquit) cujusdam Geronis filij, satis quidem edito loco nati, sed propter inopiam rei familiaris inter principes Saxonia nullius nominis vel momenti. Hi tempore deditio- nis ultra Albim fluvium refugerant, ibique rei eventum praestola- bantur. Et iterum: postmodum vero fretus his quos deditio- ne absolverat, quod eorum auxilio in Saxones, qui se laeserant, iram suam donec ulcisci posset, consilium mutavit, & statuto die nuncios pro se in Salveld duci Othoni misit, qui ei dicerent, ut contractis quantascunque posset copiis, sibi in marcha Misenenfi occurrerent, se per Bohemiam ducto exercitu adventurum: & filiis Geronis Comitibus, qui imperitam multitudinem male auspiciato ad arma concitassent, si Deus vota prosperaret, redditurum quod mererentur. Hæc ille. Qui rursus de filiis hujus Geronis, VVilhelmo, Ot- tone & Hermanno scribens: Anno Domini 1061, inquit, An- dreas rex Hungaria, videns Belem quendam propinquum suum regnum affectare, & Hungaros à se paulatim ad eum deficere, uxorem suam & filium Salomonem, cui Imperator filiam suam parvulo parvulam desponderat, cum multis opibus ad regem Hen- ricum transmisit, petens, ut sibi misso exercitu subveniret, & donec rebus tranquillitas daretur servaret. Rex VVilhelmum Marchionem Thuringorum, & Epponem Zicensem Episcopum, cum Duce Bohemorum & exercitu Bojarico illuc misit: sed Mar- chio & Episcopus, priores Hungariam ingressi, non expectato Duce Bohemorum, cum Bola signa contulerunt, atque infinitam multitudinem Hungarorum peremerunt. Et iterum, scribens de anno Dominicæ in carnationis 1062: VVilhelmus Mar- chio reversus in Thuringiam, dum redire in Hungariam, & spon- sam suam, cum magna opum suarum ostentatione, adducere parat, inter eundem secunda mansione morbo correptus, obiit. Sponsam ejus Vdalricus Marchio Carenthanorum, cognatus ejus, accepit: Marchiam Otto frater ejus obtinuit.

16.

CHUNRADUS, Geronis ex Dedi frater, ex Ottilia Co-
mitissa

mitissa de Kaczenellenbogen suscepit filiam *Berchtradam*, conjugem *Berengarij* Thuringiæ Landgravij, Domini de Zangershusen.

DEDI secundus & junior, senioris ex *Adala* filius, Marchio de Landsperg, Burggravius de Zorbek & Lusacz, Comes de Ilenburg, Bren, & Kaniberg: ex duabus conjugibus, *Oda* Comitissa de Orlamund, & altera *Adelhaide* Ducissa Brabantia, tulit *Dedonem* tertium, *Chunradum* tertium, ab Hungaris interfectum: & *Henricum*. Filiarum *Agnes* Palatino Saxoniam nupsit, *Adelhaides* Marchioni Austriae. Porro meminit hujus *Dedonis* non semel *Lambertus* Schaffnaburgensis, in historia *Henrici* quarti: *Filius* (inquit) *Vittonis* Marchionis, & *filius* *Adela* derelicta *Dedi* Marchionis, ambo tenera aetate, & longe adhuc infra pubertatis annos pueruli, cum in munitione cujusdam *Eberhardi* ministri regis custodirentur, magnum quoddam & posterorum memoria dignum nobilissimæ indolis documentum ediderunt. Et iterum: Cumq; sub idem ferme tempus *Dedi* Marchio longa aegritudine absumptus decessisset, marchias ejus *Bohemia* duci in premium exacta militia dedit. Tametsi uxor Marchionis *Adala*, filium suum, cui hereditario successione *Marchia* debebatur, ei paulo ante pro se obsidem misisset. Et ipse *Marchio* post recuperatam pacem in *Gerstungen*, intemperatam semper erga regem, remq; publicam, fidem servasset. Et iterum, de auxilijs regi Hungariae missis disserens: *Regina* Hungarorum, mater *Salomonis* regis, Duci *Bojariorum* *Othoni* dono dederat, cum eo suggerente atq; annittente rex filium ejus in regnum paternum restituisset. Cumq; cum dux *Otto* filio *Dedi*, Marchionis *Dedi* juniori in argumentum pignus, individua dilectionis ad tempus prestitisset, illo (ut praedictum est) preempto, Regi, & per regem *Lupoldo* huic casu obvenerat. Loquitur autem de gladio *Athilæ*, quondam *Hunnotum* regis, illius flagelli Dei.

178

THIEMO

18. THIEMO, frater germanus *Geronis, Chunradi & Dedi* Junioris, senioris scilicet filius, primus Misniæ Marchio, & Comes de Withyn, ab Henrico quinto inauguratus, ex Ida Marchionissa Masoviæ filios genuit, *Chunradum* secundum, *Eckhardum*, & *Dedonem* tertium. *Mechtildis* filia nupsit *Geroni* Marchioni.

19. DEDI tertius, ex *Berhta* filia Wigberti Comitis de Groicz, filiam unicam suscepit, *Mechtildem* nomine, *Rolandi* Comitis de Babenberg uxorem.

20. CHUNRADUS tertius, filius *Thyemonis*, primus investitus Marchio Misniæ, ex *Luitgarde* Alberti Sueviæ Ducis filia progenuit quinque filios, & totidem filias: & ad postremum pertæsus vitæ illius, monasticen professus est in *Lauternberg* propria fundatione. Filiorum primus *Henricus* nomine ex *Sophia* Bavera procreavit duos filios, & unam filiam. Videlicet *Vdalricum*, *Henrici* postremi Comitis de Withyn patrem: *Chunradum*, & *Sophiam* Burggravij Magdenburgensis conjugem. Secundus vero *Theodericus*, fundator *Doberlingensis* cœnobij, ac conditor castrorum *Landsperg* ac *Schilda*; post *Dorbergam* Polonam, ex *Kunigunde* Comitissa de *Pleissen* tulit duos filios & unam filiam: videlicet *Theodericum* *Mersburgensem* præfulem, *Cunradum* quintum interfectum in ludis Martialibus anno 1175, & *Gertrudim* Abbatissam in *Gerbsteten*. Tertius erat *Fridericus*, qui ex *Hedvige* filia *Diepoldi* principis *Bohemix* nihil tulerat. Quartus erat *DEDI*, hoc nomine quartus, Comes à *Rochlicz* & *Groycz*, atavus S. *Elisabetæ*: qui ex *Mechtilde* de *Humelspurg* procreaverat unicam filiam *Aguetem*, ducis *Meraniæ* conjugem: & filios quatuor, videlicet *Philippum* Præpositum *Xantonensem*: *Theodericum* Præpositum *Magdeburgensem*, postea *Palatinum Saxonix*, qui ex *Mechtilde* *Thuringa* *Aguetem* unicam filiam tulerat: *Henricum* Comitem de *Rochlicz*:

Rochlicz: & Chunradum, qui ex *Elisabeta* Polona *Mechtildem* suscepit, *Alberti* Brandenburgensis uxorem, & *Agnetem* Henrico Palatino Rheni nuptam, & *Chunradum* postremum Comitem de Rochlicz. Porro de quinto filio *Othone*, qui stemma propagavit, seorsim suo mox loco dicturus sum. Itaque & filiarum *Gertrudis* desponsata Palatino Rheni, *Babenbergæ* S. Theodorum fundavit: *Adela*, primò Sueviæ Regis Daniæ, & deinde *Alberti* Marchionis Brandenburgensis conjux: *Sophia*, Gebhardo Bavaro, filio Lotharij Cæsaris nupsit: ODA Abbatissam egit in Zerbster: AGNES Abbatissam in Quintelmburg.

OTTO, unus filiorum *Cunradi* tertij, qui genus propagavit, Marchio Misniæ & Lusaciæ, ex Hedvige *Alberti* Brandenburgensis filia procreavit *Albertum*, *Theodericum*, *Adelam* Ottochari Bohemiæ Regis conjugem, *Sophiam*, *Vdalrico* Bohemiæ Principi desponsatam, & inde Burggravio Norinbergensi nuptam. Porro Otho mineras argenti prope Eriburgum invenit, & monasterium *Altzel* fundavit, anno 1180. Cujus filiorum alter *Albertus*, ex *Sophia* Bohemiæ regis nata unicam filiam progenuerat, *Christinam*, Comiti de Lobdeburgh nuptam. 21.

THEODERICUS, *Othonis* filius, hoc nomine tertius, ex Comite de Weissenfels Marchio Misniæ creatus, ex *Juditha* Hermanni Landgravij Thuringiæ filia procreavit *Henricum*, *Chunradum*, *Ottone* secundum, & *Hedvigem*. 22.

HENRICHUS, filius *Theoderici*, suæ primus familiæ Thuringiæ Landgravius investitus, cum Comitum Aurelianiensium, de quibus supra dictum est, familia defecisset, cum Misniæ interim quoque Marchio foret, tres conjuges in matrimonio habuit: *Agnetem* Bohemam, *Constantiam* Austriacam, & postremam *Nobilem de Malticz*. Ex quibus tulit filios quatuor, & duas filias, quæ monasticen in Weissenfels professæ 23.

professæ sunt: videlicet; *Albertum* secundum: *Theodericum* quarrum, Pinguem cognomento, dominum de Landsperg: & duos *Fridericos*: quorum *Theodericus* Helenam Brandenburgensem in matrimonio habuerat. *Fridericus* unus *Theodo* cognomento, duxerat *Hildegardim* Bavaram: alter vero *Fridericus* dominus de Dresden, ex *Juditha* de Schvvarzenburg genuit filium *Apetonem*, Landgravium in Denneberg.

24.

ALBERTUS, tres in matrimonio claras sceminas habuit: primam *Margaretham* *Friderici* Cæsaris secundi filiam: secundam, *Kunigundim* Comitissam de Eisenburg: & tertiam, *Adelhaidem* Comitissam de Cassel. ex quibus suscepit filios quinque, & unam filiam *Agnetem*, Ducissam Brunsvicensem: filios autem, *Fridericum* hoc nomine in stirpe sextum, qui familiam propagavit: *Fridericum* septimum, Comitem de Altenburg: *Henricum* & *Dietmannum*. Quorum hic ex *Gucta* de Henneberg nihil tulit, interfectus Lipsiæ à servo: ille vero ex *Hedovige* Silesia pariter nullam prolem reliquit.

25.

FRIDERICUS, hoc nomine in stirpe sextus, ex duabus conjugibus, *Agnete* Charentana & *Elisabetha* Comitissa de Arnschlag, genuit *Fridericum* Octavum.

26.

FRIDERICUS octavus ex *Mechilde* Ludovici quarti Cæsaris, Bavariæ ducis nata, progenuit *Fridericum* nonum: *Ludovicum* Episcopum Halberstadiensem, qui postea ad Archiepiscopatus Magdeburgensem & Moguntinum vocatus fuerat: *Vilhelmum*, *Balthasarem*, *Beatricem* Abbatissam in Scheuslicz. *Elisabetham* Burggravij Norinbergensis conjugem, Annam Rudolpho Saxonie Duci collocatam, & *Agnere* Brunsvicensem. Quorum *Vilhelmus* Ludmillam Moravam nactus fuerat uxorem: *Balthasar* vero duabus junctus fuerat, *Margaretha* Nurmbergensi, & *Agneri* viduæ Brunsvicensis.

FRIDE-

FRIDERICUS nonus hoc nomine, cognomento *Serenus* ex *Catharina* Comitissa ab Henneberg genuit *Fridericum* decimum, *Georgium*, & *Vilhelmum* secundum, fundatorem Altenburgensem, *Vilhelmum* secundum, *Annam* Brandenburgensem. 27.

FRIDERICUS decimus, primus Elector Saxoniae à *Sigismundo* Imperatore creatus, ex *Catharina* Brunsvicensi procreavit *Fridericum* undecimum, *Henricum* tertium, *Sigismundum* Antistitem Herbipolensem, *Vilhelmum* qui habuerat in conjugio *Catharinam* de Brandenstajn, *Annam* Brandenburgensem, *Catharinam* Munsterburgensem, & alteram *Catharinam* Landgravio Hassiae nuptam. 28.

FRIDERICUS undecimus, Elector secundus sui generis, ex *Margaretha* Austriaca, *Friderici* Caesaris tertij sorore, genuit *Arnestum* Electorem: *Albertum* Ducem, qui familiam propagavit: *Albertum* Moguntinum Archiepiscopum, *Arnestum* Magdeburgensem Episcopum, *Volfgangum*, *Fridericum* & *Alexandrum*, qui in juventute obierant: *Annam* Alberti Brandenburgensis conjugem, *Aemiliam* Ludovico Duci Bavariae nuptam, *Hedvvigem* Abbatissam in *Quintelmburg*, & *Martham* Abbatissam in *Scheuslicz*. 29.

ARNESTUS Elector Saxoniae, ex *Elisabetha* Bavara tulit *Fridericum* Electorem, fundatorem Academiae Witenbergensis: & *Joannem*, qui post *Fridericum* fuit elector: qui ex duabus uxoribus, *Sophia* Meklaburgensi, & *Margaretha* de Anhalt, progenit *Joannem Fridericum*, quem electionis jure *Carolus* Caesar quintus privavit: & *Joannem Ernestum*. Porro filij *Joannis Friderici* adhuc in humanis sunt, ex *Sybilla* Juliacensi nati, *Ioannes Fridericus*, *Ernestus*, & *Vilhelmus*. 30.

ALBERTUS hoc nomine tertius, *Arnesti* electoris 31.

frater germanus, undecimi *Friderici* filius, ex *Maria* Philippi Pomeraniæ Ducis filia, tulit *Fridericum* duodecimum, Commendatorem Teutonici ordinis: *Georgium* & *Henricum*. Filiarum *Catharina* conjuncta fuit Sigismundo Duci Austriæ in Tyroli, quæ postea Brunsvicensi Duci nupsit.

32. GEORGIUS, *Alberti* Ducis Saxonix, non Electoris, filius, ejus qui Maximilianum Cæsarem ex captivitate Flan-
drica liberaverat, Dominus tractus Lipsensis, & qui olim juvenis Frisix erat à Maximiliano Cæsare præfectus, ex *Barbara* Poloniæ Regis filia suscepit *Ioannem*, cui Hessa conjux fuerat: *Fridericum* decimum tertium, qui Mansfeldinam sibi conjunxerat: *Christinam*, Philippo Hassiæ Landgravio collocatam: *Magdalenam* Brandenburgensem: & quæ in juven-
tute obierant, *Annam* & *Margaretam*.

33. HENRICUS, & ipse *Alberti* Ducis, non Electoris, filius, *Georgij* ducis de Lipsia frater germanus, primo Prussix Magister, deinde in divisione cum fratribus, Dresdam ac Fri-
burgum nactus, ex *Catharina* Mecklaburgensi suscepit *Mauri-
zium* & *Augustum*, utrosque nostra ætate Electores Saxonix. Quippe *Mauritium* Carolus quintus Cæsar *Ioanni Friderico* substituerat, anno 1546. Et *Mauritio*, ab Alberro Brande-
burgensi in acie occiso, anno 1552, *Augustus* frater successit,
qui ex *Christiani* Daniæ regis filia genuit * *

Hucusque Lazius.

RENERI

REINERI REINECCII
DE PRIMIS MYSNIÆ MARCHIONIBUS,
è Ditmaro summatim repetita, & deinde usq;
ad Conradum, Timonis F. deducta expositio, an-
nexa Chronico Ditmari Merspurgenfis,
à se edito Francof. 1580.

CONveniunt sententiæ in eo omnium, oriundos primos
Mysniæ Marchiones à WIDECHINDO Magno fuisse.
Solut *Fabricius* in Annalibus Mysnæ discrepans, à BRYNO-
NE, Widechindi fratre, derivavit. Seriem eorum haberi
continuum posse, negat *Brotusius*. De quodifferere hic e-
nodatius visum non fuit. Me haud pænitet eorum sequi sen-
tentiam, qui primum inter Marchiones faciunt DITGREMI
è *Friderico F.* proneporem, quem eundem de progenitorum
aliquot nominibus *Fridericum* appello. Huius successor &
filius credi fortè RIDACUS poterit. Quo genitus CA-
ROLUS cum sententia OTHONIS II. Cæs. successione
excidisset, eaque in ECCARDUM translata esset, manet
illa deinde filio ipsius HERMANNO. Hunc exceperere rur-
sus familiæ Wettinensis Comites, & ita exceperere, ut per di-
versas propagines Mysniam deinceps semper retinuerint.
Forfitan autem & ECCARDUS ad Ditgremi posteritatem
pertinet, ita ut *Guntherum* patrem, *Friderici* filium, *Ridaci*
fratrem, statuamus. Ditmarus quidem illum Marchionem
nominavit. Est & hoc minimè obscurum WIDECHINDI
Junioris posteros in diversas se familias diffudisse: quippe
qui præter *Wettinenses* Comites, & *Ileburgios* & *Merseburgios*
propagarint eum nimirum à sedibus diversis denominatio-

nes etiam diversas usurparent. Certè de Merseburgijs dis-
ta hoc mentione Ditmarus retulit. Nec alia quàm agna-
tio extitisse caussa videtur, quod *Hermanno Eccardi F. DEDO*
successit. Tamen non negarim, majus huic vinculum
matrimonio *Mathildis*, *Hermanni F.* allatum fuisse. Facie-
mus ergo duas *Marchionum Misnie familias*, ab uno & eodem
conditore *Ditgremo* deductas: primam & veterrimam *FRI-*
DERICI, quem *Ditgremus* pronepotem habuit; alteram
DITTERICI, qui *Ditgremi* è progenitoribus *Ditmaro*,
Ditterico, *Dedone* abnepos fuit. Atque ut res planior fiat,
utranque à conditore *WIDECHINDO* Juniorè repetemus,
ita tamen, ut nuda eos nomenclatione referamus, quorum
res gestæ à *Ditmaro* traditæ non sunt.

WIDECHINDUS, cognomento Junior, retinuit è
paternis possessionibus tractum ad *Salam*, nomine & titulo
Comitis VVettinensis, veteri consuetudine. Neque enim an-
tiquitus Ducum filij Duces omnes nuncupabantur, sed is tan-
tum, qui successionem exciperet, reliquis non altiorem quàm
Comitum dignitatem usurpantibus. Unde hoc evenit, ut
unius stirpis familiæ, ut nomina, ita & dignitates diversas
gererent: qua dere passim in *Annalibus* exempla observare
licet. *Ditmarus* à *Widechindo* conditam familiam non *Wet-*
tinensem, sed *Budsetiam*, ab altero quodam provinciæ ipsius
oppido, denominavit, pag. 71, vers. 55.

|
Ditgremus, VWidechindi F.

|
Fridericus

|
Fridericus.

|
Fridericus quem nobis ita appellare libuit, primus
Mysnæ

Mysnae Marchio ab HENRICO Aucupe Cæs. creatus, primam itidem, quæ nostra sententia est, Marchionum familiam propagavit. Nati ergo fortè illo sunt RIDACUS & GUNTHERUS. Nam quod plerique movere hîc dubium videntur, id totum in medio relinquo.

RIDACUS Mysnae Marchio alter abest Merseburgi, quo tempore HENRICUS Hezelo, Dux Bavariae, Imperio, quod contra Othonem III. invaserat, abdicato, à *VVagone*, præfecto BOLESLAI Boiemi cum exercitu per fines ejus deduceretur. Quod dum negligit, nec quicquam inde sinistra suspicatur, magno id mox dispendio luit. Nam *VVaga* cum Oppidanis Mysnensibus urbis deditionem pactus, per eos *Ridacum* præfectum, ipse *Fridericum* ad colloquium evocatum perimit, jamque occupatum illam præsidio firmat. Nec deinde Mysna ad Ridacum rediit, sed in Boiemorum potestate usque ad ECCARDUM permansit. Huic enim sponte ea rursus cessit Boleslaus. Vixit apud Ridacum à puero DEDO agnatus è familia Budsetia, hoc est, Wettinensi, de quo infra Ditmarus lib. 6.

Carolus amittit feudum, ut nominavit Ditmarus, seu bona dedita per calumniam, eamque fortunæ acerbiter excelso animo perfert. Moritur temporibus Henrici II. Cæs. IV. Cæs. Maii M. XII. Ditmarus lib. 7.

Guntherus ex nobiliss. Turingiæ australis natalibus, ut loquitur Ditmarus, hoc est, ut ego opinione auguror, Friderici F. Ridaci frater, gessit multa pro OTHONE II. Cæs. bella, usus ad hæc opera strenua ECCARDI F. gratiam tamen ex his meritis dignam non collegit: quippe qui à dignitatibus aliquandiu exclusus fuerit. Dedit temporibus ejus idem Imperator non ignobilem Episcopatu Mersepurgenfi saltum: qua quidem in expositione à Ditmaro Marchio nominatur. Reliquit liberos *ECCARDUM*, *Guacelinum*, & *Brunonem*.

nonem. Qua dere etsi planæ sunt Ditmari expositiones, libuit tamen hoc loco argumentum id unum reperere, quod *Guncelinum Hermanni* patruum vocat, hanc subjiciendo *γνώμῳ: Semper patruus in fratrum filios severi.*

Eccardus adolescit spe & fama indolis præclarissimæ: bellicis studijs sub patre assuescit, cum eoque pro OTHONE II. Cæs. bella multa conficit feliciter. Quocirca ita ab hoc diligitur, ut in Mysniæ Marchia, Carolo excluso, *Ridaco* surrogatus sit. Ea re quasi materiam uberiozem exercendæ virtutis sibi oblatam ratus, mox in *Boleslaum* Boicum arma expedit, eumque cedere sibi Mysna compulsam, militem deinde, ut loquitur Ditmarus, retinet. Inde Milzenos (erant hi Soraborum gens in Mysniæ finibus) adortur atque edomat: cum Boleslao Polono foedus & amicitiam conjungit: bona quæ possideret deditia, hæreditaria impetrat, & foelicissimo fortunæ ardentis successu eò usque progreditur, ut in Turingia communibus gentis suffragiis principatum promeruerit. Ubi rebus humanis excessit OTHO II. à filio & successore hujus OTHONE III. gratiam eandem inquit. Quem in Italiam secutus reversum inde & religionis causa in Poloniam cogitantem redux ipse excipit Mysniæ honorificentissime. Unde cum Cæsaris in ipsum aucta benevolentia, hunc jam solus possideret, parem adhuc sibi *Gisilerum*, Archiepisc. Magdeburg. clam mordet: & vicissim ipse *Lotharium* Comitem urit, eosque dehinc sibi spiritus sumit, ut à morte Cæsaris Imperium affectavit. Ea de causa Frasæ Principum conventu indicto, adversantem sibi Lotharium quid ad hoc institutum ipsum perpelleret, interrogare ausus, responso retunditur ejusmodi: *An non intelligeret, currui suo rotam quartam deesse?* Nec tamen sic quiescit; & comitijs in alterum Werlensem conventum rejectis cum ibi HENRICO Bavaro Cæsare designato, iterum
rebus

rebus novis studeret, regios sibi in accubitu honores usurpat: ac tamen si ea re offensi animi plurimorum essent, eodem tamen etiam Hildeshemij reperere audeat. Inde Paderbornam profectus, non pro spe accipitur, nec quod cum *Hermannno*, Duce Sueviae, colloquium instituerat, succedit. Quare cum domum rediturus, Northemium deflexisset ad *Sigefridum* Comitem, ab filiis hujus, è quibus *Henricum* cædioris jussu Othonis III procurarat strui sibi insidias cognoscit. His elapsus, ab insequentibus de nocte dormitans opprimitur: & cum è comitatu ejus cæsis fidelissimis ipse pugnare pergeret fortiter, à *Sigefrido* hasta collum transverberatur, & lapsantis caput cervicibus abscinditur. Conditur honorifice Jenæ ad Salam. Ditmarus lib. 4. & seqq. ubi & elogium ipsius additur. E rebus prosperè cadentibus hoc etiam sibi sumsit, ut *Bennonem*, dignitatis equestris virum, excœcarit, ut idem Ditmarus lib. 4.

GUNCELINUS, præbet se Mysnensibus oppidanis seditiosè contra HERMANNUM, fratris filium, tumultuantibus ductorem, usus temporis opportunitate, quòd præsi diu pars magna abesset. Atque occupata porta quadam, & in amicis *Hermanni* Breccione cæso, ad obsidionem ejus aggreditur. Hanc illam deprecantem discedere permittit, & urbem *Boleslao* Polono deditam, custodiendam accipit. Quàm cum ille deinde in bello *Henrici* Comitis, cui confœderatus esset, restitui sibi postularet, *Guncelinus* formidine novi ab *Henrico* II. Cæs. periculi, cujus interea militem præsidium receperat, id detrectat. Quapropter bello à *Boleslao* oppugnatur: Lumacia solo æquatur, & cum Mogolena obsessa itidem in hostis potestatem perventura fuisset, callido commento hunc in Boiemiam & Bavariam avertit. Eam Cæsar defensurus, cum in Milzenos progressus, nivibus impediretur, *Guncelino* præsidium novum Mysnæ relinquit: &

post Italicam expeditionem bello in hos renovato, Budissinam flammis absumsisset, ni *Guncelinus* id provido consilio impediisset. Dedita enim hæc paulo post fuit jussu Boleslai: & ipse firmiter præsidium accepit. Nec tamen his meritis planè Cæsari reconciliari, & Polonicæ societatis invidiam abolere potuit: ac sævo odio semper ab *Hermannno* discedit. Cumque arma tandem sumsisset uterque, infelici conatu Strelam tentat. Inde vehementer exacerbatur, Rochliciam capram in cineres redigit, sed arcem ipse ad Salam operis præclari amittit. Quarum rerum fama mox ad Cæsarem perlata, unà cum *Hermannno* Merseburgam ad causam dicendam evocatur. Ibi multorum criminum accusatus, & à Cæsare Majestatis damnatus principum intercessione vita donatur, & asservandus *Arnolpho* Episcopo traditur, Ditmarus lib. 5. & seq.

Bruno præest Mysnæ, quo tempore *Guncelinus* Merseburgi apud Cæsarem causam diceret: eoque damnato, munere illo usque ad *Hermannni* adventum perfungitur. Ditmarus lib. 6.

Cum ECCARDO conupta fuit SVANEHILDIS, *Bernhardi* ducis Saxonix F. quæ ante cum Ditmaro Marchione Lusatix, fuisset: è qua liberi procreati *Lucarda*, natu maxima, HERMANNUS, ECCARDUS, GUNTERUS, & quæ nostra sententia est, filia altera ODA. Nominat enim hanc Eccardi Marchionis filiam Ditmarus lib. 7. ut genita Eccardo filio videri nequeat.

HERMANNUS, facit de patris voluntate atque jussu bellum *Vilhelmo*, Comiti Vinariæ, idque propter eadem filij ipsius geminam. Hoc prospere gesto, & Vinariensi facere imperata coacto, cum in eodem tempore tristem de patris interitu nuncium accepisset, illico isthuc cum matre advolat, & funus ejus deducit curatque honorificè, pergit deinde

deinde Mysnam: ab oppidanis precio corruptis ab *Boleslao* Polono, qui cognita Eccardi morte, populabundus Lusatiam & Mysnam invaserat, obsidetur seditiosè: atque in amicis *Breccione* perempto, *Ozerus* præfectus ad necem deponitur. Id cum per *Ditmarum*, dignitatis equestris virum, deprecaretur, & multitudinem, patris huic exprobrando beneficia, ut arma deponeret, aut discedendi sibi potestatem faceret, hortaretur, postremum solum obtinet, & urbs Polono deditur. Cum quo postmodo gratia reconciliata, etiam Cæsaris beneficio Budissinæ præfecturam accipit. Per id tempus familiariter cum *Bolislao* congressus, denique Feccialis ad bellum illi denunciandum ablegatur. Ideo minus benigne habetur, & Budissinam quandoquidem, quæ oppidanis induciarum tempore auxilia pollicitus esset, non mitteret, deditioe amittit. Aliquanto post, quæ ei cum *Guncelino* patruo esset, similtas recrudescit & in bellum erumpit. In quo bello *Rochlicia* exutus, cladem eam ita ulciscitur, ut arcem *Guncelini* ad *Salam* nobilissimam expugnatam vastarit, & in disceptatione apud Cæsarem causam obtinuerit. Cumque *Guncelino* tum in Mysnensi *Marchia* surrogatus esset, *Fridericus* *Dedonis* F. aliquanto post & *Cunegundæ* *Augustæ* intercessione, & principum suffragio, sibi eam impetrat, & deducente Cæsaris legato Mysnam redit. Ibi summa clementia usus, ignoscit ultro omnibus, idque adeo dextræ stipulatione confirmat. Abeo tempore, cum ob crebras *Boleslai* Poloni injurias Cæsar bellum contra eum redintegrasset, huic nomen dat: nec multo post Cæsare propter adversam valetudinem domum regresso, cum *JAROMIRO* Boiemo & *Gerone* aliquantisper in armis manet, nulla tamen memorabili gesta. Qua de causa cum fieri pacem Cæsar passus esset, ea rupta, *Boleslao* evocantem visit: pacem denuo suadet: legatum illius pro-

pterea ad Cæsarem missum deducit, sed ut operam illam frustra insumserit: quia *Boleslaus* interea Boiemos ad defectionem sollicitarat. Quo circa cum iterum ad bellum ventum esset, excipit *Geronis* Marchionis cadaver, qui in eo ceciderat, & cum fratribus *Eccardo* & *Gunthero* aliquo usque comitatur. Etenim Cæsaris mandato prope Mysnam regredi, eamque à *Misecone*, *Boleslai F.* defendere iussus, vix hostem irruentem antevortit. Quo post captum suburbium, atque incensum, eo ardore in urbis oppugnationem incumbente, ut de defensione fermè desperaret, subita *Albis* inundatione illum avertit. Quare firmius deinde ab Cæsare præsidium consequitur: instauratur suburbium, & tanquam collega ei *Fridericus* Comes adjungitur. Neque sic etiam hostis metu solutus, cadaver *Idonis* Episcopi, haud multo post mortui, Mysnæ detinet & sepeliri ibi mandat, urbis excidium, quod ille prædixerat, caveri ita posse ratus. Ubi tandem cum *Boleslao*, bellum in *Russiam* translaturus, pacificatio instituta est, ei actioni Cæsaris nomine *Budissinæ* cum *Ditterico* Comite adest. Jamque exinde pace fruens, de saltu quodam cum *DITMARO*, Equiscope *Mersepurg.* in contentionem venit. Quæ cum interventu Cæsaris dirempta esset, aliquanto post legatus in *Poloniam* proficiscitur: & cum interea cum *Ditmaro* similtas recruidisset, suos satellites & in illum & in *Geronem* *Magdeburgium* agere protervius permittit, *Ditmarus* lib. 5, 6, 7.

Eccardus oppugnat cum *Hermanno* fratre *Guncelinum*: eoque bello ex sententia confecto, post clandestinam cum *Boleslao* *Polono* amicitiam colit: fovet ejus speculatores, & denique absque *Henrici II.* Cæs. venia ad illum proficiscitur, & de Cæsare multa loquitur odiosius. Ideo ad causam dicendam evocatus, cum judicium damnationis metu detrectaret, bonis exiit. Posttamen Cæsari ex quorundam
inter-

intercessione reconciliatur suaque recuperat. DITMARO Merseburgio occultè infestus, sylvam quandam ejus venationibus occupat, & suos ac fratris satellites grassari licentius permittit. Ditmarus lib. 6. & seq.

Guntherus memoratur à Ditmaro lib. 7.

Lucarda desponderetur *VVernero*, *Lorharii* Comitis filio, quæ sponsalia patre post retractante, cum propterea ab Abbatissa *Quedlinburgensi*, quæ Imperij tum gubernacula teneret, conventus principum *Domberga* indictus esset, vi rapitur à sponso: itaque connubio assensa, etiam sponsus deinde, postquam Abbatissæ supplicavit, veniam promeretur. Ditmarus lib. 4. pag. 42.

Mathildis nupsit *Ditterico* *Wettinensi*, mater *Dedonis* & *Timonis*, ut *Chronic. Mysn.*

Oda collocatur *Boleslao* Polono, qui diu multumque eam ambivisset, idque sub id tempus, quo pace cum *Henrico II. Cæs.* facta, ille se ad bellum *Russicum* compararet. Ditmarus lib. 7.

ALTERA MARCHIONVM MYSNIÆ FAMILIA.

Ditmarus, alter *Ditgremi* F. secundæ Marchionum *Mysn.* familiæ conditor.

Dittericus, memoratur nomine tenus à Ditmaro lib. 6. Filios reliquit *DEDONEM* & *FRIDERICUM*.

Dedo vixit à prima pueritia apud *RIDACVM* Marchionem, agnatum. Ubi ex ephebis excessit, mirificè & animi & corporis robore emittit. Quo circa cum belli materiam quæreret, juvenili & temerario conatu *Boimos* *Cicensi* agro immittit, & in reliqua præda etiam matrem abduci captivam patitur. Reconciliatur tamen aliquanto post *OTHONI III.* *Cæsari*, & ab summi ingenij commendatione gratiam ejus illustrem promeretur. Qua tempestivè usus *Mersepurgii* Comitatus partem à *BIONIS* à vita excessu impetrat, & *Zorbeci*

Burggrafatum, qui antea Imperatorum beneficium fuisset & sibi & *Fridrico* fratri hereditarium facit. Mox ad conjugium animum appellit, & *THIBVRGAM*, *Theodoric* Marchionis filiam, uxorem ducit. Iamque ex tanto rerum successu majores sibi spiritus sumens, occulto in *Othonis* Cæs. successorem *Henricum* II. odio accenditur, & in reliquos principes palam injurias immittit. Quos inter cum *VVERNERVM* Marchionem ita Cæsari accusasset, ut sententia hujus jam condemnandus, vix *Burcardi* Palatini intercessione conservatus sit, tam obstinatè vexare illum pergit, ut subiectum ipsi *Volmerstadium* oppidum exuri curarit, & ad *Tangermundam* usque excursiones fecerit. Vbi occurrente ei *VVernero*, cum suis profugientibus hostem fortiter exciperet, cum *Egilhardo*, qui solus apud eum mansisset, obruncatur. *Ditmarus* lib. 6. p. 71.

FRIDERICVS imponitur ab *HENRICO* II. Cæsare *Mysnæ præfectus*, post exauctoratum & in vincula coniectum *Guncelinum*, hoc est, *Burggrafus* ibi primus constituitur, ut interpretatur in *Annalibus Mysn. Fabricius*. Quo munere etsi paulo post se sponte abdicavit, in fide tamen erga Cæsarem constanter permansit. Cumque prudentia, summa esset, & liberis maribus careret, possessiones suas ita *Ditterico*, fratris filio, legat, ut rationem ab hoc filiarum haberi voluerit. *Ditmarus* lib. 6. & seq.

Nascitur *DEDONE* & *Thiburga* *DITTERICVS*.

DITTERICVS, impetrat bonotum paternorum successionem ab *HENRICO* II. Cæs. intercedente pro eo *Augusta* cum reliquis principibus, *Leburgum* ab *Fridrico* patruo morituro certis conditionibus accipit: quæ res cum & à Cæsare rata haberetur haud multo post idem oppidum grave ab incendio subito damnum accipit. Vbi cum *Boleslao* Polono fieri Cæsar pacem permisit, actioni illi *Budisina* adest *Ditmarus* lib. 7.

Fuit in *Ditterici* matrimonio *MATHILDIS*, *Eccardi* Marchionis F. unde in reliquis liberis nati *DEDO* & *TIMO*.

DEDO, Marchiam *Mysnensem* post *Hermannum* avunculum consecutus videtur, idque vel agnationis jure vel propter matrem. *Timonis* quidem illum fratrem extitisse, disertè *Annales Gozecenses* affirmant. Habent historiam ejus *Schaffnaburgensis* & *Vrspergensis*. E filiis præcipuè memorantur:

Dedi

Dedo

Henricus successor,
quo genitus est

Henricus cognomento Junior, quo mortuo cessit Mysnensis
Marchia CONRADO, Timonis F.

Timonis historia extat in Chronico Mysnensi, & pertracta-
tur carmine in Marchionibus Mysnensibus à Georgio Fabricio.
Nascitur eo

CONRADUS, Mysnensem Marchiam post Henricum Ju-
niorem vi & armis consecutus, deinde eam ad posteros propaga-
vit: & supersunt hodie è pro genie ipsius Electores & Duces Saxonie
&c. Vide de historia ejus Chronic. Peg. ad annum 1123.

Hucusque Reineccius ad Ditmari Chronicon. *Qua vero
sequitur pars Genealogia, subnexa ab eodem est Historia Friderici
Magni seu Admorsii, à Joh. Garzone conscripta atq; edita Franc. 1580.*

Otho Dives

Dittrericus

Constantia — HENRICUS — Elizabetha Maltitia tertia
prima conjux | Illustris | conjux

Margarita — Albertus — Cunegunda Ise- Dittrericus — Helena Fridericus
Friderici | bergia | Sapiens | Brandeburg. Rigo-
II. Cæs. F. | Apollonius | Fridericus | rofus
nothus | Tuto.

Dicemann^o — Jutta Agnes — FRIDERICUS — Adelheidis Henricus Eliza-
Henc- prima | Magnus & | Arnshagen- Exul betha
berg. conjux | Admorsus | sis |
Fridericus Fridericus Elizabetha. Fridericus
Claudus. Gravis

Fridericus Strenuus

FRIDERICUS Bellicosus primus Saxon. Dux & creandis Imp. VII Vir.

PARS FAMILIÆ PRÆSENTIUM
 SAXONIÆ ELECTORUM, QUAM A MARCHIONIBUS
 Misniæ & vetusta ac nobilissima WITICHINDI M. Saxonum &
 Angariorum regis stirpe Saxonica, nusquam interrupta sanguinis serie,
 Spalatinus & alij eum secuti derivant, ex Davidis Chytræi Chro-
 nico Saxonix pag. 53. edit. Lips. 1593.

WITTIKINDUS magnus, à Carolo M. Imp. ad veram
 Christi religionem adductus, A. C. 785. ☉ 807.

WITTIKINDUS JUNIOR Comes VVethini &
 Soraborum ad Salam & Albim

Ditgremus
 Ditmarus
 Ditericus tempore Ottonis I. WITTIKINDUS
 stirpe regum Gallix.

Dedo, Comes Mersburg, ab Ot-
 tone III. factus. ☉ 1009. Fridericus, Comes Iltenburgi
 ad Myldam, ☉ 1017.
 Dietericus II. tempore Henrici II. Pamberg ☉ 1091.

Dedo hostis Henrici
 III. Imp. TIMO, minimus natu inter sex fra-
 tres MARCHIO MISNIÆ ab Hen-
 rico IV. designatus. ☉ 1091.

DEDO fundator monste-
 rii Petersberg prope Halam
 1120, CONRADUS tempore Lotharij
 & Conradi III. Imp. ☉ 1157.

OTTO Dives sub quo metalla
 Fribergensia cœperunt 1170. Lipsi-
 am muro cinxit. Cœnobia, Portam
 ad Salam, & CELLÆ ad Myldam
 fundavit 1175. ☉ 1189. Dietericus III. Dedo, Cilliam
 fundavit Do- monasterium
 breloch in Lu. condidit, 1174.
 satia ☉ 1184.

Albertus

Albertus patrem cepit,
fratrem eiecit. © 1195.

Dietericus IV. à fratre pulsus, ducta Judi-
tha Hermanni Landgr. Thuringiæ filia, di-
tionem recuperat, cum Misniam fratre Al-
berto mortuo, tres annos Henricus VI. Imp.
tenuisset. © 1220. die 27. Febr.

HENRICUS ILLUSTRIS natus 1217. Marchio Misniæ &
Landgravius Thuringiæ primus in hac familia A. C. 1248. confir-
matus post transactionem cum Sophia, S. Ludovici & Elisabethæ
filia 1263. © 1288. ætatis 71.

ALBERTUS degener Landgr. Thurin-
giæ, Uxor Margarita, filia Friderici II.
Imp. fugiens mariti crudelitatem, ©
Francofordij in monasterio 1270. ipse
vendita Adolpho Imp. Misnia tandem
inops & exul Erfordiæ © 1314.

Dietericus V. Marchio Misniæ,
fratris filios hæredes instituit,
Weissenfeldense cœnobium
condidit. © 1282. habitavit
Landsbergæ.

FRIDERICUS Admorsus, post bella cum patre 1281. Imp.
Adolpho 1294, & Alberto Imp. 1306. 1307. gesta, urbes Im-
perij Aldeburgam, Cygnæam & Chemnicium in compen-
sationem damnorum & impensarum anno 1308. retinuit. © 1325.

Theodo-
ricus.

FRIDERICUS Gravis, comitatum Orlamund & Vinariam ditioni
adjecit 1345. electus Imp. 1348. © 1349. uxor Mechtild, filia Ludovici
Bavari Imp.

FRIDERICUS strenuus Wilhelmus
cum conjugē Cathari- I. unoculus
na Henrici Henebergē Colditz &
sis filia, ditionē Cobur- llenburg e-
genssem accepit, & Voit- mit. 1398.
landiam occupavit. ©

Balthasar Landgr Thu- Ludovicus
ringiæ comitatum Ke- Episcop.
fernburg, postremo il- Halberst.
lius Comite in itinere & postea
ad terram sanctam de- Mogun-
functo camerae suæ ad- tinus.

1381.

junxit 1385. © 1406.

h

FRIDE-

FRIDERICUS Bellicosus con- Wilhelmus II. FRIDERICUS Pacifi-
ditor Acad. Lipsensis 1409. pri- dives. © 1425. cus, Saltzen Thurin-
mus Elector Saxoniae à Sigis- fundavit Al- gia arcem à postremo
mundo Casare creatus 1423. © denburgense harede recepit 1409.
1428. Collegium. © 1439.

FRIDERICUS II. placidus Elect. Sigismundus Wilhelmus III. Landgr.
habuit sororem Friderici III. Episc. Her. Thuringiae © 1483 uxor
Imp. Margaritam. © 1464. bipolensis. Anna filia Alberti Imp.
© 1457. ducta 1442. © 1462.

ERNESTUS elector Anna nupta Alberto ALBERTUS dextera manus
© 1486. Achilli Germ. 1458. Imperij © 1500. 12. Sept.

FRIDERICUS Albertus Ernestus Johannes Georgius Fridericus Henricus
III. sapiens Archiep. archiep. Bonus & © 1539. 17. nat 1473.
sub quo Lu- Mogunt. Magdeb. constans April. 16. Martij
therus con- © 1484. © 1513. © 1532. © 1541. uxor Ca-
tra Pontifi- charina filia Ma-
cē scribere gni Ducis Mega-
cepit. © 1525. politani.

IOANNES FRIDERICUS Ioh. Ernestus MAURITIUS Augustus Elector
Elect. Nutritus eccle- Coburgæ se- elect in pralio Saxoniae Mæcenas
siae & scholarum, captus: pultus 1553. cū Marchione studiorum & nu-
à Carolo V. 1547. die 24. Alberto, icu tricius Ecclesiae
Apr. liberatus 1552. © 1554. globi perit. 1553. munificus © 1586.

Ioannes Fridericus Gothæ Ioannes VVilhelmus dux CHRISTIANUS I.
captus 1567. April. 13. Saxon. © 1573. Elector 1591. ©

IOANNES Ioannes Er- Fridericus Ioan- Christianus II. Ioan Georgi I. Au-
Casimirus nestus VVilhelmus nes. August. natus 6. Martij 1585. gu-
23. Septem. 15. Elect. xi. stus.
83. El. x.

Johaa Philippus. Frideri- Wilhelmus Ernestus, Johan Georg. II. Augustus, Christi- Mauri-
cus Wil- helmus. Electi, xii. anus tius.

FAMILIA VVITICHINDI

ex Vvbonis Emmij Append. Genealogica pag 151. & 155.
THIADERICUS Saxo, Sichardi F. contra Carolum Martellum Francorum Principem bellum gesfit.

Wernechinus Dux
Angrivariorum

BRUNO frater VVitichindi M. quem perperam VVigberti filiū fuisse asserit Alb. Crantzio

VVITICHINDUS Magnus Dux Angrivariorum hostis perpetuus Caroli M.

LUDOLFUS Dux Saxoniae fundator Collegij Gandersheimensis

VVIGBERTUS fundator collegij in VVildeshusen.

VVITIKINDUS Iunior

Tan- BRUNO cō- OTTO Magnus, quarditor aut Dux Saxoniae instaurator Brunsvici in praelio contra Danos occubuit.

VVALBERTUS Bru- VVildeshusae no. juxta patrem sepultus

Ditgrem^o

VVitichidus audiū praefectus

THIADERICUS focer Henrici Aucupis

VVitikin. Immodus ex quo orti PRINCIPES SABAUDI.

Dietmarus

ROBERTUS dux And.

HENRICUS Auceps Imperator.

Mathilda nupta Henrico Aucupi

ALMARRUS ex quo MARCHIONES Montisferat. in Italia orti.

Dieteric^o stirps Marchionum Misniae.

ROBERTUS contra Carolū Simplicē Rex

Orto I. Imp. BRUNO Archiep. Colonienſis

HENRICUS Rixofus

ADELHEIDIS nupta Hugoni

Hugo magnus Comes Parisiorū, Abbas dictus, regum Galliae rector.

Otto II Imp. filiorum natu minimus, cui nupta fuit Theophania Constantinopolitana.

Henricus Hezelō Ottoni II. Imp. adversans, Bavaria ab eo ejicitur.

Bruno frater Hezelonis

HUGO CAPETUS rex Gallia stirps SEQUENTIUM REGUM GALLIAE Sanguinis Saxonicus

Otto III. Imp. qui periit a suis veneno interfectus in Italia anno 1002.

HENRICUS II. Imp. sanctus Bavariae Dux obiit a suis 1024.

Bruno Marchio Saxoniae Ludolphus haeres Ottonis III. Imp. in Saxonia.

Otto Saxo origine, Egbertorum agnatus, Dux Bavariae, per Agnetem matrem Henrici IV. Imp. & ab hoc eadem rursus exutus.

Egbertus Marchio Saxoniae, patruelis Henrici IV. Imp. & eidem fidelissimus

Bruno Marchio Saxoniae in Thuringia caesus in praelio ab Ottone Thuringo 1057.

HENRICUS Crassus Comes Northeimius potens in Saxonia

Gertrudis amplissimum ditionum in Saxonia post necem fratris haeres, nupta Henrico Crasso.

Egbertus Marchio Saxoniae postremus hujus familiae, dominus Brunsvigae, occisus in molendino prope Brunsvigam.

LOTHARIUS II. Imp. Saxo, Luderus Saxonibus dictus

Rixa nupta Lothario Saxoni Imp. opum paternarum & maternarum haeres.

HENRICUS Superbus Bavariae & per conjugem ac matrem Saxoniae quoque Dux praepotens.

GERTRUDIS nupta Henrico Superbo Duci Bavariae.

HENRICUS LEO Bavariae & Saxoniae Dux potentissimus. VNDE BRUNSVICENSIVM ET LUNEBVGENS. DVces.

REINERI REINECCII
IN HISTORIAM DE VIPERTO GRO-
CENSI NOTATIO.

DE genere Viperti regio relinquo omnia in medio. Neque enim ubi locorum aut gentium majores ejus primi rerum potiti sunt, vel alibi me legere memini, vel definiri de auctoris nostri expositionibus potest. Quod si cui tamen eam sequi conjecturam liber, oriundum Vipertum fuisse à Germaniæ populis antiquissimis, eoque Teutoniæ nomen alludere: quippe quod à Teutonibus profectum auctoribus peculiariter accommodare tractibus videatur, quos alij Nordalbingis attribuunt, hoc est Holsatiæ, Stormariæ, Ditmarsæ, quemadmodum ex Helmoldo planum sit, nihil reclamarim. Enimvero Ditmarsos à Teutonibus conditos, dubium nullum est, ac si dicas Teutonas riparios aut continentis incolas, nempe à regionis situ. Est enim & ipsorum & Saxonum lingua *Marsch* continens, & locus littoralis. Apparet autem familiam & majores Viperti varijs jactatos casibus etiam fortuna varia rempublicam atque ipsam regiam dignitatem gessisse, imò bellorum quodam indomito studio sedes crebrò mutasse. Hinc enim est, quod *Herlibo primus* Brandeburgi, quod *Volfus* primum in Pomerania deinde in Dania confedere. Nec improbarim conjecturam *Herlibone* genitos filios commune istud *Harlungorum* cognomentum à veterum Harlungorum memoria, quos ex Alfatia in ea loca transtulisse perhibetur Carolus Magnus & à quibus *mons Harlungorum*, hodie *Marianus* nuncupatus, in Annalibus celebratur, repetiisse. In iisdem *Herliboni alteri* magnam cum accolis Hænetis usum, singularemque benevolentiam

tia conjunctionem fuisse, augurari inde verisimiliter possumus, quod filium alterum Heneto nomine *Suetibor* appellari voluit. Qui ita in paterna vestigia successit, ut ex ejusdem gentis lingua & ipse filio suo nomen posuerit. Ad alterum Heribonis secundi filium, Suetiboris fratrem, *VVolfum* ab aduerso in Danis exilii casu regia ibi dignitas rediit, & idem tum familiae *Balsamorum* regionem (nam ita Annales nominant) acquisiuit: Quæ cum postea etiam Viperto F. mansisset, natus jillo Vipertus alter, facta permutatione ab Vdone Stadensi *Grosicam* in Mysorum finibus comparavit. Minimè autem hinc nobis prætereundus scrupulus erat, quem plerique de Balsamorum regione sibi injecere. Nam Brotusius hoc nomine *Holsatiam* accipit: Qua in re quas vel rationes vel conjecturas sequatur, incertum est. Ego hoc quod *regionis* nullas habet, amplexari malim, nimirum *Balsamorum regionem* idem territorium esse, quod hodie etiamnum in *Marchia veteri* vocatur *das Balsamerland/ oder Balsamer Weichbild/* à fluvio Balsamo, qui in agris collectus in alterum fluvium *Vchtam* infra *Stendaliam* se exonerat. Convenit enim historia Vdonis Stadensis: & includunt alij disertè Balsamorum regioni *Stendaliam, Osterburgum, Arneburgum, &c.* Accedit huc præterea, quod habet Helmoldus l. 1. cap. 39. de gentibus ab Alberto Vrso in desolatos Henetorum fines collocatis: *Australe, inquit, litus Albis eo tempore ceperunt incolere Hollandi advenæ, ab urbe Saleveldele (rectius fortasse Solrvedel) omnem terram palustrem atq; campestram terram, quæ dicitur Balsamerlande & Marschinerlande, civitates & oppida multa valde, usque ad saltum Bojemicum possederunt Hollandi.* Hactenus Helmoldus. Cæterum ut ad mentionem de majorum Viperti in Nordalbingis Teutoniæ regno redeamus, si quis huic forsitan inde fidem derogandam existimaverit, quod gentes istas à Carolo Magno bello subactas, exinde in Saxonum permanisse ditio-
ne, ac familiae Billinganæ paruisse constat, is è contratio & ad

ea animum advertat, quæ de gentium istarum ferocia passim auctorum monumentis prodita sunt. Inde enim fieri potuit, ut pacis leges tam strictè non observarint. Quare ut vedigales tamen Francis quam Saxonibus fuisse non negarim, ita ~~autonouias~~ eos retinuisse, multa docent. Neque à vero alienum est, eadem ex causa magistratus quos vellent legisse, atque in his etiam regiam dignitatem, forte veterum Saxonum exemplo, admisisse. Dithmarsos quidem Henrici Leonis temporibus Comitenti peculiarem habuisse, ex Helmoldi historia evidens fit. Et Nordalbingorum finitimis Obotritis Henetis nunc reges nunc Principes imperasse, certum est. Ut de Viperti majoribus id amplius suspicer, regiam eorum dignitatem tantummodo arbitrariam extitisse, seu quæ à populi suffragijs absque ullo hæreditariæ successionis jure penderet. Eodem enim retulerim, quod sedes toties mutarint, cum scilicet domi fortuna incerta starent. Ut autem stirpis propagatio rectius intelligatur, stemma hic breviter subjicio.

FRA-

50
FRATRES

EMELRICUS   Ditmarus   Herlibo Brande-
Rex Teuton.   Verdunensis.   burgenfis.

Emelricus   Vridelo   Herlibo — N. filia re-
Cognominati omnes Harlungi.   gis Nor-
vvegiæ.

Wolfus Rex Daniæ   Svetibor

Orto, Hermannus.   Vipertus — Sigena Go-   Scambor
suini Comi-
tis F.

Juditha — VIPERTUS — Cunegunda   N.N. Filia duæ
prima   Comes Groi-   altera con-   ἀνάθυμα
conjux.   cēsis Marchio   jux
Lusatia

Vipertus — Cunegunda   Henricus.   Bertha.
Cunonis
Bichlingi
F.

FAMILIA

L. B. S.

Terum mihi alloquendus es, Benevole Lector, atque monendus, occurrere in hoc Montis-Sereni Chronico, quam plurima loca obscuriora, quæ quod unico exemplari MSto, tantum usi sumus, non licuit nobis integritati suæ, prout par erat, restituere: ne Typographi incuriæ fortassis imputes, quod vel librarij inscitiæ, vel ipsius Auctoris oscitantia, jure meritoque venit tribuendum. Quanquam nolimus diffiteri, tam in ea, quæ hic præmissa legis, quam ipsa deinceps Chronica, haud pauca typhotæ vitio irrepsisse σφάλματα, quæ tamen, in verum verborum sensum inquirenti Tibi, in emendando negotium haud possint exhibere. Unicum saltem hic producere visum est, quod ob dictionis unius alteriusve insolentiam non tam facile animo cuiusvis sese queat ingerere, quando pag. 190. lin. 28. scribit Auctor: *Legatum Pontificium, Præpositum in Bivera appellasse per contemptum, garzonem & peccatorem; pro quibus substituas ex MSto velim; Garrionem & Lescatorem.* Quandoquidem Garrio,

i

ex

ex indicina cuiusdam Glossarij, est *leccator*, qui multa loquitur: uti & *scurra*, ein bove efft ein *Lecker* / i. e. *vaniloquus*, *leccator*, proprie qui sequitur curiam gratia cibi. Quomodo etiam Britto, apud Goldastum:

Tom. I.
Rer. Alem.
part. a pag.
325.

Est epulo, scurra, leccator vel parasitus.

Cæterum & ex ipsa hac Chronicorum triga, stemmata Illustrissimorum Misniæ atque Lusatia Marchionum; Antiquiorum etiam Saxonie & Summerfenburgi Palatinorum, placuit eruere, atq; ipsorum Scriptorum verbis contexta, congruis locis interponere; Genealogia Veterum Thuringia Landgraviorum, cujus in Gozecensi usus, aliunde assumpta. Quem universim à me qualemcunque hic præstitum laborem, si ea, qua spero, humanitate & benevolentia complexus fueris, præter THEODORICI ENGELHUSII, & JOHANNIS CHRAWSII Chronica Universalia, ante hos ducentos & ultra annos scripta, etiam ECCLESIAE UNIVERSÆ CANONES à V. Cl. Christophoro Iustello antehac editos, sive ipsum CANONUM ECCLESIAE ORIENTALIS CODICEM malis; variantibus lectionibus, novisq; observationibus illustratos, à me vel prima occasione expectabis. Interim hisce fruiere, ac bene in Domino vale.

FAMILIA

FAMILIA MISNIE MARCHIONUM, EX CHRON. MONTIS-SERENI.

TIDERICVS *dehildis* F. Eckerhardi F. Guntharii, Marchio Misnensis March. Thuring. pag. 39.

DEDO II Misnie Marchio. *Adela* conjux eius secunda.

THIEMO Comes Wetini, Uxor IDA F. Ducis *Otonis* de Northeym. pag. 203.

HENRICVS Marchio Misna. Vxor *Gertradis de Brunsvig.* pag. 203.

DEDO Comes fundator Ecclesie Montis Sereni. Vxor *Bertha* F. *Wiperti* Marchionis de Grotz. pag. 2.

CONRADVS Comes de Wetin, proprietatis & devotionis fraternae fidelis haeres, ut & totius proprietatis *HENRICI junioris* Marchionis Misnae. pag. 5. Marchio *Lusitensis* pag. 14. Dominus in *Rochelitz*. pag. 17. Vxor *Lucardis* F. *Alberti* Suevi pag. 3. Fit tandem monachus in *Monte Sereno*. pag. 28.

HENRICVS Junior Marchio de *Leborg*. qui Conradum consanguineum suum lecto ferreo oppressum detinuit. pag. 5. & 204.

OTTO Misnensis Marchio pag. 38. ca. puvatur a filio *Albero*. pag. 52. moritur 1189.

TIDERICVS Orientalis Marchio fundator Ecclesie in *Doberluge*. pag. 50. moritur 1184. CONRADVS GERTRUDIS in *torneamento* lanceae occisus anno Gerberis monacha. 1189. pag. 40.

CVNI mes de *Wetin*. obiit. 1181. TIDERICVS Episcopus *Mersburgensis*. legitimatus a Papa. pag. 71.

HENRI DEDO Comes de *Rochelitz*. post & Comes de *Grotz*. obiit. 1181. Funderator monasterii *Ciltenensis*. p. 40. post mortem fratris *Tiderici* Orientalis Marchio moritur ventris incisione 1190. FRIDERICVS Comes de *Breene* moritur 1182. Vxor *Hedlenensis*. p. 40. dat mortem in *naft. feminarum* in *Breene*. 1201. moritur, 1210.

ALBERTVS qui patrem captivavit, moritur 1195. TIDERICVS primus Comes de *Wizensfels*. p. 63. post mortem fratris *Marchia* Misnensi ab *Henrico VI.* Imp. excluditur, pag. 65. sed eo mortuo obtinet *Marchiam* quoq; *Orientelem* pro xv. millibus marciis, redimit. pag. 92. moritur, 1220. Vxor *Iutta* F. *Hermani* Thuring. Landgr.

HENRICVS junior, mortuus ante 1187. Vxor *Hedvig* filia *Bernardi* Ducis

VIRICVS Comes de *Wetin* obiit 1206. Vxor *Hedvig* filia *Bernardi* Ducis

CONRADVS Orientalis Marchio obiit 1210. HENRICVS puer obiit, 1217.

TIDERICVS Comes de *Sommerfeld*.

MECHTILD nupta *Alberto Brand.* March. pag. 76. filia *Alvino*.

SOPHIA Abbatissa *Quedlinburgensis*. p. 166. FRIDERICVS Comes de *Breene* ne moritur ante 1221.

OTTO, FRIDERICVS & filia duae. pag. 139.

HENRICVS ILLVSTRIS Misnae Marchio, & extincta Landgraviorum Thuringiae familia primus in Misnae Marchionibus THYRINGIAE LANDGRAVIVS ET PALATINVS SAXONIAE.

VETERUM LUSATIÆ MARCHIONUM FAMILIA EJUSDEMQUE
CVM MISNIÆ MARCHIONIBVS COGNATIO
TEMPORIBUS OTTONI I. IMP.

FRATRES

GERO Dux & Marchio Orientalis
sive Lufizenfis, Burggravius Magde-
burgi; *Marchionum sui temporis optimus
& precipuus*, Regioni ad an. 965. De-
fensor patriæ, Dithmaro lib. 2. p. 29 Fun-
dator Ecclesiæ Gerinrode ad silvam
Harciniam.

SIFRIDVS Comes, funda-
tor Ecclesiæ Gro-
ninge, in diocesi
Halberstadenfi.

HIDDA soror
nupta Christia-
no Marhioni.

HETVVIGA-SIFRIDVS,
uxor Sigfri-
di, post obi-
tum mariti
monasterio
Gerende à Gerone
patre præfecta.

GERO AR-
chiepisse.
Colonien-
fis.

DITGMARVS
Marchio, qui
cum fratre fun-
dat Mon-steri-
um Dithmarisvel-
post in Northringen
translatum, & Ni-
emburg dictum.

SVANEHILD-E K L E-
filia Hermanni HARDVS
Ducis à Lu- Marchio
neborg uxor de Thuria
Dithmari, & gia, F. Gau-
post mortē hu- bharis.

MATHILDIS uxor
Dieterici Misniæ Mar-
chionis.

GERO MARCHIO
Lufizenfis.

THIEMO Comes
Vvetini.

DITHMARVS
Marchio Lufizenfis.

ODO Marchio Lufi-
zenfis, in quo poste-
ritatis propagatio
cessavit.

DEDO Co- CDORADVS
mes, Marbhio
FVNDATOIRES MON-
TIS-SERENI.

GENEALOGIA MISNIÆ MARCHIONVM EX APPENDICE
CHRON. MONTIS-SERENI.

T I D E R I C V S Comes, egregiæ libertatis
Vir tempore OTTONIS I. pag. 201.

DEDO I. Comes Mersburgensis
mortuo Bionc. Vxor *Thieberga* F.
Tiderici Marchionis.

FRIDERICVS, qui cum non
haberet mares filios, sed tres filias
Hileburg civitatem dat Tiderico
fratris F. pag. 202.

TIDERICVS, Vxor *Machtildis*, F. *Eckehardi* Marchio-
nis in Police occisi, pag. 39. & 202.

FRIDERICVS DEDO II. THIEMO, GERO, CONRADVS, RIDDAGVS, HILDA,
Magdeburg. Episc. cui ex prima Vxor *Ida* Comes. habuit tantum sine liberis nupta Du-
p. 201. Sed qui re- conjuge *Oda* filia Otto. Vxor *Ber-* filiam, mortuus ci Bohemi-
gius statuitur Mo- nai nis Ducis de *tha* vidua co.
nafteriensis. | Northeim. — cujusdam Popponis. pag. 203.
p. 203. |

DEDO in ADELHEI AGNES DEDO CONRADVS MATHILDA TIDERI- VVILHEL- GVN-
pueritiaper DIS nupta *Frisderi-* Funda Marchio I. nupta *Geroni* CVS Co. MVS Co. THERVS
posteriora *Ernesto* Mar *ci* Comi- tor Mō Misnensis & Comiti de mes, mes de Cam Episc.
confossus. chioni de tis uxor tis Sere Lusicensis. Bavaria. burg. Zizēsis,
pag. 202. Bavaria p. 207. ni. Vxor Vxor *Lucar* F. Wi- pag. 3 & 204.
Ex *Adela* vero nata de Brabātia: *Bertha* dis filia Alberti cujusdam nobilissimi de Suevia.

DEDO. HENRICVS CONRA- MATHILDIS. pag. 204.
Marchio de DVS Co- perti —
Hileborg, Vxor *Ger-* mes à paganis occisus.
rudis de Brunsvig.

HENRICVS, OTTO TIDERICVS DEDO HENRI FRIDERI- FILIAS
in pueritia Misnen Orientalis Comes CVS Co. CVS Co. quoq;
mortuus. sis Mar- Marchio. de Ro- mes de mes de SEX, re
chionis. chio. cheliz. Wetin. Brene. liquit
Vxor *Heidwigis*, filia Alberti Marchionis de Saxonia. p. 206.

ALBERTVS, TIDERICVS, ADELA, SOPHIA nupta
qui patrem stirpis Marchio- Olrico DuciBo-
captivavit. num Misniæ pro- hemorum,
pagator. Vxor *Iutta* F. *Her-*
manni Landgray, Thuring.

VETERVM THVRINGIÆ LANDGRAVIORVM FAMILIA:

Ex Historia Anonymi Scriptoris de Landgravijs Thuringiæ.

Tom. 1. Pistor. pag. 913. & seqq.

LVDOVICVS dictus CLIM BARBA ex stirpe Regum Franciæ progenitus, venit in Thuringiam anno MXXV. Vicedominus ejus terræ factus per Archiepisc. Mongunt. & per Imp. multorum beneficiorum Dominus. cap. xi. Vxor *Caelia de Sangerhusen*. cap. xii.

LVDOVICVS II. dictus SALTATOR, Comes Thuringiæ. Vxor *Adelheid*, vidua *Friderici III.* Saxonie Palatini cap. xii. Chron. Gozec. p. 29.

BERINGERVS Dominus in Sangerhusen. Vxor *Bertrada F. Conradi* fratris Thicmonis. Append. Montis Ser p. 203.

HENRICVS dictus RASPO. Chron. Gozec. pag. 234. cum facit filij *Ludo. II.* ex *Atelherb* Palatina.

LVDOVICVS III. Vxor *Hedevig F. Lotharii* Imp. per quem etiam Princeps & *primus Thuring. Landgravius* de claratur. cap. xvii.

VITTO Citizenensis Episc. de quo vid. *Paulus Lang.* ibide p. 785.

LVDOVICVS IV. ejus nominis, sed H. Thuring. Landgrav. dictus FERREVS, quia semper armatus incessit, cap. xx. Vxor *Iutta F. Conradi* Imp. cap. xix.

LVDOVICVS V. tertius Thuring. Landgrav. cui, quia filios non habuit, successit frater *Hermannus*, cap. xxix.

HERMANNVS Comes Palatinus Saxonie à *Frider. Bar. barissa* creatus. cap. xxv.

FRIDERICVS primus Comes in *Zigenhajn*, cap. xxii.

Uxor prima —

SOPHIA *Friderici V.* Comitiss Palat. F. cap. xxviii. * F. Ducis Bavarie cap. xxx.

HEDWIGIS nupta *Tiderico F. Ottonis* Marchionis Misnie, unde natus est HENRICVS, cognomento *Illustris*, Misnie Marchio, qui *extincta Landgraviorum Thuring. familia* in HENRICO Rege Rom. relicta ab illo ditio- nes occupat, primus in hac familia THVRINGIÆ LANDGRAVIVS & PALATINVS SAXONIAE,

LVDOVICVS VI. maritus *S. Elisabetha*, patri in principatu succedens, cap. xxxvi.

HERMANNVS, qui adolescens obit. cap. xxxvi.

HENRICVS fratri succedens in principatu. REX Rom. post declaratus, sine hærede defunctus est. cap. Lii.

HERMANNVS mortuus ante *Henricum* patrum ætat. cap. 49.

SOPHIA nupta Henrico Duci Brabantie unde natus HENRICVS *Infans Hassie* dictus, avitas ditioes, defunctis in ea masculis hæredibus, appetit: sed post multas dimicationes, *Thuringia Henrico Illustris* relicta, solam retinet *Hassiam* Unde LANDGRAVIORVM HASSIÆ FAMILIA.

47
 GENEALOGIA VETERVM SAXONIAE
 PALATINORVM.

FRIDERICVS de nobilissima antiquorum Saxonum & Francorum prosapia, Chron. Gozec. p. 207. Vxor AGNES de VVimarc. lb. qua juxta Append. Chron. Montis-Sereni p. 202. DEDONIS II. Misniae March. fuit filia.

COMITES ET PALATINI SUMMERSEBURGENSES.

ADELBERTVS Archiepis Bremensis, moritur MLXXII. DEDO pri- mus suae stirpis Comes Palatinus p. 202. occisus à quodam clerico in Polethe MLVI. Ei filius ex illegitimo matrimonio FRIDERICVS II. qui monarchiam palatij post fratrem promeruit, p. 213. moritur MLXXXIX. 220. uxor *Hadevvi- ga* de Bavaria. ODA pag. 203. sive VDA, Latino nomine HLARIA. p. 221. nupta *Alberto* de Summerseburg. p. 203.

ADELBERTVS cognominatus *Secke*, de Summerseburg. pag. 203.

FRIDERICVS Abbas monast. Gozecen- sis. p. 214. post Nienburgen- sis. 216. demum & Heroveldensis. 224.

FRIDERICVS III. Comes Palatinus, occisus MLXXXV. Vxor *Adelheit* filia Vdonis de Alesle- phe. p. 216.

FRIDERICVS dictus *Senior*, qui *Fridericum IV.* consanguineum suum Comitum Palatina exhaereditavit: factus PRIMUS in hac familia PALATINUS. pag. 229.

FRIDERICVS IV posthumus, educatus à Vitrico *Ludovico* Thuring. Com. II. p. 219. Privatus Comitum Palatina à *Friderico Seniore* Com. de Summerseburgh. p. 229. Vxor *Agnes*, Henrici Ducis de Limburg. F.

FRIDERICVS II. Comes Palatinus Saxoniae & Summerseburgi, fundator monast. *Vallis S. Mariae*, & monast. *S. Laurentii* prope Scheningam Advocatus.

ADELBERTVS, ADELHEIDIS qui sine haerede Abbatisa Quedlinburgensis. obiit. p. 264.

HENRICVS pro spe haereditatis militiae aptatus sed in adolescentia mortuus. pag. 234.

FRIDERICVS Canonicae professioni in Magdeburg associatus, sed post mortem fratris inde retractus & *Sizzo*nis Comitis F. desponsatus: hac dimissa rursus ad monasterium redire cogitur. p. 240.

SOPHIA uxor HERMANNI Thuringiae Landgravij, fratris Ludovici V.; ad quem, post mortem Adelberti Summerseburgij, PALATINATUS Saxoniae, *Henrico Leone* ereptus, beneficio *Friderici Barbarossae*, rediit, Anno MCLXXX.

STEMMA WIPERTORVM, COMITVM GROIZENSIVM,
ET LVSATIÆ MARCHIONVM.

FRATRES

EMELRICVS Rex
Teutuniz.HERLIBO I.
Brandeburgensis.DIETMARVS
Verdumenfis.

EMELRICVS

VRIDELO

HERLIBO II. Vxor F.
regis de Vryvege

ZVENTIBOR.

VVOLFVS Pomeranorum princeps: Vxor F regis Dania,
cujus fratribus post mortem patris occisis, regnum violen-
ter invadit. pag. 242.OITO,
qua cum fratribus
Dania expulſus.

HERMANNVS.

VVICPERTVS I. cui paterna hæreditate
obvenit Balsamorum regio. Vxor *Sigena* F.
Gofvini Comitis de Leige. pag. 242.VVICPERTVS II. qui permutat Balsamorum
regionem cum *Vdone* March. Stadenſi, & pro
ea accipit *Groislam* ad Elſtramfl. &c. p. 243 poſt
Magdeburgi præfeſtus, & Marchio Luſizenſis.
pag. 255. Fundator monaſterij PEGAVIENSIS. pag. 247. Vxor
IVDIH F. *VVratiflas* Bohemiæ regis. p. 247. moritur mcxxiv.FILIA *dvovuzo*
nupta *Henrico*
de Leige.ALTERA F.
nupta *VVer-*
nero Seniori de
Velthem.VVICPERTVS III
ante patrem mor-
tuus. Vxor *Kuni-*
gunda F. *Chunonis*
de Bichilingen.
pag. 249.HENRICVS poſt mortem patris
Marchio in Luſitz, & Præf. Mag-
deb p. 258. obiit anno mcxxxvi.
& quia hæredem alium non ha-
buit, Marchiam & totam propri-
etatem ejus adeptus eſt CON-
RADVS Marchio Miſnenſis. fra-
ter *Dedonis* Fundatoris MON-
TIS-SERENI. pag. 14.BERTHA nupta
Dedoni, fratri *Con-*
radi, cujus filio
Dedoni, anno m c
x l i v. moriens,
dedit proprieta-
tem ſua in *Groit*,
pag. 18.

INCIPIT

I

INCIPIT
CHRONICA MON-
TIS-SERENI.

Consideranti mihi, rerum præteritarum
notitiam utilitati legentium crebro profice-
re, nata est voluntas cum adiutorio Jesu Chri-
sti Domini hoc opus assumere, ut *annos à fun-
datione Ecclesiæ nostræ, & nomina Prælatorum,
& successiones, & tempora, & gesta ipsorum,* col-
ligerem, & narrationem de his, ut possem, competentius or-
dinarem. *Seniores* autem, qui, quod de his verum erat, scire
poterant, & quorum dictis grandævitas fidem faciebat, prin-
cipio hujus narrationis auctores habui. Nonnulla etiam ta-
lium ex *privilegiis* foundationis & aliorum Principum, & ex
Breviariis, quæ in veteribus libris sparsim inveni coagitata,
non sine studio congregavi. Verum quia per pauca hoc vel
illo modo de his investigare potui, meumque erat propo-
situm, ut annorum nullus narratione vacuus remaneret; hoc
autem ex paucitate gestorum, quæ investigaveram, impleri
non poterat; non inutile credidi, quia propria deerant, alic-
na mutuare, & ad eum, quem prædixi, effectum supplendum,
aliorum gesta & casus extrinsecos, hoc est, ad propositum non
pertinentes, dignos tamen memoria, nostris interferere:
quod etiam usque adeo securus sum, ut pene ubique aliena
propriis, pro sola duntaxat delectatione legentium, permisce-
rem. Nemo autem pro eo, quod scriptorem fortassis juste
con-

A

con-

contemnit, si quid utilitatis ex hoc opere consequi valuerit, contemnendum pariter arbitretur; quia tritico in se contento vilitas cophini nihil derogat: nec aqua contemnitur, quam usibus hominum plumbi fistula subministrat.

ANNO itaque M^cXXIV. Indictione II. prædente summo Pontifice *Calisto* II., Pontificatus ejus anno VI. imperante *Henrico* ejus nominis V. imperii ejus anno XIII. sub *Rothero* XII. Magdeburgensi Archiepiscopo, Pontificatus ejus anno V. anno à fundatione Ecclesiæ Hallensis IX. *Dedo* Comes, filius *Thiemonis* Comitis & *Idæ*, Ecclesiam B. *Petri* in *Sereno* monte inchoavit; deputatisque in usum ibi Deo servientium ex proprietate sua redditibus, *Herminoldo*, tunc *Gerbstaderi* Præposito, loci ipsius procuracionem commisit; quique administratione priori relicta, *Sereno*-montis primus est Præpositus constitutus. Verum quia Comes idem locum resurrectionis Christi visitandi votum habebat, recepta de Episcoporum consilio uxore sua *Bertha*, quam repudiaverat, quæ erat filia *Vviperti* Marchionis de *Groiz*, proficiscens, fratremque suum *Conradum* Comitem totius proprietatis suæ, nec minus boni incepti, ordinans, promotione ejus ipsi fideliter injunxit. Expletoque voto cum rediret, moriens partem ligni *Dominicæ* crucis Ecclesiæ jam dictæ transmissit; nimirum, ut credo, intelligens, antiquum hostem, qui jam ab illo loco per institutionem *Dominici* servitii deturbatus erat, per præsentiam ligni salutaris, in quo semel triumphatus est, efficacius debellari. Est autem crux permodica, argento inclusa, quæ ibidem usque hodie conservatur.

Anno M^cXXIV. *Calistus* Papa II. obiit, cui successit *Honorius* II. qui & *Lambertus*, *Hostiensis* Episcopus. Eclipsis solis facta est III. Id. Augusti hora diei VI. *Fridericus* Comes de *Arsberg* obiit; *Rudolphus* Marchio obiit.

Anno

Anno M C XXV. *Conradus* Comes de *VVeitin*, fraternæ devotionis fidelis hæres, capellam *Lubechune*, ad quam pertinent XXVI. & capellam *Oxeroe*, ad quam pertinent IV. mansi; præter hæc etiam de prædio suo CXX. mansos, Ecclesiæ *B. Petri* in *Sereno-monte* contulit, promotionis ejus evidenter curam sese gerere demonstrans: unde etiam non immerito fundatoris nomen hæreditavit. Uxor quoque illius, *Lucardis* nomine, quæ fuit filia *Alberti* cujusdam nobilissimi de *Suevia*, non minori erga locum ipsum sollicitudine vigilabat, non solum mariti devotionem suis exhortationibus ad meliora semper incitando, verum etiam prædia, de suis pecuniis empta, ipsi Ecclesiæ conferendo. Ex quibus sunt quæ adhuc eadem possidet Ecclesia; in villa *Hizzendorp* XIX. mansi: *Salzemunde* XIII. mansi: *Vdene* VI. mansi; *Buzedal* VI. mansi: *Pelli* II. Quædam vero per concambium aliorum bonorum post mortem ipsius alienata sunt.

Henricus Imperator V. obiit x. Kal. Junij. Hujus Duces contra Saxones, in loco, qui *VVelphsholtz* dicitur, pugnantes, victi sunt, anno M C XV. ubi maxima strages hominum facta est. *Luderus Govehardi* Comitis filius, Dux Saxonum, *Moguntie* in regem eligitur. *Rotherus* XII. *Magdeburgensis* Episcopus obiit xiv. Kal. Jan. sedit annis VI. *Gumberus* *Havelbergensis* Episcopus obiit.

Anno M C XXVI. dissensio inter *Conradum* Comitem de *VVeitin*, & *Henricum* *Misnensem* Marchionem cognatum ipsius, qui etiam de *Ileburg* dicebatur, præter alias, præcipue tamen pro hujusmodi causa, exorta est. Accidit, ut quidam, occasione narrandi aliquid coram *Conrado* Comite, *Henrici* Marchionis mentionem faciens, eum cognatum ipsius appellaret. Comes vero cum contemptu respondit: *Eum, qui filius est coci, cognatum suum non esse*. Hujus autem sermonis occasio talis fuit: *Henricus* Marchio de *Ileburg* senior, pa-

4
 ter hujus, uxorem prægnantem fertur moriens reliquisse. Quod cum illa in sepultura ipsius, utero tumenti demonstrato, præsentibus indicasset, quia *Conradus* Comes Marchionis mortui hæres futurus erat, si filium non reliquisset, quidam ministerialium ejus hujusmodi rumorem divulgaverunt, quod ipsa, plumario ventri alligato, prægnantem se esse hoc artificio mentiretur. Quo illa cognito, die quadam universis mariti sui ministerialibus convocatis, in medio ipsorum, in loco eminenti, astans, devoluto ex humeris usque ad nates pallio, nudam se ostendit, dicens; ut ipsi, an vere gravida esset, judicarent. Postquam vero enixa est, rursus illi talem sparserunt rumorem, quod feminam peperisset, eamque pro filio cujusdam pauperulæ, quæ maritum habebat totum, quæ & eadem hora pepererat, commutasset. Hac ratione Comes eum *coci filium* appellavit. Quidam ministerialium *Conradi* Comitis *Heldolfus* nomine, avus *Simeonis* & *Gevehardi* de *Zcurbeke*, in quodam colloquio, quod interpretatum Comitum & *Henricum* Marchionem de *Ilenburgin* ipso castro agebatur, in Ecclesia B. Petri altare complexus, quasi ad probandum, quod *Henricus* pro femina commutatus fuisset, ita se obligavit, ut si idem filius esset *Henrici* Marchionis, ipse sui corporis perderet sanitatem. Quo rumore comperto Marchio admodum motus, ut suam injuriam vindicaret, omnibus suis fidelibus supplicavit. Quorum duo eundem *Heldolfum* diu insidiis appetentes, tandem opportune in itinere repertum aggrediuntur. Quos ille sibi instantes videns, quamvis suspectos haberet, tamen equo, cui insidebat, confusus, nec dum agnitis eis fugere devitabat. Sed cum jam prope essent, recedere volens, equumque calcibus urgens, movere non potuit, sicque illis irruentibus captus, & oculis, naso, labiis, lingua, auribusque mutilatus, propriæ maledictionis effectum visus est probasse, quo

Henricus

Henricus Marchio non fuit pro femina commutatus. Quod verbum cum multis vicissim sibi referentibus ad Marchionis notitiam pervenisset, cum & prius amici non fuissent, indignatione gravi permotus, bellum Comiti intulit, eumque captum, & in castro *Kirchberg* custodiæ traditum, lecto ferreo, & multis malis usque ad mortem suam oppressum, detinuit. *Luderus* Rex cum exercitu *Bohemiæ* ingressus, repentina invasione hostium plurimis suorum perditis, nec paucioribus hostium occisis, cum paucis evasit, ubi *Arnoldus* Merseburgensis Episcopus occisus est. In hoc casu Episcopus *Hildenesheimensis* L. milites, quos in ea expeditione direxerat, dicitur perdidisse. Hoc accidit XII. Kal. Martij. *Rothero* Archiepiscopo successit *Nortbertus*.

Anno M C XXVII. *Henricus* Marchio obiit: cujus morte in castro *Kirchberg* nunciata, cum eam ex luctu familiæ *Conradus* Comes intellexisset, persuasis suis custodibus dimissus, & ad *Luderum* Regem profectus, interventu *Richica* Regina, cujuserat cognatus, Marchiam *Misnensem* obtinuit. Præterea totius proprietatis *Henrici* Marchionis hæres effectus est. Eo tempore *Herminoldo* Præposito Romam ad *Honorium* Papam directo, Ecclesiam *Sereni-montis* in jus & proprietatem Romanæ Ecclesiæ, sub annua pensione unius aurei, vel fertonis argenti, recipi, & in ea Ordinem *Canonicorum* regularium institui, postulavit tali modo: *Domino beatissimo meritoq; venerabili, & in Christo honorando, Papa Honorio, Conradus* Marchio *Misnensis*, una cum uxore sua *Lucarda* & filiis, debitam in Christo subjectionem. Quia Deus omnipotens, in cujus conspectu ab initio cuncta postfutura sunt presentia, vos totius Ecclesiæ caput constituit, justum est vestra auctoritate confirmari, quicquid aliquis de sua possessione in jus Ecclesiasticum obtulerit. Nos ergo vestram obsecramus paternitatem, quatenus nostram licet parvulam, oblationem stabilire non dedignemini, nec hac aliqua usur-

pationis temeritate ad nos delata suspicemini. Obtulimus B. Petro, principi Apostolorum, pro remedio anima nostra & parentum nostrorum, ex pradio nostro hereditario, locū qui dicitur Mons-Serenus, cum capella Lobechune, ad quam pertinent XVI. mansi, & cum capella in Ostravv, ad quam pertinent IV. mansi, & insuper de pradio nostro CXX. mansos, hac determinatione, ut Canonici sub regula B. Augustini ibidem Deo libere seruietes, singulis annis unum Byzantium auri, vel fertonem argenti B. Petro in Roma persoluant, & post presentem Præpositum in clauetro suo, vel ubi-
 cūq; potiori parti placuerit, alium eligant: chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium vel basilicarum, ordinationes Canonicorum, qui fuerint ad sacros ordines promovendi, ab Archiepiscopo Magdeburgensi, in cuius sunt diœcesi, recipiant; siquidem gratiam atque communionem Apostolica sedis habuerit, & si ea gratis, ac sine pravitate, voluerit exhibere. Alioqui liceat eis Catholicum, quem maluerint adire Antistitem, & ab eo consecrationem & sacramenta suscipere: qui Apostolica sedis fultus auctoritate, que postulantur, indulgeat. Me vero, dum vixero, & post me seniore de filiis meis, vel quemlibet heredem meum seniore, Advocatum habeant, cui nihil, nisi ad proprium velle, secularis servitiij debeant. Prædictum etiam montem nulli unquam bellicosus propugnaculis munire audeant. Hac omnia sigillo vestro, ut rogavimus, in posterum confirmate, & nobis, licet indignis, exoptabilem vestram benedictionem remandate. Cujus petitioni Papa annuens, privilegium de his per præfatum Præpositum transmisit. Charoldus Comes Flandriæ in Ecclesia à suis ferventibus occisus est. Meinfridus Sclavus de Brandenburg, occisus est. VVilhelmus Comes Piætorum obiit. Henricus Dux Bavarorum Gertrudem filiam Luderis regis duxit uxorem. Eodem anno Conradus, frater Friderici Ducis Suevorum, machinantibus quibusdam principibus, regiam nomen sibi tyrannice

rannice imposuit: propter quod à tribus Archiepiscopis, *Moguntinensi, Salzburgensi & Magdeburgensi*, & eorum suffraganeis, excommunicatus, & ab omni Ecclesia anathematisatus est.

Anno M C XXIIIX. *Herminoldus* Præpositus, privilegium exemptionis ab *Honorio* Papa Ecclesiæ *Sereni montis* missum, attulit, XI. Kal. Junij. *Conradus* tyrannus & *Fridericus* frater ejus, ab *Honorio* in die Paschæ excommunicati sunt. *Otto* Halverstadenſis Episcopus Romæ ab *Honorio* Papa deponitur. *Erkenbertus* Corbejenſis Abbas obiit. *Herminoldus*, primus *Sereni montis* Abbas, obiit II. Id. Decemb. Sedit annis tribus & amplius, quod determinatum non est à senioribus. Post hunc electus est *Luderus* à fratribus illius temporis, contra placitum quidem *Conradi* Marchionis, quoniam Præpositus idem familiæ Marchionis *Alberti* de *Brandenburg*, consanguinitate jungebatur. Jamque gravis discordia inter præscriptos principes inflammata erat, & suspectus videbatur Præpositus, ne forte Marchioni *Conrado*, vel suis, in aliquo fieret onerosus. Præposituram tamen obtinuit. Hic majoris Ecclesiæ fundamenta jecit, eamque partem monasterii, quæ est à turri, usque ad arcem crucis, extruxit. Ante hoc autem fratres illius temporis celebrationem divinorum apud Capellam veterem frequentabant, habentes habitacula, suis usibus necessaria, ad occidentalem partem ejusdem capellæ. De hac siquidem capella nullus seniorum nostri temporis, quorum plerisque amplius quam septuagenarios vidi, ab aliquo suorum priorum, æque senum, compertum habuit, quis ejus ædificator vel dedicator fuerit: licet hoc, ut asserunt, non sine sollicitudine à pluribus sit investigatum. Festivitas tamen dedicationis ejus ex antiqua consuetudine in Kal. Augusti celebris habetur. Est & hæc Ecclesia, sicut & major, principis Apostolorum nomine & opere

8
 opere insignis, quod annuo jam dictæ festivitatis tempore fidelium illuc concurrentium testatur frequentia; qui varijs deprehensi incommodis seu periculis, ubi cum oblationibus ad limina Apostoli in hoc loco devenerunt, ab omni contrarij casus malitia, meritis ipsius, se sub celeritate liberari & voce & votorum persolutionibus testantur. Omnia autem ejus beneficia, quibus pro memoria sui nominis, quæ est in hoc loco, fideliter invocantibus succurrere dignatur, scripto comprehendere, non minus inutile, quam impossibile credo: quippe cum in numerositate sui & discohærentia locorum, in quibus exhibentur, notitiam effugiant, & fastidiosis lectoribus incredulitatis vel detractionis peccatum valeant procurare. Pauca tamen veraciter comperta ad incitandam devotionem eorum, qui fideliter legent, licet per anticipationem, hic inferere non omittam.

Ædificium capellæ crebris scissuris ruinam minari videbatur, placuitque Præposito *Ekkeharde*, ut adjecto extrinsecus novo muro fulciretur: intrinsecus vero rimæ patentes superducto calcis tegmine celarentur. Perfecto opere, superveniente cujusdam Sabbathi vespera, structuris illis, in quibus cementarij ad levigandum sanctuarium constiterant, super altare, & circumquaque, remanentibus; Parochiano, cujus nomen erat *Ebbeke*, necessitas obvenerat, ut sequenti die Dominica populo in majore Ecclesia missarum solemnia celebraret. Hoc itaque præordinato, cum circa horam crepusculi, accenso nocturnali lumine, hostio clauso discessit; regressus nocte media ad matutinas dicendas, omnem illam structuram ab altari remotam, & extra sanctuarium in uno loco compositam, celebrationi divinorum locum reperit præbuisse. Miratus admodum, cæcum, quendam *Keinherum* nomine, qui in vestibulo Ecclesiæ dormire erat solitus, requisivit, utrum strepitum aliquem in eadem capella
 noctis

noctis tempore sensisset. Illo cum juratione negante, se vel modicum motum sensisse, divinum illud opus fuisse, fideliter credendum est.

Conrado de Cirze, tunc parochiano, teste didici, rusticum quendam, *Christianum* nomine, de inventione pecuniæ suffossæ apud Nobilem quendam *Fridericum de Crozuc* diffamatum, & ab eo captum, & cum alio compeditum, & in carcere positum, cum nomen Apostoli sæpius invocaret, vidit nocte quendam senem venerandi vultus & habitus astantem, sibi que dicentem; *Sequere me*. Qui cum se non solum vinculorum, sed etiam convicti sui, quo minus illum sequi posset, impedimento detineri quereretur; ille ut excitato socio, atque ad egrediendum admonito, se sequeretur iterato præcipiens, præiensque, per angustum aditum sequentes eduxit. Cumque jam munitione relicta, extra villæ ambitum constituti, nexu compedis repente se carere mirarentur, ille ductor ei, cui apparuerat, ut se *B. Petri* patrocinio liberatos intelligerent insinuans, idque in Ecclesia nominis ejus, quæ in vicino esset monte, eos insinuare præcipiens, disparuit. Hæc ita gesta, eodem Christiano referente, prædictus parochianus se cognovisse ferebatur: ego ipsam compedem in Ecclesia suspensam vidi. Alium æque rusticum, opilionem officio, dominus suus, qui rebus suis inhiabat, captum custodiæ tradidit, ut, si quid haberet pecuniæ, tormentis extorqueret. Illo se habere negante, dorso ejus & natibus nudatis lardum, crebris hastulis infertis, hisque accensis, defluentem instillari præcepit. Territus miser auditu supplicij cum nomen *B. Petri*, & corde & ore crebro auxilium ejus petendo, repereret, seque ipsum cum oblationibus annis singulis ad præfatam memoriam fideliter vovisset, cœpit igneas stillas lardi, ac si aquæ tepidæ, sine sensu doloris cujuslibet sustinere. Mirantibus qui aderant, dominumque ejus, ne amplius eum,

B

qui

qui sic aperte divinitus esset adjutus vexare præsumeret, admonentibus; cum quidem ille, nec motu corporis, nec jactatione vocis signum aliquod doloris ostenderet, dimissus est. Idem autem pro solutione votorum suorum adveniens, hæc ira gesta, præfato parochiano, liberatori suo gratias referens, enarravit.

Mulier quædam paupercula vestem filij sui parvuli, cum gratiarum actione ad præfatum memoriam afferens, prænominate parochiano retulit, quod cum idem puer ægritudine vexatus, ita jaceret, ut utrum viveret an mortuus esset, omnino dubium remansisset; repente, postquam votum offerendi annuas *B. Petro* oblationes plena fide obtulit, cum vitæ viderit restitutum.

Memini me audivisse, unum de fratribus nostris, qui eo tempore adjutor erat parochiani, referentem; quendam cum naviculam argenteam ad altare obtulisset dixisse, se prius quam illius muneris votum fecisset, à maxima tempestatis periculo liberatum.

Alius quidem se leprosum fuisse, & meritis *B. Petri* in hoc loco mundatum fuisse asserbat. Nolum, cujus signo hujusmodi homines eleemosynam solent petere, quam ipse vidi, ad altare obtulit, & cum fidei protestatione beneficij & gratiarum actione discessit. Hoc tempore *Thiderici* parochiani factum, ipso referente cognovi. Hæc occasione veteris capellæ dicta sufficiant.

Anno *M C XXIX*. *Luderus* rex *Penthecosten Quidelinsburg* celebravit, monasteriumque *S. Servatii* ipso instituyente feria secunda dedicatum est ab *Episcopis Hildesheimensi & Mindensi*. *Albertus* Marchio *Hildegeshburgh* quadam nocte cepit & incendit. *Spiram* rex secundo obsessam recepit. In commemoratione *S. Pauli* facta est commotio civium *Magdeburgensium* contra *Nortbertum* Archiepiscopum, eo quod
majorem

majorem Ecclesiam, quam pollutam audierat, nocturno tempore purificavit. Crescente itaque tumultu ascendit in superiora antiquioris monasterij cum Milsnensi & Havelbergensi Episcopis, & Præposito majoris Ecclesiæ, ibique diu obsessus est, sævientibus atque objurgantibus eum civibus, quod altaria fregerit, & reliquias sanctorum furto abstulerit. Sed hunc divina gratia mirabiliter eripuit, & eos postmodum per censuram Ecclesiasticam coactos sibi subjecit.

Anno M C XXX. *Bertoldus* Hildesheimensis Episcopus obiit, pro quo *Bernhardus* ejusdem Ecclesiæ canonicus constituitur. *Vdo* Comes de *Franckeleve* ab hominibus *Alberti* Marchionis occisus est. *Conradus* de *Ekstide* apud Hallam à civibus ejusdem oppidi, cum alijs multis occisus est. *Honorius* Papa obiit, cui successit *Gregorius*, mutato nomine *Innocentius*: contra quem alter *Petrus Leo* electus est, mutato nomine *Anacletus*, & ambo una die consecrati referuntur. Ecclesia tamen tota in Pontificatum *Innocentij* consensit. *Henricus* Comes & signifer regis, frater *Ludovici* Comitis de *Thuringia* clam occisus est. *Burchardus* de *Luckenem* Comes Frisonum, à militibus Domini sui, voluntate ipsius in quodam cœmeterio occisus est. Hujus perfidiæ vindex *Luderus* rex, *VVincenburg* castrum ipsius fregit, & comitatum ipsius dedit *Ludewico* dicto de *Thuringia*. *Innocentius* Papa *VVirtzburg* à *Ludero* rege, & omnibus ibi congregatis, eligitur & confirmatur.

Anno M C XXXI. *Norbertus* Magdeburgensis Archiepiscopus Ecclesiam in gratia Dei, in honorem S. Dei genitricis perpetuæ virginis, & S. *Victoris* martyris, de proprietate nobilis viri *Ostons*, Comitis de *Crudorp*, fundavit, primosque lapides in fundamento Ecclesiæ, cum præfato Comite, proprijs manibus imposuit; eundemque virum, seculo renunciantem, in Ecclesia, cujus fundator extitit, Canonicum fe-

cit, & in Diaconatus ordinem promovit. Primus Ecclesiæ illius præpositus extitit *Emelricus*, qui post breve transmarinavit: post quem *Evermodus* postmodum Rateburgensis Episcopus, provisor loci ordinatur. Omnes autem ordinis illius clerici Magdeburgensis diocesis votum Episcopo * & non suis Præpositis faciebant. Synodus generalis apud *Leodium* in quadragesima est habita, præsentente Papa *Innocentio*, præsentente *Ludero* & regina *Ricbza*, ibique ab ipso Apostolico & omni Ecclesia ibi collecta, excommunicati sunt, *Petrus Leo*, *Conradus* tyrannus & *Fridericus* frater suus, cum omnibus illis faventibus. *Otto* etiam Halverstadensis Episcopus, ab Honorio Papa depositus, ibidem petitione regis & totius Ecclesiæ restitutus est. *Henricus* Magdeburgensis Præfectus, filius *Viperti* Marchionis de *Groit*, Marchiam, quam patre suo defuncto *Adelbertus* à rege acquisierat, jure legali recepit, anno post mortem patris sui lxx. Rex in Saxoniâ regressus, collecto exercitu Danos devicit. *Innocentius* Papa II. Synodum *Rhemis* celebrat. *Fridericus* Colonienfis Episcopus obiit.

Anno M c xxxii. Corpus S. *Godehardi* III. Non. Maji levatur, anno à depositione ipsius xvi. *Ecbertus* Monasteriensis Episcopus obiit, cui successit *Vernherus* Halverstadensis Canonicus, fratruelis S. *Annonis* Colonienfis Episcopi. *Bruno* successit *Fridericus* Colonienfi Archiepiscopo. *Cono* Ratisponensis & *Hermannus* Augustensis obierunt.

Anno M c xxxiii. *Conradus* Marchio de *Plözke*, in Italiam cum rege pergens, sagitta transfigitur, cujus corpus in patriam delatum, sepultum est *Kakelsinge* cum parentibus suis. Rex mediante *Nortberto* Archiepiscopo II. Non. Junij à Papa cōsecratur cum conjugè sua. Eclipsis solis facta est IV. Non. Augusti.

Anno M c xxxiv. *Adelbertus*. Comes successit *Conrado* Marchioni. Imperator celebrat Pascha *Halverstad*, ubi quidam

dam de Principibus Danorum, *Magnus* nomine, hominum ei faciens, regnum Daniæ ab iplo suscepit, & postquam præstitit juramentum, Imperatori ad Ecclesiam procedenti, circulo decoratus aureo, gladium præportavit: qui in patriam reversus, à quodam *Henrico* occisus est cum V. Episcopis, & LXV. clericis. Pater etiam ejusdem in civitate *Nesvich* ante Ecclesiam cum suis occisus est. *Nortbertus* Magdeburgensis Episcopus obiit rix. Id. Junij: sepultus est in Ecclesia S. Mariæ Magdalena, in qua ipse remotis Canonicis secularibus, Canonicos Præmonstratensis Ordinis instituerat. Imperator festum Apostolorum Petri & Pauli celebrat Magdeburgi, & *Conradus* ejusdem Ecclesiae Canonicus, omnium electione, Imperatore consentiente, Archiepiscopus constituitur: qui etiam post *Wutherum* electus Episcopatum obtinisset, nisi quòd Abbas S. *Johannis de monte*, & major Præpositus resisterunt dicentes: non esse Subdiaconum eligendum. Imperator cum exercitu Sueviam intravit propter *Fridericum* Ducem & fratrem ejus *Conradum*; qui quoddam oppidum, *Ulma* dictum contra eum munerunt, & cives ad resistendum ei incitaverunt. Sed *Henricus* Dux Bavarorum Imperatorem præveniens, oppidum expugnavit, cepit & incendit Duce & fratre suo *Friderico* inde fugientibus. Postmodum Dux a pluribus sibi faventibus derelictus, necessitate coactus, nudis pedibus Imperatorem adiit, & per Imperatricem gratiam ipsius obtinuit. Qui etiam per Legatum Apostolicum ibi presentem ab excommunicatione VII. annorum eum absolvi fecit, præstito juramento, quod gratiam Imperatoris omni in posterum devotione mereretur.

Anno M C XXXV. dedicatum est monasterium Hallense à *Conrado* Magdeburgensi Archiepiscopo. *Ludovicus* Augiensis Abbas occisus est in Ecclesia à ministerialibus suis, per insidias (sicut fama fuit) *Vdalrici*, fratris *Friderici*, Comitis de

Zolre, qui ei successit, sed ipse eodem anno veneno vitam finivit. Imperator celebrat Penthecosten Magdeburgi, ubi *Othilricus* Dux Bohemorum, & Legati *Bolizlai* Ducis Polonorum, & *Godefridi*, Ducis Lovaniæ: Hungarorum etiam, & Danorum, nec non Slavorum, cum Principibus illuc venientibus adfuerunt. *Conradus* Misnensis Marchio Hierosolymam profectus est. Congregatio seminarum Canoniarum in *Lutere*, in regularem Ordinem S. Benedicti commutatur, & *Everhardus* de monasterio S. Johannis Magdeburgensi illuc cum Monachis primus Abbas mittitur, & eodem anno ab Imperatore & ejus conjugē, positus in fundamento primislapidibus, novum monasterium inchoatur. Imperator assumptionem S. Mariæ in *Mersenburg* celebrat, ubi *Bolizlaus* Dux Poloniæ, & *Othilricus* Dux Bohemiæ cum cæteris Principibus adfuerunt, ubi etiam *Bolizlaus* gladiū Imperatori reportavit. Imperator *Mülehusen* venit, ubi *Conradus* frater *Friederici* Ducis deposita tyrannide, Imperatoris pedibus provolutus, auxilio Imperatricis gratiam ipsius promeruit, & per *Conradum* Archiepiscopum Magdeburgensem absolutus est.

Anno M C XXXVI. *Conradus* Magdeburgensis Archiepiscopus petitione *Conradi* Comitis Misnensis, Ecclesiam *Nunnicensem*, quam pater & mater jam dicti Marchionis fundaverant, in nomen & dignitatem Abbatia, auctoritatis suæ privilegio confirmavit. Primus Ecclesiæ illius Abbas *Reinhardus* dicebatur. *Henricus* Marchio & Magdeburgensis Præfectus, filius *Vviperti*, ad curiam pergens Moguntia moritur II. Kal. Jan. cui in comitatu Magdeburgensi successit *Burchardus* frater Archiepiscopi. Marchiam vero *Lusicensem*, quæ nunc Orientalis dicitur, Imperator *Conrado* Marchioni Misnensi concessit, qui etiam totius proprietatis hæres factus est, quia alium hæredem non habuit. *Havelberga* capta est à filiis *VVidikindi* & Ecclesia incensa. *Luderus* Imperator secundo Romam profectus est. Anno

MONTIS-SERENI.

Anno M C XXXVII. *Luderus* II. Sereni-montis Præpositus obiit x. Kal. Maji. Sedit annis iix, mensibus xv. diebus xi. Post hunc, ordinatione *Conradi* Marchionis, electus est *Meinherum*, Hallensis Ecclesiæ Canonicus. Hic primum Ecclesiæ S. *Gereonis* Coloniensis Canonicus, mutato habitu in Ecclesia Hallensi conversus est: quem etiam frater suus carnalis *Vvicmannus* nomine, ejusdem Ecclesiæ & ipse Canonicus, ad conversionem occasione tali secutus est. Accidit ut in ludo, qui vocatur puerorum, cui ipse intererat, puer quidam conculeatus moteretur; pro cuius rei pœnitundine seculum relinquens, fratrem secutus est, & cum esset Subdiaconus deinceps ad gradum altiorem noluit promoveri. *Meinherum* autem Præpositum secuti sunt plures ex senioribus Hallensis Ecclesiæ fratribus viti laudabiles, & per quos Ecclesia Sereni-Montis plurimum noscitur profecisse, tam in religione conversationis exemplo, quam etiam in libris, quos ibi conscripserunt. Ex quibus quartus, *Gerhardus* nomine, licet luscus, plures libros ipsi Ecclesiæ scripsit: *Missales* VI. *Ple-narium* unum: *Lectionarium* unum: *Gradualia* quatuor: *Antiphonarium* unum: *Omelias* II. *Pasionales* II. *Libros moralium* quatuor: *Matutinales* II. Librum de cura pastorali scripsit *Heidenricus*, postea Hallensis Præpositus. Omnia etiam Ecclesiæ hujus officia iidem fratres longo tempore administrantes, primi ei religionis imaginem impresserunt. Imperator natiuitatem Domini celebrat in campestribus *Bolonia*, & Pascha *Firma*. Deinde ingressus est *Apuliam*, ubi apud civitatem, quæ *Trana* dicitur, *Bruno* Coloniensis Archiepiscopus minuto sanguine tertia die defunctus est. Imperator vero transiens per *Romaniam* & *Campaniam* *Barum* civitatem venit, ibique Pentecosten celebravit, & in sancto die Papa, præsentem Imperatorem, missam in monasterio S. *Nicolai* celebravit. Ibi sepultus est *Bruno* Coloniensis Archiepiscopus, cui *Hugo* successit,

cessit, Decanus ejusdem Ecclesie, qui ibidem confirmatio-
nem & pallium à Papa suscepit. Eodem tempore obiit *Al-*
bertus Moguntinensis Archiepiscopus. Imperator natalem
Apostolorum *Messia* celebravit: ubi *Hugo* Archiepiscopus
phlebotomatus, quarto die obiit, ibique sepultus est. Eo-
dem itinere *Adalbero* Basileensis Episcopus obiit. Imperator
apud *Bredinam* villam in faucibus Alpium constitutam in
Non. Decembris obiit. Corpus ejus in Saxoniam relatum,
Lutere sepultum est.

Anno M C XXXIIX. *Petrus Leo* Antipapa obiit. *Conradus*
frater *Friderici*, Ducis Suevorum, à quibusdam Principibus
in regem eligitur: Unde dissensio magna in reliquum exorta
est. *Meingotus* Episcopus obiit, cui successit *Ekki* --- sus-
ejusdem Ecclesie Præpositus. *Lambertus* Ilfenenburgensis Ab-
bas, & Brandenburgensis electus, redens à Roma, occisus est
à latronibus. Cui successit in Abbacia *Sigeboto*, ejusdem Ec-
clesie monachus: in Episcopatu *Vvicherus*, S. Mariæ Præpo-
situs in Magdeburg. *Hugoni* Archiepiscopo Colonienfi succes-
sit *Arnoldus* Præpositus S. Andreæ. *Bolizlaus* Dux Poloniæ
obiit, cujus filiorum senior *Bolizlaus*, gener *Conradi* regis,
ducatum patris obtinuit. *Volcmarus* Abbas Corbejenfis obiit,
cui successit *Albero* frater Ducis *Henrici*. Castrum quod *Berne-*
burg dicitur, incensum est propter tyrannidem, quam exer-
cebat inde *Eylica* Comitissa cum suis. Hæc fuit avia Comitis
Bernhardi.

Anno M C XXXIX. *Conradus* rex natalem Domini *Gos-*
larie celebrat, ubi & publicum conventum habuit, sed nihil
ibi de reipublicæ utilitate tractatum est. *Conradus* Archie-
piscopus Magdeburgensis auxilio Principum sibi faventium
castrum *Bernhardi* Comitis *Plotzke* obsedit, cepit & destruxit
Henricus Dux Bavarorum & Saxonum veneno occisus est
XIII, Kal. Novemb. & *Lutzel* juxta *Luderum* Imperatorem se-
pultus est.

Anno

Anno M C XL. *Ludovicus* Rex Franciæ obiit. *Otto* Bambergensis Episcopus obiit, qui *Pomeranos* convertit: cui successit *Eilbertus* ejusdem Ecclesiæ Canonicus. *Ludovicus* Comes de *Thuringia* & *Vilhelmus* Comes Palatii obierunt. *Sivwardus* Episcopus Mindensis obiit; cui successit *Henricus* Abbas ejusdem loci. *Godeboldus* Episcopus Misnensis obiit, cui successit *Rembertus* ejusdem Ecclesiæ Præpositus. Eodem anno destructæ sunt munitiones istæ: *Groningen*, *Anhalt*, *Gobelenze*, *Vithecke*.

Anno M C XLI. *Richsa* Imperatrix obiit. *Adelbertus* Episcopus Moguntinus obiit: cui successit *Marcolphus* Præpositus de *Aschafneburg*.

Anno M C XLII. *Conradus* Magdeburgensis Ecclesiæ Archiepiscopus XIV. obiit vi. Non. Maij, sedit annis VII. mensibus IX. diebus XXVI. Cui successit *Fridericus* custos majoris Ecclesiæ. *Marcolphus* Moguntinensis Ecclesiæ Archiepiscopus obiit; cui successit *Henricus* Præpositus majoris Ecclesiæ. *Otto* Halverstadenensis Ecclesiæ Episcopus obiit. *Gertrudis* Ducissa obiit, filia *Luderi* Imperatoris. *Eylka* Comitissa obiit.

Anno M C XLIII. *Innocentius* Papa II. obiit, successit *Wido*, qui & *Cælestinus*, *Ekkelenus* Mersburgensis Episcopus obiit, cui successit *Reinhardus*. *Agnes* Marchionissa, mater *Conradi* regis obiit. *Conradus* Rex dedit *Conrado* Misnensi, & Orientali Marchioni, & uxori ejus *Lucarda*, provinciam *Rochelez*.

Anno M C XLIV. *Cælestinus* Papa obiit; cui successit *Gerhardus* Cardinalis, mutato nomine *Lucius*. *Lambertus* venerandæ memoriæ primus Hallensis Ecclesiæ Præpositus, obiit v. Id. Febr. Sedit annis XXVI. Primus autem dicitur, quia illi Ecclesiæ in loco, qui nunc est, primus præfuit. *Adelgotus* siquidem Archiepiscopus, cum primum inchoandi hanc Ecclesiam propositum habuit, & Canonicos secundum regulam

B. Augustini in ea instituere disponderet, hujusmodi viros de quadam Ecclesia *Bavaria*, quæ *Reidenbug* dicitur, unde & *Ordo Canonorum regularium per Saxoniam* derivatus est, timore *Henrici* Imperatoris recedentes, inter quem & summum Pontificem longa discordia trahebatur, tanquam à Deo sibi transmissos suscepit, eosque in castro *Givckenstein*, data eis ejusdem castri capella, & uno, *Bervvigo* nomine, qui cæteris præset, ordinato, qui etiam Ecclesiæ illius, de qua recedebant, Præpositus fuerat, per biennium detinuit. Infra quod temporis spatium *Bervvigo* defunctus est. Inde Archiepiscopus ad locum, ubi nunc Ecclesia est *Novi operis*, eos transtulit, & *Lambertum*, de quo hic agitur, qui unus erat ipsorum, eis Præpositum feliciter ordinavit; qui mox divino timori se ex toto corde subiciens, in regulari conversatione ita se exhibuit, ut in paucis annis plurimi, quorum plerique erant nobiles, & ex delicatis moribus, bonæ opinionis ejus odore tracti, ad locum illum, tanquam ad portum post naufragium, conversionis gratia festinarent. Ex qua re factum est, ut illa Ecclesia, inter ipsa fere suæ inchoationis primordia, numerositate personarum venerabilium, multis veteribus Ecclesiis præstantior haberetur. *Lamberto* Præposito successit *Fridericus*. Eodem anno obiit *Berta* Comitissa, uxor *Dedonis* Comitis, fratris *Conradi* Misnensis, & Orientalis Marchionis, xvii. Kal. Junij. Hæc proprietatem suam *Groitz* dedit *Dedoni* filio prædicti Marchionis, quem ipsa loco filij enutrierat. *Rodolphus* Comes de *Staden* junior, interfectus est à trans-Albanis Saxonibus, qui *Ditmerschen* dicuntur. *Sifridus* Comes de *Homburg* obiit: Quidam libri habent de *Bomeneburg*. *Salome* uxor *Bolizlai* Ducis obiit.

Anno M C XLV. *Conradus* Rex ad natalem Domini *Magdeburg* venit, & quia in comitatu suo *Hermannum* Comitem de *Schalecke* excommunicatum duxit, à clero regali more
non

non est susceptus. *Lucius* Papa obiit; cui successit *Bernhardus* Cardinalis Abbas S. Anastasiæ, mutato nomine *Eugenius*. *Bertrada* Comitissa, & filius ejus *Conradus* Comes de *Honstein* obierunt.

Anno M C XLVI. *Lucardis* Marchionissa Serenum-montem venit, & à *Meinhero* Præposito devote suscepta, ibidem se phlebotomari fecit. Sequenti autem vel tertia die petitionem aliquam Præposito porrexit, de qua ille nolebat ei aliquatenus consentire. Pro qua re indignata *Gerbestad* recessit, ibique, ex motu animi, ut fertur, languorem incurrit, ex quo defuncta est, XIII. Kal. Julii, & in monasterio ipsius loci, consilio *Hojeri* Comitis de *Mansfeld*, qui tunc aderat, est sepulta. Eo tempore *Conradus* Marchio à peregrinatione transmarina rediens, cum in partes *Bavariæ* venisset, nuntium de morte uxoris accepit, statimque, ubi sepulta esset, sollicitè requisivit. Quo cognito, simulque de eo, qui consilium dederat, comperto, graviter ferens cum juratione asseruit, se eum, ut suis eam manibus effoderet, compulsurum; quod ita factum est. Denique cum rediisset Marchio, *Hojerus* idem indignationem ejus erga se, & causam indignationis, intelligens, nec aliud, nisi reddito corpore Marchionissæ, gratiam ejus se impetraturum, nocte quadam, dimidio jam anno à sepultura ejus exacto, *Gerbestad* cum suis clam venit, persuasisque pecunia custodibus eam effodiens tulit, & *VVitin*, ubi excondicto Marchio ejus expectabat adventum, adduxit: sicque sub ipsa nocte, prosequente Marchione, in *Serenum-montem* advecta, ibique sequenti die honorifice sepulta est. Porro Marchio in die sepulturæ ejus XIII. mansos ad dotem trium altarum, quæ cum monasterio dedicandæ erant, *Beato Petro* pro requie defunctæ obtulit, *sex mansis singulis altaribus* deputatis. *Conradus* Rex cum conventum haberet, *VVladislaus* gener ejus ipsum adiit, & recepto ab eo *Polonia* du-

catu, fratres suos exheredare conatus est. Denique cum reversus civitatem *Posnam* cum exercitu obsideret, fratres eius collectis paucis ex improvise irruentes multos de exercitu ejus prostraverunt. Unde coactus est pacem cum eis firmare juramento. Sed ut patefieret perfidia ipsius, divino judicio terra in loco ipso juramenti, ut fertur, sanguinci fluminis patefecit abyssum. Postea post multas clades fratribus illatas à patria expulsus est. Rex vero collecto exercitu Poloniam ad restituendum generum ingressus est. Fratres autem ad resistendum parati semitas observantes regem ingredi prohibebant. Tandem consilio *Adelberti & Conradi* Marchionis, obsidibus vicissim datis, regem adeunt, & promissa pecunia patriam ab ipso suscipiunt, juniore fratre obside dato.

Anno M C XLVII. Eclipsis solis facta est VII. Kal. Novembr. media nocte: *Conradus* Rex cum *Vvelpone & Friderico* Ducibus alijsque plurimis, tam Episcopis, quam Comitibus, multisque Christi fidelibus, cruce signatus, quorum numerus fuit DC. millia, ad partes transmarinas proficisci disposuit; sed traditione *Regis Gracie* XIX. diebus per loca deserta ducti, fame & siti ex parte maxima perierunt, insuper à paganis *Turcis* in hoc labore circumventi, plurimi interfecti sunt. *Ludovicus* etiam, Rex *Franciae*, LX. millibus in ea expeditione perditis, cum paucis rediit. Hanc expeditionem promovit *Bernhardus* *Clare-vallensis* Abbas, qui hoc tempore floruit. Eodem anno magna multitudo signatorum contra paganos, aquilonem versus habitantes, profecta est, ut eos aut Christianae religioni subderent, aut omnino delerent. Hujus expeditionis principes erant *Fridericus* *Magdeburgensis* Archiepiscopus, *Rodolphus* *Halverstadensis*, *VVernerus* *Monasteriensis*, *Reinhardus* *Merseburgensis*, *VVikerus* *Brandenburgensis*, *Anshelmus* *Havelbergensis*, *Henricus* *Moraviensis*,
Episcopi:

Episcopi: *Vvibolt* Corbejenfis Abbas, *Conradus* Marchio, *Adelbertus* Marchio, *Fridericus* Palatinus Comes, *Hermannus* Palatinus Comes, cum alijs multis, quorum numerus erat LX. millia. In alia societate ejusdem expeditionis Principes erant *Albertus* Bremensis Archiepiscopus, *Dithmarus* Verdenfis Episcopus, *Henricus* Dux Saxoniae, *Conradus* Dux Burgundiae, *Hartwicus* princeps nobilis, cum alijs XL. millibus. Item Rex *Daciae*, cum centum suorum provincialium millibus. Frater etiam Ducis *Polonorum* cum xx. millibus. Præterea navalis exercitus *Anglicorum* & *Coloniensium* & *Flandrensiū*, cum ipsis simul terram paganorum ingressi, civitatem quandam munitissimam *Vlyxibonam* nomine, magno licet labore, ceperunt, interfectis paganis cc. millibus & d.

ANNO MCXLIX. *Fridericus* Archiepiscopus, & alij quidam Principes Saxonum, cum *Poloniae* Ducibus *Bolizlao* & *Mesicone* amicitiae foedus in Epiphania Domini celebraverunt, ubi *Otto* Marchio filius *Alberti* Marchionis, sororem *Polonorum* principum uxorem ducendam suscepit. In media quadragesima *Eugenius* Papa concilium *Rhemis* celebravit, ubi seductorem quendam, *Eris* nomine, qui se in *Gasconia* & finitimis regionibus Deum prædicaverat, errorem suum coram omnibus confessum, in cavæ captivitatem deputatum, perpetui exilij supplicio damnavit. In eodem concilio Magister *Giselbertus* scripta sua, quæ à quibusdam calumniabantur, auctoritate SS. Patrum magnifice defendit. Rex Romanorum, & Rex *Franciae* *Damascum* obsederunt, sed *Hierosolymorum* rege ope sua eos fraudante, nihil dignum effecere.

ANNO MCXLIX. dedicata est capella *Hallensis*, quæ *Præpositi* vocatur. *Conradus* Rex, & Rex *Franciae*, à peregrinatione redierunt.

ANNO MC L. *Conradus* Marchio de promotione *Eccliesæ Montis-Sereni* sine oblivione sollicitus, ex eo tantum impediri.

pediri videbatur, quod cum *Nimicensis* Ecclesiæ, quam parentes ipsius fundaverant, pietatis respectus curam postponere non sinebat. Considerans tamen hanc ipsam sibi pro rerum tenuitate non posse sufficere, quodque ex hac causa regularis ordo in ea institutus deficiendi argumentum diebus singulis capiebat, eam cum omnibus ad ipsam pertinentibus in proprietatem & usum alterius transferre, si esset possibile, cogitabat, ea videlicet ratione, ut divinum officium quod in hac annullatum erat, in illa copiosius suppleretur, simul etiam ne parentum suorum oblatio inutiliter deperiret. Hujus itaque negotij promovendi causa, legatos idoneos *Anshelmum* secundum *Havelbergensem* Episcopum, & *Gerhardum* *Magdeburgensis* Ecclesiæ majoris Præpositum ad *Eugenium* Papam destinavit, petens, ut, quod de Ecclesiis hisce facere ordinaverat, auctoritate Apostolica perficere permetteret. Cujus petitioni Papa annuens, ei de hoc rescripsit ad hunc modum. *Eugenius Episcopus servus servorum Dei, dilecto filio, nobili viro Conrado Marchioni salutem, & Apostolicam benedictionem. Literas nobilitatis tue benigne recepimus, & devotionem tuam, quam erga B. Petrum & Ecclesiam Dei ex eis te habere perpendimus, in Domino collaudamus. Nos autem tuum laudabile votum de Ecclesiis, pro quibus rogasti, adimpleri volentes, petitioni tue duximus annuendum. Unde venerabili fratri nostro *Magdeburgensi Archiepiscopo* per scripta mandavimus, ut secundum quod à nobis postulasti, studeat hoc effectum mancipare. Præterea dilectum filium nostrum *A. Misnensem Præpositum, & Canonicos suos, habeas propensius commendatos: à pravorum hominum incursum defendas, atq; in suis oportunitatibus juves & manuteneas. Datum Tusculani V. Non. Maii. Fredericus* itaque *Archiepiscopus*, quod in mandatis acceperat exequi studens, Ecclesiam *Nimecensem* in proprietatem & usum fratrum *Sereni-montis* transtulit, factumque hoc summi*

summi Pontificis, nec non suæ auctoritatis, munimine confirmavit.

Anno M C L I. *Meinherus* III. *Sereni montis* Præpositus obiit, v. Idus Jan. cum sedisset annis XIII. mensibus IX. diebus XVI. Hic majorem Ecclesiam, quam antecessor ejus inchoaverat, consummatam à *Friderico* Magdeburgensi Archiepiscopo dedicari fecit: cujus dedicationis annum invenire non potui. Post hunc electus est *Arnoldus*, ejusdem Ecclesiæ Canonicus, vir idoneus quidem, & de quo futuræ utilitatis spes haberi poterat; sed *Conrado* Marchioni non placuit, qui alium, *Eckehardum* nomine, Hallensis Ecclesiæ Canonicum, famæ laudabilis virum, qui forensi Ecclesiæ jam per annos XIV. præerat, mortuo Præposito substituere modis omnibus intendebat. Ardenti enim affectu religionem in Ecclesia Sereni-montis propagare desiderans, hac aliter, nisi sumto de Ecclesia Hallensi Præposito, pro sui posse non speravit, in qua præcipue regularis observantiæ studium tunc vivebat. Hac autem ejus intentione agnita *Arnoldus* idem, hinc quidem considerans plus damni ex offensa Marchionis Ecclesiæ suæ posse accrescere, quam utilitatis ex eo, si ipse in hoc, ad quod fuerat electus, persisteret; illinc autem fratrum, qui se elegerant, & perleverare hortabantur, instantiam attendens, dubitabat, quid mallet: sicque hoc negotium per sex pene menses suspensum est. Solebant autem priores Præpositi hujus Ecclesiæ curam de manu Archiepiscopi Magdeburgensis accipere, sponte an coacti nescio; in quo tamen utriusque rectissime reprehenduntur. Isti siquidem, quod privilegio suo uti noluerunt; illi autem, quia scientes Ecclesiam ipsam ad summum Pontificem immediate pertinere, in alienam segetem falcem mittere præsumserunt. Ex hac consuetudine cum præfatus electus ad *Fridericum* Archiepiscopum pro eodem negotio *Gevekenstein*, ubi etiam Marchio

chio & *Vvicmannus* Episcopus Nuenburgensis aderant, venisset, *Vvicmannus* Episcopus causa cognita ad consulendum ei ingerens dicebat, utile sibi videri & coram Archiepiscopo & Marchione in sufficientem se, & paratum, si eis ita placeret, ut ab electione cederet, fateretur. Hac enim ejus humilitate Marchionem placandum, & ut persisteret consensurum. Ille autem consilium tanquam utile simpliciter attendens, coram Archiepiscopo & Marchione insufficientiam de se testatur, etiam in hoc paratum, si eis placeret, ut ab electione cederet, fatebatur. De quo illi eum laudantes, placere sibi ut cederet, responderunt, tamen ille laqueatum se videns, quia referre pedem turpe judicabat, electioni renuntiabat, sicque *Ekkehardus* pro arbitrio Marchionis electus est & confirmatus. Idem autem *Arnoldus Luppoldisberge* postea Praepositus datus, Ecclesiam illam strenue gubernavit; ad cujus religionem conservationis probationem factum memorabile, quod à viris fidelibus didici, hic inferere non pigebit. Congregatio est sanctimonialium in eadem Ecclesia, quas Praepositus idem ad honorem coelestis sponsi vigilantissime custodiebat. Ex his una junior antiquo hoste incitante seculum diligens, copiam recedendi, quam difficulter invenire poterat, requirebat. Quae tali proposito aestuans, cum ex consuetudine Ecclesiastica in die resurrectionis Christi ad communionem accedere cogeretur, malae voluntatis conscientia, quod accipiebat non ausa sumere, per quinque annos, quos discedendi aditum quaerens invenire non poterat, quinque portiones Dominici corporis reservavit, easque in vase mundo, prout poterat, diligentius reponens, in loco secreto terrae infodit. Tandem misericors redemptor miseratus miseram, & ut credo sepulturae impatiens, quam semel resurgendo evaserat, Praepositum per visum de his, quae agebantur edocuit. Videbat enim se in quodam secreto claustriloco

loco

loco stare, in quo fossa pateret, & in ejus ima parte infans decentissimus nudus videbatur, qui manibus protensis, Præpositum quasi ut se educeret precabatur. Quo viso somno excussus visionem recogitans, quid vidisset, mirabatur. Die autem facto claustrum ingressus sorores convocat, eisque quod viderat enarravit, locum, qui ostensus fuerat, designans. Deinde quadam quasi miseratione ductus ex memoria visionis eis, ut fodiendo in eodem loco terram patefacerent, præcepit. Quo facto, vas, quod infossum erat, reperiunt, quod sublatum Præpositus aperiens, viso quod continebat, statim quid esset intelligere sibi videbatur. Omnibus autem ingenti admiratione attonitis, vase in Ecclesia reverenter collocato regressus, infossionis ream sub interminatione poenæ requirere coepit. Tunc illa misera deprehensam se videns, pedibus ejus prostrata, in lacrymas amarissimas & gemitum erupit, & quid cogitasset, quidve egisset, exponens, omnes qui aderant, ad fletum uberrimum provocavit. Sicque post solutas misericordiæ Redemptoris gratiarum actiones, poenitentiam injunctam devote peragens, & partibus illis, quas reposuerat, per vices communicata, tentatione qua urgebatur omnino caruit. Sed hæc longe postmodum facta sunt. *Arnoldus* Colonienſis Episcopus obiit, cui successit *Arnoldus* Cancellarius. *Richardis* Marchionissa obiit. *Ludovicus de Vipperæ* obiit. *VVertherus* Episcopus de Monasterio obiit: cui successit *Fridericus*.

Anno M C LII. *Conradus* Rex obiit. *Fridericus* Dux Sueviæ in regem eligitur communi consensu in media quadragesima: qui proximum Pentecoste *Merseburg* celebrans *Sveno* Regi Daciæ circuli regium concessit. *Lambertus* Comes obiit. *Hermannus* Comes de Wincenburg cum *Luchara* uxore sua prægnante in ipsa urbe à suis occisus est. *Fridericus* XV. Magdeburgensis Episcopus obiit xix. Kal. Feb. sedit

D

annis

annis IX. mensibus IIX. diebus XIV. Post hunc electi sunt duo, *Hazzo* Decanus, & *Gerhardus* Præpositus majoris Ecclesiæ. His autem aliquamdiu pertinaciter singulis pro parte nitentibus, *Vvicmannus* Nüenburgenſis Episcopus ſequeſter illis acceſſit, modisque, qui in ejuſmodi cauſis præcipue valent, præmiſſis videlicet & muneribus pluribus, utriuſque partis electoribus abſtractis, ut ſe eligerent, perſuaſit. Quo factò, vaſallis Eccleſiæ fidelitatem ei jurantibus Episcopatum obtinuit. Pallium autem, quia de irregulari introitu apud curiam Romanam infamatus erat, biennio per nuntios ſuos obtinere non potuit.

Anno MCLIII. *Fridericus* Rex Saxoniam pacifice intrauit. *Henricus* Moguntinus Archiepiſcopus à Cardinalibus *Bernhardo* & *Gregorio* deponitur: cui *Arnoldus* Cancellarius ſubſtituitur. Item *Henricus* Mindenſis Episcopus deponitur, cui ſucceſſit *Vvernherus*. Item *Bernhardus* Hildenſemenuſis Episcopus ab Episcopatu abſolvitur & moritur: cui ſucceſſit *Bruno*. *Eugenius* Papa obiit, cui ſucceſſit *Conradus*, qui & *Anaſtaſius*. *Vvicboldus* cum alijs multis in Freſia periit. *Irmingardis* Marchioniſſa obiit. Dux *Henricus*, & Marchio *Albertus*, diſcordantes, incendijs Saxoniam turbaverunt. *Fridericus* Rex coram huntijs Apoſtolicis ab uxore ſua propter notam adulterii ſeparatus eſt.

Anno MCLIV. *Ekkehardus* Sereni-montis Præpoſitus ædificium clauſtri in auctrali parte majoris Eccleſiæ conſtruire aggreſſus eſt in loco præcipiti & ſcopuloſo, & in quo non niſi laborem & impenſam perdere omnibus inſpicientibus videbatur. Quantum autem laborem in hoc ædificio non perdiderit, ſed impenderit, nunc inſpicientibus palam eſt. *Fridericus* Rex Magdeburg Paſcha celebrat præſente *Gerhardo* Cardinali. *Anaſtaſius* Papa obiit, cui *Adrianus*, qui & *Nicolaus*, Albanenſis Episcopus ſucceſſit. *Vvicmannus* uenburgenſis Episcopus

Episcopus & Magdeburgensis electus pallij impetrandi causa Romam profectus est. Papa autem, licet de introitu ejus agnovisset, tamen quia contradictor nullus apparuit, posito in altari B. Petri pallio, Episcopo, si canonice se sciret electum, ut tolleretur præcepit. Quo hæsitante, quidam Canonicorum ipsius *Tidericus* de *Hildeslove*, & unus militum, eum de hæsitatione arguentes, pallium tulerunt, & Episcopo sumentum obtulerunt. Eo anno contigit rumor reliquiarum de *Hugisburg*. *Fridericus* secundus Hallensis Ecclesiæ Præpositus obiit xvii. Kal. Maii: sedit annis x. mensibus ii. diebus vii. Hic majoris Ecclesiæ Magdeburgensis Præpositus fuit antea, & sub *Lamberto* Præposito mutato habitu in Ecclesia Hallensi conversus, religionem, cujus studium, sub ejus magisterio fervere viderat, prælationis suæ tempore torpescere non permisit. Huic successit *Conradus*.

Anno m c lv. *Fridericus* Rex Romam cum exercitu profectus, ab *Adriano* Papa in Ecclesia B. Petri in Imperatorem consecratur, & cum Romanis ipso die congressus, mille & quingentos ex eis occidit, victoriamque obtinuit. *Spoletum* ab ipso deletum est. *Anshelmus* Havelbergensis Episcopus *Ravennæ* Archiepiscopus constituitur. *Sveno* Rex Danorum, à regni illius majoribus pulsus est: cujus regnum à *Canuto* & *Voldemaro* nepotibus illius occupatur.

Anno m c lvi. *Conradus* Misnensis & Orientalis Marchio gratia divina se præveniente, incertitudinem vitæ suæ considerans, timensque ne, si labenti mundo diu in hæreere voluisset, ipse quoque similiter ad lapsum traheretur; ipsum relinquere & monasterium petere stabili secum proposito diffinivit. Volens autem Ecclesiæ, ad quam anhelabat, scilicet *Sereni-montis*, quam jam sufficienter, prout oportu-
num ei fuerat, locupletaverat, in futurum prospicere, *Vvic-
manno* Archiepiscopo & *Alberto* Marchioni de *Brandenburg*,

D 3

filijs

filijs etiam suis Ecclesiasticis & secularibus viris nobilibus & ministerialibus accersitis ad locum venit, ut in eorum presentia, quod intenderet, consummaret. Primo itaque possessiones, quascunque vel ipse, vel uxor ejus, loco contulerant, per manus filiorum suorum, *Ottonis* videlicet Misnensis Marchionis, *Tiderici* Orientalis Marchionis, *Henrici* Comitis de Wittin, *Dedonis* Comitis de Rochelez, & *FridERICI* Comitis de Brene, offerri fecit, ne aliqua de his post mortem ejus quaestio nasceretur. Est autem quantitas harum possessionum cxxc. mansi & dimidius, exceptis quae ad Numicensem pertinent Ecclesiam, quorum numerus est lxx. & dimidius, & excepta silva, quam in diversis locis noscitur contulisse. Deinde filiorum vel haeredum quemlibet suorum seniores post se Advocatum loci ordinarium hoc modo statuit, ne advocatia ipsa ulli unquam jure feudi concedatur; & ne Advocatus aliquid servitii secularis extra placitum fratrum in rebus Ecclesiae, quasi ex jure, sibi audeat usurpare: & ut filij ejus, quod etiam ipsi promiserunt, & ministeriales ipsorum, in hoc loco sepulturam haberent; nimirum certus ex hac causa in temporalibus Ecclesiam maxime promovendam. His ita dispositis, coram altari B. Petri veteris hominis vestibus exutus, & regularis vitae habitu per manus Archiepiscopi *Wichmanni* vestitus, voluntariam paupertatem pro amore Christi amplexus est, cum magno favore Principum, quibus etiam uberrimas devotio lacrymas extorquebat, quod tantam in viro talimutationem videbant, in quo videlicet divina gratia & misericordia sensum omnem supergrediens luce clarius apparebat. Tunc demum jam tyro Christi filios advocat, ecclesiamque suam, cujus jam membrum effectus fuerat, gratiae ipsorum commendat, ut ei tanquam in qua patrem suum sive viventem sive mortuum haberi seirent & matrem, & in qua cum ipsis requieturi essent, opem suam ubique prae-
tendere

tendere non dissimularent. Hæc acta sunt die B. Andreae Apostoli, quod ienemus in Orientali parte montis adiacens, extremam oblationem suam B. Petro obtulit. Vixit autem post conversionem mensibus duobus & diebus quinque. Nec hoc semper sine speciali Dei providentia actum credendum est, quod cum in initio conversionis suæ adhuc in fervore spiritus existente, de tentationibus hujus seculi Dominus liberare dignatus est. Timeri enim poterat secundam humanam fragilitatem, ne cum vidisset filios suos coram se principali gratia pollentes, & ministeriales suos divitijs seculi, & mundiali pompa fulgentes, si non actu, tamen animum à quiete monasterij, quam elegerat, vel leviter revocasset. Unde convenienter de illo dici poterat, quod in libro sapientiæ de talibus scriptum est: Consummatus in brevi explevit tempora multa. Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus. Placita erat Deo anima ejus, propter hoc eduxit illum de medio iniquitatum. Mortuusque est Non. Febr. anno vitæ suæ LIX. Sepultusque est à *Vvichmanno* Archiepiscopo in medio Ecclesiæ, ubi in dextra ipsius uxor ejus, & post eam in eodem latere, soror ejus *Mechtildis* mater Archiepiscopi, cujus anniversarius est XII. Kal. Feb. consepultræ sunt. Exequijs etiam ejus interfuit *Vvalo* Havelbergensis Episcopus, & *Albertus* Marchio, & *Herimannus* filius ejus, omnesque filij ipsius præter *Ottone*m Marchionem, & alij multi. Qui quoniam tulerat crucem suam, & Christum secutus fuerat, discipulum Domini fuisse nulli dubium est. Unde merito animam ejus in æterna requie collocare dignabitur: sicut ipse talibus promisit dicens: Amen, Amen dico vobis, qui reliquistis omnia & secuti estis me, centuplum accipietis, & vitam æternam possidebitis.

Fridericus Imperator *Halverstad* conventum habuit Kal. Maji. *Arnoldus* Colonienfis Archiepiscopus obit: cui successit

fit *Fridericus*. *Hinricus* Dux *Fresiam* hostiliter ingreditur, sed inactè revertitur. Imperator *Ratisbona* curiam celebrat, ubi ipso mediante *Henricus* Dux Saxonum Ducatum *Bavaria* obtinuit. *Henricus* Bavaricus marchiam illius terræ obtinuit. *Henricus* Dux habita cum Bremensi Episcopo discordia, urbes & beneficia quæ voluit ab eo extorsit. Imperator in Pentecoste reginam de *Burgundia* in uxorem duxit. *Hermannus* Comes Palatinus Rheni post longam guerram inter se & Episcopum Moguntinum in pace moritur. Relicta ejus seculo renuncians monasterium petit. *Henricus* Dux *Suenonem* Regem *Dacia* expulsum restituit.

Anno M C LVII. *Evermodus* Præpositus de gratia Dei, cum esset vir bonus, suos præter usum cogere voluit, ut in quadragesima alternis diebus in pane & aqua communiter jejunarent. Propter hanc & alias causas, quibus eis gravis erat, amotus est. *Lambertus* Ecclesiæ illi Præpositus eligitur, vir tenuis scientiæ, sed qui hanc inopiam virtutum copia redimebat. Præcesserant tamen hanc electionem *Henricus*, qui postea *Khode* factus Præpositus, & *Siboldus* post eum, qui fuit *Moguntia* major Præpositus, sed quia nihil dignum in illa novitate fecerunt, prior eorum deponitur, *Siboldus* sponte cessit, *Lambertus* confirmatur. *Brandenburg* à *Vrichmanno* Archiepiscopo & Saxonibus obsidetur & capitur, ubi occisus est *Vvernherus* Comes junior de *Veltheim*. Imperator cum Saxonibus *Poloniam* hostiliter ingressus ad deditionem eos compulit: *Burgundiam* jam ab imperio alienatam recepit. *Kanutus* Rex à *Svenone* dolo interimitur, *Vvoldemarus* vero vulneratus vix evadit. Non multo post factum est bellum inter *Svenonem* & *Vvoldemarum*: *Svenonis* pars vincit, & ipse occiditur.

Anno M C LIX. Imperator natalem Domini *Magdeburg* celebrat.

celebrat. *Vlricus* Halberstadenſis Episcopus & *Albertus* Marchio cum uxore & alijs multis iter peregrinationis ad partes transmarinas susceperunt. Dux *Bohemia* concessio sibi ab Imperatore circulo rex nominatur. Imperator cum expeditione *Italiam* ingressus, *Mediolanum* obsedit. In hac expeditione *Anshelmus* Ravennensis Episcopus obiit. *Eckebertus* Comes de Bavaria occiditur. In ipsa expeditione *Fridericus* Colonienſis Archiepiscopus obiit. *Henricus* Dux cum exercitu Slaviam ingressus, terram ferro & igne devastat.

Anno M. C. LIX. *Friderico* Colonienſi Archiepiscopo successit *Reinholdus* majoris Ecclesie Hildensemensis Præpositus & Cancellarius. *Henricus* Dux & cæteri Principes cum expeditione post Imperatorem *Italiam* ingressi sunt. *Henricus* Dux propter Christianitatis religionem propagandam Episcopos constituendi in *Sclaviam* & investiendi potestatem ab Imperatore accepit. *Adrianus* Papa obiit. Post hunc *Rolandus* Cancellarius à quibusdam Cardinalibus electus est, mutato nomine *Alexander*, & à *Gallicana* Ecclesia susceptus est & approbatus. Cujus electioni *Fridericus* Imperator, quia eum prius exosum habuerat, tam crudeliter obstitit, ut eum suis fautoribus *Octavianum* Antipapam è diverso statuerit, quem *Victorem* vocaverunt, in cujus papatum fere tota Ecclesia consentit propter favorem Imperatoris: qui etiam edicto publico præcepit, ut quicumque ad *Alexandrum* Papam pergentes inventi fuissent, detinerentur, spoliarentur, & supplicio subderentur. Cujus mandati executione multis malitiose utentibus, plurimi iter agentium tanquam *Alexandrini*, non solum rerum perditionem, sed etiam mortis periculum pertulerunt. Hinc itaque schisma grave & diuturnum in Ecclesia exoritur est.

Anno M. C. LX. *Arnoldus* Moguntinensis Archiepiscopus ab hostibus suis ejusdem urbis civibus in Ecclesia S. Jacobi

cobi occiditur, ipsaq; Ecclesia cum omnibus ædificijs monasterij igne consumitur. *Henricus* Dux cum Marchione *Thiderico* terram Sclavorum devastavit, & principem eorum *Nicolozh*, qui & *Nicolaus*, trucidavit, & ipsos sibi subjugavit. *Vlricus* Episcopus Halverstadiensis in peregrinatione constitutus, propter favorem *Alexandri* Papæ ab *Everhardo* Cardinali Legato *Victoris* damnatur: in cuius locum *Gero* Præpositus surrogatur. Imperator cum *Mediolanensibus* congressus ipsos vicit, multisque eorum occisis, vexillum *B. Ambrosii* abstulit. *Henricus* Dux in *Sclavia* Episcopos instituit *Geroldum* in *Aldenburg*, *Evermodum* in *Ratisburg*, *Bernonem* in *Magnopoli*, qui translatus est in *Zverinensem* urbem. *Lampertus* Præpositus de gratia Dei obiit, cui successit *Guntherus*. Imperator generale concilium *Papia* indixit, cui *VVigmannus* Magdeburgensis Episcopus, cum magna multitudine cleri sui interfuit. *VVickerus* Brandenburgensis Episcopus obiit. *Crema* capitur & deletur.

Anno M C LXI. Imperator jam tertio invitat contra *Mediolanenses*, ubi *Bertoldus* Cizensis Episcopus obiit, cui successit *Udo*. Duo electi *Moguntinenses* deponuntur, & *Conradus* *Saltzburgensis* canonicus regularis substituitur. *Bruno* *Hildensemensis* Episcopus obiit, cui successit *Hermannus*. *Gero* *Halverstadiensis* Episcopus dignitatem ferendi pallium à *Victore* Antipapa accepit.

Anno M C LXII. Imperator *Mediolanenses* longa obsidione ad deditionem coëgit, civitatem destruxit, habitatoribus usquequaque dispersis. Eo anno fames magna facta est. *Eridericus* Comes de *Sommerschenburg* obiit. Imperator generale concilium *Bisance* indixit, ubi nihil dignum memoria actum est.

Anno M C LXIII. *Henricus* Dux castrum Sclavorum *VVerle* obsidens ad deditionem coëgit. Divortium inter Ducem & ipsius

ipſius conjugem propter conſanguinitatem factum eſt, hoc ipſum Imperatore juramento firmante. Imperator *Maguntia* curiam celebravit, muros civitatis cum turribus deſtruxit, interfectores Epifcopi quosdam vita, quosdam rebus ſpoliavit. *Henricus Dux Lubeke* congregationem clericorum inſtituit, eccleſiam ex lignis conſtructam in honorem S. Mariæ & S. Nicolai dedicari fecit ubi pacis gratia principes *Rugiana* inſulæ ad dedicationem venerunt. *Poloni* filium Ducis ſui expulſi receperunt, curia eis ab Imperatore indicta. Fluvij inundantes pericula gravia hominibus & animantibus intulerunt. Imperator *Alpes* tranſiit.

Anno Chriſti M C LXIII. *VVichmannus* Archiepiſcopus peregrinationem ad partes tranſmarinas ſuſcepit. Tonitrua & fulgura intempetiſtiva cum vento vehementi v. Kal. Martij extiterunt. Inundatio occidentalium fluminum multa hominum millia & animantium interfecit, & ædificia deſtruxit. In *Magnopoli* capta & occiſa eſt multitudo magna Chriſtianorum à *Sclavis* xiv. Kal. Martij. Discordia magna inter *Reinoldum* Colonienſem electum & *Palatinum Rheni* facta eſt propter caſtrum *Rineke*. Eccleſia de *Dei-gratia* dedicata eſt vii. Idus Octobris à *VVichmanno* Archiepiſcopo, cooperantibus *Gerungo* Miſnienſi, *Johanne* Merſeburgienſi & *Udone* Cizenſi, Epifcopis, in honorem Dei genetricis & S. *Victoris* martyris & ſociorum ejus & S. *Pontiani* martyris, quem eodem die præfatus Archiepiſcopus ipſi Eccleſiæ dedit. *Victor* Antipapa obiit, cui ſucceſſit *VVido* Cremonenſis mutato nomine Paſchalis. *Conradus* III. Eccleſiæ Hallenſis Praepoſitus obiit: ſedit annis XIII. menſibus IX. diebus II. Huic ſucceſſit *Heidenricus* ejuldem Eccleſiæ Canonicus.

Anno M C LXV. monaſterium Sanctimonialium *Herſe* incenſum eſt. In curia *Nurenberg* ſtipendia itineris in *Lombardiam* adjudicantur. Imperator *Lombardiam* intravit, ſed ſine

E

effectu

effectu rediit. *Verona* rebellat, *Saxones* Pomeranorum provinciam vastant.

Anno M C LXVI. *Arnoldus* Abbas S. *Johannis Baptistæ Magdeburg* obiit, cui successit *Sigfridus* de eadem congregatione per *VVichmannum* Archiepiscopum intrusus. *Arnesberg* destruitur. *VVirceburg* ab Imperatore & Episcopis & Principibus Teutonicis obsidetur. *Paschalis* Antipapa sacramento præstito confirmatur, & ab omni Clero, ut id fiat, decernitur. Milites Saxonie conjurant, ne jura antecessorum suorum infringi permittant. Factum est incendium Ecclesie Hallensis. *VVichmannus* Archiepiscopus & cæteri Principes Saxonie, contra Ducem *Henricum* provinciam turbant.

Anno M C LXVII. Filius *Conradi* regis filiam *Henrici* Ducis in matrimonium sortitus est, cujus invitatione *Bohemus* in *Suevia* multa monasteria & Ecclesias rapinis & incendio devastavit. *VVichmannus* Archiepiscopus claustrum *Nienburg* & castrum *Vrakeleve* concambio ab Imperatore accepit. Idem Archiepiscopus castrum, quod vocabatur verus *Haldesleve*, & castrum *Niendorp* destruxit. *Conradus* Moguntinus Archiepiscopus cum esset fautor *Alexandri* Papæ, propter vitandam communionem schismatici Papæ & Imperatoris malam voluntatem, relicta *Moguntia* *Sabinam* recessit. Erat enim *Sabinensis* Episcopus, & Rom. Ecclesie Cardinalis. In ejus locum Imperator *Christianum* *Merseburgensem* Præpositum subrogavit.

Anno M C LXIIX. *Reinoldus* Colonienfis Archiepiscopus obiit. Hic schismatis autor & roborator præcipuus fuit, primusque Imperatorem, ut judicium Ecclesie de electione *Alexandri* Papæ contemneret, instigavit. Quem quidem talem futurum esse, ipse de se cum puer esset, prophetante, ordinator omnium Deus modo mirabili declaravit. Fertur enim, quod, cum in scholis *Hildenesheim* puer nutrire-
quodam

quodam tempore Scholaribus, ut mos est, in meridie quiescentibus, iste inter ceteros dormiens repente huiusmodi vocem emisit: *Ego sum*. Quod cum sæpius repeteret, magister qui præsens erat, nec dormiebat, eum percontari studeuit, dicens: *Quis estu?* Tunc ille respondit: *Ego sum ruina mundi*. Exinde à coartaneis suis RUINA appellatus est. Huic Imperator, cum *Mediolanum* everteret, trium *Magorum* corpora, ibi reperta, dedit, quæ ille ad propriam sedem, scilicet *Coloniam*, munus eximium deportavit. *Reinoldo* successit *Philippus* Cancellarius. *VVichmannus* Archiepiscopus cum multis auxiliatoribus castrum *Haldisleve* obsedit, in quo, *Bernhardus* de *Lippa* cum multis alijs à Duce *Henrico* locatus provinciam civitati *Magdeburgensi* adjacentem rapinis & incendijs devastabat, ita ut nonnunquam etiam ad muros civitatis accedere non timeret.

Anno M D LXIX. In *Syria* quædam civitas terræ hiatus absorpta est. *Daniel* Pragensis Episcopus obiit, cui successit *Fridericus* de choro *Magdeburgensi* assumtus.

Anno M C LXX. *Gerungus* *Misnensis* Episcopus obiit in infirmitorio fratum in *Sereno-monte*. Hic etiam Ecclesiam *Sereni-montis* magno semper affectu coluit, multisque eam suæ largitatis beneficiis affecit. Sepultus est autem in Ecclesia *Misnensi*. Huic successit *Martinus* ejusdem Ecclesiæ Canonicus. *Albertus* *Marchio* de *Brandenburg* obiit.

Anno M C LXXI. *Everhardus* *Nuemburgensis* Abbas obiit: cui successit *Sifridus* Abbas *S. Johannis Magdeburg*, priori tamen dignitate pariter retenta. Verum quia de *Nuemburg* Ecclesia loquendi se præbuit occasio, libet de exordio ejus aliqua hic inserere, cum pro honestate ipsius Ecclesiæ, quia videlicet regularis vitæ vestigia à viris Deum timentibus impressa in ea nec dum penitus deleta sunt, tum etiam, quia ejus & *Sereni-montis* fundatores quædam consanguinitatis ratio vi-

rio videtur copulare. Temporibus denique primi *Ottonis* Imperatoris duo fuerunt fratres *Gero* Dux & Marchio, & *Sifridus* Comes. Horum soror *Hidda* dicebatur. *Gero* filium habuit unicum *Sifridum*, qui in iuventute obiit, de cuius morte pater adeo turbatus est, ut Romam petens coram altari B. Petri arma deponeret, impetratoque S. *Cyriaci* à Pontifice brachio domum rediens, cum omni hæreditate sua ad Christum confugit, construens Ecclesiam, quæ *Gerentrode* ejus nomine dicitur, filique sui viduam *Herwigam*, quam ille annis VII. habuerat, à *Bernhardo* Halberstadenſi Episcopo velatam, eidem monasterio præfecit: consummatisque feliciter omnibus XIV. Kal. Julij obiit anno DCCCCLXV. *Sifridus* quoque frater ejus in honorem B. *Viti* construxit Ecclesiam, quæ *Groninge* dicitur: *Hidda* vero nupsit *Christiano* Marchioni, qui genuit ex ea *Geronem* Colonienſem Archiepiscopum, & *Dithmarum* Marchionem. Hi fratres & mater ipsorum defuncto patre fundaverunt monasterium in honorem Dei genetricis in loco qui *Dancmarisvelt* dicitur, & est in confinio caſtri *Anhalt*, congregatis ibi fratribus Deo juxta regulam B. *Benedicti* ſervientibus, & præposito eis Abbate, qui *Hageno* dicebatur, quem etiam Imperatoris confanguinitas illustrabat. *Hidda* autem ſervandæ viduitatis habens propositum, & Deo devota exiſtens, Dominicæ paſſionis locum ſtudio devotionis petiit, ubi conſtitura, à Rege *Hierofolymorum*, quia formoſa erat, adamata, in conjugium pernebatur. Quod ipſa fortiter contemnens, cum regis instantia gravaretur, faciem ſuam, pro cuius decore moleſtabatur, dehonestare non timuit, naſumque ſibi mire truncans, terreno amatori deformem ſe ſtudit exhibere, ſciens interiori ſuo decori, quo cœleſti ſponſo placere ſatagebat, nihil ex illius deformitatis vitio deperire. Hæc *Hierofolymis* mortua & ſepulta eſt. Prius vero quam moreretur filijs mandavit, ut

locum.

locum suæ novellæ plantationis Dei genitrici non placere: sed eam alium elegisse, videlicet castrum ubi *Sala & Boda* fluvij convenirent. Verum quia castrum idem, quod tum *Northringen* dicebatur de hæreditate fuit *Geronis* Marchionis avunculi ipsorum, quam ille totam Deo tradiderat datis pro eo Ecclesiæ *Gerenedensi* IV. villis, quæ omnes uno nomine *Polige* vocantur, ipsum redemerunt. Contigit autem inter hæc castrum ipsum à *Slavis* trans-albinis capi, quod *Dithmarus* Marchio, multis quidem suorum perditis, recuperavit, qui occisi partim ibi sepulti sunt: qui etiam nostris temporibus crebro cum armis suis, ita ut nec calcatibus carerent, reperti sunt. Tempore itaque *Otonis* II. Imperatoris, Anno Domini DCCCCLXXV. *Dithmarus* Marchio & *Gero* Coloniensis Archiepiscopus, congregationem suam de *Dancmarisvelde* transtulerunt in castrum *Northringe*, quod nunc *Niemburg* dicitur, ipsamque Ecclesiam, ut firmiori eam stabilitate promoverent, Imperiali majestati pro tuenda ejus libertate tradiderunt. Abbas vero ille *Hageno* cum alijs transferri non consensit, sed Deo potius in solitudine servire volens, in loco priori remansit. Erat circa locum ipsum venatio publica Imperatoris. Cum itaque Imperator aliquando ad locum ipsum venaturus venisset, ibi prædictum Abbatem reperit; ejus audita intentione & laudata, locum quendam ejusdem solitudinis ad incolendum ibi dedit ipsi, quem ille *Hagenrode* de suo nomine appellavit: & est hodie præpositura attinens Ecclesiæ *Nienburgensi*. Dedit quoque idem Imperator Ecclesiæ *Nienburgensi* castellum *Grimmisleve* dictum, cum ecc. mansis, quem secutus *Otto* III. dedit eidem Ecclesiæ civitatem, *Njemeze* vocatam, cum omni provincia ei attinente, quæ habet VII. millia mansorum. *Henricus* quoque hujus nominis II. Imperator dedit ipsi Ecclesiæ duas civitates, *Tribus* & *Lubichoh* dictas, istasque suas donationes privilegiis

firmaverunt. *Conradus* quoque II. & *Henricus* III. Imp. præfata Ecclesiæ libertatem privilegiis, sicut hodie videri potest, roboratam, salvam reliquerunt. Post mortem vero istorum incertum, utrum ex negligentia Prælatorum, an ex oppressione Imperatorum, proveniens consuetudo privilegiis antedatis contraria inolevit, ut Imperatori *Saxoniam* adveni-
enti xx. talenta de ipsa Ecclesia redderentur, insuper etiam regalis expeditio ei administraretur. Tempore vero *Friderici* Imperatoris *Vichmannus* Archiepiscopus avaritia stimula-
tus iniquum censum xx. talentorum, & servitium, & jus pa-
tronatus, quod Imperator in præfata Ecclesia habebat, datis ei de proprietate sua duabus in *Suevia* civitatibus, ab ipso redemit, salvo tamen omni jure, quod Ecclesia in suis pos-
sionibus usque ad id temporis habuisset. Hoc itaque con-
cambio vel mercatu facto, præfatus Archiepiscopus in festo *Palmarum* proximo, tanquam probaturus juga bouum, quæ emerat, *Nienburg* advenit. Quale vero servitium exhibitum ei tunc fuerit ex eo perpendi potest, quod ipso die ad matutina-
lem comestionem, quæ puerorum tantum esse solet xv. esoc-
ces procurator Abbatis se asseruit expendisse. Accepto autem hoc gustu mercatus sui propter expensas sibi factas plurima Ecclesiæ ipsi bona superfluere reputans, civitatem *Niemeze* & provinciam ei attinentem, præterea *Tribus* & *Lubichob* civitates abstulit, easque Imperatori pro provincia, quæ *Dame* dicitur, dedit, promittens se ablata bonis alijs restituere velle; quod tamen minime cognoscitur. Vereor autem, ne tanta injuria, quam intulit matri misericordiæ, nunc sit ei causa miseræ. Consanguinitas vero inter *Nienburgensem* & *Sereni-montis* Ecclesiarum fundatores ratio sic est: *Dithmarus* Marchio duxit filiam *Hermannii* Ducis à *Luneburg*, *Suanebildam* nomine, ex qua genuit *Geronem* Marchionem. *Gero* genuit *Dithmarum*; *Dithmarus* genuit *Odonem*, qui sine liberis obiit,

obiit, & in eo posteritatis propagatio cessavit. Hi omnes provinciæ *Lusitanensis* Marchionis fuerunt, quæ nunc *Orientalis Marchia* vocatur. *Odonis* Marchionis meminit *scriptura passionis B. Adelberti*, ubi dicitur: *Odo pugnax Marchio lanceis vexillis terga vertit*. Mortuo *Dithmaro*, *Svanehildis* ejus relicta nupsit *Ekkeharo* Marchioni filio *Guntharij* Marchionis de *Thuringia*, qui *Nuenburgensem* fundavit Episcopatum, qui genuit ex ea plures filios & filias. Unam filiarum ejus, quæ ex matre soror fuit *Geronis* Marchionis, *Machtilden* nomine, duxit *Tidericus*, genuitque ex ea *Thiemonem* Comitem & fratres ejus. *Thiemo* vero genuit *Dedonem* Comitem & *Conradum* Marchionem Ecclesiæ Sereni montis fundatores.

Anno M C LXXII. Eclipsis Lunæ facta est in octava Epiphaniæ in plenilunio, & luna per quatuor fere horas non comparuit. In Februario crebra micuerunt vulnera. *Ludovicus* Landgravius obiit.

Anno M C LXXIII. *Ludovicus* Monasteriensis Episcopus obiit: cui successit *Hermannus* de choro *Wirtzburgensi*. *Villimarus* *Brandenburgensis* Episcopus obiit, cui successit *Sifridus Adelberti* Marchionis filius, de Ecclesia *S. Mariæ Magdeburgensi*. *Vvulradus* de *Griez* collecta transvonensium militum copia *Zpurcie* venit villam ipsam despoliaturus: quibus *Fridericus* Comes de *Brene*, & *Conradus* Comes, filius *Tideri* Marchionis cum paucis supervenientes, opprobriose eos fugere compulerunt, multis eorum vulneratis, pluribus vero captis. Hoc accidit xv. Kal. Febr.

Anno M C LXXIV. Imperator post assumptionem *S. Mariæ Longobardiam* cum exercitu intravit. *Ekkehardus* Sereni-montis Præpositus, destructo veteri sanctuario, quod pro sui brevitate congregationi erat inconueniens, (nam ubi modo chorum intrantes ad gradus inclinant, ibi ante majus erat altare) eam partem monasterij, quæ est ab arcu crucis, ædificare

ficare aggressus est. Ad operis hujus promotionem *Otto* Misnensis Marchio Advocatus Ecclesie duo juga boum, & carratam ferri, & centum modios, & x. marcas, annis singulis, donec consummaretur, de suis redditibus depuravit. *Dedo* Comes de Groitz monasterium *Cillenense* in honorem Dei genitricis fundavit, cui primus praeiit *Tidericus* Serenimontis Canonicus, ab *Ekkehardo* praeposito missus, cui praefatus Comes ipsam Ecclesiam commiserat promovendam.

Anno M C LXXV. (*Henricus* Dux *Aschersleve* incendit, Landgravius castrum *Helpede*, insidiis circumventum, cepit) *Conradus* Comes, filius *Tiderici* Marchionis, in exercitio militari, quod vulgo *Torneamentum* vocatur, lanceae ictu occisus est xv. Kal. Decembris. Tum enim idem pestifer ludus in partibus nostris ita inoleverat, ut infra unum annum xvi. in eo referantur milites petiisse, pro qua re *VVichmannus* Archiepiscopus omnes eos frequentatores excommunicationis vinculo innodavit. Comperta autem praefati Comitis morte, tunc in *Austria* partibus constitutus, missis nuntiis eum ad sepultura praecipit Ecclesiastica separari. Tempore vero procedente, cum Archiepiscopus idem convocatis suffraganeis suis, cum magna cleri frequentia conventum in Ecclesia Hallensi haberet, pater occisi Comitis & fratres eius, *Otto* videlicet Misnensis Marchio, *Dedo* Comes de Groitz, *Henricus* Comes de Wirin, & *Fredericus* Comes de Brene, cum multis nobilibus viris & ministerialibus advenientes pedibus Archiepiscopi ac totius cleri, cum magno ejulatu ac fletibus provolvuntur, postulantes, ut occiso communionem concederet fidelium sepulturae, asserentes constanter, eum ante finem suum poenitentem & absolutum communionem Domini corporis meruisse. Cum enim idem Comes vulnere debilitatus jaceret, contigit sacerdotem quendam religiosum

sum transire, qui petentibus amicis ejus ad vulneratum accedens, magna ab ipso instantia rogatus est, ut poenitentiam ejus & confessionem ejus admitteret, & à vinculo eum excommunicationis absolveret, fideliter promittens, si divina misericordia ei vitæ spatium largiretur, nunquam se de cætero tali causa excommunicationis sententiam meriturum, quin potius & de hoc, & de alijs suis peccatis, Deum sibi modis omnibus placaturum. Super hoc autem ad militandum Deo cruce signari devote petiit, ut ejus contritio manifestius appareret. Sacerdos vero ille cordis in eo contriti signa percipiens, confessione ejus audita, poenitentia injuncta, ab excommunicationis nodo eum absolvit, sicque reconciliatum Dominici corporis participem faciens, sicut petierat, cruce signavit. Quibus peractis post modicum defunctus est. Cum itaque hoc Principes prædicti coram Archiepiscopo & clero assererent, sacerdos horum omnium executor, cum prius esset juramento obligatus, hæc confirmare, ut nulla remaneret dubietas, rogabatur. Quod ille alacriter implevit. Ipsi præterea principes, exigente hoc ab eis Archiepiscopo, *in reliquijs juraverunt à torneamento in perpetuum abstinere*, nec usquam in omni ditione sua hujusmodi exercitium permittere, hominesque suos & ministeriales ab eo modis omnibus coërcere. Sicque demum Archiepiscopus mortuo sepulturam concessit, salva tamen sedis Apostolicæ auctoritate. Unde factum est, ut tamdiu sepultura careret, donec unus militum, familiaris ejus, *VVernherus* nomine, consensum de hoc summi Pontificis reportaret. Qui etiam transmarinam peregrinationem pro ipso postmodum peragens, fidelem se ei manifestis indicijs, declaravit. Sepultus est autem in Sereno monte xv. Kal. Febr. ante introitum Ecclesiæ majoris occidentalem, juxta quam *VVernherus* idem postmodum tumulatus est. Obtulit autem *Ti-*

F

dericus

dericus Marchio pro anima filij sui B. Petro x. manfos in villa, quæ *Marcogrevendorp.* dicitur.

Anno MCLXXVI. Imperator cum Longobardis conflictum faciens, victoriam perdidit, licet multos eorum interfecisset.

Anno MCLXXVII. *Alexander* Papa in vigilia B. Jacobi præsentibus Cardinalibus & infinita multitudine Episcoporum & Abbatum & Principum secularium & populorum *Venetia* ante monasterium S. Marci Imperatorem in osculo reconciliationis suscepit, mortuo jam *Paschali* anti-papa, & *Johanne* qui ei successit deposito. Et hæc dies reconciliationis ab ipso Papa & Imperatore & clero & populo solemnissime peracta est. Hujus autem concordie reformandæ præcipuus cooperator fuit *Vvichmannus* Archiepiscopus, cujus industria Imperatoris animositas ad tantam mansuetudinem deducta est ut in condemnationem erroris sui coram summi Pontificis pedibus prosterneretur. Fertur autem, quod cum sublevandi cum Papa moram faceret, *Tidericus* Orientalis Marchio, qui cum Imperatore aderat, quasi cum querela & redargutione exclamavit, cur imperialem auctoritatem tanta injuria subjecisset? Papa vero idioma Teutonicum non intelligens, inquisivit, quid diceret *Alemannus*? Quod cum didicisset, festinus accedens, Imperatorem sublevavit, & ad osculum suum erexit. Sequenti die concilio celebrato, schismaticos omnes, & à schismaticis ordinatos anathematizavit; depositos quoque sui causa in gradum pristinum restituit. *Christianum* intrusum Moguntinum mediante Imperatore confirmavit, *Conradum* vero Saltzburgenfi Ecclesie præfecit. *Ulricum* Halberstadensem *Gerone* deposito restituit. Inter *Ulricum* & *Henricum* Ducem gravis discordia exorta est. Castrum *Hornburg* ab hominibus Ducis funditus evertitur.

Anno MCLXXIX. *Alexander* Papa à Moguntinensi & Worma-

Wormatiensi aliisque pluribus Episcopis & Principibus & viris nobilibus, quos Imperator cum ipso direxerat, *Romam* reductus, honorifice susceptus est. *Philippus* Colonienſis Archiepiſcopus cum infinita multitudine ad repetendam hæreditatem *Ottonis* Comitis de *Aſſe*, ſui nepotis, & *Chriſtiani* Comitis de *Aldenburg*, contra *Henricum* Ducem venit: ſed *Wichmannus* Archiepiſcopus multo labore pacem inter ipſos reformavit. *Ulricus* Halverſtadenſis Epicoſopus, auxilio *Ottonis* Marchionis Miſnenſis & *Bernhardi* Comitis, urbem novam in quodam monte prope *Halverſtad* conſtruxit. Generale concilium ab *Alexandro* Papa indicitur.

Anno M C LXXIX. Concilium generale *Roma* celebratum eſt ab *Alexandro* Papa, cui interfuerunt Patriarchæ tres, Archiepiſcopi, & Epicoſopi & Abbates diverſarum provinciarum, millenarium numerum excedentes: aliorum vero clericorum innumerabilis multitudo. Caſtrum *Horneburg*, reædificatum eſt. *Halverſtad* ab hominibus *Henrici* Ducis cum omnibus Eccleſiis ſuis & monaſterijs exuſta eſt: in quo incendio tres majoris Eccleſiæ Canonici, plureſque preſbyteri, aliorumque ſcolarum magna multitudo. Laicorum autem tam virorum quam foeminarum, exceptis puellis mille & amplius qui dignoſci non poterant, perierunt. *Sclavi Litheviſen* & *Pomerani* vocatione Ducis *Henrici* provinciam *Interbok* invaſerunt, ipſaque vaſtata, & multis interfectis plures captivos, viros & foeminas abduxerunt. Abbas etiam monaſterii, quod *Cinna* dicitur, qui & primus, tunc fuit interfectus. *Henricus* Dux *Calve*, & inde provinciam totam uſque *Vroſe* incendio vaſtavit.

Anno M C LXXX. *Ulricus* Halverſtadenſis Epicoſopus à Duce *Henrico* captivatus, multis pro abſolutione ſua & ſuorum feodis conceſſis & juramento firmatis dimiſſus & ad ſedem propriam reverſus eſt. Verum omnia quæ juraverat,

Apostolica similiter & Imperiali auctoritate, tanquam violenter extorta, irrita fieri iussa sunt. Imperator in octava Epiphaniæ *Herbipoli* curiam celebravit, ad quam *Henricus* tertio vocatus venire renuit. Quamobrem ex sententia omnium Principum reus majestatis damnatus est; omnisque ei hæreditaria proprietates & beneficiaria possessio abjudicata est. Horum vero malorum causa fuit Duci superbia ipsius. Fertur enim quod, cum Imperator *Mediolanum* obsideret, viribus suis jam valde attritis, Principes *Saxonia* ad locum, qui *Bartenkirke* dicitur, & est in introitu Alpium, evocavit, & ut negotijs suis auxilium ferrent, rogavit. Omnibus autem alijs hoc alacriter spondentibus, Dux, licet in prioribus expeditionibus fidelem se ei exhibuisset, hac tamen vice, quia jam cum *Longobardis* contra Imperatorem conspiraverat, suum ei prorsus auxilium denegavit. Imperator vero cum tanta humilitate, ei supplicavit, ut etiam pedibus ejus prosterneretur, cum quidem ille eum negligens, nec jacentem attolleret, nec in eo quod petebatur aliquatenus consentiret. Quod factum Imperatoris ei odium acquisivit, & utrum juste an injuste, lector judicet. Præter hæc autem inductu ejus *Sclavi* provinciam *Tiderici* Marchionis ingressi usque *Lubin* omnia vastaverunt. Quidam vero ministerialium ejus ad resistendum collecti à *Sclavis* fugati, nonnulli capti, plures etiam occisi sunt. Inter quos & *Tidericus de Bejerstorp* occisus XIII. Kal. Octobr. in *Serenomonte* sepultus est. Hujus itaque vulneris dolore Marchio stimulatus, Ducem, tanquam qui contra Imperatorem conjurasset, ad duellum coram Imperatore sæpius provocabat. Sed ille, male sibi conscius, Imperatoris præsentiam declinabat. *Sifridus* Brandenburgensis Episcopus filius *Adelberti* Marchionis, *Geilenhusen* coram Legatis Apostolicis ad Archiepiscopatum *Bremenensem* translatus est. Frater quoque
ejus

ejus *Bernhardus* Comes Ducatum *Saxonia* ab Imperatore obtinuit. *Ludovicus* quoque Landgravius *Turingia*, Comes Palatinus effectus est. *Henricus* Dux congregato exercitu *Saxoniam* aggreditur, folles *Goslariensium*, incidit, officinas operis eorum destruxit, ipsosq; cives fame, multisq; alijs modis afflixit. *Ludovicus* Landgravius & frater ejus cum cccc. & eo amplius capti sunt. *Bernhardus* Dux cum cæteris fuga elapsus est. Castrum *Northusen* & monasterium *Sanctimonialium* in eo situm igne consumtum est. *Sifridus* Abbas S. *Johannis Baptistæ* *Magdeburgensis* & *Nienburgensis* ad *Hersveldiam* Abbatiam electus est, cui in Ecclesia *Magdeburgensi* successit *Henricus* ipsius Ecclesiæ filius: In *Nienburgensi* vero *Heidenricus*. Imperator post festum S. *Jacobi* cum *Orientalibus* & *Saxoniam* principibus *Henricum* Ducem aggreditur, & castrum *Lichtenberg* obsessam ad deditionem coëgit. *Ulricus* *Halverstaden* Episcopus obiit, cui successit, *Tidericus* de *Croze*, ipsius Ecclesiæ *Canonicus*. Plurimi fautorum Ducis in castris, quæ tenebant, timore Imperatoris ipsi se tradiderunt. Imperator Ducis urbes ædificare cœpit, unam in monte, qui dicitur *Bischovesberg*, quæ ab Episcopo *Ulrico* incepta erat, & intermissa: alteram *Hartisburg*, quæ olim ab Imperatore *Henrico* IV. ædificata, & à *Saxonibus* destructa est. Eodem tempore tradiderunt ei ministeriales has urbes: *Hennenberg*, *Leuvenburg*, *Regenstein*, & alias plures. Imperator vero à *Saxonia* tunc recedens in *nativitate* S. *Mariæ*, statuto in *Bavaria* novo Duce, circa festum S. *Martini* dispo-
suit redire. Dux autem absente Imperatore collectis viribus, urbem *Comitis Adolphi* *Sigeberg* dolo cepit, cum pacem juramento firmasset, & velut confœderatus in castro receptus fuisset. Dehinc expulsa matre *Comitis* & qui cum ipsa erant, urbem suis fidelibus communivit. Imperatori reverso in *Saxoniam*, *Hircesberg*, *Stoufenburg*; viri etiam no-

biles de *Waltingeroth*, de *Scarfelt*, de *Dannenberg*, de *Ilfeld*, se cum castris suis tradiderunt. *Cazamirus* Sclavorum Princeps repentina morte defunctus est.

Anno M C LXXXI. *Wichmannus* Archiepiscopus *Haldensleve* civitatem secunda obsidione vallavit, priori ex hujusmodi occasione soluta. Civitas eadem in palude ædificata erat, triplici vallo & muro forti munita. Palus autem circa civitatem porrecta, non patens sed sub cespite latens erat, & cespes ipse non solidus, sed vestigiis cedens, quasi immersionem desuper ambulantis minabatur. Super hunc machinæ multæ, diversi generis, multo labore, & sumptibus magnis, ad capiendam civitatem construebantur. Interim vero hi, qui obsessi fuerant, stultum judicantes nihil per se agere, quoniam hujusmodi materies flammæ admodum capax est, cespitem ex ea parte, qua extremo civitatis vallo jungebatur, obsessores ignorantibus incenderunt. Ignis autem subterraneo meatu serpens cito dilatatus est; qui cum ad locum machinarum venisset, cespes subter igne exesus molem superpositam terre non valens repente subsidit, totaque illa structura cadendo secuta, copiosum igni pabulum ministravit. Equi etiam plurimi in hujusmodi cavernis ruentes in igne debilitabantur. *Philippus* etiam *Coloniensis* Archiepiscopus huic obsidioni fortis auxiliator accesserat. Quatuor enim, ut fertur, loricatorum millia, viribus suis confusus, aliquid dominationis in hoc negotio præ ceteris principibus, qui simul aderant, sibi arrogabat. Ideo Orientales Principes, *Otto* videlicet, *Misnensis* Marchio, & fratres ejus, factum illius non ferentes, cum suis omnibus recesserunt, volentes maxime ei insultum hostium provocare: quod tamen non evenit. Quatriduo enim post illos remansit, & sic demum nullo se impediante ad propria remeavit. *Wichmannus* autem Archiepiscopus & machinarum perditione,

ditione, & auxiliatorum discessione debilitatus, obsidione soluta discessit. Verum hi, qui in civitate erant, adhuc si possent eam amplius munire cogitabant. Cum enim fluvius *Ora* ex una eam parte præterfluens valde muniret, alium tamen fluviolum, qui *Bivera* dicitur, ad alteram ejus partem derivantes, inaccessibilem penitus reddiderunt. Aquis enim circumquaque stagnantibus quasi insula videbatur. Sed hæc res civitati perditionem procuravit. Deprehensum est enim ex hoc situ terræ considerato, quod si decursus aquarum aggere jacto prohiberetur, civitas aquis sursum crescentibus mergeretur. Hoc etiam ad obsidionem Episcopum mox revocavit. Labore itaque maximo infra tres menses & duas hebdomadas aggere consummato in tantum aqua excrevit, ut pene super muros civitatis influeret. Tunc demum Episcopus naves armatorum plenas civitati jussit applicari. Obsessi autem & jam captivati rebus suis desperatis pacem ab ipso petiverunt, & salvis rebus suis & corporibus civitatem ipsius tradiderunt potestati. Quod consecuti, bono nomine discesserunt. Episcopus vero civitate potitus eam funditus evertit, utile nimis opus perficiens & valde suis posteris profuturum. Inde *Magdeburgum* rediens cum magno gaudio cleri & populi, & divinis laudibus est susceptus. *Henricus* Comes de *Vvitin*, filius *Conradi* marchionis, obiit III. Kal. Septembr. sepultusque est Sereno-monte ad sinistram patris sui. *Fridericus* Comes de *Brene* filius *Conradi* Marchionis obiit II. Non. Januarij, sepultus & ipse post patrem suum ad occidentem.

Anno M C LXXXII. Dedicatum est altare in septentrionali parte majoris Ecclesiæ Sereni montis ab *Hugberto* venerabili Havelbergenfi Episcopo in honorem *S. Johannis* Apostoli, & Evangelistæ Kal. Augusti. *Heidenricus* IV. Ecclesiæ Hallensis Præpositus obiit III. Id. Julij. Sedit annis XIV. mensibus VI.

bus VI. diebus II. Huic successit *Arnoldus* ejusdem Ecclesiæ Canonicus.

Anno MCLXXXIII. Dedicatum est oratorium in australi parte chori, Kal. Augusti in honorem Dei genitricis à *VVichmanno* Archiepiscopo. *Henricus* Rex, filius Imperatoris, pro sopianda discordia, quæ erat inter *Conradum* Moguntinum Archiepiscopum, & *Ludovicum*, Landgravium Turingiæ, trahatur, *Erfordiam* venit: ubi cum præfatis Principibus & alijs viris nobilibus ipsum negotium die B. Jacobi tractabat. Domus vero Præpositi Ecclesiæ Dei genitricis in qua conveniant tribus mansionibus super se vicissim ædificatis distincta erat: in cujus superiori parte colloquium agebatur. Plurimis autem ad audiendum ingressis domus, multitudinis pondere victa, ruptis trabibus repente subsedit, aliamque subterpositam dejiciens plurimos superstantium ad casum traxit, ex quibus nonnulli quidem casu vexati, quidam vero mortui sunt, quorum nomina sunt hæc: *Fridericus* Comes de *Aveberge*, *Henricus* Comes de *Svartzburg*. Hi duo in cloaca, quæ erat in extrema parte domus, mersi sunt, *Gosmarus* Comes de *Zigenhagen*, *Ludovicus* Comes de *Wartberge*, *Gosmarus* Comes de *Kirchberge*, *Beringerus* de *Meldinge*. Iste fuit ministerialis, & quidam civitatis ministerialis, qui *Bribode* dicitur. Rex autem & Episcopus, qui in fenestra domus confederant, ruinæ periculum evaserunt, scalisque applicatis depositi sunt. Landgravius quidem ruinæ particeps fuit, sed sine læsione permansit.

Anno MCLXXXIV. Kal. Augusti, secundo dedicatum est monasterium Sereni-montis in honorem B. Petri ab *Everhardo* Episcopo *Merseburgensi*, *Hugberto* *Havelbergensi*, & *Balderamo* *Brandenburgensi*, Episcopis. Ipso die dedicatum est altare in septentrionali parte chori à præfato *Merseburgensi* Episcopo in honorem S. *Johannis Baptistæ*. Eo anno Im-

no Imperator in Pentecoste festivitatem magnam celebravit Moguntia, in qua Henricum Regem filium militem fecit, multis illuc Principibus convocatis. Ibi Tidericus Orientalis Marchio, filius Conradi Marchionis, ægritudinem incurrit, qua longo tempore detentus est. In vigilia vero B. Thomæ in Montem-Serenum adductus, in infirmitorio claustrum decumbens, ingravescente eadem molestia v. Id. Februarij defunctus est. Hic ab uxore sua quæ soror erat Mefoconis Ducis Poloniæ Dobergana nomine, quæ & Lucardis vocabatur, de qua filios susceperat Conradum Comitem, & Gerdrudem Gerbestadensem Monacham, longo tempore separatus, aliam conjugem Conigundam nomine, Comitissam viduam Bernhardi de Plozke, quasi superinduxerat, ex qua genuit Tidericum Episcopum Merseburgensem. Hic etiam parochiam in Hileburg, & capellam ejusdem castri, quæ in honorem B. Petri consecrata est, (ad quam pertinet Culsöe villa, & silva quæ Luch dicitur, & duo molendina, Gostemize villa, VVelpride villa, Nennevize villa, & quinque mansi in Ride) Ecclesiæ Sereni-montis contulit, recipiens in concambio villam Numik cum parochiis suis, quas tamen parochias cum vi. mansi in decimatione beato Petro restituit, exceptis curtibus majoris ecclesiæ, quas ad villam Numik Conrado de Mosiz & uxori & filiis ejus jure feudali concessit. Molendinum etiam super fluvium Mildam, in villa quæ Groiz dicitur, præfatæ ecclesiæ dedit. Civitatem Schildæ in fundo ipsius ecclesiæ ædificavit, & in adjacentibus villis lx. ut fertur, mansos de proprietate ejus abstulit, quos tamen cxxx. mansi silvæ ad nigram Alestrams restauravit. Affectu autem magno Ekkehardum præpositum & fratres Sereni-montis excoluit, quæ res eos à provincialium infestatione maximè tuebatur. Unde etiam idem præpositus inter cætera, quibus ei obsequiosus erat, vineam minorem in Podegrutz, quæ Marchionis vocabatur, ad usus ipsius singulis

annis excolebat; quæ tamen eo defuncto ad ecclesiam reversa est. Dedit etiam beato Petro dorsale quoddam magnum, & duas marcas & dimidiam, ad opus calicis unius; qui postmodum à Comite *Vlrico de VVitin* apud *Judæos Hallis* impignoratus, cum quidam civitatis ipsius eisdem *Judæos* latrocínio invasisset, interfecto qui eum habebat, cum rebus alijs ablatus est. *Otto* etiam *Misnensis* Marchio, & *Dedo* Comes, fratres *Marchionis* prædicti, ad comparandos trium talentorum reditus, pro anima ipsius *LX.* marcas promiserunt: cujus pecuniæ partem mediam *Otto* Marchio statim solvit. Postmodum autem, cum *Ekkehardus* præpositus reditus quosdam in villa *Kokere* à *Dedone*, tunc *Orientali* *Marchione* emeret, quam villam ille ab ecclesia *Pigaviensi* redemerat, idem Marchio de pecuniâ sibi promissa *XXX.* marcas ecclesie & Præposito relaxavit. Sepultus est autem *Tidericus* Marchio post patrem suum in dextera *Friderici* Comitis fratris sui. Hic fundavit ecclesiam *Cisterciensis* ordinis in loco, qui *Doberluge* dicitur. Castrum etiam, quod *Landisberg* dicitur, construxit.

Anno *MCLXXXV.* v. Kal. Augusti, dedicatum est altare *S. Crucis* in *Sereno*-monte à *VVichmanno* Archiepiscopo. *Arnoldus* ecclesie *Hallensis* præpositus, vir bonus, & secundum Deum simplicitati studens, à seculi actionibus, quantum posset, abstinens esse decreverat, sapientiamque mundi, quæ nimium apud Deum stultitia est, negligens, veram sapientiam sectari studebat, de qua dictum noverat: *Qui minorabitur, actu eam inveniet.* Pro qua re ei tanquam desidi, & commissa administrationi minus idoneo, quidam de fratribus suis ei apud Archiepiscopum detrahebant. Nec erat inefficax derogatio eorum. Quia Episcopus alium de fratribus *Hugoldum*, curiæ suæ Capellanum, in locum præpositi substituendi jamdudum habens propositum, ut tædium ipsi faceret, gravem
se ei

se ei in causis quibuslibet exhibebat. Derogantes autem illi, Episcopi proposito concordantes, promotionem *Hugoldi* modis omnibus adjuvabant, ita ut etiam incantationes & horribilia quadam arcana, negocij promovendi causa tentare non abhorrerent, duce usi matre ipsius *Hugoldi*, quæ usum talium & peritiam habere ferebatur, iusto Dei iudicio ad hanc devoluti miseriam, ut qui talem virum, qualem non nisi à Deo datum pie quaerentibus contempsissent, in quaerendo alio non Dei, sed adversarij, se sperarent auxilio gubernari: Præpositus autem, satis ostendens dominandi cupidinem sibi nequaquam dominari, citò voluntati Episcopi satisfecit, resignatoque administrationis officio, ad privatæ vitæ quietem pristinam est reversus. Non autem ei successit alius, nisi is, quem fratres illi talibus, quibus dictum est, studiis meruerunt.

Anno M C LXXXVI. Vdo Cizensis Episcopus obiit, cui successit *Bertoldus* Nüenburgensis Ecclesiæ Canonicus. Imperator malam voluntatem circa se Episcoporum Teutoniorum intelligens, *Vormatiam* eos convocans, machinationem contra Imperium eis objecit. Sed illi negantes, iuramento se, præter *Moguntinum*, purgaverunt. *Coloniensis* autem nec venit, nec per alium pro se satisfecit. Imperator offensus, curiam ei *Straceburg* super expurgatione indixit.

Anno M C LXXXVII Pax inter *Vrbanum* Papam & Imperatorem reformata est. *Saladinus* rex Damasci, Ægypti & Syriæ, cum multitudine infinitâ paganorum, terram Hierosolymitanam intravit. Cui occurrit Hierosolymitanus Rex cum Templarijs & Hospitalarijs militibus, & alijs Episcopis terræ, & omni exercitu Christianorum, *crucem Domini* habentes in comiratu. Divino autem iudicio Christiani victi sunt. Patriarcha Rex & Episcopi cum toto ferè exercitu occisi sunt, & *crux Domini* capta est. *Saladinus* victor totam terram obtinuit.

tinuit. Solam civitatem *Tyrum* filius Marchionis de *Monte-ferrato* de *Constantinopoli* adveniēns salvavit. *Urbanus* Papa obiit, cui successit *Gregorius* Cancellarius. Hic Imperatori & Principibus pro adiutorio terræ sanctæ nuncios misit. *Henricus* junior, Comes de *Vvitin*, filius *Henrici*, filij *Conradi* Marchionis, obiit v. Kal. Januar. in castro *Gevekenstein*: sepultus verò est in *Sereno-monte* ad sinistram patris sui. Pro eo oblata est beato *Petro* villa *Terniz*, juxta villam *Nunik*, cum xix. mansis; quam *Otto* Comes de *Brene* à *Vvaltero* præposito redemit, redditibus in villa *Clewvizz*, pro ipsa æquivalentibus, restituitis.

Anno M C LXXXIIX. Imperator, pro legatione Papæ, pro adiutorio terræ sanctæ, curiam *Moguntie* celebravit, ubi *Colonienſis* Archiepiscopus gratiam Imperatoris, se & civitate sua omni conditione remota traditis, obtinuit. Imperator in præsentia *Albanenſis* Episcopi, Legati summi Pontificis, deinde filius ejus Dux *Sueviæ*, *Langravius*, & multi Episcopi, Duces & Comites, cum multis alijs nobilibus, & quatuor millibus virorum electorum, cruce signati sunt. Expeditio autem in annum integrum dilata est, & in die beati *Georgij* *Ratisbonæ* constituta. Civitas *Magdeburg* in vigilia Pentecostes penè tota exusta est. Monasteria etiam *S. Mariæ* & *S. Sebastiani*, cum parochijs & capellis xii. exusta sunt. *Otto* *Sereno-montis* canonicus ecclesiæ *Gerbestadensis* præpositus efficitur. *Otto* *Misnensis* Marchio à filio suo *Alberto* captivatus est, pro causa hujusmodi. Cum esset duorum pater filiorum *Alberti* & *Tiderici*, *Albertum*, qui major natu erat, Marchionem post se ordinaverat, juniore sufficiens alijs deputatis. Mater verò juniorem plus diligens, marito persuadere conata est, ut foëda, quæ meliora habebat, ipsi assignaret. Ad postremum etiam, ut testamento mutato ordinationem de seniore factam in juniorem transferret. Ad hoc

hoc cum Marchio inclinatus facere intenderet, eo comper-
to senior filius consilio, ut fertur, *Bernhardi Ducis* avunculi
sui, & aliorum quorundam amicorum fidelium, patrem ca-
ptum, in castro *Devvinde* tenuit, testamenti ab eo prioris
exigens confirmationem, deputatis ei custodibus, quorum
unus fuit *Conradus Comes*, filius *Dedonis* Marchionis, fratris
Otonis Marchionis. Unde etiam præsumentum est ipsum *De-*
donem captivationis ejus conscium fuisse. Imperator verò
rem gestam audiens graviter accepit, certumque erat, quod
morte *Alberti* factum vindicaturus fuisset, nisi eum peregrina-
tionis suæ promovendæ intentio prohibuisset. Missâ tamen
legatione, ei sub obtentu gratiæ suæ præcepit, ut patrem à
captivitate relaxaret, monens etiam patrem, ut dissimulato
dolore in gratiam filium suum revocaret. Filio verò suo
regi *Henrico* injunxit sollicitè, ne facti detestandi negligeret
ultionem. Sicque Marchio solutus est, thesauris suis, quos
plurimos habebat, à filio ex parte jam maxima devastatis.

Anno MCLXXXIX. Imperator *Henrico* regi filio suo Im-
perij procuratione relicta, peregrinis, juxta conditum, die
beati *Georgij Ratisbonæ* collectis, inde cum ipsis per *Austriam*
& *Vngariam* profectus, in octava Apostolorum *Danubium*
transiit, ubi *Ungarorum* & *Græcorum* regnum dividitur.
Ubi in ripâ fluminis tentorijs fixis, exercitum diebus aliquot
requiescere fecit. Deinde *Bulgariam* ingressus, maximis la-
boribus *Græciam* intravit. Rex autem *Græciæ Kirsach* no-
mine, *Saladino* regi paganorum contra Christianos confœ-
deratus, receptis ab eo mille sagittarijs *Turcis* in auxilium,
Imperatorem à transitu regni sui modis omnibus prohibere
intendebat, licet pax inter eos juramento firmata fuisset. Et
primò quidem transeuntes silvam *Bulgarorum* peregrinos, la-
trôcinijs tam diurnis, quam nocturnis, impetens, multis
eos malis affecit: ad extremum verò fines *Græcorum* ingressos
bello

bello manifesto invasit. Propter quod Imperator ei tanquam perjuro, cum etiam legatos peregrinorum de pace missos non solum captivavit, sed etiam incarceravit, nequaquam ultra parcendum decernens, *Graciam* totam cladibus implevit, igne eam & ferro devastans, innumerabilesque hominum cædes faciens. Cum itaque per sex continuos menses *Græcia* peregrinorum gladijs tradita vastaretur, tandem rex, perfidiæ suæ serò pœnitens, Imperatori nuncios de pace direxit. Cui Imperator non aliter consensit, nisi juramento iterato obsides adderet. Quod ille gratanter accipiens, juravit & obsides dedit, vicissim à nuncijs Imperatoris solo juramento recepto. Hoc factum est *Dominica Invocavit*. Pace firmata, Imperator ad portum maris, quod *brachium S. Georgij* dicitur, cum toto exercitu venit, ubi naves cc. à rege paratas invenit. A die verò *Cœnæ Domini*, usque ad tertiam feriam *Paschæ*, omnes prospere transferunt, ita ut nec unus homo de tanta multitudine periret. Erat enim numerus bene armatorum, præter vulgus, C. millia. Ab eo loco Imperator misit ad terram Teutonicorum, qui omnia quæ sibi evenerant, *Henrico* regi filio suo, & cæteris Principibus, nunciarent. *Otto* Misnensis Marchio obiit XII. Kal. Martij: primusque fratrum suorum, contra fidem patri datam, videlicet ut in ecclesia *Sereni* montis omnes ei consepelirentur, in ecclesia *Cisterciensis* ordinis, cujus ipse fundator fuit, quæ *Cella* dicitur, sepulturam accepit. Uxor enim ejus, cum aliquando in *Sereni* monte hospitio fuisset excepta, & inter loquendum cum fratribus, qui illi forte aderant, de Advocatia ecclesiæ ipsius audisset, eam ad Seniore[m] de progenie *Conradi* Marchionis, de constitutione ipsius Marchionis, pertinere; rediens ad maritum, mirari se dixit, cur ecclesiæ illi tantopere prodesse conaretur, cum filij ejus jus advocatiæ in ea habituri non essent. Rectum sibi potius videri, ut ecclesiam propriam ipse construeret, in
qua

qua tam ipsi, quam hæredibus suis, jus dominationis in perpetuum servaretur. Hæcque occasione ecclesia *Cellensis* fundata est. Idem vero Marchio, cum esset advocatus ecclesie Sereni-montis, tanto ei affectu erat obnoxius, tantopere eam gravantibus infestus, ut aliquando fratrem suum *Henricum* Comitem de *Vvin*, qui *Ekkehardo* præposito gravis erat, locatis in itinere ejus insidijs, captivare disponeret: sed ille præmonitus vix elapsus est. *Ekkehardus* etiam præpositus, cum bona quædam à *Friderico* Comite de *Brene* emeret, pro c. marcis, quas in continenti dare debebat, villam *Rochten-dorp* usque ad certum terminum ipsi impignoravit. Instante autem termino, cum pecuniam ipsam non haberet, ad Marchionem recurrit consilium quæsiturus. Marchio verò Comitem, qui ipsi in c. marcis tenebatur, pro solutione debiti sollicitavit, qui ei villam assignavit pro c. marcis, quam Marchio ad dotem altaris beati Petri in consecratione ejus obtulit, sicque ad ecclesiam reversa est. Centum etiam marcas ad emptionem bonorum in *Lubarisdorp* eidem præposito dedit, præterea ad opus monasterij, quod per x. annos tractum est, x. marcas annis singulis dedit, & c. modios frumenti, & carratam ferri, & duo juga bouum: in alijs etiam loco ipsi largitatis & benevolentie suæ monumenta plurima derelinquens. *Tidericus*, Cellensis præpositus primus, obiit vii. Kal. Decembris. Huic successit alter *Tidericus* Sereni montis canonicus.

Anno M C XC. Imperator cum peregrinis *Laodiceam* veniens, quæ est terminus Græciæ, consilio principum obsides honorifice remisit. Inde *Turciam* Ingressus, *Soldanus* rex Turcorum & *Melchin* filius ipsum primo latrocinij valde afflixerunt, cum tamen ex illis multi singulis diebus interficerentur. Nam *Fridericus* Dux Sueviæ filius Imperatoris uno die cccc. ex eis occidit; quadam verò die plusquam c. millia repente

pentè prostraverunt: alijs autem ut evaderent nox adjuto-
 rium tulit. Ex peregrinis autem tres tantum servi occisi sunt.
Melchin autem, congregata omni multitudine sua, sexcentis
 videlicet millibus equitum, peregrinos aggressus valdè vexa-
 bat. Illi autem fortiter resistentes, adversariorum ducentos
 occiderunt, alios autem in fugam verterunt. Imperator vero
 eos secutus, *Soldanum* cum multis nobilibus, qui *Meral* di-
 cuntur, in *Iconium* compulit. Filius vero Imperatoris civi-
 tatem repentè aggressus cepit, in quâ innumerabilis multi-
 tudo hominum occisa est. Imperator extrinsecus hostes
 invadens forti eos pugna vicit, quorum innumerabiles oc-
 cisi sunt. *Soldanus* autem cum principibus suis in castro civi-
 tatis, quod erat fortissimum, receptus, nuncios Imperatori
 misit, promittens, pacem se peregrinis per terram suam ser-
 vaturum, si ipse ab *Iconio* recederet. Quod Imperator am-
 plexus, receptis ab eo obsidibus pacis, civitatem reliquit,
 transitaque tandem *Turcia Armeniam* intravit: occurrerunt-
 que ei legati *Leonis* Ducis Armeniæ, munera ei plurima de-
 ferentes. Transeuntes autem *Armeniam* venerunt ad quen-
 dam fluvium, quem propter asperitatem viæ terrestri Impera-
 tor transvadere cupiebat, sed equo non satis confusus, con-
 tra voluntatem omnium qui secum aderant, misit se in flu-
 vium, volens natando transire. Aliquandiu vero natans,
 victus aquæ impetu, in medio flumine mergus est iv. Idus
 Junij, luctum maximum omnibus peregrinis derelinquens.
 Translatus est autem à militibus in civitatem *Seleph*, ubi & in-
 testina ejus humata sunt, corpus vero *Antiochiam* delatum
 ibique elixatum est, & caro quidem in ipsâ civitate terræ
 tradita, ossa verò *Spiram* reportata & tumulata sunt. Porro
Fridericum filium ejus Ducem *Suevia* exercitus omnis pro ipso
 principem sibi constituit, à quibus & militia, quæ de *Tento-*
nica dome appellatur, eodem tempore instituta est. *Henricus*

rex

rex ducendæ uxoris causa ad partes *Apulie* profecturus, *Dedonem* Orientalem Marchionem secum voluit proficisci. Qui iteneris illius asperitatem & aëris qualitatem corpori suo, quia crassus erat, contrariam sciens, pro tollenda intestinorum arvina medico adhibito, ventris incisione mortuus est, xvii. Kal. Septembris, & in ecclesiâ *Cillenensi*, quam ipse fundaverat, est sepultus. Continet autem scriptura, quæ anniversarium ejus repræsentat, quod oblatum sit pro ipso mansus unus beato Petro in Sereno-monte, & unus pro uxore ejus *Machtilda* Marchionissa, cujus anniversarius dies est xiii. Kal. Febr., quod hæc ratione verum est. *Tidericus* Marchio, frater *Dedonis*, *Groix* possessionem quandam suæ proprietatis super fluvium *Mildam Cunigundi* Comitissæ & *Tiderico* filio ejus *Mersenbutgeni* Episcopo dedit, quamdiu viveret, possidendam. Eo verò mortuo, cum inter *Ottonem* Misnensem & *Dedonem* Orientalem Marchiones proprietatis ejus divisio fieret, jus proprietatis præfatæ possessionis in partem *Dedonis* cessit, & post eum ad filios ipsius, *Conradum* scilicet, Orientalem Marchionem & *Tidericum* Comitem de *Summerſchenburg* transiit. Tempore autem præcedenti, *Waltherus* possessionem memoratam à *Tiderico* Episcopo emit. Jus autem proprietatis à Marchione & Comite fratribus pro lx. marcis comparavit xxx. marcis singulis eorum deputatis: quorum tamen uterque x. marcas suæ partis remisit, ut duo mansi possessionis ejusdem pro parte & jure ipsorum ascriberentur, qui singuli mansorum illorum x. marcis constabant. *Conradus* Marchio etiam reliquas xx. marcas sibi promissas Præposito relaxavit, cujus tamen factum laudabile frater imitatus non est. *Albertus* Marchio, filius *Ottonis*, audito, quod pater suus partem pecuniæ in *Cella* repositam moriens dimisisset, ad locum venit, pecuniamque ipse à Monachis exegit. Erant autem marcæ ccc. millia de justis omnino proventibus, & quæ nihil iniqui mammonæ admixtum habebant,

H

quas

quas Marchio pro remedio animæ suæ ecclesiis Dei deputaverat distribuendas. Monachi vero responderunt se depositum illud, ad quod prædictum est, conservandum in fide suscepisse, nec posse id tradere ad quodlibet inde faciendum, quin potius cum ipso ad ejus asylum velle confugere, cujus erat custodiæ deputatum. Hoc dicto, pecunia tota in altari Dei genitricis posita, eventum rei solliciti expectabant. Marchio vero, neglecta tantæ custodis reverentia, ablatis omnibus discessit. Nec mirum si mortuo patri violentus exitit, quem vivum non timuit captivare. Nec etiam fratri pepercit, sed in bonis partis illius violentus existens, paulatimque eum à castris, quæ ipsorum erant communia, excludens, exheredare eum modis omnibus conabatur.

Anno M C XCI. *Henricus* rex à *Celestino* Papa in Pascha XVIII. Kal. Maji in Imperatorem consecratur. *Tidericus* II. Cillensis præpositus obiit IV. Non. Aprilis. Hujus successor factus est *Henricus* ex plebano ecclesiæ, quæ *Zuencoue* dicitur. *Albericus* Leodiensis Episcopus occiditur, juvenis ætate, suis omnibus admodum carus; quia præter alia animi bona, quibus abundabat, singulorum moribus mirabili quodam moderamine se noverat conformare. Hic erat frater Ducis *Brabantie*, eratque vehemens opinio, interfectorem ejus Imperatori, ne durius aliquid dicatur, non displicuisse, quia timebat, ne Dux, ejus confusus auxilio, novi aliquid contra Imperium moliretur. Tali autem opinioni etiam hoc fidem faciebat, quod Imperator mortem ejus non solum ultus non est, sed etiam interfectores ejus à gratiâ suâ, post perpetratiorem tanti sceleris, non removit.

Anno M C XCII. *VVichmannus* XVI. Archiepiscopus Magdeburgensis obiit IX. Kal. Septembris, vir gloriæ secularis appetitu detentus, quique in hâc assequenda plurimum prosperatus est in comprimendis adversarijs quibuslibet. Victoria.

Victoriosus quippe, qui & viribus potens, & animo liberalis, & ad large dandum promptus erat, paci suorum temporum præcipue studens. Obiit in possessione sua, quæ *Couze* dicitur. In eo etiam veritas sententiæ beati *Gregorij*, afferentis, quod vis animæ ex subtilitate sue naturæ nonnunquam futuræ præsentiat, modo aliquo declarata est. Apud ipsum denique populus histrionum magni favoris gratiam obtinebat, & præsentia eorum valde erat ei delectabilis & jucunda. Ante quinque autem ferè menses, quam ex hac vita discederet, quadam die *Calve* positus, cum esset in prandio positus, quendam talium coram se intrantem conspiciens, vehementer exhorruit, eiq; , ut exiret, clamare cœpit. Ille verò ad jocum secundum consuetudinem hoc eum facere credens, ipse quoq; arridens se amplius ingerebat. Episcopus vero indignationis nimietate exagitatus, magno vocis strepitu, manuumq; agitatione, cum expelli præcipiens, omnes qui aderant in admirationem convertit. Mortuo autem eo, cum præsentibus, ut exenterari debuisset, visum esset, quia crassus erat; ille histio in corpore ejus carnificis officio functus est, ventremque ejus cultro aperuit, & intestina ejecit, quæ in prædicta possessione humata sunt. Corpus autem sale infusum, ne actu corrumperetur, *Magdeburg* adductum est. Sepultus est autem in majori ecclesiâ ante altare S. crucis. A morte autem *Friderici* Archiepiscopi, cui successit *VVichmannus*, usque obitum *VVichmanni*, colliguntur anni XLIII. ita tamen, si duos menses & XI. dies anni primi istius collectionis, qui restabant à morte *Friderici* usque ad incarnationem Domini, totius anni appelles nomine: & rursus quinque menses & duos dies ultimi anni, qui fluxerunt ab incarnatione Domini usque ad obitum *VVichmanni*, item totius anni nomine nuncupare velis. Post *VVichmannum* electus est *Ludolfus* majoris ecclesiæ Decanus. Cum eo autem denominatus fuit

Rocherus major præpositus à nonnullis canonicis: sed *Romarus* quidam ipsius Concanonicus denominationi ejus vehementer obsticit, cum irrisione asserens, *cum injuste ad episcopatum denominari, qui tertia ante hanc die filiam suam nuptius tradidisset*; quod quidem verum erat. Idem tamen præpositus, salva reprehensibilium veritate, honestate præcipuus erat, ita ut in hoc ei nemo se facile comparaverit: cui assertioni quoddam ejus factum memorabile attestatur. Quadam namque die sedente eo ad ludum scacorum puer familiaris intravit, ministro qui promptuario ejus præerat, eique tunc adstabat, in aurem loquens, *nuncium cujusdam mulieris paupercule, quæ infirmabatur, modicum vini petere*. Præpositus autem casu verbum exaudiens, eidem, ut petenti vinum daret præcepit. Quo respondente, se vinum non habere, nisi in uno vase, quod nondum esset initiatum, ille nihilominus, ut daret, cum instantiâ præcepit. Servus autem reniti pertinaciter non ausus, quasi ut jussioni satisfaceret, egressus, nuncium cum indignatione vacuum rejecit. Vix autem horarum duarum spatio emenso, sonantibus circumquaque ecclesiarum signis, intelligens præpositus, hoc de exequiarum officio esse, misit qui inquirerent, qui esset, qui obiisset. Reversus nuncius indicavit, mulierem illam, quæ paulo ante vinum rogaverat, mortuam esse. Tunc præpositus, utrum vinum ei datum fuisset sollicitè inquirens, non datum esse cognovit. Unde valde turbatus, accersito ad se vini ministro, ei ut dignus erat, cum vehementi indignatione exprobens præcepit, ut vinum omne quod haberet in terram decurrere faceret, dicens; *nihil de hoc unquam in suos usus sumendum, cujus pars minima Christo in paupere negata fuisset*. Ipsum denique ministrum à suo servitio removit, cum interminatione penè ei indicens, ne unquam de cætero in suâ præsentia appareret. *Ekkehardus* quartus Sereni-montis præpositus obiit

Obiit VII. Kal. Febr. vir longævus & qui LXXX. excefferat. Verum diuturnitas vivendi corporis in eo robur valde attriverat, vigorigue sensuum ejus non parum detraxerat, ita ut per v. annos, quos extremos in hac vita habuit, cum frequentia fratrum imbecillitas cum interesse non permetteret, extra claustrum privata mansione cum deputatis sibi necessarijs uteretur. Quæ res observantia regulari, quæ in annis prioribus cum ipso laudabiliter viguit, defectum irreparabilem procuravit, pravisque moribus, tanquam remoto obice, irrepenti aditum patefecit. Sedit annis XLI mensibus. v. diebus XXIV. Incipit autem hæc computatio anno MCLII. die beati Jacobi minoris, quando videlicet idem præpositus primo in Sereno-monte receptus est: à quo die retrorsum usque ad obitum præpositi *Meinheri* VII. menses vacui relinquuntur, qui cum *Arnoldo*, qui ante ipsum electus fuerat, expensi sunt. Post mortem *Ekkehardi* præpositi, die sequenti fratres ad electionem collecti inter se divisi sunt. Nam pars eorum major *Walthorum* unum de fratribus, pars minor alterum, *Gosfridum* nomine, elegit. Licet autem uterque ad hoc opus esset idoneus, *Waltherus* tamen pro quibusdam causis utilior videbatur. Quia à puero ab antecessore regulariter enutritus, bonis pollebat moribus, cum alter jam provectior de seculo ad monasterium transisset; tum etiam quia in annis prioribus, cum in defectu esset præpositus *Ekkehardus*, ipse ejus vicarius, strenuè exteriora administrans, universis provincialibus, præcipueque principibus, notus & acceptus erat. Unde, quia in minori strenuus & fidelis apparuerat, etiam in majori futurus similis sperabatur. Cito autem & intra unius horæ spatium fratres, Dei gratia se præveniente, mediante *Ottone* Gerbestadensi præposito qui tunc aderat, ad concordiam sunt reducti, cum etiam *Gosfridus* electores suos, ut ad consensum alterius partis, utpote sanioris,

redirent, instanter & fideliter hortaretur: sicque *Vvaltherus* communiter electus, cum Dei laudibus ecclesie presentatus & confirmatus est. Sepultus est vero die dehinc altera *Ekkehardus* praepositus, in Aquilonari parte ecclesie, ante altare S. Johannis Baptistae, a *Conrado* Mersenburgensi abbate, praesentibus etiam *Vlrico* S. Mariae Magdeburgensi, & *Hugoldo* Hallensi, & *Ottone* Gerbestadensi, praepositis, aliisque pluribus ecclesiasticis & secularibus viris, nobilibus & ministerialibus. Translata sunt quoque eodem die ossa *Meinheri* praepositi ab australi parte chori, ubi dudum requieverant, & in sinistra *Ekkehardi* praepositi tumulata.

Anno M C XCIII. *Hugoldus* Hallensis ecclesie praepositus a *Ludolfo* Archiepiscopo deponitur, assignata ei ad privatos usus ecclesia *Stronvene* cum sibi attinentibus bonis. Huic successit *Budo*, de ecclesia S. Mauritij ejusdem civitatis translatus, cujus erat praepositus idem, & primus. Libet autem hic ejus occasione *de principio ecclesie S. Mauricij* inserere. Apparet enim in eo, quod Deus malis hominum voluntatibus ad impletionem suae bonae voluntatis utitur ordinatè. Temporibus itaque *Heindenrici* praepositi, fuit in ecclesia Hallensi frater quidam *Rudolfus* nomine, *Scholastici* agens officium. Huic quadam die scholares sui, quos provectoris aetatis plures habebat, manus injicientes, usque ad fastigandum ipsum ausu nimis temerario processerunt. Qui licet ultione emendatoria regulariter coerciti fuissent, quidam tamen divitum civitatis praedictae fratres illius, quod acciderat graviter tulerunt admodum, nec tamen palam aliquid contra agere praesumentes, occultum ulciscendi aditum perquirebant. *Vvichmanno* enim Archiepiscopo, oportunitate captata de amplianda scilicet civitatis suae, scilicet *Hallensis*, honestate, sermonem intulerunt, modum etiam suggerentes; videlicet ut novam in ea ecclesiam conventualem institueret, quia hoc
& ho-

& honestati civitatis proficeret, & insuper ipsi æternæ retributionis Deum constitueret debitorem. Ne vero, ut solet, difficultas principij negotio dilationem pareret, de possessionibus suis ipsam se ordinaturos ecclesiam se promiserunt. Valde tamen à simplicitate sermonis eorum dissonabat intentio, quoniam ipsi hoc factò nihil aliud, nisi detrimentum ecclesiæ *Novi-operis*, elicere conabantur, scilicet ut congregatione, sicut volebant, noviter instituta, quicquid hujus incrementis accederet, hoc illi ecclesiæ deperiret. Tali igitur occasione ecclesia S. Mauritij, quæ prius parochialis erat, tum in conventualem translata est à *VVichmanno* Archiepiscopo anno M C LXXXIV. primusque ei præpositus missus est *Dudo* de capitulo *Novi-operis* XIV. Kal. Junij, & cum eo alij fratres, quorum *Rudolphus*, de quo hic agitur, unus fuit. Transumpto etiam *Dudone* ad matricem ecclesiam, *Rudolphus* idem ei successit.

Anno M C XCIV. *Tidericus* Comes de *VVixenvels*, fratris sui violentia diu pressus, pro auxilio petendo ad *Hermannum* Turingiæ Lantgravium se contulit: quem ille aliquandiu suspendit, dicens, se, ut Marchioni bellum inferret, occasionem idoneam non habere. Habebat autem filiam jam nubilem. Comite verò petitionem jam sæpius iterante, Lantgravius respondit, si gener ejus fieri vellet, se ei modis omnibus succursurum. Quod ille primò quidem, quia puella oculis ejus propter sui deformitatem displicebat, renuit, sed necessitate coactus tandem consensit, conjugioque factò, ex hinc auxilio Lantgravij fratre cœpit superior apparere. Denique cum Marchio castrum novum in hoc, qui *Sibodenberg* dicitur, construeret, Comes superveniens ipsum fugavit, pluresque ex militibus ejus captivavit. Cum itaque jam manifestis Lantgravius inimicitijs Marchionem appeteret, ille in loco, qui *Reveninge* dicitur, militibus collectis, ipse quoque

quoque hostem se Thuringis ostendere modis omnibus intendebat. Cujus conatum Lantgravius anticipans, castra ejus cum suis improvisus irrupit, turbatisque omnibus, qui circa ipsum erant, eos ad fugam coëgit, non paucis eorum, licet aliquandiu viriliter recisterent captivatis. Marchio vero cum tribus vel quatuor socijs fugiens Serenum-montem venit, quorum equi horrendis vulneribus debilitati, signa certaminis ostendebant. *Walterus* autem præpositus equos alios procurans, ipsum Marchionem cappa claustrali pro dissimulanda persona indutum, aliquanto viæ spatio *Lipzke* tendentem persecutus est. Verum Marchio, licet his adversis, nihil à magnanimitate suâ alteratus reparandi belli firmum haberet propositum, non parum tamen cum Imperatoris, de qua erga se certus erat, dehortabatur indignatio, cujus ministeriales speciali cum bello jam appetere disponebant. Necessarium itaque credens, si id efficere posset, Imperatoris primò gratiam recuperare, ad partes transalpinas, ubi tunc Imperator constitutus erat, profectus est. Sed cum non solum recuperandæ gratiæ omnimoda ei difficultas esset facta, verum etiam vitæ sibi periculum impendere cognovisset, suis omnibus apud Imperatorem relictis, uno tantum comite sumto, fuga quidem propter insidias Imperatoris difficili usus, ad propria reversus est. Recogitans itaque, quoniam nulla nisi ardua virtus ipsi etiam Imperatori, si sic necesse esset, repugnaret, disposuit munitiones suas alias, præter *Lipzke*, & *Chamburg*, & *Misnam* destruere; has autem viris & victualibus bello præparare, finali consilio ordinavit: certumque erat eum cladem maximam patriæ procuraturum fuisse, si non cum vitæ terminus prævenisset. *Gotfridus* Sereni-montis Canonicus *Rezovienſis* ecclesiæ præpositus datur.

Anno M C XCV. *Albertus* Marchio veneno, ut fertur, à quodam

quodam familiarum suorum *Hugoldo* nomine sumpto ægri-
tudinem incurrit. De *Vriberge* verò, uti ægrotare cepit,
Misnam festinans, cum nec equo nec curru propter eviden-
tiam morbi vehi posset, à viris in gestatorio ad hoc ipsum
composito portabatur. Verum emenso unius milliaris spa-
tio ingravescente molestia etiam portari non sufferens in vil-
la quadam *Henrichsdorff* depositus, ibique defunctus est XIX.
Kal. Julij. Sepultus verò est in cella juxta patrem suum. Vxor
quoque ejus paucis evolutis diebus eodem veneno extincta
est. *Henricus* Dux de *Brunesvich* obiit, sepultusque est in
monasterio S. Blasii, quod ipse construxit, juxta uxorem suam.
Hæc fuit soror *Rikardi* regis Angliæ: de qua hos habuit filios
Henricum Comitem palatinum Rheni, *Ottone* Imperato-
rem, *Vilhelmaum* de *Lüneburg*, *Luderm* qui in adolescen-
tia obiit. *Sifridus* *Herfeldensis* abbas, *Nienburgensem* ab-
batiam resignavit ad cujus administrationem *Heidenricus*
electus est.

Anno M C XCVI. *Tidericus* Comes in partibus transma-
rinis morte fratris sui cognita, cum redire disponderet, Impe-
ratoris insidijs adeo arctatus est, ut publice navem ingredi
non auderet, sed à fidelibus suis lagena inclusus, & navigio
illatus, sicque, donec in altum navis procederet, occultatus
est. Imperator denique *Marchiam Misnensem* suis reser-
vans usibus, fidelibus suis eam commiserat procurandam,
quæ etiam usque ad mortem Imperatoris per eosdem admi-
nistrata est.

Anno M C XCVII. *Cælestinus* Papa obiit, cui successit *In-
nocentius* hujus nominis tertius. *Henricus* Imperator hujus
nominis VI. moritur in *Apuliâ* anno Imperij sui VII. regni
verò X. Hic *Neapolim* & *Salernum* civitates prælio vicit, *Apu-
liam* & *Siciliam* *Calabriamq;* subegit: *Panormi* palatium obti-
nuit, thesauris infinitis refertum ex collectione Regum prio-
rum

rum Siciliensium in tantum, ut priores divitias paupertatem putaret, Filiam regis Græcorum ibi captam fratri suo *Philippo* uxorem dedit. *Tidericus* Comes ad patriam reversus omnem hæreditatem paternam obtinuit & Marchiam Misnensem.

Anno M C XCVIII. *Philippus* ultimus filiorum *Friderici* Imperatoris in campis *Erpisdia* à *Ludolfo* venerabili Archiepiscopo, cæterisque Saxonie, Suevie & Bavarie principibus, in Regem eligitur Romanorum. Eodem tempore *Otto* Pictaviensis Comes, filius *Henrici* Ducis de Brunsvich, à Colonensi Archiepiscopo & Principibus Rheni ad Imperium evocatus est. *Odoacrus* rex Bohemie *Philippo* regi confederatus, cum exercitu Moguntiam venit, transitoque *Mosella* fluvio, & *Ottone* rege, qui vadum ejus occupaverat, violenter pulso, *Bunnam* civitatem, reliquaque oppida & contermina, depopulatus est.

Anno M C XCIX. Factum est incendium ecclesie Serenimontis, in quo quidem præter utilium amissionem à pluribus superfluis & noxijs ædificijs locus ipse, purgatus est: atque utinam à causis incendij fuerit emundatus. Ut autem hi, qui hoc flagello castigati sunt, earundem causarum recognitionem ignorare non possent, iudex æquissimus eos, impendente jam hujus animadversionis articulo, in excessu valde notabili labi permisit, ut videlicet se intelligerent culpis non levibus provocasse, quos in tanto conatu poena superveniens invenisset. Quidam enim ex fratribus, cum eis potus communis displicuisset, die beati Felicis in cellarium ingressi violenter tantum inde vini abstulerunt, ut & sibi, & alijs sumere volentibus, ad prandium & in cœna, ex eadem copia ministrarent. Die verò clauso, & nocte ex parte aliqua jam transacta, cum adhuc vinum esset in ore ipsorum, ecce clamor factus est, qui incendium nunciaret. Edificium enim
quod

quoddam mansionis præpositi ex lignea materia, in limitio claustrî à parte occidentali adhærebat, in quo miles quidam eadem nocte receptus hospitio, cum propter frigus vespertinum ignem copiosum construeret, ipsum accendit, ita ut, priusquam ipse hoc sentire potuisset, domus ignem conceptum à parte superiori flammis erumpentibus eructaret. Ventus vero subinde tanquam ad negotium promovendum exurgens tanta vi torquebat incendium, ut parte claustrî proxima necdum bene attracta, pars ulterior jam arderet. Sicque totam claustrî & ecclesiæ majoris, præter turris superficiem, & ædificia eis adhærentia, ignis depopulatus est. Vetus tamen capella in medio pene periculo constituta, non sine admiratione multorum servata est. Poterat autem, si non Deus in ira misericordiæ memor fuisset, grandis ex oppressione huiusmodi, sub illa ruina trabium & saxorum, pro ereptione rerum quarumlibet, diversantium miseria provenisse, quorum omnium nemo, non dico periit, sed nec leviter quidem læsus fuit, cum etiam luna clare splendens discurrentibus deserviret. Aberat tunc *Walterus* præpositus in partibus Poloniæ, ad colloquium quoddam à *Conrado* Marchione evocatus. Rediens verò, & personas omnes à periculo per Dei gratiam servatas agnoscens, de perditione ædificiorum parum doluit, sed de excessu fratrum admodum turbatus est: quos nimirum bene agentes, male flagellari potius voluisset. Nec tamen factum, sicut oportuerat, ultus est, tum propter numerositatem reorum, tum propter parentes unius ex ipsis, qui capitaneus facti erat, de quo ad dicendum in sequentibus locus opportunior reservatur. Ex eodem tempore, usque ad reædificationem claustrî, fere biennio *domus hospitum* fratribus præbuit mansionem. Nullum autem huius occasione mali necessariorum suorum defectum fratres sustinere coacti sunt; nec quenquam eorum ad locum alium,

propter intolerantiam expensarum, præpositus voluit deſtituere. Sed non ſimiliter religio clauſtralis integritate ſua gauiſa eſt: imo vero perditionem ædificiorum tanta ruina morum ſubſecuta eſt, ut veraciter quis religionem cum clauſtro dixerit conflagraſſe. Quia enim flagellandi noluerunt ſuſcipere diſciplinam, evenit modo miſerabili, ut ex medicamento, quo curari debuerat morbus, ſumeret incrementum. Horum autem probatio, qualesque ex his fructus provenerint, diligentia lectoris ex conſequentibus apparebit. *Conradus* Moguntienſis Archiepiſcopus de peregrinatione tranſmarina rediens, non biennio ſupervixit. Qui dum antepaucos obitus ſui dies languens ad menſam comesturus conſediſſet, paululum obdormiens & in extaſi factus, repente turbatis vocibus exclamavit, *indignum eſſe, ut Dominus Siffrius de Epipinſtein tales injurias præſumeret irrogare*. Cumque querelas iteraret, & circumſtantes de qualitate injuriarum eum interrogarent, manum ad ſinum reducens, *nunquid, ait, non videtis, quam de decoroſa profuſione veſtem meam contaminaverit?* Qui ſtatim ad ſe rediens, futuri ſchiſmatis maculam, eccleſiæ ſuæ per ipſum *Siffridum* inferendam, ſignificari prædixit. Mortuo denique ipſo, *Luppoldus* Wormatiienſis Epicoſopus pro eo eligitur: ſed quia *Philippo* regi favebat, cui ſummus pontifex adverſabatur, electionem ejus Papa caſſavit, & prædictum *Siffridum*, à tribus tantum electum, miſſo ei per nuncios ſuos pallio, conſecrari præcepit.

Anno M. CC. *Albero* Præpoſitus de *Lufinitz* de dilapidatione rerum eccleſiæ ſuæ, & inceſtatione foeminarum, quibus præerat, multipliciter infamatus, à *Bertoldo* Nuemburgenſi Epicoſopo ab adminiſtratione remotus eſt, & ſucceſſit ei *Marcwardus* Sereni-montis Canonicus. *Henricus* tertius Cillenenſis eccleſiæ Præpoſitus obiit, cui ſucceſſit *Vilhelmus*, Sereni-montis canonicus. *Dudo* Hallenſis Eccleſiæ præpo-

præpositus. fratrum suorum importunitatem non ferens, ad-
 ministracionem suam resignavit, & deinceps usq; ad terminum
 vitæ suæ vixit privatus. In locum autem electi sunt duo de
 eadem ecclesia, *Appollonius* præpositus de *VValbeke*, & *Conradus*
custos Hallensis: sed partibus concordantibus *Appollonius*
 obtinuit. *Conradus* Herbipolensis Episcopus, *Henrici* Imper-
 ratoris, & post ipsam *Philippi* Regis Cancellarius, eidem regi
 in suspicionem venerat, eo quod parti *Ottonis* Regis consen-
 tire pro favore summi Pontificis ferebatur. Hinc occasione
 & consequendi sumpta fiducia, *Henricus* majoris ecclesiæ
 Magdeburgensis Decanus Concellarij officium ambiebat, &
 pro eo apud Regem coeperat negotiari: quod Cancellarium
 non latuit. Fertur autem quod comperto ejus conatu an-
 nulum ei aureum miserit, mandans *gemmam ejus contra mor-
 bum perfidie multum valere*. Ille autem callide respondit:
*mirari se cur ea ipse carere voluerit, qui maxime hoc remedio in-
 digeret*. Cum itaque Decanus, prædictum agens negotium,
 die quadam ad Regem pergeret, *Gerhardus* frater Cancel-
 larij, cognomento *Uberheim* / juxta claustrum *Haldisleve* ex
 insidijs cum armatis ei occurrens, oculos ejus eruit, ut ad
 scriptoris officium, ad quod anhelabat, deinceps inutilis ha-
 beretur. Idem tamen *Gerhardus* præter pecuniariam quam
 Decano postmodum exhibuit satisfactionem (nam duas mar-
 cas ei solvisse dicitur), tanta poenitentia humilitate Deum
 placare studuit, tantumque divinæ gratiæ consecutus est, ut
 etiam diem mortis suæ feratur non ignorasse; quod ex facto
 illius colligi potest. Denique cum in monasterio *Hilburge-
 rodes*, quod ex proprietate majorum ejus fundatum erat, mo-
 riturus ægrotaret, die beatae Mariæ Magdalena ad missæ ce-
 lebrationem in ecclesiam se portari rogavit, ibique sago su-
 perpositus, cum in fine Evangelij legeretur: *Fides tua te sal-
 vum fecit, vade in pace*; animam reddidit. *Everhardus* Mer-

seburgensis Episcopus obiit, pro quo electus *Tidericus* ejusdem ecclesie Canonicus, filius *Tiderici* Marchionis.

Anno M C C I *Heidwigis* comitissa, vidua *FridERICI* Comitissae de *Brene*, monasterium foeminarum in villa *Brene* cepit, XIX. Kal. Septemb. Hæc in annis prioribus, adhuc viro suo vivente, *Ekkehardi* Præpositi & fratrum *Sereni-montis* familiaritatem consecuta, defuncto marito postulavit ab iisdem, ut in parte aliquâ montis ædificium sibi construere permitterent, in quo ipsa à tumultu secularium tempore requiesceret oportuno. Sed quia hoc impetrare non potuit, pro eo quod famæ suæ negligens esset, & lasciviam sectaretur, à prioris voluntate alterata, cum prius iisdem fratribus favorabilis admodum extitisset, extraneam se eis & malivolam caput exhibere; ac postremo ut repulsæ suæ permaclesie nentem rependeret ultionem, in detrimentum illius ænovum hoc monasterium inchoavit. Primus autem eidem monasterio præfuit *Meingotus* de ecclesia *Hallensi*. *Heidenricus* *Nienburgensis* Abbas obiit, cui successit *Hermannus* de eadem congregatione. Terræ motus fuit. *Waltherus* *Sereni-montis* Præpositus cum *Conrado* Marchione, qui pro *Philippo* Rege apud *Innocentium* Papam legatione functus est, Romam profectus, magnamque summi Pontificis gratiam consecutus, privilegium exemptionis ecclesie suæ renovari petiit, & obtinuit, fratribusque licentiam publici & communis usus carniū impetravit. Est autem hoc ejusdem licentiae rescriptum. *Innocentius* Episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Præposito & Conventui *Sereni-montis* salutem & apostolicam benedictionem. Exposuisti nobis, fili Præposite, in nostrâ presentia constitutus, quod cum ecclesia vestra sit in excelsi montis cacumine constituta, & distet non modicum à locis illis, in quibus piscium consuevit abundantia inveniri, non potest vobis congrue in esu piscium provideri: propter quod humiliter postulabas

habas à nobis, ut vobis infra septa ecclesia vestra vescendi carni-
bus licentiam praberemus, cum & necessitas postulet & utilitas
hoc requirat, quia sufficientiam piscium absq; magnis impensis ha-
bere nequitis, & abstinere tam à piscibus, quam à carnibus, gra-
uissimum reputatis. Nos igitur devotionem vestram in Domino
commendantes, quod sine speciali licentia nostra consuetudinem
ecclesia vestra nolueritis infringere, presenti vobis pagina respon-
demus: quod cum regula beati Augustini, quam estis professi, vo-
bis esum carniū non inhibeat, sed concedat, vos secundum te-
norem regula, nisi voto vos astrinxeritis speciali, ab esu carniū
penitus abstinere, carnes certis & statutis diebus, dummodo sine
scandalo fiat, de nostra licentia comedatis. Sic autem id mode-
rate fieri concedimus, quod & regularis ordo seruetur illesus, &
vos videamini non ad saturitatem, sed ad necessitatem, potius
postulasse. Datum Laterani XI. Kal. April. Pontificatus nostri
anno V. Ejus Romanæ professionis socius Tidericus Merse-
burgensis electus, qui pro eo, quod non erat de legitimo ma-
trimonio natus, non videbatur sine licentia summi Pontifi-
cis posse promoveri. Sed interventu *Conradi* Marchionis
Papa cum legitimavit, & ut consecrationem ab Episcopo
Hildenesheim acciperet, præcepit: quia *Ludolfus* Magdebur-
gensis Archiepiscopus pro favore *Philippi* regis gratiam se-
dis Apostolicæ non habebat. *Apollonius* Hallensis ecclesiæ
Præpositus administrationem illius ecclesiæ resignavit, priori
scilicet de *Wualbeke* servata, & successit ei *Conradus* custos
Hallensis.

Anno M CC II. *Wualtherus* Præpositus de partibus redi-
ens transalpinis XVII. Kal. Junij Serenum-montem advenit,
privilegiumque exemptionis, quod obtinuerat, secum exhi-
bens, fratribus, tam de sua salute, quam de prospero successu,
magnæ latitiæ causa effectus est. Elapsis inde paucis diebus,
cis de licentia comedendi carnes innotuit, ut & sub certa
forma

72
 forma fieri hoc ordinavit: videlicet, ut tribus tantum die-
 bus in hebdomada, die dominica, feria tertia, & quinta carni-
 bus uterentur. Tribus autem hebdomadibus ante festum
 S. Johannis Baptistæ, si occurrerent infra ipsum & octavam
 Pentecostes, & à festo S. Martini, usque ad natalem Domi-
 ni, à carnibus abstinere, diebus tamen Dominicis exceptis,
 & per totum *Adventum* ad nonam comedentes lacticiis u-
 terentur. In Dominica vero *Circumderunt* carnis privium
 haberent, reliquis diebus usque *Esse mihi* lactinia comeden-
 tes: & hanc formam requisito omnium à maximo ad mini-
 mum beneplacito & consensu in perpetuum in ipsa servari
 Ecclesia districte præcepit. *Conradus* Herbipolensis Episco-
 pus & Cancellarius occisus est. Hic *Ekkehardum* quendam
 nobilem civem Herbipolensem exaltaverat, cujus consiliis
 in quibusque negotiis, quia iusti renaxerat, eique fidelissimus,
 utebatur. Duo quoque fratres, quorum nomina sunt *Hen-
 ricus* & *Bodo*, de *Ravensburg*, quorum avunculus erat *Henri-
 cus* de *Calathin*, Marschalcus regis *Philippi*, cives erant ejus-
 dem civitatis: inter quos & prædictum *Ekkehardum* discordia
 diu tracta hunc finem habuit, ut *Ekkehardus* idem ab iisdem
 interficeretur. In cujus facti ultionem Episcopus, cum qui-
 dem illi personaliter evasissent, ædificium ipsorum, quod in
 civitate habebant munitum, funditus evertit: vinum LX. ut
 dicitur carratas effudit, omniaque, quæ illorum erant, vastavit.
 Nec vero illi impune se lædi patiebantur, sed è contra
 Episcopo, quæcunque poterant, damna vel contumelias ir-
 rogabant. Sed non erat dubium Episcopum cum omnimo-
 do illorum detrimento se ulturum fuisse, si non eum ipsorum
 audacia prævenisset. Rebus enim suis desperatis, cum nec
 regis quidem petitio Episcopum ab imperu cohibere potu-
 issent, avunculo, qui vir erat crudelis ingenij, eos ad malum
 incitante, die quadam hora velpertina cum aliquibus arma-
 tis clam

tis clam civitatem ingressi, Episcopum ad Ecclesiam euntem aggressi, occiderunt, opus nimis temerarium perficientes. *Philippo* autem regi Herbipolim venienti occurrit clerus omnis cum multitudine populi de interfectione Episcopi conquerentes, & manum ejus, quam ille, cum occideretur, capiti opposuerat, & quæ abscissa fuerat, cum vestibus cruentis ostendentes, & cum multis lacrymis cantantes Responsorium: *Videns Jacob &c.*, regisque super his iudicium implorabant. Et rex quidem compassibiliter lacrymatus est, sed tamen iudicium facere dissimulavit: alijs dicentibus, eum de morte Episcopi, propter hoc quod in parte *Otonis* sentire cœperat, non vere doluisse: alijs vero asserentibus, eum timore *Marschalci* à ferenda contra homicidas sententia impeditum. Non autem iidem maligni etiam cœlestis regis iudicium evaserunt. Tempore enim schismatis quod inter *Innocentium* Papam & *Otonem* Imp. ortum est, cum *Otto* Herbipolensis Episcopus, sicut & cæteri Episcopi, excommunicato Imperatori oppositus esset, illi collectis in civitate armatis pluribus Episcopum expulerunt, juvenem quendam, Ecclesiæ ipsius canonicum, alterius ipsorum filium, pro eo auctoritate Imperatoris instituentes. Episcopus vero militibus collectis mature quidem civitatem recuperavit, illos autem, equis & armis, & omnibus quæ in civitate habebant, relictis, nudos fugæ præsidium quærere cœgit. Deinde castrum *Ravensburg* obsedis, cepit & destruxit. Omnibus autem, quæ illorum erant, rapinis & incendio devastatis, tam illi duo fratres maiorum Capitanei, quam cæteri qui parricidij participes extiterant, vagi & profugi effecti, diversis cladibus attriti sunt: alij quidem interfecti, alij vero divinitus cœcati, seu alijs morbis gravibus correpti, & ad mendicitatem publicam ducti, miserandum de se spectaculum præbuerunt. *Hermannus* Thuringiæ Landgravius *Philippo* regi fidelitatem juravit: de-

K

inde

inde hortatu Innocentij Papæ ad *Ottonem* rediit, secumque regem Bohemiarum *Odacaram* à *Philippo* defendere persuasit.

Anno M C C III. *Otto* Rex benedictionem regalem à quodam Cardinali Episcopo, Apostolicæ sedis Legato, *Coloniam* accepit. Idem vero Legatus *Ludolfum* Magdeburgensem Archiepiscopum multis comminationum literis ad partem *Ottonis* deflectere conatus est. Sed quia hoc efficere non potuit, exercitum Bohemorum & Thuringorum, cum alijs regis auxiliatoribus ad oppressionem Episcopi evocavit. Qui venientes in confinio *Merseburgensis* & *Hallensis* oppidi confederunt, & per IX. hebdomadas totam adjacentem provinciam depopulati, cœmeteria, Ecclesias, & ecclesiasticas personas, multis damnis & contumelijs affecerunt. Tantus autem eorum timor omnes invaserat, ut nec in civitate *Magdeburg* se tutos credentes, ad partes trans-albinas res suas cum uxoribus & filijs deportarent. Cum vero die quadam pars aliqua ipsorum ad prædandum *Vonam* fluvium transissent, *Otto* Comes de *Brene* cum paucis socijs armatis, reverentibus in confinio castri *Landisberg* occurrens, cccc. ex eis prostravit, inter quos & nobilis quidam, quem valde planxerunt, occubuit, cæteri fugere sunt compulsi; & ex illo die discurrere cessaverunt: Videns autem Cardinalis se contra Archiepiscopum nihil proficere: cum & personaliter evocatum multis eum verborum contumelijs affecisset, inobedientiam ei exprobrando, & delirum senem appellando; illo, quia vir erat literatissimus, omnes assertiones ejus efficaciter evacuante, eum excommunicavit, ipseque cum rege *Coloniam* rediens, cæteros ad propria quemque redire permisit. *Constantinopolis* à peregrinis S. sepulchri & Venetianis, ordinatione *Philippi* regis, propter socerum ipsius regem à Græcis expulsam; obsessa & capta, prædaque ejus inter victores divi-

divisa est. Ibi *Conradus* Halverstadenſis Episcopus, qui unus fuit peregrinorum, multiplicem ornatum Ecclesiasticum in indumentis pontificalibus, & rebus alijs consecutus, multis & maximis reliquijs ibidem acquisitis, Halverstadenſem Ecclesiam insignivit: ad quarum venerationem dies proxime sequens Assumptionem Dei genericis deputata est, multis undique ad ipsam celebritatem concurrentibus: quando & reliquia ipsa aspectui omnium, vel etiam contactu, exponuntur, & advenientes peccatorum suorum, auctoritate Apostolica, consequuntur remissionem. Ex eo tempore, captionis videlicet urbis, Græci ad communionem Romanæ Ecclesiæ redierunt. *Otto* comes de *Brene* obiit x. Cal. Januarij Sepultusque est à matre in Ecclesia *Brene*. Pro eo oblatuſ est beato *Petro* in *Sereno-monte* mansus unus in villa *Chlevvix*.

Anno M CC IV. *Philippus* Rex collecto forti exercitu *VVi-zenſe* obſedit omni circumjacente provincia depopulata. Landgravius autem Regem Bohemiæ ad auxilium suum multis precibus advocavit. Qui adveniens consideratis copiis Regis, qui ab obſidione recedens, ei occurrebat, congregandi fiduciam non habebat. Erant enim in exercitu Regis, præter milites qui ipsius erant speciales, *Ludolphi* Archiepiscopi expeditorum pugnatorum xxx millia, *Tiderici* vero Marchionis Misnensis milites quidem M D peditum autem c M. Accensis itaque focis plurimis, quibus suam præsentiam mentirentur, relictis omnibus, quæ oneri esse poterant, Bohemi totam fiduciam ad fugæ præsidium contulerunt. Diluculo autem fuga eorum cognita, Rex electos pugnatores post eos occupandos direxit, qui ad undecimum milliarium insequentes reversi sunt. Landgravius auxilio nudatus ad gratiam Regis se contulit, fidemque illi servare, datis obſidibus, juramento firmavit. *Philippus* Rex dimissis auxiliatoribus *Goslariam* cum suis regreditur; ubi cum Rex *Otto*

militibus collectis cum ipso congregari tentaret, *Henricus* Palatinus, frater ipsius, ad *Philippum* transit, præstititque ei fidelitate, Advocatiam Goslariensem ab eo promeruit. *Tidericus* Merseburgensis, electus *Hildenesheim* ab *Hartberto* Hildenesheimensi, & *Dihmaro* Mindensi, *Northerto* Brandenburgensi, & *Hellemberto* Havelbergensi, Episcopis, in Dominica post jejunium decimi mensis in Episcopum consecratus est. Moram vero ejus consecrationi fecerat, quod *Otto* Rex transitum ei noluit concedere, nisi episcopatum suum ab ipso reciperet: à qua tamen conditione liber, postea conductum Regis per *Vvaltherum* Sereni-montis Præpositum, & *Rudolphum* Stiderburgensem Præpositum, impetravit.

Anno M CC V. *Ludolphus* Magdeburgensis Ecclesiæ Archiepiscopus obiit XVII. Cal. Septemb. Pontificatus sui anno XIII, vir strenuus & Ecclesiæ suæ utilitatibus efficaciter intentus. Gratiâ vero summi Pontificis, priusquam moreretur consecutus, & ex ejus mandato communioni Ecclesiæ restitutus est. Post eum, ex arbitrio *Conradi* Halverstadtensis Episcopi, electus est *Albertus* majoris Ecclesiæ Magdeburgensis Præpositus, eo tempore *Colonia* in scholis constitutus. *Philippus* Rex Aquisgrani à *Coloniensi* Archiepiscopo, qui tunc in gratiam ejus rediit, & per quem ipsam civitatem recepit, benedictione Regali consecratus est. Propter quod etiam idem Episcopus à Domino Papa excommunicatus est, aliusque in locum ejus electus. *Albertus* Brandenburgensis Marchio filiam *Conradi* Marchionis Orientalis majorem, duas enim habebat, *Mechildem* nomine, duxit uxorem; cujus nuptias *Tidericus* Comes de Summerschenburg in castro *Groi* cum magna gloria & expensarum copia celebravit. His nuptijs *Vvaltherus* Sereni-montis Præpositus à *Conrado* Marchione vocatus interfuit, indeque rediens statim ægritudinem incurrit, de qua & mortuus est II. Cal. Septemb. Sedit annis

annis XII. mensibus VII. diebus V. Sepultusque est in dextera antecessoris sui à *Tiderico* Merseburgensi Episcopo. Vir iste plurimum à Domino gratiæ consecutus, & si non usque quaque irreprehensibilis, talibus tamen, quales nunc ecclesia patitur, prælatus dissimilis cognoscitur extitisse. Fuit enim, prout se nostrorum status habet temporum, laudabiliter religiosus, & quantum ab exteriorum occupatione negotiorum vacare potuit in congregatione, choro, & refertorio, assiduus, nec aliud sibi licere iudicavit. De commissorum sibi utilitate indeficienter sollicitus, moribus temperatus, quales *disciplinatos* vocare consuevimus, quæ duo severitatis aliquid moribus ejus admiscuisse videbantur. Disciplina enim & sollicitudine gravis non facilis erat ad risum, nec favores hominum verbis, quæ non intenderet, aucupabatur. Unde & à quibusdam, qui hanc in eo causam perpendere nesciebant, superbus iudicatus est. Honestate non mediocriter pollebat, sed plus alijs, quæ acceperat, verecundiæ in eo donum emittit, quæ etiam in eo ex vultu gratia, qua non carebat, modo quodam decentior videbatur. Poterat ejus industria religionis ruina maxima ex parte restaurata fuisse, si non eum & sua & aliorum negotia, & maxime *Conradi* marchionis Orientalis, cujus rebus promovendis valde erat deditus, retardassent. Emit autem Ecclesiæ suæ in villa *Orhmarisdorp* V. mansos & pratium unum: *Kokere* IIII. mansos: *Groiz* IX. *Kobirshagen* VII. molendinum *Türgowve* construxit, cujus fundum *Vlricus* Comes de Witin pro calice aureo, qui pro ipso in pignorat apud Judæos Hallis perditus fuerat, Sancto Petro dedit. Allodia etiam *Groiz*, & *Lubacisdorp*, ædificavit, in quorum altero multitudinem armentorum, quorum numerus fuit CL. cum alijs pecoribus aggregavit, de quorum usu commodum magnum fratribus præstabatur. Vineam novam in *Podegrüz*, quæ major est, plantavit. Duæ enim aliæ antecessorem ipsius

auctorem habuerunt. Omnia clauſtri ædificia poſt incendium reparavit. Ædificium curiæ, quæ *Præpoſiti* vocatur, conſtruxit. Ambitum emunitatis clauſtri muro amplexus eſt: à parte meridiana, ad cuius introitum primus portam fecit, cum prius uſque ad *Domum hoſpiti* & uſque ante *Dormitorium* fratrum, accessus tranſeuntibus patuiſſet. Parietem chori occidentalem cum omni ſuo opere ædificavit, & præter hæc multa opera utilia per diuerſas Eccleſiæ poſſeſſiones fecit, quæ ſuperfluum eſt enumerare. Hujus viri terminus Eccleſiæ Serenimontis multorum malorum principium fuit. Denique cum eo mortuo fratres omnes, quinque tantum exceptis, fratrem ipſius carnalem, *Iohannem* nomine, in Præpoſitum elegiſſent. Illi excepti alium *Tidericum* nomine, qui tempore incendij in ablatione Vini capitaneus fuerat, elegerunt. Erat iſte filius *Hermannii* Camerarij de *Landisberg* habebatque fratres clericos, *Bertoldum* Merſeburgensem Præpoſitum, & *Henricum* ejuſdem Eccleſiæ Camerarium, qui fratri poſtmodum in Præpoſitura ſucceſſit. Laicos vero *Hermannum* de *Reſinvelt*, *Ottonem* de *Zovirze*, & *Fridelhelmum*: uniuerſisque miniſterialibus, qui de *Landisberg* appellabantur, aliſque pluribus provincialium, conſanguinitate proxima jungebatur. Propter quod à primævo tempore à Prælatis & magiſtris cæteris delicatius enutritus, & in quadam ſui æſtimatione habitus, ipſe quoque ex alieno favore, non ex virtute propria ſe metiens, magnum aliquid de ſe jam dudum ſentire, & dominandi cupidine ſe teneri, ſignis quibaldam erumpentibus declarabat; videlicet derogando majoribus, & de mala eorum adminiſtratione ratiocinando, & meliora de ſe, ſi unquam eum poſſe contingeret, promittendo. Si qui etiam pro ſuis exceſſibus forte regulariter corripentur, his quaſi compatiendo & nonnunquam pro eis litigando, & iniquitatem judicantium accuſando, commeaſiones & potationes ſui

sui similibus intempestivas procurando, & cum eis jucundis quibusque & ludicris insistendo, quibus rebus stultorum animi quam maxime capiuntur. Electus itaque, licet propositum obtinendi, propter suorum paucitatem, nullam haberet fiduciam, cum eis *Iohannes*, votis & solemnitate debita præcedentibus, prælationis honore, cum summa omnium gratia, potiretur, aliquandiu tamen restitit; donec amicorum ejus quibusdam, præcipueque *Conrado* Hallensis Ecclesiæ Præposito, adnitentibus, *Hospitalis pauperum* procuratione sibi commissa, ad fratrum rediit unitatem; qui post electionem privatus remanere deforme nimis & contemptibile judicabat. Ad hoc primum tempus fratres Sereni-montis Appellationis, & verborum Decretalium, eis hætenus ignotorum, usum habere cœperunt: quarum rerum præfati *Tiderici* electores, à *Bertoldo* Mersenburgensi Præposito, & *Henrico* ejus fratre informati, auctores fuerunt. Ad sepulturam *Walteri* Præpositi super sigillo Ecclesiæ appellantes, ne quid videlicet vel pro parte adversa, vel contra ipsos, nomine capituli scriberetur.

Anno M CC VI. *Iohannes* Sereni-montis Præpositus administrationis suæ tædio fatigatus, cum onus ejus deponere cogitasset, singulis privatim fratribus suam aperire cœpit voluntatem, dicens, *se utpote procurationis prorsus inexpertum, tantis rebus gubernandis non sufficere, nimisq. dolere, si pro eo tantum, ut ipse Præpositi nomine & honore gauderet, status Ecclesiæ laudabilis deperiret: pro quo divinum posset formidare judicium.* Licet autem pro se hæc allegaret, nulla tamen ratione ad resignandum, nisi privatae vitæ commodo, trahebatur. In omnibus enim, quæ curæ domesticæ possit necessitas, in nullo fratre suo Præposito minor erat, excepto eo (si tamen etiam hoc in talibus necessarium judicatur) quod linguæ officium expeditum non habebat. Nam tantum balbus erat, præ-
propere,

propere, & ut de talibus dici solet, inguttire loquens, in quotidiana locutione minus bene intelligebatur. Si autem cum mora aliquanta cum loqui contingebat, non valde in eo defectus hujusmodi apparebat. Rogabat vero singulos, ut in locum suum *Rudolphum* Stiderburgensem Præpositum eligerent, qui pro experientia rerum (nam illam Ecclesiam novem annos rexerat) eos posset se melius gubernare. Verum cum fratrum, qui eum in principio elegerant, nullus ei ad propositum consentiret, adjecit; *Deponenda administrationis intentionem se indeclinabiliter concepisse, & si absolute id faceret, gravem eis de electione prælati posse discordiam oboriri. Ideoque esset melius, ut in personam prænominatam, quia esset idonea, consentirent.* Omnibus itaque ejus instantia pluribus tamen pro ejus reverentia & dilectione, qua eum nec in petitione prorsus irrationali contristare volebant, deflexis, nono à morte *Waltheri* Præpositi mense, & ipsius mensis die XII. sequenti videlicet Ascensionis Domini die fratribus à voti vinculo absolutis, administrationem resignavit, & *Rudolphus*, qui tunc præsens erat, pro ipso, ut petierat, electus est. Huic in Ecclesia *Stiderburgensi* successit *Otto* de *Schoninge*, *Martinus* custos campanam de L. centenarijs fudit, quam *Hellembertus* Havelbergensis Episcopus consecravit, *Petronellam* nominans. *Hellembertus* Havelbergensis obiit, cui successit *Siboto* de *Sreintale* Decanus. *Vlricus* Comes de *Witin*, filius *Henrici*, filij Marchionis *Conradi* Senioris, dysenteria laborans, obiit in castro *Witin*, IV. Cal. Octobr. relinquens filium *Henricum* ex filia *Bernhardi* Ducis, *Hetwutge* nomine, sepultusque est in *Sereno* monte in sinistra *Friderici* Comitis patru sui de *Brene*. Pro eo oblatis sunt beato *Petro* agri in villa *Lehniz*.

Anno M CC VII. *Hermannus* Niemburgensis Abbas administrationem suam resignavit, in cujus locum *Fridericus* ejusdem Ecclesiæ Præpositus est electus. Ecclesia major Magdeburgensis

deburgensis cum clauſtro die Paraſceve, quæ fuit XII Cal. Maji igne deleta eſt. Sequenti Sabbatho *Engelhardus* Nuenburgensis electus in Presbyterum, & die Sancto Paſchæ in Episcopum, ab *Alberto* Magdeburgensi Archiepiscopo conſecratus eſt. *Tidericus* Comes de *Summerschenburg*, filius *Adonis*, filij *Conradi* Marchionis Senioris, cognito, quod *Vlricus* Comes de *Wizin* adhuc vivens pecuniam uxori ſuæ & filio ſervandam in monte-Sereno depoſuiſſet, eam ablaturus hæc ratione quia tutor pupilli erat, feriâ ſecunda Paſchali ad locum venit, ſcrutatusque eccleſiæ Secretaria, in quibus ipſam pecuniam ſe reperturum ſperaverat, non invenit, quia *Rodolphus* Præpoſitus molitione ejus præcognita, nocturno eam tempore inde ſublata, fecerit diligentius occultari. Erat autem ſumma ut ferebatur cc marca. Cum itaque invenendi deſperatione ab inquisitione ceſſans jam abire diſponeret, quidam de fratribus quorum unus fuit *Tidericus* ſupra memoratus, ad eum accedentes, locum ei ubi, quod quærebat, occultatum erat, monſtraverunt. Qui inventum auferens depoſitum, *Herbipolim*, quo eum *Philippus* Rex cum alijs Principibus evocaverat, profeſtus eſt. Die dehinc quarta, ſeptimana Pentecoſtes, quæ fuit Idus Junij, mortuus eſt, ſepultusque in Eccleſia Cilleneniſi juxta patrem ſuum. Oblati ſunt pro eo tres manſi beato Petro in villa quæ *Kukukisdorp* appellatur. *Tidericus* Cellerarius novum organi instrumentum fecit: Vetus enim incendio eccleſiæ periit.

Anno M CC IXX. *Rodolphus* Sereni-montis Præpoſitus, *Ileburg* in domo parochiani ægrotans, obiit feria III Palmarum, quæ fuit IV Non. April. Eodemque die domum rediit, die Cœnæ Domini ſepultus eſt in aſtrali parte chori ante lavatorium ſacerdotum. Hic à *Friderico* Comite de *Brene* XIV. manſos in villa *Niendorp*, partim pecunia, partim aliorum bonorum commutatione redemit, quod factum,

M 2

cti

et si aliquid in persolutione pecuniæ difficultatis, multum
 tamen utilitatis cognoscitur habuisse. Ex eo enim tempore
 fratres longe melioribus quam prius pane & cerevisia uti
 coeperunt, beneficio tritici, quod de ipsis mansis solveba-
 tur. Comes etiam ecclesiam ipsius villæ cum quatuor man-
 sis ei attinentibus beato Petro dedit, hoc se velle insinuans,
 ut defuncto *Heruvico* Merfenburgensi canonico, qui etiam
 tunc tenebat, fratrum usibus, modo aliquo qui esset conve-
 niens, aptaretur. Emit item Præpositus iv. mansos in villa
Groiz ab *Ottone de Pouch* seniore. Post mortem ejus fratres
 omnes, exceptis electoribus *Tiderici*, iterato *Iohannem* con-
 corditer elegerunt. Sed nec illi excepti vacabant, suum
 rursus eligentes Præpositum, ab unitate recedere non timu-
 erunt. Ipse quoque electus, licet paucioribus quam prius
 electoribus niteretur, (hæc enim vice tantum tres habebat)
 non tamen tam facile, ut antea, quiescere passus, sed ex of-
 ficio hospitalis, cui præerat, equos habens, discurrere, &
 per se agere cœpit; adeo ut *Albertus* Archiepiscopus *Conrado*
 Orientali Marchioni pro ipso scriberet, admonens, ut favo-
 rem suum ipsi impenderet, asserens quod *trium sacerdotum ra-
 tionabilis esset electio*. Miror autem quare non & alterius partis
 rationabilem asseruerit electionem, quæ cum fratribus mi-
 noribus plus quam xv sacerdotes habebat: nisi forte, quia
 illi præpositum, plenitudine potestatis utentem, jam haben-
 tes, ejus testimonio non egebant. Marchio itaque die quo-
 dam itineris occasione ad locum veniens, habens in comi-
 tatu *Fridericum* Comitem de *Brene*, & plures ex *Tiderici* pa-
 rentibus eorum inductus suasionem à præposito & conventu
 petitionem exegit, ut contra ipsum *Tidericum* & ei cohæren-
 tes nihil innovarent, donec per se ad negotium tractandum
 posset accedere, quia hoc ei ad præsens non vacaret, & ut
 illi medio tempore de his quæ ad regularem disciplinam per-
 tine-

tine-

tinerent, non ad Præpositum, sed ad Priorem, respectum haberent. Sed cum pluribus elapsis diebus causam neglectui daret, & illi suâ libertate gaudentes pro velle viverent, & insuper verbis sæpe Præposito & fratribus injuriosi existerent, Præpositus *Tiderici* Marchionis Misnensis adjutorium, contra eorum insolentiam postulavit. Qui missis nuncijs, eos à consortio fratrum fecit & ab ecclesia removeri. Quod factum *Conradus* Marchio, quia advocatus erat Ecclesiæ, non bene ferens, eos per suos nuncios remisit. Postmodum tamen & ipse personaliter accessit, adhibito secum *Tiderico* Merseburgensi Episcopo, multis opinantibus *Tidericum* propter expulsionis injuriam eo die Præpositum futurum. Fratribus autem petentibus ut privilegium, quod *Waltherus* præpositus ipsius adjutorio impetraverat, recitaretur, Marchio consensit: auditoque quod ibi contineretur, quod is qui à fratribus omnibus, vel à parte majori & saniori, in præpositum electus fuerit, obtineat; consilio habito *Tiderico* & suis præcepit, ut in electione cæteris suis fratribus concordarent. Et hunc finem habuit secunda electio *Tiderici*. Veruntamen Præposito, usque ad vitæ ipsius terminum adversari, tam ipse, quam sui sodales minime desierunt. Inter hæc mortuo *Hertzvico* Merseburgensi Canonico, *Johannes* Præpositus Ecclesiam *Niendorp* uni de fratribus commendavit, volens eam juxta placitum donatoris fratrum usibus applicare. Evoluto tempore aliquanto Archiepiscopus Ecclesiam ipsam *Walthero* cuidam Ecclesiæ majoris Decani filio concessit, dicens donationem ejus ad se devenisse, quia Præpositus eam infra legitimum terminum personæ tali, quali oportuerat, non locasset, quoniam curam parochialem habere claustralibus non liceret; eumque per archidiaconidia, *Conradum* videlicet Hallensem Præpositum, in possessionem misit, de quo erat opinio, quod ipse ad hæc Archiepiscopum

incitasset. *Iohannes* vero Præpositus rumore comperto motus animo, maturè die altero *Niendorp* venit, & *Walthero* jam abeunti occurrens, & cur ecclesiam suam contra jus occupasset, inquirens, manu injecta violenter eum de equo deposuit, & nisi hic qui circa ipsum erant, eum continuissent, certum erat, quod nequaquam sine gravi contumelia recessisset. Ei tamen ire permissio interminatus est, ne de cætero occasione simili villam ipsam intrare præsumeret, alioquin passurum, quod non sperabat, veraciter affirmabat. Hoc facto permotus Archiepiscopus contra Præpositum, tanquam pro violenta manus injectione in clericum in canonicam incidisset, denunciationis gladium eduxit, quo eum sine dissimulatione ferire cæpit, qua-qua-versum excommunicatum eum præcipiens denunciari. Eo tempore *Simeon* de *Dibele* miles capellam, quam in *Sereno* monte supra sepulturam uxoris suæ in Septentrionali parte majoris Ecclesiæ construxerat, dedicare volens, Archiepiscopum ad locum invitavit. Quem cum fratres cum processione solenni vellent suscipere, non consensit, nisi prius absolverentur, præstito juramento, quod starent ejus mandato, quoniam excommunicatos eos, pro communione Præpositi asserabat. Qui mandato gravari timentes diu reuenerunt; donec consilio eorum qui aderant accedente, præcipue tamen *Simeone*, ne in expensis quas copiose procuraverat, damnificaretur, suppliciter rogante, consentiente Præposito per *Sibodonem* Episcopum *Havelbergensem*, sine omni gravamine absoluti sunt: qui tamen Episcopus constanter dicebat hoc ab eis exigere non debuisse, quoniam etsi præpositus iuste forsitan excommunicatus fuisset, conventum pro ejus communione hoc vinculo non teneri. Sicque acephala, id est sine capite, Præposito videlicet, facta processione, in suscepto Archiepiscopo, ab eodem Archiepiscopo, & *Sibodone*

done Havelbergensi & Baldovino Brandenburgensi, Episcopis capella dedicata est, II. Cal. Octobris. Philippus Rex à Palatino de Wittelingesbach Bavenberg occiditur: necis ejus Ekkehardus Bavenbergensis Episcopus, & frater ejus Marchio de Andesse consocij ferebantur. Sive autem hæc opinio vera fuerit, sive non, certum est Episcopum periculum à fidelibus Regis timentem, propter hoc diebus plurimis exulasse: fratrem vero ejus suis omnibus exspoliatum, & Marchiam ejus à Duce Bavarix occupatam. Palatinum vero Henricus de Calathin, Marschaleus Regis, postmodum interfecit. Post mortem Philippi, Otto Rex communi consensu Principum in Romanorum Imperatorem electus est. Ab hoc Waltherus prothonotarij officium consecutus, honoris novitate delectatus, ecclesie Niendorp renunciavit, & Iohanni Præposito reconciliatus est. Archiepiscopus etiam, priori indignatione deposita, denunciationem ejus revocavit, & injuriam eum passum publice protestatus est. Sicque demum præpositus ecclesiam illam uni de fratribus concessit, qui eam sine cujuslibet quæstionis scrupulo possedit.

Anno M. CC. IX. Tidericus Misnensis Marchio colloquio in Sereno-monte quibusdam fidelium suorum indistincto ad locum venit. Tidericus vero ejusdem Ecclesie canonicus jam commemoratus, & quidam de fratribus ei cohærentes, Arnaldo cuidam clerico Marchionis non bono persuaserunt consilio, posse eum ecclesiam Niendorp adipisci, si Marchio pro ipso petitionem porrigere voluisset. Ille consilio credulus, Marchionem ad petendum induxit; cui cum nec præpositus, nec fratrum aliquis acquiesceret, exceptis qui consilium dederant, hi enim statim consenserunt, indignatus vehementer inquisivit, an sciret quis esset, qui peteret, & utrum ei aliquid negare, ac per hoc malam ejus voluntatem mereri sibi crederent expedire. Fratres autem reniti non

valentes, quoniam petitiones Principum coactionem habent, Præpositum invitum admodum turbatum *Arnoldo* ecclesiam concedere permiserunt. Consiliatorum vero fuit intentio, ut consensu speciali devotos se principi mentirentur, & si exauditus non fuisset, ipsius ex parte una, si vero exauditus fuisset, Comitis ex parte altera offensam Præpositus lucraretur, & in ultimo quidem intentione fraudati non fuit. *Conradus* orientalis Marchio *Lubus* castrum soceri sui *VVlodislai* Ducis Poloniae, propter multas quas ab eo patiebatur injurias, obsedit. *VVlodislaus* vero obsidionem vi solvere volens, collecto exercitu copioso, Marchioni mandavit, se ei altera die congressurum. Vespere autem diei præcedentis *Oderam* fluvium cum suis omnibus transgressus, improvise super venire hostibus moliebatur. Unus vero eorum, qui *Supani* dicuntur, vehementer ei coepit obfistere, monens ne tempus pugnae statutum præveniret, quia hoc factum nullius rectius, quam infidelitatis posset nomine appellari. Quem cum Dux timiditatis argueret, & fidelitatis, qua ei teneretur, commoneret, respondit: *ego quidem ad pugnam pergo, sed scio me patriam meam de cætero non visurum.* Habebat autem Ducem belli *Pythonissam* quandam, quæ de flumine cribro haustam nec defluentem, ut ferebatur, ducens aquam, exercitum præcedebat, & hoc signo eis victoriam promittebat. Nec latuit Marchionem adventus eorum, sed mature suis armatis & ordinatis occurrens, forti congressu omnes in fugam vertit, *Pythonissa* primitus interfecta. Ille etiam *Supanus* viriliter pugnans cum multis alijs interfectus est. Et nisi hora tardior fugientibus præsidium attulisset, cruentam nimis victoriam fieri contigisset. Multitamen ex eis cum fugerent, merse in paludibus ferebantur. Marchio vero post victoriam reversus, castrum cepit, tutoribus ejus suspendio condemnatis. *Otto* Rex ab *Innocen-*

nocentio Papa III in Imperatorem consecratur. Primi prædicatores genti *Prutenorum* missi sunt. *Elizabeth* Marchionissa, uxor *Conradi* Marchionis, soror *Wladislai* ducis, obiit iv. Non. Aprilis, sepultaque est *Doberluge*. Hæc beato Petro præter multa alia bonæ voluntatis indicia XIX. marcas obtulit.

ANNO M. CC. X. *Conradus* Marchio Orientalis, filius *Deodonis*, filij *Conradi*, Marchionis senioris, obiit, II. Non. Maij, sepultusque est *Cillene* apud patrem suum: Vir audax & in armis strenuus, largus & fideitate præcipue famosus. Ecclesia sereni-montis turbatione non minima fluctuabat. *Tideriso* enim ejusque socijs machinationibus novis assidue Præpositum impetentibus, cum fratres alij, præcipue juniores, inconsulta animositate se ejus opponerent, frequentes & asperæ inter eos verborum pugna excitabantur. Illis quidem occasionem nullam, si qua eis forte porrecta fuisset, obmittentibus, quin Præpositum detractationibus lacerarent; de mala enim administratione culpantes: Istis autem obsequium se Deo præstare arbitrantibus, si eum, quem injuriari certissime noverant, etiam litibus tuerentur. Sed non eo modo servitur Deo, quia in scissura mentium Deus non est. Inter hæc unus de fratribus senioribus, qui quidem alias laudabilem ducebat vitam; sed derogantibus facile credebat, cum petitionem ejus aliquam Præpositus non admisisset, & pro hac re turbaretur, ad animum ejus turbatum accessit *Tidericus* sæpe dictus, perditionis filius, & fermentum omnis turpitudinis, docens nullo erga eum affectu teneri Præpositum, sed solummodo voluntati juniorum inclinatum, qui ut pro eo litibus deservirent, eos, ut ipse posset perpendere, ad placitum vivere non vetaret; persuasit homini, & ita eum à priori intentione subvertit, ut palam adversarium se Præposito demonstraret. Non parum autem

aucto-

auctoritatis parti suæ apud extraneos, qui causam veraciter
 nesciebant, tali socio acquisivit, quibus jam profus irratio-
 nabilis non videbatur ejus motus, quem talis viri probaret
 assensus. Cum vero & alius quidam de junioribus ad par-
 tem ejus declinasset, tantâ fiduciâ uti cæpit, ut ad *Tidericum*
 Marchionem Misnensem, ad quem advocatia loci mortuo
Conrado Marchione devenerat, crebro curreret, & Præpo-
 situm accusaret, petens, ut ecclesiæ illi mature consuleret,
 alioquin in brevi ad extremum desertum per negligentiam
 Præpositi foret ventura. Et ne forte à Præposito pro hu-
 jusmodi discursu gravaretur, literam quandam cum sigillo
 Marchionis Præposito missam exhibuit, cujus tenor fuit,
velle Marchionem, ut Tidericus & ejus socij, qui ibi nominatim
exprimebantur, pro ecclesiæ suæ negotiis liberè ad ipsum irent & re-
dirent, nec debere eos propter hoc quicquam gravaminis sustinere.
 Vtrum autem hæc litera subreptitia fuerit, an vera, incer-
 tum est. Præpositus tamen propter illam nec plus nec mi-
 nus patiens fuit, sed eodem modo semper æquanimiter to-
 leravit. Tanta autem instantia coelegantibus amicis suis
 accusationem promovit, ut ad cognoscendam causam Prin-
 cept accedere cogeretur. Verum quod illo tempore inter
 ipsum, & filios *Bernhardi* Ducis avunculi sui *Henricum* Comi-
 tem *Aschariæ*, & *Albertum* Ducem, discordiæ vigeant,
 cavens, ne eorum pateret insultui, cum c & xxx militibus,
 die natali Apostolorum, *Serenum*-montem venit, ita con-
 tra Præpositum animo concitatus, ut nullus dubitaret eum
 administratione removendum. Aderant cum eo Episcopi
 duo *Tidericus* *Merseburgensis* & *Philippus* *Razispurgensis*.
 Aderat quoque fortis Præpositi adversatrix conjunx Mar-
 chionis, contra ipsum ob querimonias *feminarum conversa-*
rum, quæ sorores appellantur, vehementer incitata, propter
quoddam earum ædificium superfluum & nocivum, & de
 quo

quo non semel locus fuerat, infamatus, quod Præpositus destruxerat, in quo grave eum fecisse damnum ecclesiæ que-
rebantur. Harum etiam apud Principem legatione *Tide-
ricus* functus est. Quomodo non vir iste flagellum in se Dei
cognosceret, contra quem etiam propter feminarum illa-
rum deliramenta Principes commovebantur? Propter quod
patientiæ semper studebat, ne malitiæ alienæ per impatien-
tiam auctor existere videretur. Verum *Philippus* Episcopus,
cum de toto negotio à fidelibus Præpositi plene fuisset in-
struatus, vespere ad Marchionem accedens, eum diligenter
de singulis expedit, ostendens omnem eum motum illo-
rum adversus Præpositum non ex zelo Dei, sed ex radice ma-
litiæ principium ducere, eumque ab indignatione ex parte
maxima revocavit. Veruntamen Marchio talia se de Præ-
posito auditurum arbitrabatur, propter quæ non posset ab
ejus gravamine temperari. Die sequenti Præposito cum
fratribus in domo capituli congregatis Marchio cum Epi-
scopis & tribus nobilibus *Guncelino de Crozuc* *Conrado de . . .*
. . . & Burchardo de Mansfelde, & quibusdam ministeria-
libus intravit. Considentibus autem omnibus, accusato-
res isti in medium procedentes, advocatum à Marchione
petierunt *Ekkehardum* Merseburgensem canonicum, qui
erat consanguineus *Tiderici* in quo etiam non parum, quia
competenter literatus erat, confidere videbantur. Marchio
respondens, inconveniens sibi videri, ut *Ekkehardus*, cui
ignota esset regularis ordinis disciplina, causæ illius advo-
catus existeret; eligerent potius unum de fratribus suis, vel
ipsi pro se, ut possent, melius loquerentur. Tunc frater
ille senior jam dictus inquisivit; an secundum jus ecclesiasti-
cum eis justitiam de Præposito se promitteret exhibere?
Marchio audiens jus ecclesiasticum, veloci intellectu con-
jecit, quod erat verum, eos aliquid causæ criminalis obje-

M

ciare

etare velle: & respondit, se confessionis audiendæ officium non habere, nec de peccatis sibi iudicium usurpare, sed si de dispendio rerum suarum aliquid haberent dicere, ut hoc ad emendationem veniret, se modis omnibus cooperaturum. Illi vero protulerunt scripturam, accusationes Præpositi multiplices continentem, quarum aliquæ parum quidem rationis habebant, sed tamen malitiam accusantium non celabant: Quædam vero satis erant graves, sed ad Præpositum non pertinentes, licet ad eum violenter detorquerentur. Quis enim rectum sapiens, si, verbi gratia, Prælati cuiusque subditus quilibet ipso ignorante, & quantum potest prohibente, fornicationem, vel aliud peccatum grave, commiserit hoc Præposito dixerit imputandum, ita ut pro eo ipse criminalis culpæ reus teneatur? Propter quod etiam audientibus cunctis accusationes illi valde displicuerunt, ita ut diceret, eos digne tali loco detrudendos, in quo solis aspectus eis per anni spatium negaretur. Omnibus autem objectis à Præposito dissolutis, cum etiam Marchio nonnulla ipsum præveniens improbaret, considerans illos ad hoc nitentium, ut, si fieri posset, Præpositus gravaretur; quia tamen de defectu præbendæ inter cætera non siluerunt, benigne Præpositum admonuit, ut de hoc quantum posset fratribus suis satisfaceret: tum quia ipsi hoc cotidiano Dei servitio mererentur, tum ut eis malignandi contra se accusationem de cætero amputaret. Cum vero etiam Præpositus de illis querimoniam deponeret, respondit Marchio, rectius eum de subditorum excessibus in capitulo suo tractare secundum sui ordinis disciplinam: sicque discedens illius colloquii finem fecit. Præpositus considerans proterviam sibi adversantium sua nutrire patientia, die altera fratres ipsos de his quæ contra ipsum & ecclesiam suam commiserant in capitulo arguere cepit. Illi autem contra stimulum calcitrant-

citrantes, ad præsentiam Marchionis appellaverunt, & contumaciter de capitulo recesserunt. Præpositus vero missis post eos fratribus benigne eos commonere studuit, ut se Deo pro suis excessibus humiliantes, ad poenitentiam redirent, nec se à fratrum, suorum consortio amputarent. *Philippus* quoque Episcopus qui post discessum Marchionis in loco remanserat, à Præposito & fratribus rogatus, ad melius eos exhortando diutius laboravit. Sed cum admonitione nullatenus flecterentur, Præpositus consilio Episcopi excommunicationis contra ipsos sententiam promulgavit, præcipiens etiam eis victualia denegari, sicque pariter ab Ecclesia recesserunt. Frater autem ille senior aliquantisper evolutis diebus cum humilitate reditum petens, cunctis gratulantibus receptus est, licet rancorem conceptum usque ad finem visus fuerit tenuisse: Cæteri autem diversis Tiderici amicis eos colligentibus, hospitia mutantes diutius remanserunt. Inter hæc Præpositus duos de fratribus ad gradum sacerdotij promovendos *Albertus* Archiepiscopo Magdeburgensi destinavit, quod Tidericum non latuit, sed etiam ipse & duo ejus socij pariter affuere, rogantes Archiepiscopum & capitulum ne ordinarentur, dicentes, eos in suum judicium promoveri. Petebat autem pro eis *Albertus* Decanus, qui *Waltheri* filij sui veterem adhuc videbatur in Præposito injuriam vindicare. Consilium autem capituli fuit ut Archiepiscopus missos ordinaret, quia si hoc propter istorum vanam suggestionem non faceret, isti secundum suum privilegium libertatem haberent à quocunque vellent Episcopo ordinari, quo facto tantum juris ei in illa ecclesia deperiret. Sicque remotis contradicторibus illi ordinati, & ab Archiepiscopo cum literis commendatitijs ad suam ecclesiam remissi sunt. Amici vero Tiderici minis multis Præpositum attentabant, qui etiam ab ejus injurijs, ubicunque ad eorum venisset præ-

M e

sentiam,

sentiam, videlicet in placitis provincialibus, vel aliis locis, ubi eum diversari ecclesie suae cogebat necessitas, minime temperabant. Sed cum ille propter hoc in nullo à sui rigore propositi laxaretur, cum nulla eis de Marchione fiducia remansisset, tandem ad preces convertuntur, primo quidem hoc obtinere volentes, ut absolute & sine poena qualibet reciperentur, & *Tiderico* Hospitalis officium redderetur. Quod cum penitus impetrare non possent, tandem eo contenti fuerunt, ut ceteris cum disciplina debita receptis, *Tidericus* tantum nudis pedibus & habitu nigro veniam petens, nihil poenae alterius sustineret. Post-inde autem multis pro eo petentibus, & praecipue *Tiderico*, *Mersenburgensi* Episcopo, Praepositus ei officium hospitalis reddere coactus est. Sed cum nec dum ab ejus vexatione ille quiesceret, tandem consilio habito eum in parochiam *Ileburg* destinavit, fratre, qui eam prius tenuerat in Hospitalis officio collocato. *Tidericus* Marchio *Misnensis* Marchiam orientalem pro xv. millibus marcis ab Imperatore redemit ex quibus x. millia solvit, quinque vero Imperator ei remisit. *Heruvigis* Comitissa de *Brene* obiit xi. Cal. Martij, sepultaque est in Ecclesia sua *Brene*, Pro eo oblatae sunt beato Petro xv. marcae.

Anno m cc xi. *Conradus* Hallensis Ecclesiae Praepositus, cruce signatus ad partes trans-marinas proficiscens in itinere obiit in portu, qui *Ancona* dicitur: ubi & *Albertus* Decanus *Magdeburgensis*, & multi alii ejusdem peregrinationis socii, obierunt. Huic successit *Poppo* ejusdem Ecclesiae canonicus. *Gothesfridus* quoque Praepositus de *Rezvove*, administratione sua resignata, canonicus *Sereni montis*, ad claustrum quoddam sui ordinis *Lenin* nomine, non quidem in habitu, sed in loco specialiter sibi deputato manens, se contulit, ubi & mortuus est. Pro quo praedictus *Poppo* electus, & in praeposituram, inductus, audita morte Praepositi *Conradi*

radi pedem retraxit, à voto sororum, & cura suscipienda interim se suspendens, & attentans tam per se quam per alios, si forte in ejus locum sibi daretur copia succedendi. Quod consecutus, suo promovit consilio ut Ecclesiæ, ad quam primo electus fuerat, unus de suis Canonicis *Ericus* nomine, quo libenter carebat, in Præpositum eligeretur. *Fridericus* Nienburgensis Abbas obiit, cui successit *Gernotus*. Hic in Ecclesia Elvvardisdorp nutritus, inde recedens *Nienburg* hospes collectus est. Vbi cum pueris aliquandiu præfuisse, à *Friderico* Abbate in capellanum assumptus, & ab eodem Præposituræ officio prælatus, ei in abbacia advena successor factus est. *Otto* Imperator cum in consecratione sua, ut fieri solet, jurasset, se bona Imperij conservare, & à quolibet detenta reperere velle, *Viterbium* & quasdam alias civitates, quas antecessores sui beato Petro contulerunt, hac ratione cepit impetere, quas etiam multis & gravibus damnis affecit. Præterea *Henricum* Regem *Siciliæ*, *Henrici* Imperatoris filium, persequi & expugnare aggressus est, eumque regnum suum de manu ejus accipere compellebat. Pro his causis ab *Innocentio* Papa excommunicatus est. Fertur autem, cum in *Siciliâ* moraretur, somnium vidisse, quod ursus parvulus lectum ejus, cum ipse in eo quiesceret, ascendisset, qui paulatim ita crevit, ut ipsum de lecto eiiceret, & solus lectum occuparet. Quod cum fidelibus suis retulisset, ipsi hoc super eodem Rege *Siciliæ* interpretati sunt, quod videlicet pro eo esset imperium habiturus. *Johannes* Sereni-montis Præpositus ex multa animi turbatione, cujus ei cottidiana sibi adversantium insultus causa fuerunt, aegritudinem incurrens decubuit. Cumque dietim deficientibus in eo viribus morbus augeretur, sciens pulsanti Domino aperiendum esse, ad mortem æquanimiter ex ipsius voluntate perferenda se studuit præparare. Cui etiam hoc præsentis vi-

tæ tadium generaret, quod cum per eos, cum quibus, & pro quibus, salvari sperandum ei fuisset, ad salutis periculum duceretur. Deinde memoria retinens, quoniam iudicabit Dominus extrema terræ, hoc est, unum quemque hominem, secundum ea, in quibus eum finis invenerit: facie enim eius devota & fideli confessione præveniens, evocatis ad se fratribus, omnes generaliter, deinde nominatim eos, quos adversarios habuerat, sollicitè rogavit, ut ea, in quibus per ipsum aliquando gravati fuissent, pro vera caritate ex corde sibi remittere dignarentur, quod ei se facere fideliter testabatur, ac eum sacri olei unctiōe & Christi corporis communionē ad communem exitum præpararent. His cum devotione debita consummatis, vestiri se petiit & calciari, sicque à circumstantibus à lecto levatus, ipsis iuvantibus supra cilicium cinere aspersum sternitur, in eo suæ vocationis horam desiderans expectare. Cum vero in hoc stratu pernoctasset, & die sequenti per signa sudoris erumpentis evasurus speraretur, fratribus rogantibus imo cogentibus, ad lectum reduci se permisit, qui eius salutis desiderio tenebantur. Tempore vero non longe ante hoc exacto, aliud in eo malum apparuerat, à quo tamen per Dei gratiam medici fidelis adjutorio liberatus est. In toto enim corpore, etiam in volis pedum, cutem per loca crebra rumpebat, & ipsæ rupturæ sanie plenæ quasi cauteria videbantur. Febre itaque per sudorem terminata, nasus ab interiori parte paulatim nigrescens, in hoc malo totus occupatus, & omnino à capite separatus, magnæ deformitatis spectaculum intuentibus exhibebat. Nec deerant etiam medicinæ artis periti qui veneni hæc esse signa manifesta testarentur. Igitur cum infirmari Præpositum *Ileburg* nunciatum fuisset, *Tidericus* statum eius cotidianis nuncijs studuit explorare, quem desperari audiens, ipse quoque personaliter advenit, & olim

lim sibi attentato negotio nunc totis viribus insistebat, multis & diversis promissionibus, parti suæ fautores conciliando; quorum etiam rebus prospere cedentibus in tantum auctus est numerus, ut pene adhuc Præposito vivente consideret se eligendum. Verum, cum, sicut dictum est, febre liberatus, naso perduto victurus crederetur, hoc ei pro crimine cœperunt obijcere, dicentes se nolle habere Præpositum denasatum. In quo tamen divinæ voluntati, licet diversa fuerit voluntatum qualitas, concordabat. Nam quod Deus quoque justa & bona voluntate non esse diutius Præpositum voluerit, declaravit, quem tertio illius mutilationis die ab hac luce subtraxit. Obijt autem feriâ quarta hora vespertina die martyrum Perpetuæ & Felicitatis; atque utinam ad perpetuam abierit felicitatem. Sedit annis III, mensibus XI, diebus III, sepultus vero est à *Poppone* Præposito in dextera *Waltheri* Præpositi fratris sui. Hujus temporibus *Friedericus* Comes de *Brene* propter rancorem, quem de Ecclesia *Niendorp* habuit, quædam bona in villa *Lubarisdorp* & locis vicinis, quæ ecclesia *Sereni-montis* diu possederat, cœpit repetere, dicens, ea suæ proprietatis esse, & sine suo consensu vendita fuisse. Pro his dedit ei Præpositus L. marcas. Ab eodem Comite emit tres mansos pro LXX. marcis. Magnam etiam partem pecuniæ, quam *Rodolphus* Præpositus pro villa *Niendorp* reddere tenebatur solvit; & inter hæc domi omnibus bonis abundavit.

Post humationem *Iohannis* Præpositi die sequenti, quæ fuit sexta feria septimanæ *Lazare Ierusalem*, fratribus in capitulo collectis, Prioris hoc fuit consilium, ut exhortatio & electio, donec post solemnitatem Paschalem differretur, ne forte ejus occasione aliqua inter ipsos turbatio in sacro tempore proveniret. Sed illi qui de *Tiderico* eligendo jam concordaverant, isti consilio non consenserunt. Sicque ad eo-

rum

rum instantiam electione facta fratres inter se divisi sunt. Prior enim & alij cum eo XII. unum de fratribus *VVichmandum* nomine elegerunt. Erant autem isti, qui *Iohanni* Præposito usque in finem familiariter adhæserunt: alii omnes vicenarium numerum excedentes, multiplicati enim erant super numerum, *Tidericum* elegerunt. Isti nihil aliud, nisi electionem suam ipso jure roboratam indissolubilem judicantes, partem alteram, utpote infirmam, ad consensum suum desectere conabantur, & instanter hoc agebant, adeo ut simul omnes coram illo procedentes eos ab electione sua quæ stare non posset, cedere postularent. Illi vero cum eis similem reverentiam exhibuissent, similia ab eis petentes, verentes tamen, ne numero confisi aliquid violenter agerent, electionem suam appellatione sua interposita munierunt, & ita ab invicem recesserunt, uno ex eis, qui *Tiderico* à primo conatu suo cooperatores extiterant, dicente: ut considerarent, quod electus ipsorum vir talis, & cujus parentibus hac occasione ecclesiæ obligatis, bonum maximum incommune eis procuraturus esset, jam tertio ab illis maxime, à quibus etiam nunc conventus, rejiceretur, ea sola causa, quia scirent, se potestate, qua hætenus super eos injuste se extulissent, faciente ejus justitia carituros, & ut pro his etiã indignari addiscerent, quod illi pauci tot inique opprimere molirentur. Alter vero hoc electum suum admonebat, ut memoria retineret, non idcirco eum ab illis electum, ut cum illi honoris causa extiterint, postmodum confirmatus nunc sibi adversantes in dignitatibus & commodis agere, se autem privatos & abjectos vivere patiatur. Erat autem in parte altera Prior, & proximus ei senior Parochianus capellæ veteris, Hospitalarius qui electus, Custos, Cellerarius, Parochianus de Numic, Parochianus de Zaubicke, ad quorum officia plærique istorum aspirabant: nonnulli autem ipsorum

non propter ista sed pro solo odio quorundam fratrum alterius partis in electione *Tiderici* consenserant, scientes eum Præpositum factum occasione inventa ab eorum gravamine nullatenus abstinere. Talibus causis, scilicet spe commodi vel honoris consequendi, & pro privatis odijs vindicandis, vir ille electus; neque enim Dei causa eligi potuit, qui Dei timore semper vacuus, & dominandi cupidine plenus fuit. Talem enim fuisse nulli melius quam electores sui noverant, sed eis ob causas prædictas maximè idoneus videbatur. Miror autem considerantibus electionis rationem, si non horrenda videtur ejusmodi electio. Eligere namque aliquid, est ipsum optimum judicando è numero aliorum legere, id est *collere*. Verbum verò electionis simile est verbo jurationis. Cum enim dicitur: *In nomine patris & filij & Spiritus sancti, eligo talem in patrem spiritualem & Præpositum*: tale est, ac si diceretur: *dico per Patrem Filium & Spiritum sanctum, talem optimum hominum mihi videri ad ecclesiam regendam, tam in spiritualibus, quam in temporalibus*; ut pater spiritualis ad spiritualium, Præpositus ad temporalium, provisorum pertinere videatur. Quamvis in communi sermone nomine Præpositi utrumque intelligere soleamus. Propter hoc vè assumpti nomen Dei summi in vanum, & per invocationem tanti nominis aliud quam gloriam Dei quærenti, & ob hoc inutilem & nonnunquam noxiam scienter electionem facere non timent. Verum isti licet finem causæ magnoperè desiderarent, tamen usque ad Pascha quieverunt. Interim diversis *Tiderici* amicis partem alteram attentantibus, si ad compositionem faciendam eos vellent admittere, non consenserunt: sed unum de numero suorum feria III. Palmarum ad *Tidericum* Marchionem destinantes rogabant, ut eis & ecclesiæ suæ in hoc negotio provideret, electionem alteram impediendo, cum & ipse virum illum ad regimen ecclesiæ minus idoneum non

N

ignoraret,

ignoraret, quod etiam Marchio fatebatur. *Tidericus* verò, metuens ne conatus ejus per Marchionem impediretur, die Parasceve ad Priorem accedens dicebat, se cum dolore pensare, diurnitatem illius dissensionis valde damnosam esse, se omnino ad rei finem tendere & *Tidericum* Merseburgensem Episcopum, ut fini adesset, invitare velle; petebatque ut literas invitatorias sigillo ecclesiæ sigillaret. Prior verò nihil aliud his verbis significari credens, nisi quod ab electione cedere vellet, & se consilio Episcopi submittere, literis illis sigillum apposuit: quod ille callidè consecutus, fratribus alterius partis ignorantibus, ad secundam feriam Paschalem Episcopum ex parti capituli invitavit. Eo tempore *Albericus* Archiepiscopus contra Imperatorem sedis Apostolicæ legatus fuerat constitutus, ad quem duo de Electoribus *Tiderici* venientes petebant, ut parti ipsorum ad jutor fieri dignaretur. Quo, de modo adjutorij ab eis inquirente, talem modum suggererunt, ut electo ipsorum curam porrigeret, eique præposituram confirmaret, quia hoc eum ratione legationis suæ posse facere videretur. Archiepiscopus respondit: se non ignorare quantum juris in ecclesia ipsorum haberet, etsi hoc ipsi forsitan scire nollent, nec aliqua ratione jus sibi summi Pontificis usurpare.

Anno M CC XII. *Tidericus* Merseburgensis Episcopus, à capitulo *Sereni-montis* se invitatum credens, feria II. Paschæ ad locum venit. Eo anno solemnitas Paschalis evenerat in die Incarnationis Christi, Die sequenti, hora diei tertia, omnes *Tiderici* Electores, adjunctis sibi pluribus laicis, fratres, qui omnes in parte ipsorum sentiebant, ad Episcopum convenerunt, petentes, ut numerositate eorum considerata, electioni ipsorum favorem suum impenderet, addentes se, quod jure facere deberent, in factò suo velle præcedere, electo suo solemnitatem debitam impendendo. Episcopo
autem

autem hoc non esse sui consilij dicente, nimis stultè eos agere, & ut quiescerent potius exhortante, illi ab eodem recesserunt, & eodem itinere claustrum ingressi secundùm quod ipse electis eis ordinaverat, assumtis scolaribus, quorum magister partis ipsorum erat, elevatis in cantum vocibus, electum suum ducentes, ad Ecclesiam festinabant. Quorum unus, qui tamen præcipuus negotij executor fuerat, nescio unde corde motus, alteri cuidam loquens, *vereri se* dixit, *ne ille sublimis cantus flendi eis causa fieret.* Tantus autem fuit eorum impetus, ut per duo ostia ecclesiæ, quæ ad claustrum ducunt, simul irruerent, processions ordine non servato. Custodes etiam tam ad ostia quàm ad signa de suo numero, ne quod à parte altera impedimentum surgeret, & unum fratrem laicum in pulpito, qui populum ad Dei laudes pro electo sibi Præposito commoneretur, & ipse primus canere inciperet, ordinarunt. Sicque clero & populo concurrente, & signis consonantibus *Tidericus* ad faciem patroni ante altare producebatur. Inter psallendum verò clerici dextrum, & laici fratres sinistrum chorum tenebant; quod monstrum nunquam prius in ecclesia visum est. Ad quod tamen figurandum istos fortassis antiquum Romanorum induxit exemplum, qui aliquando pro sui paucitate servos ad militiam assumere sunt coacti, licet isti legitimarum personarum numero abundarent. Fratibus sane laicis in electione Prælatorum nihil unquam juris fuit: nec ad solemnitates hujusmodi admittebantur, tantum electo simpliciter obedientiam promittebant. Verum isti numerum extrinsecus tantopere requirentes, parum se de causa suæ justitiæ confidere declarabant. Fratres vero alterius partis, etsi possent, nihil tamen ineptè contra agere molientes, quidam turbati se subtrahebant, quidam vero illis admixti finem negotij expectabant. Episcopus præsentiam suam supervacua esse considerans, & se fraude quasi ad spectandam in-

epiam invitatum intelligens, graviter tulit, & refectio-
festivè percepta discessit. *Tidericus* itaque omnibus suis fœ-
minis etiam sororibus, per quas non parum adjutorij parti
ejus accessit, voto sibi obligatis, de cætero pro Præposito se
gerebat. Denique Cellerario misso nuncio mandabat, ut
claves cellarij & coquinæ, quas ille remotis eorundem offi-
ciorum fratribus, tulerat, sibi præsentaret. Quod cum ille
reneret, alium pro eo Cellerarium ordinavit, sic quod per
biduū in Præpositi dignitate se exhibens feria quinta *Ileburg*
profectus est. Nuncius interea hujus solennitatis ad fratrem
illum, qui alterius partis legatione apud Marchionem funge-
batur, & nec dum ab eo recesserat, directus est. Marchio sta-
tim rumore comperto fratrem ipsum ad quendam fidelem
suum *Tidericum* de *Sladebach*, qui ab eo tempore castrum
VVitin tenebat, destinavit, mandans ei ut personaliter acce-
dens ad locum, omnia quæ à *Tiderico* innovata fuerant, irri-
taret, ipsumque ab omni præpositi excluderet potestate. Man-
daverat etiam omnibus ejus fautoribus victualia denegari, à
quo eum frater ille, ne hoc majoris discordiæ causa fieret, re-
vocavit. Ille itaque juxta mandatum adveniens novum
Cellerarium ab officio removit, vetere restituto. Cui etiam
claves curiæ Præpositi præsentari fecit, rebus *Tiderici*, quæ il-
luc erant comportatæ, exportatis, fratribus etiam laicis in
officijs constitutis præcepit, ut si gravamine carere vellent ei
& non alteri obedirent. Hac itaq; mutatione facta *VVitin* re-
versus, unum post se servorum suorum relinquens, per quem,
si quid novi surgeret, scire posset. His autem *Ileburg* nuncia-
tis, *Tidericus* videns difficultatem sibi factam, ab accessu clau-
stri interim sibi abstinere melius judicavit. Veruntamen
quidlibet adgredi quam ab incepto cedere, apud se irrevoca-
bilitè diffinivit. Nec defuerunt inter hæc fratribus in clau-
stro constitutis contentiones & pugnæ verborum, his qui e-
rant

rant partis ejus hoc fixe proponentibus, quod si eorum Præpositum aliquid, quod non sperarent, à Marchione pati contingeret, nequaquam se ab alterius partis gravamine temperarent. Consilio itaque fratris sui *Henrici* Mersenburgensis Præpositi & aliorum quorundam amicorum animum Marchionis per *Ekkehardum* Mersenburgensem Canonicum suum consanguineum attentare cœpit, si eum ad suum consensum posset aliquo modo inclinare. Quid multa, flexus Marchio Priori mandavit & capitulo, ut in Dominica qua cantabatur, *Jubilare Deo*, sex de partibus singulis *Lipzke* ad ejus præsentiam mitterentur, cum quibus de causa Præposituræ tractare vellet. Prior partis suæ quinque senioribus fratribus secum assumptis profectus est. Tidericus verò duobus tantum junioribus domi relictis alijs omnibus suis comitatus venit. Episcopi qui cum Marchione aderant, *Engilhardus* Nüenburgeris, & *Tidericus* Mersenburgensis de verbo Marchionis à partibus exegerunt. Quo compromisso collocuti Marchioni redierunt, *Tidericum* Præpositum esse debere ex arbitrio pronunciantes, & ut ab eis qui essent præsentibus alterius partis in continenti eligeretur præcipientes, quod sic factum est. Episcoporum sane alter Mersenburgensis, postmodum hujus arbitrij non parum pœnitens, pro voluntate Marchionis sententiam se rulisse, cuidam familiarium suorum confessus est, eumque pro consensu suo accepisse pecuniam testabatur. Ipse etiam Marchio, eo tempore quo *Ekkehardus* apud eum negociabatur, cuidam clericorum suorum LX. marcas sibi pro Præpositura Sereni-montis quasi jocando retulit oblatas fuisse. Idem annis singulis vinum, quod fratribus superesse poterat, emere solebat, ex quo mercatu tempore quo *Iohannes* Præpositus obiit fere CCC. marcas reddere tenebatur. Cujus debiti cum ejus *Conradus* Episcopus de *Sichem* petente capitulo postea commo-

neret, totum sibi dimissum esse respondit. In ipso autem instanti quo arbitrium promulgandum fuit, cum cunctari aliquantum Marchio videretur, & familiares ejus secreto cum Tiderico crebrò colloquerentur, frater ille senior, quem Tidericus à familiaritate Johannis Præpositi averterat, cujus erat nomen *Hartmodus*, suspectum habens negocium, ansa familiaritatis quæsit ab eo, quæ esset causa horum colloquiorum, & pro quâ re Marchio cunctaretur. Ille autem, tum pro reverentia, viri tum etiam inquisitionis instantia, verba quibus veritatem convenienter palliare non inveniens, ægrè quod verum erat respondit, causam, prout veller, terminari non posse nisi in continenti c. marcas Marchioni promitteret se daturum. Hæc frater ille post modicum, rebus inter ipsum & Præpositum aliter quam tunc se habentibus, fatebatur. Uxorem etiam Marchionis & quosdam familiares ipsorum expertes donationis non fuisse compertum est. Sed has omnes difficultates *Henricus Mersenburgenſis* Præpositus, utpote vir literatus & prudens, breviter absolvit, dicens: *fratrem suum non Præposituram, sed gratias comparasse Marchionis, pecunia.* Viderit tamen ipse utrum rectè appellaverit gratiam, non gratis datam. Tidericus itaque Præpositus confirmatus, habens in Comitatu *Eccehardum* Marchionis nuncium, domum venit, collectisque fratribus ejus qui de parte altera restabant, idem nuncius verbis Marchionis præcepit, ut in electione alijs concordarent, aut de loco ipso sibi emigrandum cognoscerent. Illi confortio fratrum suorum carere malum maximum judicantes licet contra suam conscientiam, eligere quam recedere maluerunt. Poterat Ecclesia *Sereni-montis* alterum æquè fortassis utilem & minori constantem pretio Præpositum habuisse: si non æquissimus ille rerum ordinator hujus importunitate victus, atque utinam non iratus, hoc nomen eum consequi permisisset.

Albertus

Albertus Archiepiscopus Apostolicæ sedis legatus Imperatorem crebro excommunicatum denunciabat, & ne quis eum Imperatorem appellaret, sub pœna excommunicationis prohibeba. Nec verò Imperator ei parcebat, omnia quæ illius & suorum erant quantum poterat devastando, quamvis & ipse nonnunquam ex parte Episcopi damni aliquid pateretur. Tantra autē fuit & hujus in denunciando, & illius in devastando, constantia, ut rectè quidam dixisse laudetur: *quod Episcopus Magdeburgensis ab Ottone Imperatore & Alberto Archiepiscopo constructus, ab Ottone Imperatore & Alberto Archiepiscopo destrueretur.* Equivoci enim erant constructores & destructores: licet Archiepiscopus non aliunde destructor fuerit, nisi quod occasionem præbuit destruendi. Eo maximè tempore Ecclesia Magdeburgensis *Ludolfi* Archiepiscopi sensit industriam in ædificatione castri *Hunoldisburg*, quod præcipue excursus Brunsvvicensium frenabat. Imperatore itaque, ut solebat, devastante *Magdeburg* adjacentem provinciam, Episcopus militibus collectis cum eo congredi tentavit. Imperator talium peritissimus, cum & audacia & corporis viribus parem non haberet, adventu hostium cognito paulatim cessit, eosque insequentes longius à civitate protraxit. Deinde cum impetu ad eos convertens omnes in fugam convertit ccc. ferè militibus captivatis, quæ pugna maximum Episcopo damnum procuravit: cum ipse pro captivis solvere cogereretur: & Imperatore, quicquid solvere poterant, ab eis non negligenter extorquente.

Anno M CC XIII. Cum Ecclesia *Hilseneburg* Abbate careret, *Albertus* Archiepiscopus ratione legationis suæ, quia *Fridericus* Halverstadensis Episcopus, Imperatori favens, excommunicationis jugum ferebat, in cujus diœcesi est illa Ecclesia, *Hartovicum* Pigaviensem Monachum ei Abbatem dedit. Quem cum monachi recipere nollent, Archiepiscopus

pus

pus eos excommunicationis vinculo innodavit. Sed cum difficile inveniri potuisset, timore Imperatoris, qui ipsius sententiæ literam Hilfeneburgensibus exhibet, Hartuicus cognatum *Henricum* de *Rekkin* Sereni-montis Canonicum eum ad se tacito negotio vocavit, quem permittente Præposito ad se venientem cum eisdem literis destinavit. Qui exhibitis literis factione monachorum captus, & suis omnibus exspoliatus est. Interim monachi misso cum suis literis nuncio, *Tiderico* Præposito de *Henrico* conquesti sunt, quod Ecclesiam suam exhibitione illarum literarum, ad perturbationem maximam produxisset. Præpositus occasionem non negligens, (nam *Henricus* unus fuerat electioni suæ adversantium) eum, cum in castro *Vvernigerode* captivus teneretur, communione sua suspendit, & ab ingressu claustrum, si redierit, arceri iussit; cum tamen regula nusquam aliquem à societate fratrum projici jubeat, nisi quis peccans emendatoriam vindictam non curaverit sustinere. *Henrico* vero cum pace redeunte, Præpositus eum ab ingressu claustrum prohibere conatus est. Quod cum implere non posset, eò quod plures de fratribus ei faverent, districtè eum præcepit ab omnibus evitari. Cujus motum ille mitigare cupiens, nudis pedibus in veste nigra scopam ferens, cum Priore & quodam alio fratre seniore, pedibus ejus prostratus petebat, ut si quid peccasse ostensus fuisset, de hoc eum in claustrum poenitentiam agere pateretur. Præpositus verò nihil his mitior factus, cum ille à claustrum abesse nullo modo consentiret, egit ut per *Hartmannum* quendam villicum Marchionis ab Ecclesia pelleretur. Qui veniens, & cum armatis claustrum ingressus, hora refectiois *Henricum* de refectorio protractum, extra claustrum à suis servientibus educi fecit: sicque ille discedens magnam fratribus tristitiam dereliquit, cum etiam eos, qui ei faverant, gravari à Præposito contigisset.

Erat

Erat autem studium ingens his qui Præposito adhærebant, ut eos, qui in electione diversæ partis fuerant, à suo consortio removerent, in qua intentione etiam eis Præpositus concordabat. Henricus itaque à *Sifrido* Pegayensi Abbate patruo suo receptus, Archiepiscopo quam passus erat injuriam initiavit. Archiepiscopus vero, legationi suæ contumeliam in hoc irrogatam affirmans, cum occasione facti sui gravari illum contigerit, Præpositum de receptione ejus crebrò studuit commonere. Sed cum nec monendo nec petendo quicquam proficeret, ejusdem legationis auctoritate excommunicationis contra eum & quosdam collaterales ipsius, qui maximè ei in hoc facto cooperatores extiterant, sententiam promulgavit.

Anno M CC XIV. *Henricus de Rékkin* Sereni-montis Canonici expulsus, causæ suæ oportuno tempore captatæ in Sabbato Paschali Præposito ad benedictionem foris astante venit, & prius appellatione interposita literam Archiepiscopi excommunicationis sententiam continentem ei porrexit, quam cum ille non reciperet, ministris simul adstantibus & post eos singulis fratrum exhibere curavit. Nullo autem eam recipiente, ipse in medio Ecclesiæ stans, excelsa voce recitare cœpit, Præposito è diverso benedictionem foris sublimiter pronunciante: Intellectum tamen est quid illa litera contineret. Post recitationem Henricus exiit, & finito baptismi officio Præpositus ad pulpitem eum excommunicatus excommunicavit, & omnes ei consentientes, credens aliquos fratrum hujus facti conscios extitisse. Henricus autem extra Ecclesiam occultatus, explorabat, utrum Præpositus post sententiam celebraret: de quo certificatus itinere suo discessit. Familiaribus verò Præpositi consilium dantibus, sequenti secunda feria *Magdeburg* ad præsentiam Episcopi veniens, ad cautelam absolvi postulavit.

vit. Quem ille juxta formam Ecclesiæ absolvi fecit, sed præstito juramento: absolutoque, ut Henricum reciperet, præcepit sub debito juramenti, quod ipse minimè completit. Henricus cum literis Archiepiscopi, causam suam Papæ significantibus, Romam profectus judices contra Præpositum impetravit. Eo tempore, indicto ab Innocentio Papa *Rome* generali concilio, universi Ecclesiarum Prælati ad professionem se parabant. Præpositus vero sicut & plerique alii ad concilium prævenire cupientes, ut cõmodior ei copia fieret sua negocia promovendi, cum à judicibus Henrici citatus fuisset, appellavit, & copiosa sumpta pecunia Romam profectus est. Et de causa quidem appellationis apud summum Pontificem siluit: referebat autem, se subditum quendam habuisse, qui cum officium cellerarii sibi contra ejus voluntatem usurpare voluisset, & ex hac causa lites concitare cõpisset, ipse eum à consortio fratrum & ab Ecclesia rejecisset: petebatque, ut si talis ad ejus veniret præsentiam, accusationem ejus non reciperet, sed potius eum ad Ecclesiam suam compelleret redire, quia eum pœnitentem recipere paratus esset, metuens ne, si Henrico audientia data fuisset, ejus ineptiæ publicarentur. Et ut efficaciter, quod intenderat, consummaret, Notarium quendam non parva conduxit pecunia, ut huic negotio præesset, & se Henrico, si veniret, pro se adversarium exhiberet. Cui etiam alium Marchionis Clericum de *Niendorp*, qui præsens erat, & post eum in curia remanebat, adversarium ordinavit. Aliorum autem quæ petijt nihil potuit impetrare. Erant autem hæc: *ut in die dedicationis Ecclesiæ suæ populus adveniens indulgentiam haberet: & ut Papa ei unum Episcoporum terra suæ, quem eligere maluisset, vice suæ judicem ordinaret: & ut ei in causis Ecclesiæ suæ excommunicandi concederet potestatem.* Præpositus à curia recedens, Henricum se insequentem *Bolonia* invenit, mis-
 foque

foque ad eum quodam civitatis magistro, tentabat si cum eo in concordiam redire posset: in quo ille nulla ratione voluit consentire. Cum verò in præsentiam Apostolici venisset, volens Papam ad Ecclesiam suam rediret, literas, per quas restitueretur, suggerente Præpositi notario dari ei præcepit. Henrico autem instanter audientiam sibi dari postulante, Papa motus ejus instantia & causa cognita jussit, *ut literas datas dentibus scinderet*, quod literis cassatis fieri solet; jam enim, alijs etiam referentibus, de statu Ecclesiæ Sereni-montis Papa cognoverat, & Henricum de singulis subtiliter interrogabat, ita ut expressè de nemore monti proximo, quod Præpositus nimis damnosè incidi & vendi fecerat, an ita esset percunctari studeret. De omnibus autem, quæ ille vera fatebatur, juramento sibi fidem facere compellebat, ac sic demum literas ei dari mandavit, quibus Præpositus redire ad concilium cogebatur. Aliàs etiam pro Abbate Pigaviensi contra Marchionem literas impetravit. *Arnoldus* vero Clericus Marchionis impedire eum volens & non valens, de eo quod adversatus ei fuisset poenitentiam agens, reconciliari eum sibi humiliter postulavit. Henricus de partibus rediens Trans-alpinis *Herbipolim* venit, ibique *Arnoldum* qui se præcesserat invenit. Cumque inde recederet, priusquam *Pigaviam* pervenire potuisset, ejus *Arnoldi* traditione ab hominibus Marchionis captus, & suis omnibus spoliatus atque in castro *Hagenesberg* incarceratus, aliquamdiu detentus est. Et hic casus Præpositum à necessitate redeundi ad concilium liberavit.

Tempore quo Præpositus Romam proficisci parabat, & cum eo *Willehelmus* Cillenensis Præpositus, *Tidericus* Marchio *Zurbeke* constitutus, eis, ut in die profectonis suæ ad se venirent, mandavit, intendens ut ablatis omnibus quæ haberent, eos ab itinere prohiberet, quoniam hujus-

modi expensas supervacuas asserebat. Præpositus conatu
 ejus per quosdam suos amicos cognito, diem profectio-
 nis præveniens, solus ad eum accessit, diuque ei familiariter
 collocutus, eum ad suum placitum inclinavit. Exiit au-
 tem talis rumor quod xl. vini carratæ, quas Marchio de re-
 centi solvere tenebatur, Præposito licentiam impetrasset.
 Denique cum post profectioem ejus Prior & capitulum
 unum de fratribus pro quibusdam Ecclesiæ causis ad prin-
 cipem destinasset, ille rumoris veritatem explorare cupiens,
 eum tam de veteri quam de novo studuit commovere. Mar-
 chio respondit se totum debitum persolvere: quod autem
 nec ante, nec post solverit, & quod Præpositus nunquam
 exegerit, certum est. Imperator cum Rege Franciæ pu-
 gnâ commissâ victoriam perdidit, multis ex parte ejus ca-
 ptis, & plurimis ex utraque parte occisis: ex quo tempore
 nomen Teutonicorum satis constat apud Gallicos viluisse.
Vernherus de Ecclesia S. Mauritij, Hallensis primus Præpo-
 situs, *Lipzke* missus est. In civitate Hallensi factus est con-
 cursus ex hujusmodi causa. Presbyter quidam ex vicarijs
 parochiani Ecclesiæ forensis, *Petrus* nomine, egit arte quam
 ipse noverat, ut ad imaginem quandam crucifixi, quæ in
 ipsa erat Ecclesia, sanitates conferre ægris adventantibus
 putaretur. Quo rumore diffamato, provinciarum omni-
 um circumjacentium populis ad civitatem confluentibus,
 tanta fuit offerentium multitudo, ut infra paucos menses,
 quibus illa duravit insania, præter oblationes ceræ, supra
 cl. marcas sit sacrificium computatum. Ex his cesserunt
 in partem Archiepiscopi, ut fertur, lxx. marcæ, reliqua in
 usus Ecclesiæ *Novi operis* sunt recepta. In tantum verò eti-
 am prudentes viros eadem delusio dementavit, ut non so-
 lum *Poppo* Præpositus assidua prædicatione virtutes quæ ibi
 fierent, populis intimaret, & contradicentes vel irridentes
 post

post excommunicationis quoque sententiam prohiberet : sed etiam *Conradus* de *Sichem* horum veritati publicè in suis sermonibus testimonium perhiberet. Interim servitii sui tempore exacto, Presbyter à civitate recessit, & omnis ille virtutum effectus cum eo pariter emigravit. Constat enim nihil ibi talium postmodum accidisse.

Anno MCCXV. *Fridericus* rex Aquilgrani die beati Iacobi coronatus est & cruce signatus. *Christianus* primus post beatum *Adelbertum* genti Prutenorum Episcopus consecratus est. *Tidericus* Episcopus Mersenburgensis mortuus est III. Idus Octobr. pro quo ex arbitrio *Conradi* Episcopi de *Sichem*, & duorum Canonicorum Mersenburgensium, *Ekkehardus* ejusdem Ecclesiæ Canonicus electus est. Oratorium S. *Augustini* in *Sereno-monte* dedicatum est à *Conrado* Episcopo de *Sichem* v. Idus Octobris. Synodus Universalis Romæ in Ecclesia Salvatoris, quæ *Constantiniana* vocatur, mense Novembri celebrata est, Præsidente *Innocentio* Papa III. Pontificatus ejus anno XVIII, in qua fuerunt Episcopi CCC XII. inter quos erant Patriarchæ duo, Constantinopolitanus & Hierosolymitanus. Antiochenus languore detentus misit suum vicarium Anteradensem Episcopum. Alexandrinus, sub Sarracenorum dominio constitutus, fecit quod potuit; misit pro se Diaconum germanum suum. Primates autem & Metropolitanus fuerunt LXXI. Abbates & Priores ultra DCCC. Absentium vero Archiepiscoporum & Abbatum non est numerus comprehensus. Legatorum verò, regis videlicet Siciliæ in Romanum Imperatorem electi, Imperatoris Constantinopolitani, Regis Franciæ, regis Hungariæ, regis Hierosolymitani, regis Cypri, regis Arragonensis, nec non aliorum Principum & magnatum & civitatum, aliorumque locorum ingens affuit multitudo. *Sifridus* Abbas Pigaviensis *Henrico* de *Rekin* Montis-Sereni Canonico expulso in concilio

commissionem obtinuit, cuius exemplar hic inferere libuit
 pro testimonio veritatis. Innocentius Episcopus servus servorum
 Dei dilectis filijs Præposito S. Nicolai A. Cellerario & H. Canonico Mag-
 deburgensi salutem & Apostolicam benedictionem. Cum olim ex lite-
 ris venerabilis fratris Alberti Magdeburgensis Archiepiscopi Aposto-
 licæ sedis legati, quam ex conquestione dilecti filij Henrici Canonici
 Ecclesiæ montis-Sereni Magdeburg. diœcesis, nostro fuisset Apostola-
 tui reseratum, quod Tidericus ipsius Ecclesiæ Præpositus eundem Hen-
 ricum, pro eo quod nostras & ejusdem legati detulerat literas, ab ea-
 dem Ecclesiâ turpiter expulisset, faciens quosdam laicos ad hæc spe-
 cialiter convocatos in eundem manus incere violentas, & quosdam
 de fratribus suis, quia noluerunt tyrannidi consentire, punire gra-
 viter præsumisset, & insuper cum complicibus suis, post excommu-
 nicationem à præfato legato pro ipso in eosdem prolata, divina non
 fuisset veritus officia celebrare, quodque, postquam à jam dicto le-
 gato fuit juxta formam Ecclesiæ absolutus, memoratum Canonicum
 ad suam Ecclesiâ revocare nullatenus voluisset, licet hoc ipsi ab eo-
 dem injunctum fuisset sub debito præstiti juramenti, vobis dedimus
 in mandatis, ut si res taliter se haberet jam dictum præpositum ut
 Canonicum memoratum benignè reciperet & tractaret, monitione
 præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compellere
 curetis, ipsi & complicibus ejus pro præfatis excessibus pœnam Ca-
 nonicam nihilominus inflicturi, ut ea docente cognoscerent, quod
 temerarium esset contra stimulum calcitrare. Cum autem, sicut ex
 vestrarum intelleximus continentia literarum, Præpositum ipsum
 auctoritate mandati nostri peremptorie citassetis, ut vestro se conspe-
 ctui præsentaret, jam dicto Canonico super his quæ præmissimus re-
 spondens ipse nec venit nec pro se misit idoneum responsalem, verun-
 tamen quidam Clericus, nullis tamen exhibitis literis, comparuit
 coram nobis, qui pro eo à vobis in nullo gravato sedem Apostolicam
 appellavit. Licet autem appellationem ipsius reputassetis frivolum &
 inane, quia tamen intellexistis, eundem ad sedem Apostolicam ac-
 cessisse,

cessisse, ut in presentia partium plenius veritas appareret, jamdudum cum vestris Canonicum literis processum vestrum continentibus ad nostram presentiam transmissis. Nos igitur ejusdem Canonici compatiens laboribus & expensis ipsum ad vos duximus remittendum, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus si res ita se haberet ad locum & beneficium suum restituente eundem, non permittatis ipsum super his à quoquam indebitè molestari, nihilominus Præposito à dictis & suis complicibus de illatis injurijs sibi competenter satisfieri, facientes contradictiones per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita. Caterum quoniam Præpositus memoratus de Simonia, dilapidatione, perjurio & alijs multis criminibus dicitur infamatus, & quod etiam excommunicatus divina celebrare præsumserit, ac insuper ante confirmationem à nobis obtentam administratione Ecclesie Montis Sereni, tam in Spiritualibus quam in temporalibus se impudenter ingessit, à quibusdam de fratribus Ecclesie coram seculari iudice obedientiam exigens & extorquens, discretioni vestre per Apostolica scripta mandamus, quatenus inquisita super his diligentius veritate, quod canonicum fuerit, appellatione postposita, statuat is facientes quod statueritis per censuram Ecclesiasticam firmiter observari. Quod si non omnes &c. Acceptis itaque his literis, Henricus, priusquam per eas aliquid agere potuisset, summi Pontificis morte præventus est.

Anno M CC XVI. Ekkehardus Epif. opu Mersenburgensis Electus, consecratur die S. Bonifacij, qui tunc fuit in octava Pentecostes, ab Alberto Magdeburgensi Archiepiscopo, Brunone Misnensi & Balderamo Brandenburgensi Episcopis, & Conrado Episcopo & Monacho de Siche. Innocentius Papa III. obiit, vir strenuus & literatus & qui in multis causis honori & utilitati Ecclesie cognoscitur præuisse. Huic successit Honorius III. Ecclesie monti-Sereni gravis turbatio nata est ex hujusmodi causa. Tidericus Præpositus fratribus illis, quos in electione sua adversarios passus fuerat, imper-

importunum se consueverat exhibere, & causas, pro quibus eos justè persequi videretur, nonnunquã confingere, ita ut aliquando in capitulo dicere non erubuerit, quod à quibusdam amicis suis veraciter audivisset, timendum sibi esse, ne ab his vitæ periculum sustineret. Totus enim contra ipsos ejus motus facilè ad minus in superficie mitigari potuisset, si illi suo eum arbitrio in his quæ agere voluisset relinquentes, mulcere adulationibus voluissent: quibus tantum delectabatur, ut per eas à sibi faventibus ad permittendum eis quid libet duceretur. Verum quia hoc ab istis consequi non poterat, qui non solum ei non adulabantur, sed etiam ubicunque contra utilitatem & honestatem Ecclesiæ aliquid agere voluisset, fiducialiter resistebant, non solum ipse eos persequi, sed & numerum eos impugnantium augere studebat, juvenes immaturæ ætatis propter hoc ipsum emancipando, & ad sacros ordines promovendo, quod tamen non usquequaque pro ejus arbitrio procedebat: quia illorum nonnulli, postquam libertatem consecuti fuissent, consideratis causarum circumstantiis, ei adversantium numero jungebantur. Tanta autem erat libertas ad libitum vivendi his, qui ei contra non suos militabant, quod duo ipsorum, quorum alter fuit filius fratris ipsius *Hermanni de Rosinvels*, in tantam exarsisse feruntur insaniam, ut in cameram quandam, quæ erat in extremitate claustrî à parte occidentali constructa, mulieres introducendi consuetudinem facerent, ut securè possent suas miseras augmentare, quæ res maxime Dei consuevit iracundiam provocare. Talis enim iniquitas *ex adipe* prodire dicitur, hoc est, ex superabundantia & securitate. Quod cum non solum familiæ, sed etiam provincialibus, notificari cœpisset, Præpositum latere non potuit, de quo etiam cum Priore & aliis quibusdam sæpe conquerendo tractabat, ita ut aliquando cum uno ipsorum secreto

cretò ad considerandum locum accessit, ubi mulieres fama vulgabat introduci. Dissimulabat tamen sicut de omnibus electionis adjutoribus, & quibuslibet sibi adulantibus, facere solebat, vel memor beneficii, vel adulationibus delectatus, vel etiam, quod minus verum non est, ut si forte aliqui ipsorum contrariari ejus sententiæ cœpissent, haberet unde ora eorum obtundere potuisset. Cum itaque aliquando à fervientibus claustrum diffamatum esset, mulieres ad locum illum introductas fuisse, rumore in tantum dilato, ut in villis & castris circumjacentibus de eodem facto etiam cantaretur, cum & mulier ipsa, ut consuetudo talium est, quasi pro jactantia, ad claustrum se fuisse, cunctis audire volentibus testaretur: Præpositus die quadam fratribus in capitulo congregatis, nullo de hac re verbum movente, dicebat, iniquè agere eos qui fratres suos de causis turpibus mala voluntate compositis infamarent, quod nuper factum esset, declinans omnino rem verbis manifestioribus aperire. Quidam enim familiarium illorum, quos infamia pulsabat, ei suggererant, rumorem illum à quibusdam sibi adversantibus confictum pro odio eorum, qui libenter ei servirent. Licet autem Præpositus hoc non fictum, sed potius verum esse crederet, volebat tamen sibi suaderi, ut crederet fictum esse, & ut dissimulationem suam, quæ nimirum erat damna-bilis, sibi excusaret, conscientia suæ vim faciens, se ipsum quod non crederet credere compellebat. Volebat vero per illum suum tractatum hoc efficere, ut his, quorum verebatur insultum, de hac re quidquam loquendi audacia tolleretur. Sed aliter quam putabant evenit. Denique quidam ipsorum ex hoc magis moti, quod ipse causam, de cujus correctione pro timore Dei & honestate Ecclesiæ suæ tractare deberet, suppressere conaretur, responderunt; frustra sibi super hac re silentium imponi, quæ per ora omnium pro-

vincialium volveretur, petebantque ut de camera illa vindictam Deo faceret, quia de ea frequenter infamia nata esset, quod ipsi non aliunde magis, quam ex ipsius narratione didicissent. Præposito autem cum indignatione negante, se de hac re quicquam scire, nec aliquid ab eo de hoc auditum fuisse, illi eum Prioris, cum quo de hac re tractaverat, testimonio convicerunt. Vnde magis motus, & pene quid ageret nesciens, dicebat se conscientiam puram declarare velle, quia iudicio illorum huius facti conscius videretur, & stola sumpta reos tacitis nominibus excommunicationis vinculo innodavit, præcipiens Priori, ne in confessione secreta eorum reciperet, nisi peccatum suum publicè faterentur. Ad se autem post iram reversus, graviter tulit, se pro illorum instantia tulisse sententiam, eosque die sequenti inculpavit, quod ipsi fratres suos infamassent, & ut de hoc Deo & sibi & capitulo satisfacerent, præcepit. Illis autem pro eo, quod se non fecisse sciebant, pœnam sustinere recusantibus, eos excommunicavit, præcipiens eos à fratribus evitari. Hinc orta est inter fratres gravis dissensio, plurimis eorum dicentibus, injustè eos gravari, qui Dei causam exequi videntur, nonnullis etiam, ut eos vitarent, nulla ratione consentire volentibus. Verum illi, ne turbationem augerent, à celebratione divinorum se subtrahere decreverunt. Hæc in adventu Domini gesta sunt. Porro familiares eorum quos opinio reos iudicabat, in familiam illam falsa dicta esse contendebant, eamque excusantes, alterius facti, de quo melius taceretur, vestire pallio nitebantur. Neque vero ipsa sibi excusatio, diversis diverso modo excusantibus concordabat, nec videbant excusantes suis se conatibus impediri. Si enim nihil factum erat, quare excusando laborabant, ubi enim mali conscientia non est, excusatio necessaria non est. Vbi vero excusationem prætenderis, ostendis
te ha-

te habere aliquid, quod excusatione indigeat, colorari igitur aliquid factum erat. Sed cum excusatio ipsa, præter hoc quod in rei veritate scitur, falsa fuisse etiam alio modo, scilicet sui diversitate, seipsam impugnans, destrueret, nonne tibi videtur id quod fama clamabat verum esse. Fratrum verò illorum, qui à Præposito gravabantur, (erant autem tres) unus ad Marchionem profectus, de violentia Præpositi conquestus est, nec tamen causam gravaminis ei etiam cum instantia requirenti voluit indicare, ne fratres suos infamasse apud principem videretur. Perebat autem ut Præpositum per nuncium suum ab eorum vexatione compesceret, per quem etiam posset ei causa competentius intimari. Marchio eum *Vviri* ad *Tidericum* de *Sladebach* cum suis literis destinavit, mandans ei ut causam sibi insinuandam cognosceret, & si posset amico sine terminaret alioqui eam suæ juberet audientiæ reservari. Prævenerat autem fratrem illum nuncius Præpositi de ipso & sociis suis Marchioni querimoniam faciens, & petens, ut eos, quia sibi obedientes esse nollent, ab aliorum præciperet consortio removeri. Marchio respondit se neminem ejicere, nec ut ipse quemquam ejiceret, pati velle. Militem verò de suis fidelibus, *Elegerum* nomine, qui causam, prout posset, convenientius terminaret, misit: Sed ne fratres illi in aliquo gravarentur interdixit. *Elegerus* villico quodam Marchionis, *Vvrico* nomine, cum aliis armatis, propter discordiam quæ inter Marchionem & Principes Transvannenses vertebatur, assumpto, Dominica qua cantatur *Gaudete*, ad locum venit, & ipse inermis, cæteri verò armati, quidam etiam in nudis loriceis claustrum ingressi, duos de fratribus illis, quia tertius à Marchione nec dum redierat, coram Præposito & capitulo, pro qua causa Præposito inobedientes essent, minaciter percunctati sunt. Illis autem pro se loqui volentibus,

Præpositus audientiam non esse eis dandam dicens, iracundia præcipitatione impulsus, causam illam nudis verbis expressit, addens illos hoc de suis fratribus confinxisse, scilicet quod mulier ad cameram illam introducta fuisset, & hac occasione misera illa fabula tota in auribus laicorum illorum effusa est. Consilium autem Præpositi cum illis tale fuit, ut duos illos terroribus tentarent, quod facere non dissimularunt, præcipientes eis ex parte Marchionis ut Præposito satisfacere maturarent, alioqui scirent à fratrum suorum confortio removendos vel certè incarcerandos, & Marchionis præsentia reservandos. Cumque in hujusmodi negotio magna diei parte consumpta illi nihil à suo Præposito remolliti, alter ad recedendum paratus esset, alter verò vim potius expectare velle se diceret; Elegerus fines mandati transire non præsumens, Præpositum cum nihil proficeret, ut ad concordiam cum eis rediret, & ab excommunicatione eos absolveret, hortabatur. Præposito hæc se facere promittente, si jurarent stare mandatis ejus. Illi petebant ut à Priore & fratribus inquireretur, utrum eos talem absolutionis modum antecessorum suorum auctoritas docuisset. Priore vero respondente, hæc ipsorum consuetudinem non habere, nuncius, ut eos sine juramento absolveret, postulabat. Quod cum se nulla ratione facturum diceret, ille indignatus, cum suis discessit, causa in medio remanente. Porro Præpositus conatum suum inanem esse videns, graviter tulit, seque jam de facili contemni posse considerans, pro eo quod ejiciendi à claustris sibi adversarios copia ei videretur ablata, in quo maximè ejus erat fundata fiducia, convocatis fratribus iracundia stimulatus, recessurum se, nec de cætero quamdiu inobedientes illos & excommunicatos ibi esse cognosceret rediturum, nec in aliquo eorum necessitatibus provisurum, animi motum gestu

corpo-

corporis exprimens, minabatur. Quia verò plerique de fratribus junioribus à communione illorum abstinere nulloatenus patiebantur, ut de his quoque vindictam caperet, quia erat in jejuniis Decembris, alios eis inferiores in sacris ordinibus supponere conabatur, quod tamen per Dei gratiam efficere non potuit, Episcopo Mersenburgensi, à quo promovendi erant, causis aliis à faciendis ordinibus impedito. Duravit autem hæc dissensio usque post circumcissionem Domini: post quod tempus Præposito jam de Mersenburg, ubi natalem Domini celebraverat, reverso, *Tidericus* de *Sladebach* ipsum, & tres illos fratres, ut causam illorum, secundum Marchionis mandatum, cognosceret, *Vvirin* evocavit: & adnitente *Poppone* Hallense Præposito, qui ibi aderat, negocium ad hoc usque tractando produxit, ut illi eo modo, quo Prior faciendum diceret, absolutionem petentes à Præposito absolventur, & hoc sine totam discordiam terminaret. Die sequenti, quæ fuit vigilia Epiphaniæ Domini, Prior assumpto Præposito Hallensi, juxta conditum fratribus illis dixit, ut in habitu quotidiano venientes veniam peterent & absolutionem. Deinde de suo tam ipse quam Præpositus cum instantia eos rogabant, ut scopam pariter secum exhiberent. Et hoc factò tam ipsi quam hi qui eis communicaverant, à Præposito absoluti ad concordiam redierunt.

Anno MCCXVII. Hujus anni die primo hoc est, iix Kal. Aprilis obiit *Henricus* puer, Comes de *Vvirin*, filius *Vlrici*, filii *Henrici*, filij *Conradi* Marchionis Senioris, anno ætatis suæ XII. sepultusque est in monte-Sereno in sinistra patris sui. Pro eo oblatisunt beato Petro duo mansi in villa *Richenbach*. Magna hunc puerum gratia Deus prævenisse cognoscitur, quia usque ad vitæ terminum calculi morbo castigatus est, & priusquam hæreditatis paternæ, quæ non us-

quequaque iusta erat, dominatum acciperet ex hac vita sublatum est. *Tidericus* Sereni-montis Præpositus gravi debitorum pondere, quod ipse sibi alligaverat, pressus, stulto nimis & noxio cum quibusdam sibi familiaribus consilio inito, xxiv. mansos, quos *Rodolfus* Præpositus à *Friderico* Comite de *Brene*, etsi difficulter admodum tamen utiliter, emerat in villa *Niendorf*, eidem Comiti inconsulto capitulo obtulit redimendos hoc modo, ut ipsorum mansorum precio computato à cc. marcis quos Iudæis reddere debebat, quosque ignorantibus fratribus mutuo acceperat, eum absolveret, & reliquam partem redivitibus aliis compensaret. Eo tempore castrum *Wittin* ad jus Comitis, pacto inter ipsum & *Tidericum* Marchionem facto contigit devenire. Conventione autem inter Præpositum & Marchionem facta, Præpositus die quadam fratribus in capitulo insinuare cœpit, quod Comes ei de bonis prædictis emendis instaret quia eis ad castri sui servitium carere non posset. Volens autem ut coactionem etiam quadam ex parte Comitis intelligerent, dicebat Comitem hoc asserere, quod tempore primæ emtionis illorum bonorum talis inter ipsum & conventum fuisset facta promissio, ut partem residuam conventus tempore emeret consequenti, quod etiam privilegium contineret. Vnde vellet, ut juxta promissum emtionem diutius non differret. Hæc autem à se ipso ad sternendam negotio viam, ut tamen salva Dei gratia exprimat veritas, componebat. Quomodo enim est credibile, tam contrariis modis principem pro se agere voluisse. Si enim bona Ecclesiæ emere necesse habebat, cur bona sua Ecclesiam emere compellebat. Fratribus verò dicentibus, illud privilegio non contineri, consulto privilegio, illud ibi non haberi inventum est. Quasdam præterea difficultates ab amicis suis expressas proferebat, quibus, quod amissio illorum bonorum
eis

eis Comite mortuo immineret, ostendere conabatur. Insuper advocatiam bonorum eorundem, quam bonis venditis, Comes se non vendidisse affirmabat, ipsum Comitem *Burggravo de Wittin* concessisse dicebat: à quo utique gravem essent violentiam toleraturi. Sicut autem, qui pugili saepe congregitur, quâ parte ferire velit ex ejus gestu solet cognoscere, ita fratres ex assiduis tractibus, quasi ex congregiendi consuetudine, omnes Praepositi conatus facillè intelligentes, responderunt; quod si bona illa vendendi, sicut sibi videretur, haberet propositum, sciret eos sibi in eo nullatenus consentire. Ille verò tale propriè se non habere dicebat, sed tamen ista eis, ut voluntatem Comitis & scrupulos in bonis ipsius latentes cognoscerent, intimaret. Nec de hac re de cetero verbum movit: sed inde ad Comitem abiens, juxta modum praescriptum, negotium terminavit. Reditus autem alii, quos Comes recompensavit, habentur in villa *Provoftinbagen & Richenbach*. in *Szoberitz* quidem xxv. chori, hoc est *VVischepele* triticum, reliquis verò duabus vi chori siliginis & xix marcæ fertone minus. Porro mansi de *Nienborch* in foribus ecclesiæ positi solvebant lxxx. choros de quatuor generibus frumenti, & servitium rusticorum.

Anno m cc xix. Fames magna facta est, quæ priori anno inchoata tantum invaluit, ut modius siliginis qui vulgo *Heimece* dicitur, tribus marcis & non nunquam carius venderetur. Hujus temporis necessitatem ecclesiæ Serenimontis præ cæteris experta est. Cum enim multæ provinciales ecclesiæ rebus hæc longè inferiores nullum in se famis haberent vestigium, in ista tantum viguit, ut fratres die quadam panem quò ad prandium uti debebāt mutuare in villis circumjacentibus cogerentur. Quadam verò vespera pane deficientes, incœnati manentes, omnium vicinorum suorum
fabu-

fabula sunt effecti. Tunc etiam hordeaceo & avenatico pane uti didicerunt: quibus priorum Prælatorum temporibus filigo nonnunquam intolerabilis videbatur. In aliis quoque eorum cibarijs tanta erat tenuitas, ut, quod dictu verendum est, eos non semel in die lacticiniorum solo pane cerevisia remollito, vel fece calida contentos esse oporteret. Quoddam verò verbum ferebatur, quòd hi, qui ex ore Præpositi illud audiverant, recitare solebant, eò videlicet tempore quò electores sibi conciliabat, illis eum promississe se, *quod si fieret Præpositus, ita eos procurare vellet, quòd contra ipsum vociferari compellerentur.* In quo promisso hoc tempore verax apparuisse cognoscitur, licet cum promitteret, aliter hoc intelligi voluisset.

Ann. M. CC. XIX. Nova ecclesiam Sereni-montis quassabat turbatio, cujus principium tale fuit. Præpositus *Tiderico* parochiano Capellæ veteris officium Hospitalis, cum ille hoc appeteret, concessit, Parochiam vero ab eo receptam alteri juniore, *Ottoni* nomine, commendavit. *Otto* parochianus factus, *Tidericum* de quibusdam parochiæ rebus ablatis, & nonnullis sibi retentis, primò per se, deinde per Præpositum cœpit impetere, pro qua re ab invicem dissiluerunt, cum priùs speciali concordia jungerentur. Marcam etiam unam, quam ex veteri consuetudine Camerario in dedicatione ecclesiæ de sacrificio ipsius diei *Tidericus* dare tenebatur, usque ad tempus, quo ipse à parochia recessit, quod fuit circa festum Michaëlis non dedit, ad cujus redditionem à Præposito arctabatur. Habebat idem unum de fratribus familiarem, qui cum timoris Dei & suæ famæ negligens esset, multipliciter excedebat, ita ut etiam ad villas circum-jacentes noctib⁹ cum fama discurrere testaretur: sed patrocinio *Tiderici* tutus esse videbatur. Erat hic duorum alter, propter quos in causa Cameræ superius posita turbatio facta est.

est. Hunc enormiter vivere Præpositus, multis eum accusantibus, non ignorabat: sed propter patrum sui gratiam accusationem dissimulatione solita negligebat. Verum rancore inter Præpositum & *Tidericum* causæ *Ottonis* orto, Præpositus etiam hujus ineptias de cetero nõ dissimulandas decernens, pro his eum disponebat impetere, intendens etiam, ut erat opinio, eidem causæ, si posset, *Tidericum* involvere, quia de eo quoque propter omninodam illius familiaritatem sinistra suspitionis habere aliquid videbatur. *Tidericus* verò tum pro his, tum pro prioribus, non nihil sollicitus, conatum ejus quem jam senserat prævenire cupiens, fratribus illis quos Præpositus adversarios deputabat quosque pro hac re continuis vii. annorum labore attriverat, à quibus se pro nonnullis, quæ per ipsum & propter ipsum passi fuerant, minus diligi certus erat, satisfactionis verbis per quosdam alios interpositos reconciliatus est; eisque quid haberet propositi indicavit, non aliud tamen ab eis petens, nisi tantum ne se ei adversarios exhiberent. De quo certior factus die quadam, quæ fuit vigilia Apostolorum, cum Præpositus eum in capitulo de marca Camerario reddenda alloqueretur, in medium processit, & super damnis quæ Præpositus ecclesiæ suæ plurima intulisset, ad præsentiam summi Pontificis appellavit. Poterat Præpositus improviso ejus insultu in admirationem duci, vel etiam terri, sed litigandi consuetudine, quâ seipsum & sibi subditos vexare consueverat, appellationem quasi familiare aliquod alloquium attendebat. Experimento autem sciens, valde eum ex officio hospitalis ad agendum contra se adjuvari posse, ipsum officium ei interdixit, quod etiam incontinenti fratri alteri commendavit. Sed tamen *Tiderici* diligentia præventus est. Duos enim equos de eadem domo ante horam capituli ad locum tutum, suis servandos usibus,

Q

desti-

destinavit. Paucis evolutis diebus Tidericus de suo acturus negotio egressus est. Præpositus quoque Merseburg ut à suo fratre Præposito consilium caperet, profectus est. Inde rediens, juxta datum consilium, fratribus in capitulo collectis, scire se velle dicebat, qui essent ipsorum Tiderici faventes, quoniam ille hunc rumorem, quòd majorem capituli partem sibi faventem haberet, in locis pluribus divulgasset. Præcepitque singulis sub debito obedientiæ, ut si appellationi ejus consentirent, aut non, inquirenti sibi, ita, vel non, simpliciter responderent. Cumque plures requisiti se consentire negarent, quidam contra suam conscientiam absolutè negare nolentes, videri sibi illum super causa necessaria appellasse, & si quid communiter utile promovere posset, in hoc se ei, & non in aliò, consentire se responderunt. Præposito autè gladio præcepti imminente, ut absolutè negarent vel affirmarent, ad aliud responsum induci nullatenus potuerunt. Vnde eos, tanquam illum, qui appellaverat, pro adversariis habere cœpit: quos tamen in hac causa sibi adversantes nullo modo expertus fuisset, nisi districta inquisitione suam eos conscientiam proderè coëgisset. Erant ipsi, non solùm ex contradictoribus, sed etiam ex primis electionis ejus fautoribus, adunati. Pluribus enim suorum jam dudum valdè displicere cœperat, propter omnimodum tam exteriorum quam interiorum defectum, ex ejus culpa ecclesiæ impendentem: quod tamen plerique eorum calide occultabant: tum ne privatis fortè commodis privarentur, tum per experientiam impetus ejus, quò inconsideratè contra adversarios suos ferebatur. Nonnulli verò, quod deterius est, post tergum eum lacerantes, si fortè, quod in cotidiano usu erat, litem cum aliis eum movere contingeret, contra ipsos ei, oblitivi verecundiæ assistebant: non quidem gratis, sed ad placitum vivendi sibi tali obsequio licentiam procuran-

curan-

curantes. Interim *Tidericus*, incertum verò, an audacis in-
 coepti pœnitens, an amicorum suorum inductus confi-
 cio, ad *Tidericum* Marchionem accedens, ei de Præposito &
 damnisecclesiæ suæ conquestus est, simul etiam quòd ipse
 super his appellaverat, indicavit. Marchio super appellati-
 one indignatus, ne eam persequeretur, interdixit. Ad ejus
 verò instantiam *Conradum* Episcopum de *Siehem* patrum e-
 jus, & *Ekkihardum* Episcopum *Mersenburgensem* suis roga-
 vit literis, ut ad ecclesiam *Sereni-montis* personaliter acceden-
 tes, de causa illa, prout eis videretur utile, ordinarent,
 mandans etiam Præposito, ut per eos terminari negotium
 consentiret. Episcopi diem ii Kal Augusti, qua petitioni
 Principis satisfacerent, statuerunt. *Tidericus* quoque die
 illa proximè præcedente, hora jam tardiore, venit, ut in cra-
 stinum Episcoporum se præsentia exhiberet. Præpositus
 verò adventu ejus cognito, equos, quos ille de hospitali
 sumptos in suis habebat usibus, auferre volens, cum fra-
 tribus sibi familiaribus non sine impetu excurrit. Videns
 autem eos per inermes auferri non posse, quoniam fratres
Tiderici *Conradus* & *Iohannes* & servientes ipsorum, qui cum
 eo advenerant, evaginatiis gladiis hoc prohibere parati erant:
 ipse per se vocem, qua vulgari voce ad arma evocari popu-
 lus solet, cum clamore sæpius edere cœpit. Ad quam tota
 familia cum armis concurrit, nec non & insitores, qui ju-
 xta consuetudinem ad celebrationem Dedicacionis jam plu-
 res fuerant congregati. Quidam etiam juniores de nume-
 ro fratrum *Tiderico* aventium tumultu evocati procurentes
 è claustrò, defensoribus equorum juncti sunt. Porò col-
 laterales Præpositi, alii lapidibus, alii armis quibusdam
 raptis, magnis perstreptentes vocibus, ad tollendos equos
 eos, qui erant de familia, hortabantur. Tam verò illi quàm
 hospites qui convenerant, fratres contra se altrinsecus di-

Q₂

visos

vifos videntes, fimul etiam *Tiderici* fratres attendentes, à quibus occasione hujusmodi fortassis in posterum gravari potuissent, violenter aliquid agere verebantur. Sicque illis quiescentibus, & equos abduci sinentibus omnis ille conatus Præpositi ad nihilum deductus est. Fratres verò qui cum *Tiderico* aderant, multis tam à Præposito quàm à suis verborum contumeliis affecti, cum tumultu finito ad claustrum regredi voluissent, præclusam sibi januam invenerunt, ad hoc eorum æmulis nitentibus, ut si noctis tempore foris eos manere contingeret, & ipsi quietem perderent, & major contra eos Præposito daretur occasio malignandi. Difficultate itaque facta unus ipsorum murum iuxta infirmatorium fratrum transgressus per ecclesiæ januam ceteros intromisit. Eo tempore *Albertus* Archiepiscopus & *Ekkehardus* Merseburgensis Episcopus ad ecclesiam *Novi-operis* accesserant, pro cujusdam causa turbationis, quam hic inferere non pigebit. Femina quædam insanix non obscuræ ad prædictam ecclesiam conversionis, quantum ad habitum, intentione veniens, primò, ut ad tempus aliquod more hospitis colligeretur, & cum sororibus ecclesiæ, quarum una mater ipsius erat, mansionem acciperet, dato officialibus expensarum pretio impetravit. Erat tunc ibi quædam Præpositi neptis *Popponis* de ecclesia quæ dicitur *Steterlingenburg*, cui illa obsequiosa cœpit existere, ut per eam rei quam intendebat aditum præpararet. Evenit itaque aliquando de conversione ejus sermonem moveri, Præposito ad consensum ejus & quibusdam fratribus inclinatis. Quibus etiam, ut fertur, per quosdam Archiepiscopi notarios negotium promoventibus, ejus præcepto ad magnum ecclesiæ illius malum à Præposito recepta est. Verùm cum receptioni ejus nonnulli fratrum vehementer obsisterent, illa neptis Præpositi graviter ferens, quòd post ejus consensum aliqui reclamare præfumerent,

rent, procaciter eis obloqui & verborum cœpit injurias erogare. Vnde illi permoti legationi scriptæ sigillum ecclesiæ, incertum unde illud habuerint, imprimentes, eamque conventui illius feminæ destinantes, de ea conquesti sunt, ut ad suam revocaretur ecclesiam postulantes. Quam literam illa à suo conventu cum sigillo sibi transmissum Præposito cum gravi querimonia & indignationis lacrymis demonstravit. Præpositus magnæ iracundiæ stimulis mœstus, Archiepiscopo de fratribus illis conquestus est. Quos ille inquisitione facta confessos, de consilio Episcopi Merseburgensis, cujus favorem sibi Præpositus conciliaverat, qui eos falsarios dicebat, tanta districtione punivit, ut præter alias quas sustinere compulsi sunt pœnas, toto corpore usque ad femoralia nudi scopas ferentes diebus Dominicis cruces præcedere cogerentur, & per diversas sigillatim ecclesias ad agenda pœnitentiam distributi nunquam de cetero ad suam ecclesiam, nisi revocante Præposito, præceptum acciperent redeundi. Nunc ad propria recurrendum est. Præpositus sequenti die tumultus prædicti, qui fuit vigilia Dedicationis ecclesiæ, manè *Hallis* profectus, Archiepiscopo & *Merseburgensi* Episcopo se prosternens, cum gravi querimonia omnem *Tiderici* causam cœpit evolvere eumque multipliciter infamare: & cum ad locum tumultus hesterni venisset, dicebat, fautores *Tiderici* mœres claustrî transcendisse, & super se armatos cultris & securibus excurrisse, pro quare, si ipsi hoc dignum judicarent, celebrationem divinorum in præsentia ipsorum se velle suspendere memorabat. Episcopi, si res ita se haberet, dignè eum hoc agere responderunt. Inter hæc verò *Tidericus* advenit, Episcopum Merseburgensem, ut ad causam tractandam juxta conditum accederet, rogaturus. In quem ille propter ea quæ à Præposito audierat vehementer infectus, dicebat se ad causam

sam ubi cultris & securibus ageretur nullatenus accessurum?
Conradus interim Episcopus de *Sichem*, *Tiderico* de *Hallis* re-
 verso, adveniens, cum *Merseburgensem* venturum non esse di-
 didisset, dolens quod conturbationem ecclesie post se re-
 linqueret, discessit. Præpositus autem à consultatione Epi-
 scoporum rediens, cum jam vespertinum celebrandum es-
 set officium, fratres convocat, à celebratione divinorum
 eos cessare præcipiens, nisi se illi à quibus tantum fuisset pas-
 sus contumeliam absentarent, volens intelligi eos in Cano-
 nem incidisse. Quibus in hoc nulla ratione acquiescenti-
 bus, tantæ solennitatis consideratione, & multorum peti-
 tione, inter quos *Villehelmus* Cillensis Præpositus coram
 ipso prosterni volebat, induci non potuit, ut sententiam
 revocaret. Sicque vespertinum & matutinale officium no-
 cte illa omisum est. Die tamen sequenti missæ celebra-
 tionem fieri concessit, cui solus ille absens fuit. Archiepi-
 scopus verò ipso die adveniens vespertinum officium cum
 fratribus præsentem Præposito celebravit, quâ peractò, con-
 vocatis eis dicebat, quod si voluntas eorum esset, ad infor-
 mandam inter ipsos concordiam se vellet interponere; ad-
 dens, quod, licet ecclesia illa juri suo pertinens non es-
 set, tamen cum in annis prioribus ex oportuno ejus statu
 diocesis sua ad modum honestata fuerit, & sui ipsius & mul-
 torum judicio nimis esse vituperabile, si ruina ejus jam jam-
 que imminente non aliquo consilio subveniret. Præposito
 verò ad consensum veniente, ut per ipsum causa tractaretur.
Tidericus & fratres partis ejus per hoc solùm à consensu se
 retardari responderunt, quod causa ad Marchionis advocati
 sui notitiam ex eorum querimonia venisset, & ignorarent,
 utrum per alium, quam per se tractari pateretur. Nam si
 hoc ei contrarium non esset, libenter se acquiescere con-
 silio Pontificis affirmabat. Ille responsum eorum appro-
 bans,

banis, causam quandam Marchionis & *Sifridi* Abbatis *Pigavien-
s* in assumptione Dei genetricis *Pigavia* tractandam me-
morabat, ubi ipse adesse deberet, iussitque ut permittente
Præposito aliqui ipsorum die prædicta de hac re Marchio-
nem consulturi ad locum illum accederent. Sicque demum,
ut medio tempore Præpositus in quiete & tranquillitate eos
agere sineret, ordinans, non parvum commodum eis præ-
stitisse visus est. Porro isti contentionis suæ causam confi-
derantes, hanc videlicet, quod Præpositum damna ecclesiæ
suæ multiplicia non sine fratrum injuria irrogasse asserabant
ut ea primitus demonstrare possent, singula scripto distin-
guere curaverunt. Erant autem hæc, quod inconsultis
fratribus mansos ecclesiæ vendidisset, nemora succidisset,
vinum pro pecunia infœdasset, & de hoc privilegia occultè
cum sigillo ecclesiæ præbuisset. Ad hæc diligenti compu-
tatione facta ostendere parati erant, quod in vino, quod an-
nis singulis natum erat, & aliorum venditione bonorum,
& pecuniam quam à diversis mutuo acceperat, præter an-
nuos ecclesiæ redditus, IIII. & DCI. marcas in octo annorum
spatio percepisset, exceptis aliis, quæ eorum notitiæ non
patebant, & tamen fratres in rebus necessariis inopiam su-
stinerent, adeo ut tam sacerdotes, quam alios altaris mini-
stros crebrò sine camisiis & femoralibus contingeret mini-
strare: defectum similem in aliis indumentis sæpissimè tole-
rantes. Die verò prædicta quidam ipsorum *Pigaviam* acce-
dentes, Præposito etiam illuc adveniente, in præsentiam
Marchionis venerunt. Quicùm verbo illi de Archiepisco-
po nolisset consentire, ne fortè occasione tali aliquid in ec-
clesia illa juris sibi in posterum arrogaret, illi querimonias
suas ei ad plenum verbo significandi copiam non habentes
quod propriis impediretur negotiis, scripturam querimo-
nias ipsas continentem ei porrexerunt, petentes ut otiosus
tibi

fibi eam faceret recitari. Marchio diebus aliquot eos detinens, cum causæ discutiendæ se vacare non posse conspiceret, redire eos præcepit, promittens quòd auditores eis *Popponem* Hallensem, *Marquardum* S. Mauritii, . . . *Nuemburgensem*, *Villehelmum* Cillensem, & *Vernherum* de *Lipzke*, Præpositos destinaret & secundum ea quæ ab illis audiret, inter eos proculdubio iudicaret. Illi autem, quamvis per prædictos se potius impediendos quàm promovendos certissimè præviderent, quod etiam Marchioni exponere non neglexerunt, tamen ordinationi ejus obstinatius resistere non audentes, reversi sunt. Cumque negotium totum ad præsentiam illorum qui mittendi erant, crederent differendum, Præpositus repente eos, qui partis Tiderici in vespertino illo tumultu de claustro exierant, cœpit impetere, eos, ad sui læsionem asserens excurrisse, novoque corrigendi modo, priusquam reatum faterentur vel convincerentur, vel satisfactionem promitterent, continuato sermone pœnam, quam nos ferre vellet, exposuit. Intendens sicut quidam iudicabant, ut eos auditu penè territos contra pœnitentiam induraret, & consequenter contra eos tanquam contumaces posset sententiam jaculari. Illis autem de exitu quidem intempestivo satisfactionem promittentibus, de intentione verò eum lædendi omni modo, quo fratres ipsorum iudicarent, se expurgare volentibus, ipse purgationem eorum se non admittere cum indignatione respondit, & utrum pœnam, quam innotuisset, ferre vellet, minaciter inquisivit. Renuentibus eis, statim intentionem suam facto declarans, manu ad tergum porrecta, stolam ibi occultatam protulit, & priusquam appellationis clypeo se munirent, excommunicationis eos gladio percussit, tam in divinorum celebratione quàm rebus aliis, à cæteris fratribus districtè eos præcipiens evitari. Accidit autem,

tem,

tem fratribus à divinorum celebratione cessantibus, cum videlicet illi se absentare voluissent, Comitem quendam de *Veslecke Ernestum* nomine ad locum venire. Hic à quibusdam Præpositi familiaribus inductus ad sopiendam illam discordiam, se coepit interponere, & tam Præpositi quam fratrum illorum animos suasionibus attentans, tantum profecit, ut Præpositus promitteret se eos absolvere si tantum uno die poenitentiam injunctam servare voluissent. Sicque illis in hoc acquiescentibus, motus ille sedatus est. Deinde *Tidericum* absentem quidem & quasi in perfectionis suæ promotione extra occupatum, Præpositus excommunicavit, pro eo quod equos hospitaes abstulisset, & vinum & quasdam res alias ad cibum pertinentes de domo illa vendidisset quodque; marcam illam, quam Camerario dare tenebatur fratrum suorum usibus subtraxisset. Et ne quis ei redeunti fortassis communicaret, districtè omnibus interdixit. Hæc circa festum nativitatis Dei genetricis gesta sunt. Instante verò appellationis ejus termino, qui fuit in festo S. Michaëlis, fratres illi, qui causam cum eo communem sibi fecerant, judicantes eum tædio negotii profectionem suspendere, hoc secum diffiniverunt, ut si infra terminum præscriptum proficisci negligeret, ipsi eum tanquam excommunicatum cum ceteris evitarent. Quod ille intelligens graviter tulit, citò tamen consilium, quo, sicut dici solet, spinam de pede suo evulsam illis infigeret, invenit, mandans eis & suo & amicorum suorum judicio, bonum non esse ut solus illud iter acciperet, velle se ut socium de numero suo ei darent, quia & ex duorum ingenio plus elicitur consilii, & si ipse ægritudine vel alio casu detentus fuisset, ille in promotione causæ succederet. Præterea testis ei esset quo studio ipse in illo negotio desudaret. Laudandum consilium: intentio tamen ejus secundum illorum opinionem fuit, ut qui tanto

R

labori

labori se subjiceret, inter eos non invento, quod quasi certum habebat, ipse culpa in eos refusa, se modo aliquo a causa illius vinculo expediret. Verum illi secum collocati omnem causæ circumstantiam considerantes, quantum videlicet damni ecclesiæ suæ intus & extra ex culpa Præpositi provenisset, quantisque ipsos ei resistentes laboribus subijci contigisset, hocque solum perfectioni sui operis deesse, quod querimoniam suam nec dum innocentiam sedi Apostolicæ detulissent, quæ res per nullum melius quam per ipsum, utpote res habentem, impleri posset, labori ejus sine magna difficultate socium invenerunt. Zelum enim Dei habebant, licet non secundum scientiam. Quid sit enim *non secundum scientiam*, consequentibus Apostoli verbis exponitur; quia scilicet *ignorantes Dei justitiam & suam volentes constituere, justitia Dei non erat subjecti*. Iustitia enim Dei idem Deus justus peccatis exigentibus talem eis rectorē dederat, secundum quod dicit: *Dabo tibi reges in furore meo*: cujus justitiæ isti voluntate subjecti non erant, quia ejusdem rectoris sui depositioni modis omnibus intendebant, sua justitia hoc se facere justè pro eo quod esset inutilis judicantes, magisque eligentes Dei ordinationi resistere, quam seipsum accusare; cum utique rectius eis fuisset de peccatis suis, quibus inutili subijci meruerant, pœnitentiam agere, eum tanquam à Deo datum æquanimiter tolerando, & ab ipso datore remedium expectare. Ut enim dicit beatus Gregorius lib. moral. xxv. *Dum salva fide res agitur*, id est, quamdiu actio Prælati fidei contraria non est, *virtutis est meritum si quicquid prioris est toleratur*. Et ut subditis fortassis Zelum Dei habentibus ejusdem zeli moderamine erga Prælatos tenendum ostenderet, continuò subjecit; *Debet tamen humiliter suggeri, si fortasse valent, quod sibi displicet, emendari. Sed curandum summopere est, ne in superbiam transeat justitia inordinata*

nata

nata defensione, ne dum rectitudo incaute diligitur, ipsa magistra rectitudinis humilitas amittatur. Iuxta hanc lineam se dirigant, qui Prælati suis inordinate aliquid agentibus resistere consueverunt, ne si ab ejus rectitudine distorti inventi fuerint, inde pœnam sibi acquirant, unde remedium expectabant. Igitur Tidericus dato sibi comite, & per eum excusandi occasione sublata, vix tandem ægrè expeditus die martyrum Sergii & Bachi profectus est. Eo tempore Papa, Romanis ab eo discordantibus *Viterbis* morabatur. Præpositus verò cum *Tidericum* prius, ut dictum est, excommunicasset, etiam socium ipsius, cum jam profectu esset, licet antè appellasset, eidem sententiæ innodavit. Post horum duorum recessum Prælati illi à Marchione missi advenientes, cum eis qui erant residui fratribus, de causa Præpositi & ipsorum tractare coeperunt. Auditis verò eorum querimoniis, & responsione Præpositi, commune sibi cum Præposito hoc negotium reputantes, ut in illo se ipsos tuerentur, querimonias quidem, quibus tota conclamabat provincia nihil habere ponderis, esse verò difficile & profus intolerabile tam Præposito quam omnibus Prælati ut nihil præter subditorum suorum bene-placitum agerent, aut de singulis quæ egissent rationem ipsis redderent, iudices æquissimi responderunt. Nec tamen causam in lite relinquere utile videbatur, ne ipsæ frivola & sine pondere querimoniæ iteratò ad Marchionis notitiam deferrentur, cujus nimirum de his suæ dissimilem fore sententi in verebantur. Ideoque fratribus illis suadebant, ut litigandi intentione deposita, appellationis consensui renunciarent, & ipsis mediantibus se concordari cum Præposito paterentur. His verò ad compositionem quidem faciendam eorum voluntati acquiescentibus, ut saltem usque ad duorum, qui profecti erant reditum à vexatione Præpositi respirarent, sed verbo renunciandi omnino contradicentibus, illi ipsum

verbum, ne impedimentum eorum intentioni faceret, dissimulantes, eisque ut nudis pedibus scopas ferentes coram Præposito veniam peterent injungentes, & è diverso, ut Præpositus hac satisfactione contentus, eis reconciliaretur decernentes, illam visi sunt discordiam terminasse, & hoc quidem xi. Kal. Novemb. gesta sunt. Porro *Tidericus* & ejus socius circa principium Februarii de partibus transalpinis cum mandato summi Pontificis redierunt, quo de *VVal-kinride* & de *Riddageshusin* & de lapide *S. Michaëlis*, Abbatibus injungebatur, ut de veritate eorum, quæ Præposito ab his objicerentur, inquirerent, & causam ipsam regulariter terminarent; revocantes in irritum, quicquid post appellationem contra prædictos, vel eorum fautores, à Præposito invenissent temerè attentatum. Abbates, juxta quod in mandatis acceperant, missis Præposito literis præceperunt, ut fratribus suis convocatis die beati Georgii ipsorum in ecclesia Sereni montis præstolaretur adventum, ubi de injuncto sibi essent negotio tractaturi. *Gernotus* Nienburgensis Abbas cum *Henrico* Comite *Afcharia*, filio *Bernhardi* Ducis pro-advocatiæ ecclesiæ suæ longi temporis habens discordiam, ab hominibus ejusdem Comitis oculis erutis cæcatus est: cui etiam cum iidem linguam conarentur abscindere, recurvato eam sagittæ ferro eique infixo trahentes, illo violenter retrahente, scissam per medium reliquerunt. Vnde cum postmodum prorsus impeditum haberet loquendi officium, adhibito medico partem linguæ scissam truncari, eamque ad modum naturalem informari fecit. Ante hac autem, tempore nuper elapso, unus de fratribus ecclesiæ Nienburgensis obierat, quem Abbas pro eo quòd inter res ipsius, quas moriens dimisit xix nummos invenerat, extracemiterium sepulturæ tradi jussit, ipsosque denarios super eum jactari à dicentibus: *pecunia tua tecum sit in perditione;*

visione; mandans insuper, nequis pro eo orationem privatam vel publicam celebraret. Nocte verò, quæ diem mutilationis Abbatis antecedebat, frater idem mortuus alteri cuidam fratri in somnis visus est in claustro deambulare, vas aliquod ferens prunis ardentibus plenum, cui cum casu Abbas, ut videbatur, occurrisset, prunas ipsas in faciem ejus jactavit & disparuit. Die altera, visione jam per plurimos divulgata, fratres inter se jocose quidem interpretationem ejus hanc asserebant, quòd videlicet frater ille exacturus esset de Abbate de illata sibi contumelia ultionem. Cum verò de casu Abbatis nunciùm accepissent, non sine admiratione visionis illius recordati sunt. Hoc ideo commemorare libuit, ut intelligatis, non semper Prælatorum sententiam Dei judicio approbari, sed ipsos sæpius pro eo, quòd potestate sibi à Deo commissa non ad corrigendos sed ad gravandos, ut non dicam damnandos, subditos abutuntur, homines videlicet non peccata persequentes ultionis divinæ sententiam promereri. Rusticum etiam quendam ex jussu Abbatis captivatum, judex villæ Nienburgensis in vinculis diu detinuit, causa tali contra ipsum composita, quæ mortis esset sententia puniendæ; hoc Abbate intendente, ut timore sententiæ rebus suis se redimere festinaret. Cum verò ille innocentia suæ conscius ad dandum pro se aliquid induci non posset, & diu maceratus ad magnum corporis venisset defectum, judex de ipso Abbati suggestit, petens, ut eum à vinculis relaxaret. Illo nolente sed potius, ut juxta causam contra ipsum compositam de eo judicaret, præcipiente, invito & plurimum dolente judice rota contractus est. In eodem autem campo, quo ille accepit sententiam: Abbatem postmodum contigit excæcari, credo ut ex hoc intelligeret, se ad tanti reatus poenitentiam commoveri.

Bernhardus Comes de Lippia, vir seculi actibus deditus, post multa bella, inter quæ rapinis & incendiis multis injuriosus extiterat, Deo inspirante, animo habituque mutato, in quadam ecclesia novella, quæ primitus *Hofevvinkelle* dicebatur, primum Cistertiensis ordinis monachus, demum ejusdem loci Abbas factus, ac deinde cuidam Provinciæ *Livoniensi* Episcopus electus, & à filio suo Episcopo de *Vtrecht* consecratus est. Cum quo etiam sequenti anno alium filium suum *Bremensem* Archiepiscopum consecravit.

Anno M C C X X Abbates de *Vvalkinride* & de *Lapide S. Michaëlis* die beati *Georgii Serenum-montem* venerunt tertio videlicet *Riddageshusin*, quod interesse non posset, sed quicquid illi rationabiliter agerent, hoc ratum haberet nuncio & literis affirmante. Quæ verò in horum præsentia gesta sunt, ex scripto ipsorum, quod subiectum est, melius declaratur.

Fridericus Dei gratia de Vvalkinride, Conradus de Riddagehusin & Tidericus de lapide S. Michaëlis Abbates, universis, ad quos præsens scriptum pervenerit, notum esse volumus, quod cum à summo Pontifice acceperimus in mandatis, ut ad reformandum statum ecclesie Sereni-montis, super quibusdam articulis de Præposito ejusdem ecclesie à suis subditis ipsius auribus intimatis, inquireremus diligentius veritatem, ad locum ipsum accedentes, partes, ut ad bonum pacis redirent, multipliciter hortabamur, quæ tandem se post allegationes multimodas P. Novi operis in Hallis & VV. in Lipzke Præpositorum, H monachi in Vvalkinride, & A montis-sereni canonicorum regularium arbitrio submiserunt, tam in nostras quam ipsorum arbitratorum manus fideliter promittentes, vel quòd omnes, vel eorum tres, partibus præciperent observandum, ipsi modis omnibus adimplerent: nobis nihilominus hac auctoritate concessa, ut per censuram ecclesiasticam compesceremus, si qua partium eorum statutis præsumeret obviare. Nos igitur, ut in negotio liberius possent proce-

proce-

procedere arbitri memorati, excommunicationis vinculo innodavimus partem, qua eorum arbitrio ausu temerario contraret. Forma igitur arbitrii hæc: Dominus Tidericus Præpositus Sereni-montis quos se dicit excommunicasse, ad abundantem cautelam in continentem debent absolvi sine pœna. Reliquum arbitrii dominis delegatis & eorum fratribus, & hujus ecclesie conventu presentibus promulgabitur in capitulo. Dominus T. & Dominus C. tam pro se, quam sibi faventibus, coram Præposito venient petentes, & Dominus Præpositus levabit, & in osculo pacis pro omnibus recipiet. Dominus Præpositus pro se sigillum habebit: conventus pro se sigillum habebit: sub sigillo ecclesie Præpositus nihil scribet sine consensu conventus, & è converso. Dominus Præpositus summam pecunia, quam Dominus Marchio debet huic ecclesie, vinum scilicet & mansos seu curtes ad consilium conventus bona fide, qua recuperare potest, recuperet. In posterum verò possessiones ecclesie aut vinum, sine consensu capituli in beneficiare non presumat. De personis in collegium fraternitatis recipiendis, tam in viris quam in feminis, nullum recipere presumat Dominus Præpositus sine consensu capituli, maxime sacerdotum. Dominus Præpositus de rebus ecclesie violenter ablati in quolibet laicos judiciarie canonicam debet expetere ultionem. Dominus Tidericus de Crozuk comparavit quasdam imagines ad ornatum altaris, quas si habet, bona fide restituat. Omnis rancor inter fratres cessare debet: & hinc inde objecta omnino sint sopita, & si quis ea revocare vel tractare presumpserit pœna arbitrii subiacebit, si fuerit convictus. Dicitur est, quod Dominus Præpositus negligens fuerit circa disciplinam claustralem. Ad hoc dicitur arbitrium, quod nemo claustrum egrediatur sine licentia Præpositi, vel Prioris, ad cavendam infamiam. Siquis egrediatur pro inobediente judicator. Clausuris & proprietatibus careant. Janua claustrum, cum janua scholarum, firmiter claudatur de nocte, clavis etiam mittatur Priori. Actum in Monte Sereno Anno Domini

minicæ

minic. & incarnationis M CC XXVII Kal. Maii. Hunc finem habuit contentio occasione Tiderici excitata, quæ Serenimontis ecclesiam decem mensibus inquietavit. Ex hoc quidem arbitrium ad reformandum in melius ejusdem ecclesiæ statum sufficiens fuit, efficiens verò prorsus ad aliud non invenitur, nisi ut eis, pro quibus factum est, salutis ex eo periculum procreetur, quod tamen de ejus observatione non provenire certum est. Ecclesia autem major *Halverstadensis* consecratur sequenti die Assumptionis Dei genetricis à *Friderico Halverstadensi*, *Sifrido Hildesheimensi*, *Conrado Mindensi*, *Havelbergensi* & *Christiano Pruciæ* Episcopis, anno, postquam à Duce *Henrico* exusta est, xli. Caput *S. Mauricii* ab *Alberto* Archiepiscopo ablatum è *Magdeburg*. Castrum *Tuch* ab eodem Archiepiscopo contra *Tidericum* Marchionem ædificatum est. *Fridericus* Rex ab *Honorio* Papa III. in Imperatorem consecratur Romæ, in die beatæ *Ceciliæ* cum summa pace. *Tidericus* Misnensis & Orientalis Marchio, filius *Ottonis*, filii *Conradi* Marchionis Senioris, obiit xlii. Kal. Martii, sepultusque est in cella juxta patrem suum. *Albertus* Archiepiscopus, rogatus à *Tiderico* Præposito, in quatuor temporibus quadragesimæ primitus in ecclesia Serenimontis clericorum ordines celebravit,

Anno M CC XXI. *Poppo* Hallensis ecclesiæ Præpositus à Prælati capituli Goslariensis in patrem electis *Tidericum* Serenimontis Præpositum excommunicavit pro hujusmodi causa. *Tidericus* Marchio Orientalis, filius *Conradi* Marchionis senioris, hortatu *Ekkehardi* Præpositi Serenimontis, ad servitium patrum jam dicti capituli, in die exaltationis *S. crucis*, redditus duorum talentorum dedit in villa *Storcvisz*, sub hac forma, ut per manus Præpositi Serenimontis, qui pro tempore fuisset idem, redditus eis annis singulis ministrare-

straretur; & si celebrationem illius capituli quocunque modo deleri contingeret, ecclesia Sereni-montis ipsa bona liberè possideret: & hoc factum privilegio confirmavit. Præter hæc autem quidam fidelium, pro bonæ voluntatis arbitrio, tantum de rebus suis ad idem opus annis singulis, quamdiu vixerunt, dare consueverunt, ut summa v. marcarum colligeretur, de quibus eis, qui ad capitulum die prædicta convenissent, Præpositus serviebat. Annis verò pluribus evolutis, & eisdem datoribus mortuis, soli Marchionis reditus remanserunt, de quibus cum *Tidericus* Præpositus aliquot annis juxta priorum suorum consuetudinem servire negligeret, propter bonorum illorum, ut ipse assererat, à bellantibus devastationem, Prælati illi coram Patre capituli Præposito Hallensi sæpius conquesti sunt, injuriam tamen ei parte aliqua irrogantes, quoniam ab eo supra duo talenta etiam hoc, quod ab aliis fidelibus addi consueverat, quodque eis defunctis dari cessaverat, exigebant. *Poppo* verò Præpositus, cum eum priori anno ab officio suspendisset, quod tamen nunquam ei sicut oportuit significavit, sequenti anno ad conquerentium instantiam hoc adjecto, quod biennio à capitulose subtraxisset, excommunicationis contra eum sententiam promulgavit, cujus rei potestatem eum habere Prælati illi asseriebant ex quibusdam verbis, quæ in privilegio Eugenij Papæ, quod de confirmatione capituli Goslaricnsis dedit, continentur, hæc probantes; quæ ita se habent: *Fratres quoque qui de nostris claustris assumti in alijs ecclesijs sunt constituti Præpositi, aut in posterum statuentur, si fortè in ipsis, aut in religione, sive in ordine canonico, deliquerint, aut circa suos subditos negligentes extiterint, licitum sit Præpositis hujus conventus eos pro excessibus suis corrigendis monere, & si post eorum monitionem reprehensibilia sua mutare nulla tenus voluerint, severius corripere.* Hoc quod hic dicitur severius corripere, illi ita

S

inter.

interpretati sunt, id est *excommunicare*. Quæ interpreta-
tio etiam si vera esset, tamen ex diligenti loci illius confi-
deratione longè ad aliud cognoscitur pertinere. Diebus de-
hinc effluentibus, cum Præpositus Hallensis denunciationem
differret, quidam defratribus Sereni-montis familiaritatem
ejus habentes, de compositione inter ipsum & *Tidericum* Præ-
positum, non jussi quidem, tractare cœperunt. Ad quod ille
eis consentiens, ad Serenum montem venit, illisque median-
tibus negotium tractare cœpit. *Tidericus* Præpositus de con-
silio fratrum suorum compositionem libenter se admittere re-
spondit, si tamen ille voce & scripto fateretur, suam quam con-
tra ipsum tulisset sententiam nullam esse, nec aliquid firmita-
tis habere potuisse. Præpositus verò Hallensis qui hoc modo
componere volebat, ut ille absolutionem ab eo petens accipe-
ret, à se istud exigere audent, graviter accepit, nec aliquatenus
in hoc se assensurum respondit, & *Tiderico* Præposito ad sedem
Apostolicam appellante, eum excommunicatum fratribus de-
nunciavit. Verùm *Ekkehardus* Merseburgensis Episcopus,
comperto quod acciderat, utrumque ad se vocavit, & verbo
illo, cujus occasione *Poppo* Præpositus excommunicandi auto-
ritatem sibi arrogabat, cum viris literatis diligenter excusso, o-
stendit eum inanem sententiam protulisse, & ad hoc produxit
negocium ut Præpositus Hallensis, & Pater Patrum capituli
Goslariensis, & viva voce, & literis fateretur; sicque eos ad pri-
orem concordiam revocavit. Porrò forma literarum talis est:
*Poppo Dei gratia Novi operis in Halle Præpositus & Pater Patrum
capituli Goslariensis omnibus præsentem paginam inspecturis gra-
tiam in præsentem, & gloriam in futuro. Noverint universi quod
nos sententiam excommunicationis, quam de consilio capituli Goslari-
ensis in venerabilem fratrem nostrum Tidericum Præpositum Montis-
Sereni pertulimus, nulla præcedenti absolutione, in præsentia Domini
Ekkehardi Merseburgensis Episcopi, dicimus non tenere; & ad ma-*

jorem rei certitudinem hanc nostram paginam sigillo Domini Episcopi petimus insigniri. *Henricus de Vriderberg* Halverstadenſis eccleſiæ canonicus, clericatu rejeſto miles factus, caſtrum quoddam in confinio civitatis *Quidelingeburg* ædificare cœpit, quod *Henricus* comes de *Regenſtein* obſedit & cepit, & xxiv. homines in eo deprehenſos decollavit. *Damiata* civitas à paganis recuperatur. *Brefuiz* caſtrum ædificatur. *Fridericus* Comes de *Brene*, filius *Friderici*, filii *Conradi* Marchionis ſenioris, in partibus trans marinis infirmatus, ad vitam *Templariorum* ſe tranſtulit, deſunctusque eſt die beati Galli in civitate quæ Teutonice *Akris* dicitur. Reliquit autem duos filios *Ottonem* & *Tidericum*, & duas filias. *Wernherus* primus Præpoſitus de *Lipzke* obiit xvi. Kal. Martij: cui ſucceſſit *Willelhelmus*, qui à capitulo Sereni montis in numerum fratrum ſuſceptus eſt.

Anno m c c xxii. *Poppo* Novi operis, & *Otto* S. Mauricii Hallenſis Præpoſiti, xvii. Kal. Junij à Sereno-monte in *Pruriam* proſecti ſunt. *Henricus* Præpoſitus de *Goslaria*, cognomine *Minneke*, à *Conrado* Hildesheimenſi Episcopo de hæreſi Manichæorum convictus, deſoſitus & in cuſtodia diutina detentus eſt. De inundatione aquarum ex pluvia in villa *Iſleve*, & in vicinis villis, ccc. l. & amplius homines perierunt, i. i. Kal. Auguſti, & ædificia plurima everſa ſunt. *Gozwinus* Miſnenſis S. Afræ Præpoſitus obiit: cui ſucceſſit *Albertus* Sereni-montis canonicus. Civitas *Mifna* incendiô deleta eſt in vigilia S. Bartholomæi: Oratorium S. Mariæ Magdalænæ in Aquilonari parte majoris eccleſiæ Sereni montis ab *Ekkehardo* Merſeburgenſi Episcopo die beati Galli dedicatum eſt. Colloquium inter *Honorium* Papam & *Fridericum* Imperatorem, in Epiphania Domini in *Verona* indictum eſt, ad quod multi de univerſis provinciis, tam eccleſiaſtici quam ſeculares viri inter quos etiam *Tidericus* Sereni montis, & *Wilhelmus* Cillenſis, Præpoſiti,

positi, xiv. Kal. Novembr. profecti sunt. Sed cum colloquium in aliud tempus delatum fuisset, *Tidericus* Præpositus Romam processit, commissionesque plures de ecclesiæ suæ negotiis impetravit. Quoddam etiam suis viribus majus tentare ausus est, videlicet, ut ei Pontificalibus uti Papa permetteret: quod nullâ ratione potuit obtinere, licet magnis petitionem muneribus prævenisset. Obtinuit autem indulgentiam xx dierum, omnibus ad dedicationem ecclesiæ suæ, quæ est ad vincula S. Petri, advenientibus. Præterea potestatem excommunicandi, omnes, qui ecclesiæ suæ violenti existerent. Sed hanc literam per *Henricum de Reekin* Sereni - montis canonicum, quem Præpositus expulerat; contigit impediri. Is enim Præpositum proficiscentem infecutus, sed ægritudine in via detentus, cum jam Præpositus redire disponderet, Romam venit; & per quendam Papæ Camerarium, ut ad respondendum sibi detineretur, obtinuit, Præpositus verò intelligens, quia si litem cum eo ingressus fuisset, usque ad finem negotij remanendum sibi esset, insuper carens, quippe qui in prædictis negotiis promovendis profusus extiterat: xc. enim marcas tunc dicitur expendisse: Præterea conscientia stimulante iudicium reformidans, cum ea, quæ *Henricus* ei objicere parabat, non ignoraret, per magistrum *Jacobum* poenitentiarium cuius sibi favorem non paucis marcis redemerat, cum etiam infirmari videretur, ut à Camerario prædicto abeundi licentiam acciperet, impetravit, constituto tamen pro se procuratore *Iohanne* quodam Episcopi *Herbipolensis* clerico. Eo tempore Papa usque ad desperationem infirmabatur, ita ut à multis etiam mortuus diceretur, nec facile cuiquam ad eum erat accessus, quæ res maximè Præposito recedendi copiam procuravit. *Henricus* enim de verbo Apostolici eum detinere fatagens, in præsentiam ipsius venire non potuit, licet tres marcas pro uno introitu cubiculariis obtulisset. Tanta autem ad

recedendum Præposito fuit festinatio, ut literas prædictas, scilicet, de indulgentia, & potestate excommunicandi, quæ eâ die ad audientiam deferendæ erant, non expectaret, sed nocte discedens cuidam magistro *Luthero*, Nuenburgensis ecclesiæ canonico, relinqueret promovendas. Quas cum Henricus in audientia recitare audiret, literam quidem indulgentiæ modis omnibus amplexus transire permisit: excommunicationis autem literæ, quæ in ejus præjudicium impetrata videbatur, contradixit. Tenor enim talis erat, quòd Papa inter cætera affirmabat, ex insinuatione Præpositi se didicisse, quòd quidam Prælati terræ suæ excommunicatos ipsius manu tenerent, in ipsius præjudicium & gravamen, contra quos Præposito potestas ferendæ sententiæ conferebatur, qui articulus Henrico suspectus erat propter patrum ipsius *Sisridum* Abbatem *Pigaviensem*, quî eum expulsam collegerat, & hõc modò litera illa suspensa & sequenti die à magistro contradictarum scissa est. Præpositus verò paucis post festum Purificationis diebus domum reversus est, absolutione profectionis suæ in *Pruciam* sub testimonio literarum pœnitentiarij impetrata, quia ad subsidium terræ illius cruce signatus erat. Modus autem absolutionis erat, ut tres marcas annis singulis terræ illi solveret, donec xx. marcarum numerus expleretur. Terræ motus magnus per omnes trans-Alpinas provincias usque *Romam*, præterea *Venetijs*, & in pluribus aliis maritimis civitatibus, factus est, qui die media Natalis Domini incipiens usque in octavam ejus duravit, de quo multorum ædificiorum ruinas & hominum oppressiones contigit provenire. Sanguis etiam cum pluvia postmodum descendere visus est.

ANNO M CCXXIII. *Henricus de Reekin* Sereni montis canonicus, de consensu procuratoris Præpositi causæ suæ iudicibus impetratis, ad Pascha rediit de partibus trans-Alpinis

cum mandato summi Pontificis, cuius continentia talis erat: *Honorius Episcopus Servus servorum Dei dilectus filijs S. Mariae Magdalena & de Gratia Dei, diœcesis Magdeburgensis Præpositis, & magistro Alberto canonico Misnensi, salutem & Apostolicam benedictionem.* Cùm olim tam ex literis venerabilis fratris nostri Magdeburgensis Archiepiscopi Apostolica sedis legati, quàm ex conquestione dilecti filij Henrici canonici montis-sereni Magdeburgensis diœcesis felicis recordationis Innocentij prædecessoris nostri Papæ fuisset apostolati referatum, quod Tidericus ipsius ecclesiæ Præpositus eundem Henricum, pro eo quod ipsius prædecessoris nostri & dicti legati detulerat literas, ob eadem ecclesia turpiter expulisset, faciens quosdam laicos & clericos ad hoc specialiter evocatos in eundem manus injicere violentas, & quosdam defratribus suis, qui ejus noluerunt tyrannidi consentire, punire graviter præsumisset, ac insuper cum complicibus suis, post excommunicationem à præfato legato pro ipso in eosdem prolatam, divina non fuisset veritus officia celebrare; quodque, postquam à iam dicto legato fuit juxta formam ecclesiæ absolutus, memoratum canonicum ad suam ecclesiam revocare nullatenus voluisset, licet hoc ipsi ab eodem injunctum fuisset sub debito præstiti juramenti: præfatus prædecessor noster dilectus filius Præposito S. Nicolai A. cellario & H. canonicus Magdeburgensibus suis dedit literas in mandatis, ut si ita esset, iam dictum Præpositum, ut canonicum memoratum benignè reciperet & tractaret, monitione præmissa per censuram ecclesiasticam, remota appellatione, compellere procuraret, ipsi & complicibus ejus pro præfatis excessibus pœnam canonicam influcturi, ut ea docente cognoscerent, quàm temerarium esset contra stimulum calcitrare. Cùm autem, sicut idem prædecessor noster ex ipsorum intellexit continentia literarum, eidem iudices Præpositum ipsum auctoritate mandati apostolici peremptoriè citassent, ut eorum se conspectui præsentaret, iam dicto canonico, super his, quæ præmissis, responsurus, ipse nec venit, nec misit pro se idoneum responsum. Verumtamen quidam clericus, nullus tamen exhibi-

tis literis, comparuit coram eis, qui pro eo ab ipsis in nullo gravato sedem apostolicam appellavit. Licet autem appellationem ejus reputassent frivolum & inanem, quia tamen intellexerunt, eundem Præpositum ad sedem apostolicam accessisse, ut in præsentia partium melius vel plenius veritas appareret, jam dictum canonicum cum suis literis processum eorum continentibus, ad nominati prædecessoris nostri præsentiam transmiserunt. Sæpefatus prædecessor noster, ut ejusdem compatiens laboribus & expensis, ipsum duxit ad eosdem judices remittendum, dando eis per suas literas in præceptis, ut si res taliter se haberet, ad locum & beneficium suum canonicum restituentes, eundem non permitterent ipsum super his à quoquam indebitè molestari, nihilominus à dictis Præposito & suis complicibus de illatis injuriis sibi competenter satisfieri, contradictiones per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Ceterum quoniam Præpositus memoratus de Simonia, dilapidatione, perjurio ac aliis multis dicebatur criminibus infamatus, & quòd etiam excommunicatus præsumisset celebrare divina, ac insuper ante confirmationem obtentam in administratione ecclesie montis sereni tam in spiritualibus, quàm in temporalibus se impudenter ingesserat, à quibusdam defratribus ejusdem ecclesie coram seculari iudice obedientiam exigens & extorquens, eundem dederat in mandatis, ut inquisita super his diligentius veritate, quod canonicum esset appellatione postposita statuerent per censuram ecclesiasticam firmiter observari, ita quòd, si non omnes mandatis exequendis possent apostolicis interesse, duo ipsorum ea nihilominus exequi procurarent. Dilecti verò iudices licet in præfato negotio usque ad citationem partium processissent, per eos tamen negotium ipsum terminari non potuit, propter ipsius obitum mandatoris. Quare præfatus canonicus fatigatus diutius laboribus & expensis à nobis humiliter postulabat, ut super his providere sibi paterna sollicitudine dignaremur. Ne igitur occasione hujusmodi justitie derogetur, discretioni vestra per apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus in eodem negotio juxta jam dicti prædecesso-

decessoris nostri mandatum sublato appellationis obstaculo ratione prævia procedatis. Quòd si non omnes his exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum 11. Kal. Martij. Pontificatus nostri anno VII. Harum auctoritate literarum priori die ante octavam apostolorum Præpositus à præscriptis iudicibus peremptoriè citatus est, terminum habens octavam beati Laurentii, & locum monasterium *Nienburg* propè *Salam*. Castrum *Bresuiz* à *Ludovico* Landgravio destruitur. *Woldemarus* rex *Dacia* à comite *Henrico* de *Zwerin* cum uno filiorum suorum captus, & primò in castro *Lenzin*, postea *Dannenberge* detentus est. *Sifridus* *Pegaviensis* Abbas vir strenuus, & qui in multis ecclesiæ suæ cognoscitur profuisse, maximè in conservanda ejus libertate, tam in spiritali jure quàm in seculari, pro quare multis desudans laboribus etiam vitæ suæ periculum nonnunquam expertus, quorum omnium principium à falsis ejus constat fratribus pullulasse. Denique cum factus Abbas eos ad regularis observantiam disciplinæ coartaret, cogitans Deo se pro eis redditurum rationem illi in ejus odium excitari, eum apud *Everbardum* *Merseburgensem* episcopum de mala administratione frequentius accusavêrunt, ita ut pro eorum instantia, licet ei semper obsequiosus extiterit, ad suam eum præsentiam venire præciperet, administrationis suæ redditurum rationem, monachis nonnullis pariter evocatis. Ecclesia enim *Pigaviensis*, quamvis à prima sua fundatione exempta fuisset & libera; Prælati tamen ejus jure suo uti dissimulantibus vel non audentibus, vel etiam quod salva eorum reverentia dictum sit, nescientibus, sine obstaculo Episcopis *Merseburgensibus* ancillabatur, donec veniret cui repositum erat opus istud, homo natus ad laborem *Sifridus* Abbas, ut, quamvis per multos labores, ejus industria in libertatem propriam respiraret. Monachis itaque querimonias suas contra eum exaggeranti

rantibus, intelligens ab episcopo se gravandum, priusquam feriretur prætenso clypeo se muniens, ad sedem apostolicam appellavit seque & ecclesiam suam tuitioni committens summi Pontificis soluto colloquio discessit. Porro episcopus super novo ejus ausu in admirationem ductus, unum de monachis quem familiariter diligebat, quo etiam Abbas pro capellano utebatur, qui Abbate discedente apud episcopum remanserat, cui erat nomen *Thiemo de Colditz*, secretè & cum instantia rogavit, ut sibi proderet, si sciret, qua fiducia nifus Abbas appellare præsumisset. Illo respondente quod fiducia exemptionis hoc fecisset, cujus videlicet privilegium haberet. Episcopus majori rogabat instantia, ut de hoc eum certificaret, ipsum ei si posset privilegium exhibendo. Quod cum ille clavem cistæ in qua continebatur privilegium habens promississet, & promissum persolvisset, episcopus lectum privilegium, ut dicitur, in ignem projecit: de cujus exustione non parvum sibi contentionis incendium suscitavit. Præfatus autem *Thiemo* cum custodis fungeretur officio, & alii quidam monachi officiales ecclesiæ Pigaviensis, consilio cum Episcopo inito, duos currus ab Episcopo missos ornamentis onerantes ecclesiæ, omnia Merseburg transtulêrunt & Abbas monachos quidem illius facti auctores, suis privatos administrationibus, de cetero contra se invalidos reddidit. Ipse verò Romam profectus cum Episcopi nunciis contra se missis, qui eum contra jus à subjectione Merseburgensis ecclesiæ resilluisse querebantur, longo tempore coram summo Pontifice contendit, tandemque de eorum consensu iudicibus impetratis reversus est. Episcopus verò iudicium sententia, ut omnia, quæ de ecclesia Pigaviensi ablata erant, ad locum ipsum reducere cogebatur. postmodum cum Abbate de jure suo litem habiturus, quod ille usque quaque injuriosam reputans, sed tamen contra stimulum cele-

T

tiare

trare non valens ea ad *Portensem* ecclesiam deduci fecit, iudicibusque eum amplius cogere dissimulantibus, à loco illo ab Abbate sublata *Pigaviam* reducta sunt. Verùm quia privilegio non restituto ecclesia *Pigaviensis* adhuc exspoliata ostendebatur, Episcopi contra Abbatem conatus supervacuus videbatur. Contentione autem inter eos per annos plurimos perdurante, Abbati magnum rebus accessit divinitus procuratum. Contigit enim translationem fieri corporis *S. Ottonis* *Bavenbergensis* Episcopi, cuius reliquias cum Abbas impetrasset, & ecclesiam ex lignis in ejus honorem juxta civitatem *Pigaviensem* construxisset, tantus illuc fidelium concursus factus est, ut *DCCC. marçæ* de sacrificio primi anni computarentur. Durat autem usque hodie concursus idem, etsi offerentium videatur numerus decrevisse. Non autem Abbas circa tanti boni patronum negligens erat, sed primò ipsum oratorium ligneum à duobus Cardinalibus, qui tunc apostolicæ sedis legatione in *Teutonia* fungebantur, dedicari fecit: deinde paludem, in qua constructum erat, sumtibus magnis desiccans, circa ipsam ecclesiam decentem ex coctis lateribus ædificavit, reditusque quantos poterat tempore oportuno loco ipsi acquirens, regulares in eo canonicas instituere intendebat, habens de hoc ex promissione summi Pontificis potestatem. Fiducialiter itaque eo contra Episcopum agente ille tantum expensarum pondere lassatus est, ut ad *Henricum* Imperatorem confugeret, & pedibus ejus prostratus, adjuvari se contra Abbatem postularet, de multis eum accusans, & etiam contra Imperatorem eum agere affirmans, tantumque ejus animum concitavit, ut latinis verbis, *mortis eum esse filium*, proclamaret, præcipiens quibusdam suis fidelibus, quorum unus *Cuono de Mincenberg* dicebatur, vir crudelitate famosus, ut ubicunque inventus fuisset, eum perimere procurarent. Postmodum tamen consilio & auxilio *Tiderici de*

Mule.

Mulehusen Camerarii Imperatoris gratiam ejus recuperavit, qui Abbati consanguinitate proxima jungebatur. Perpendens verò ju lices suos personæ Episcopi contra justitiam reverentiam habere, appellans de latere Papæ judices postulavit, missique sunt ei Decanus de *Tridento* & magister *Prænestinus*, quibus negotio diligentiam adhibentibus ad hoc productum est, ut ab utraque parte testes producerentur. Quibus auditis & attestationibus scriptis & utrique parti assignatis, priusquam in præsentia summi Pontificis publicarentur, *Everhardus* Episcopus & vivendi & litigandi finem fecit. Et sciendum Abbatem inter ista nequaquam malis domesticis caruisse. Nam *Thiemo de Colditz* monachus sæpe dictus custodia se privatum dolens, *Henrico* fratri suo secretè persuasit, ut missis armatis Abbatem captivaret, scilicet ut eum officio suo restitueret compellendum. Quod illi perficientes, & in vicino nemore seminudum & incibatum per triduum eum detinentibus, ut monachum restitueret, compellebant. Sed cum nec verbis minacibus, nec gladiis evaginatiis promissionem saltem ab eo extorquere valuissent, quarto die peditem eum redire *Pigaviam* permiserunt, confessi postmodum, factum istud *Thiemonis* consilio consummatum: propter quod à fratrum expulsus consortio, dignam sui facti mercedem consecutus est. Alio dehinc tempore quidam monachorum, conspicati domum quandam firmam in confinio claustrum, fratrum usibus adificatam, occupaverunt, communemque cellarium exspoliantes omnia ad victum pertinentia in eam contulerunt, militesque & servos armatos quos conduxerant in ea locantes Abbatem expellere nitentur. Advocatia ecclesiæ *Pigaviensis* immediatè ad Imperatorem pertinet, nec jure sædi cuiquam conferri potest, sed habet potestatem eligendi Abbas, ad quantum temporis spacium voluerit, quemcunque sibi viderit expedire. Quam libertatem *Sifridus*

Fridus Abbas ecclesie sue multis laboribus & expensis primè à
Friderico, postmodum à filio ipsius *Henrico*, & nostris tempo-
 ribus à *Friderico Henrici* filio, datis sibi privilegiis acquisivit.
 Tempore igitur, quo hæc gerebantur, *Fridericum* quendam de
Groitz ex Imperatoris fidelibus advocatum habens, ejus auxi-
 lium contra monachos invocavit. Qui collectis auxiliatori-
 bus ad dictum accessit Abbatem, sed priusquam aggressionem
 faceret armatis qui intus erant collocatus persuasit ut ablatis
 rebus suis abscederent, quorum plerique ei hominio teneban-
 tur. Monachi eorum præsidio nudari in nullo segniores appa-
 rebant, sed per fenestras domus pugnanter astantes, eos qui
 voluissent accedere lapidibus proturbabant. *Fridericus* verò
 cuppam altero ejus fundo excusso super currum stabilitam li-
 gnis siccis repleri fecit pice & resina & lardo pariter introjectis.
 Quibus succensis præcepit suis ut currum ante se impellentes
 domui applicarent. Pugnatōres verò illi incendio territi &
 fumo vexati, à parte altera ubi domus aggerem habebat, ter-
 ræ mollicis desilientes, fuga elapsi sunt, & hoc sine destructa
 domo, tumultus ille clausus est. Verùm monachi cum uni-
 versaliter Abbatis odio tenerentur, & viderent, quòd manife-
 stis conatibus jugum ejus à cervicibus suis non possent excute-
 re, de morte ipsius negociari cœperunt. Nam die quadam
 Abbate cum suis ad prandium confedente unus ipforum, *Tobias*
 nomine, cibum aliquem delicatè paratum ei attulit, sed cùm ali-
 quantum à conspectu ejus recessisset, repenti in gemitum cum
 fletu erupit. Quem cùm Abbas revocari præcipiens, cur fle-
 ret interrogasset, respondit; id eo se flere quia ministerio cibi
 illius venenati mortem ei certissimam procurasset. Abbas
 verò ipso cibo, de quo nondum gustaverat, & omnibus quæ in
 mensa erant projectis, territus surrexit, monachum verò con-
 solatus est dicens; se ei pœnitenti hanc culpam remittere, quia
 ille

ille non se facti illius auctorem, sed aliorum fuisse nuncium tatebatur. De quibus tamen Abbas inquisitionem facere non curavit. Præpositura est ecclesiæ Pigaviensis in loco qui *Zcholen* dicitur, cui Abbas monachum præfecit, ad quem cum aliquando venisset, ille gratanter, ut videbatur eum suscipiens & diligenter procurans, inter cetera cibum delicatè ipsi duntaxat soli præparatum ei apposuit de quo Abbas modicum gustans, eum fratri suo *Henrico de Rekkin*, qui pater fuit *Henrici de Rekkin* Sereni-montis canonici, & ibi aderat, misit, & ab illo ad alios pervenit: cujus effectum breviter omnes, qui inde gustaverant experti sunt. Et Abbas quidem ad desperationem usque infirmatus, Dei adjutorio evasit. Frater verò ejus & duo cementarii & quatuor exinde pueri mortui sunt. Monachum verò tanti, ut putatur, mali auctorem non solum ab illa administratione, sed etiam ab ecclesiâ Pigaviensi Abbas removit, ipse verò in cibis sumendis postmodum cautior fuit. Numerati sunt autem ultra xxvi. quos pro hujusmodi causis, diversis fertur temporibus expulisse, quorum paucissimi ante vitæ ejus terminum recipi potuerunt. Odii verò, quò erga ipsum tam pertinaciter movebantur duplex fuit causa. Vna quidem, quia illicitorum nulla eis sub illo erat licentia: altera, quia officia ecclesiæ eos administrare nullo modo permittebat, quia, cum olim ea administrassent, de his contra eum armati, multorum malorum causas & principia inventi sunt procurasse. Sed nec ex *Everhardi* Episcopi morte ne impugnantium se monachorum expulsionem malorum terminum ei habere concessum est. Denique post mortem *Henrici* Imperatoris, *Philippus* rex advocatiam Pigaviensem *Tiderico* comiti de *Summerchenburg*, qui etiam de *Groiz* dictus est, contra privilegia ipsius ecclesiæ concessit, qui eam procaciter usurpans, & cives Pigavienses sibi violenter servitute compellens, nec ab ipsius Abbatibus

injuriis temperavit. Nam & ab hominibus ipsius aliquando
 captivatus est, & ab ipso ab ecclesia Pigaviensi expulsus, per
 annum integrum in castro *Wirbene* à *Bernhardo* Duce *Saxoniae*
 receptus, cum suis commoratus est. Accidit autem ut offici-
 ales comitis vinum de vinea Abbatis, quæ est in villa *Hilpertiz*,
 auferrent, *Groiz* ad castrum comitis deducendum. Quo com-
 perto, Abbas eos, qui circa se erant armatos misit, ut eos, si es-
 set possibile, prohiberent. Habens vero dextrarium electum,
 qui etiam propter ipsum notissimus erat, unum servorum suo-
 rum, qui *Bruno* dicebatur, habitu suo hoc est cappa indutum, in
 eo misit, præcipiens, ut ille signum ducens ceteros anteiret. Il-
 lis itaque cum vino jam recedentibus, viri Abbatis eos cum fe-
 linatione insecuti sunt. Quorum unus post tergum respici-
 ens, & signiferum illum cappatum videns, equumque agnoscens,
 Abbatem venire vociferatus est. Tantus autem repente me-
 tus custodes illos invasit, ut relictis curribus, priusquam in ali-
 quo hostes experirentur, solum fugæ præsidium quærerent,
 cum tamen eis, quos fugiebant, numero longè præstantiores
 fuissent. Isti verò curribus cum vino ablatis, *Wirbene* reversi,
 non sine jucunditate ab Abbate suscepti sunt. Hæc ideo commem-
 orare libuit, ut intelligatur, nomen Abbatis non nihil ponde-
 ris habuisse, eumque etiam hujusmodi adjutoriis uti solitum
 fuisse, non tamen ad nocendum, sed ad nocentes cavendum &
 repellendum. Postmodo discordantibus inter se *Tiderico* Mis-
 nense Marchione & *Tiderico* comite, Abbas favore Marchionis
 animatus *Pigaviam* reversus est, militibusque in civitate locatis
 violentiæ comitis cœpit resistere; Donec pertinaciter reluctan-
 do cum contra se redderet segniorem, quamvis eo vivente nun-
 quam quieta gavissus fuerit libertate. Mortuo comite *Conra-
 dus* Marchio frater ejus advocatiam Pigaviensem, quam cum i-
 pso a Rege *Philippo* sibi concessam receperat, invasit, sed tamen

aper.

à personalibus Abbatis injuriis abstinuit, quia filium ejus in baptismo susceperat; quod ipsum tamen multis marcis si esset possibile, se velle redimere adhuc vivente fratre dixisse fertur, omnibus hoc ita interpretantibus, quòd si talis eum non tenuisset occasio, à corporali ejus læsione nullo modo temperasset. Movebatur enim pro fratre carnaliter, quia ille in obtinendo proposito Abbate inferior videbatur, maximè autem pro quodam verbo, quod Abbas minus cautè protulerat, Comitem scilicet *apostatam* appellando. Idemque denique Comes ecclesiæ Magdeburgensis canonicus existens, etiam ad Subdiaconatus gradum promotus erat. Accidit autem cùm in scholis esset Parisiis, ut contentione inter Burgenses & clericos orta, servientes ipsius ad auxilium clericorum ab eo missi homicidium committerent, pro qua re de sua promotione desperans, clericatum dicitur rejecisse. Post mortem *Conradi* Marchionis, qui triennio tantum fratri supervixit, *Tidericus* Marchio Misnensis modis omnibus ambiebat, ut ipse ecclesiæ Pigaviensis advocatus eligeretur, quod cùm Abbas sibi non convenire sciens facere negligeret, ille ex fautore & amico in hostem mutatus, valdè eum vexare cœpit, multa & damna & injurias irrogando. Ad extremum verò ante castrum *Groiz*, quod ei hæreditario jure obvenerat, villam muniens, forum instituit telonium & monetam omnibusque provincialibus ab illa parte tam emere quàm vendere volentibus ne *Pigaviam* pergerent interdixit. Abbas verò judicibus contra eum à sede apostolica impetratis, Episcopo & Decano & Scholastico *Herbipolensibus*, omnem ejus conatum evacuavit. Iudices enim testibus ejus auditis pro ipso rulerunt sententiam eique *Brandenburgensem* Episcopum executorem dedêrunt. Qui *Groiz* adveniens, convocatis castrensibus & villanis, forum, teloneum & monetam, in loco illo haberi auctoritate apostolica interdixit, omnesque qui in ipsa villa

ad

adjus forense residentiam facerent, eadem auctoritate excommunicationis vinculo inodavit. Verum cum adhuc Abbas Marchionem de damnis ab eo, & ab his quorum hæreditatem perceperat, sibi illatis impeteret, quæ usque ad VII M. & D. marcas computaverat & propter hoc tota terra Marchionis interdicto ponenda esset, *Albertus* Archiepiscopus partes suas interposuit, & ut ipsius & *Nuemburgensis* & *Mersenburgensis* Episcoporum, *Engelhardi* scilicet & *Ekkehardi*, arbitrio negotium committeretur, à partibus impetravit. Ipsique partibus convocatis arbitrium promulgantes, sententiam de foro *Groz* prolata confirmaverunt, & Marchioni, ut Abbati pro damnis illatis D. marcas daret, sub pœna excommunicationis præciperunt: Statuentes insuper, si ita necesse esset, successores ipsorum ab hæredibus Marchionis sub eadem pœna pecuniam ipsam repererent, Abbatis successoribus persolvendam: sicque omnibus qui aderant gaudentibus, Marchio & Abbas se vicissim in pacis osculo receperunt. Et Abbas quidem à multis laboribus, quibus pro ecclesia sua per xxx. & amplius annos decertaverat, ab hoc tempore respiravit, magnum inter omnia mala solatium favorem sedis Apostolicæ semper habens. Nam & *Cælestino* primitus, & post eum *Innocentio*, ac demum *Honorio* summis Pontificibus gratus admodum extitit & acceptus, quorum privilegiis ecclesiæ suæ libertatem ita munivit, ut omnibus eam expugnare volentibus redderet inaccessam. Denique *Tidericus* Mersenburgensis Episcopus, qui *Everhardo* successit, hoc ita esse sciens, toto tempore episcopatus sui, quem ultra x. annos tenuit, induci non potuit, ut litem contra Abbatem, quam antecessor suus pendentem reliquerat, suscitaret. *Ekkehardus* autem episcopus ei succedens cum esset juvenis & juris peritus, contemibile nimis judicans in toto negotium omittere virum experiri voluit, sed accepto magnanimitatis ejus gustu, citò à pro-

proposito resiliit. Tempore namque, quo *Gernodus* Nienburgensis Abbas cæcatus est, *Albertus* Archiepiscopus cum eodem Mersenburgensi, & aliis suis suffraganeis episcopis, in hoc convenit, ut propter casum memoratum in toto archiepiscopatu Magdeburgensi divinorum celebratio omitteretur. Hac ratione præfatus Episcopus Abbati literas destinavit, quarum principium tale fuit: *Ekkehardus Dei gratia Mersenburgensis Episcopus Sifrido Abbati Pigaviensi salutem*, addito deinceps mandato, *ut, tam in monasterio, quàm in civitate celebrationem omitteret divinorum.* Abbas verò ei respondit in hunc modum & rescripsit: *Domino Ekkeharo Mersenburgensi Episcopo Sifridus Dei gratia Pigaviensis Abbas salt. pur, salt & una avant.* Sunt autem hæc salt. pur, verba Gallica, & sic sonant in Latino: *Salutem pro salute & una salt & una plus.* Post salutationem verò adjecit: *Ex sicca & cruda salutatio avant, ne vestra cognoscimus, quid dehis, quæ intrinsecus latent, perpendere debeamus. Sciatis autem non pro mandato vestro nos à divinorum celebratione cessaturos, cum ab omni Episcopi jurisdictione simus exempti, sed magis pro reverentia & dilectione Domini Archiepiscopi, cui nos semper fideles exhibere volumus & devotos.* Licet autem episcopus his literis valdè moveretur, tamen nec factum unquam publicavit, nec tale aliquid deinceps attentavit. Abbas sanè nulli voluptati seu levitati deditus erat, quippe quem nec istis vacare adversitatum & negotiorum stimuli permittebant. Nam rebus utilibus semper intentus, licet interdum ab actione quiescens dum agenda studiosè disponderet, etiam in otio negotio non carebat. Habitus ei tam in forma quàm in genere cum subditis communis erat, qui in nullo ab exemplari veterum discrepabat ut videlicet seculi conformitatem prorsus abhorreret & religionem exprimeret & necessitati corporis non desseret, ut nec tegumento quidam capitis alterius modi quàm ex ovium pellibus usus fuisse inveniat. Audiant quæso hoc exemplum

nostri temporis Prælati, qui tot novitatibus, ut eas tædiosum
 & ridiculosum sit enumerare, primi tamen habitus simplicita-
 tem non solum ipsi corrumpere, sed etiam subditis permittere
 non verentur. Qui etsi pro Dei timore id non agant, tamen
 ut saltem Prælatorum ad subditos manifesta esset distantia, mi-
 ror cur eosdem subditos à talibus non compeſcant. Sed uti-
 nam nos solius habitus deformatio accusaret. Decubuit au-
 tem Abbas ultima sua ægritudine die beati Iacobi patroni sui,
 mortuusque est iv. Non. Augusti cum sedisset annos xxxix. *Ti-*
dericus Sereni montis Præpositus ad dedicationem ecclesiæ suæ
 concurrentibus xx. dierum indulgentia impetrata, hoc quaqua-
 versum tam per se, quàm per alios, studuit divulgare: in quo e-
 jus intentio, quam de eadem indulgentia obtinenda habuerat,
 considerare volentibus prodebat. Rebus namque, quarum
 administrationi erat præpositus, ad infirmum statum ex ejus
 maximè negligentia deductis undecunque sibi providendum
 judicans, etiam de opere pietatis questum facere aggressus est,
 ut videlicet occasione prædicta crescente concurrentium mul-
 tudine etiam offerentium numerus augeretur. Et in concur-
 rentium quidem numerositate consilii sui effectu fraudatus
 non est: Vtrum autem & offerentium, ipse viderit. Constat
 enim cc. & xl. talenta ceræ hoc anno de consueto sacrificii
 pondere defuisse. Post mortem *Sifridi* Abbatis Pigaviensis
Henricus de Reekin Sereni montis canonicus, de consilio amico-
 rum suorum, mediante *Ekkehardo* Mersenburgensi Episcopo,
 causæ suæ, quam contra *Tidericum* Præpositum habebat, post
 tres hebdomadas & x. annos quàm inchoata fuerat, renuncia-
 vit & Præposito reconciliatus est sub hac forma, ut ipse qui-
 dem ad ecclesiam suam rediens & in capitulo veniam petens, si-
 ne omni pœna à præposito reciperetur: Præpositus verò se
 eum injuriasse excommunicationis tulisse sententiam, sed quia
 præ-

præcessit appellatio ab ipso apostolicam, legatione interposita, sententiam nostram nihil firmitatis dicimus habuisse. Hæc sequenti die assumptionis beatæ virginis Mariæ gesta sunt. Non parvum autem ex his erga subditos morum Præpositi datur iudicium, quia videlicet utrum justè an injustè id ageret non curans, citò in eos excommunicationis sententiam jaculabatur, tantum ut per hanc in causa qualibet eos sibi substerneret; unde eveniebat, ut sententia ejus eadem facilitate contemneretur, quàm proferebatur. Quidam Præpositorum Capituli Goslariensis supra reditus, qui in privilegio *Tiderici* Marchionis expressi sunt, ad servitium diei in quo capitulum celebratur, videlicet exaltationis S. Crucis, à *Tiderico* Præposito pecuniam exigebant, contra quos ille iudicibus à sede Apostolica impetratis eos citari fecit, sibi super exactione in debita responsuros *Poppo* verò Hallensis ecclesiæ Præpositus ab eo petit, ut usque ad diem Capituli memorati à causæ executione quiesceret, promittens se elaboraturum, ut negotium ibi fine amicabili clauderetur. Partibus itaque ad Capitulum *Goslariam* convenientibus obtinuit, ut arbitrio se submitterent, electique sunt arbitri ex parte quidem Præpositi *Willelmus* Cillenensis & *Willelmus* de Lipzke Præpositi, & *Gerhardus* Sereni montis Canonicus: ex parte verò altera *Johannes* de *Richinberge*, *Rudolfus* S. *Johannis* Halverstadenfis & de *Bruneshusin* Præpositi, qui concordantes tale protulerant arbitrium ut præpositus, qui eo anno copiosum ei procuraverat servitium, sequenti quoque anno, quasi pro poena defectus priorum annorum, simile exhiberet; deinceps verò tam ipse quam successores ejus duas tantum marcas ad Capitulum venientibus præsentantes, nullam supra hæc exactionem à quolibet paterentur. In eodem capitulo statutum tunc fuit, ut jejunium sextæ feriæ nullus festo *casig* ne solveretur, excepto festo Natalis Domini, si in ea feria eve-

niret. *Henricus de Reekin* Sereni monticus Canonicus Romam profectus est pro hujusmodi causa: *Sifridus* Abbas Pigaviensis patruus ipsius olim eum novellæ *S. Ottonis* ecclesiæ Præpositum constituere volens, nunquam ejus consensum ad hoc potuit inclinare. Infirmirate verò sua ultima detentus finem suum suspectum habere coepit, eum evocavit, & quibusdam amicis suis præsentibus, devotioni ejus, qua ei semper studiosè & nonnunquam periculosè collaborasset, gratias agens petebat, ut bono eam fine terminaret, quippe cum ipse eum relicturus in proximo videretur, nec petitionem ejus ultimam pro causa præmemorata duceret contemnendam, cum magno eum hujus rei teneri desiderio certum haberet. Ille verò, quia amicorum morientium petitiones ad obtinendum efficaces solent existere, consensurum se promisit, tantum ne ei tristitiam generaret. Abbas Deo gratias agens quòd hoc obtinisset, statim eum ecclesiæ *S. Ottonis* Præpositum instituit, & in spiritualibus & in temporalibus, monacho cuidam *Henrico* nomine, qui procurationem ejusdem ecclesiæ dudum commissam habebat, præcipiens, ut cum aliis, quos simul mittebat, eum in possessionem Præposituræ suæ duceret, omnemque ecclesiæ familiam ei, utpote domino suo, obaudire præciperet, cunctis ei tam ecclesiæ quàm aliorum, locorum clavibus assignatis. Hæc tertio ante mortem Abbatis die peracta sunt. Abbate verò mortuo, præfatus *Henricus* monachus in Abbatem electus est, vir priori quidem prorsus dissimilis, sed qui monachis absque jugo vivere volentibus, idoneus videbatur, unde & in electione ejus tanta festinatione usi sunt, ut cum Abbas tempore noctis obiisset, ortum diei ad eligendum nullatenus expectarent: ipse quoque quasi vicissitudinem eis respondens, officia ecclesiæ, ad quorum administrationem Abbas eos non admiserat, statim eis distribuit, quod etiam adhuc vivente Abbate dicitur promississe.

Is itaque cum eisdem suis electoribus consilio, ne factum Abbatibus de ecclesia S. Ottonis durare permitterent, per quod tanta bona eorum uerbis deperirent, præsertim cum ille hoc in ægritudine desperata & jam penè moriens ordinasset, ideoque esset revocabile: quibusdam ipsorum destinatis, Henricum de ecclesia S. Ottonis violenter eiecit, unum ex eis loci ipsius instituens provisorum. Ad hoc etiam missio nuncio Tidericum Præpositum Pigiaviam venire rogavit, ut Henricum excommunicationis subjacere sententiæ quam olim contra ipsum tulisse dicebatur, ex ipsius confessione cognoscens, institutionem in tali persona factam causam esse facilius demonstraret. Præpositus venire non differens eum se excommunicasse confessus est, & ille consequenter juxta ejus confessionem excommunicatum publicè denunciabat. Sed illa festinatio Præposito confusionis aliquid procuravit. Paucis enim evolutis diebus cum Henrico reconciliaretur eum famæ suæ, quam per illam confessionem laeserat, restituere compulsus est, missis eidem electo literis, quarum forma talis est: *Reverendo & in Christo dilecto Domino Henrico Electo & Capitula Pigiavensi, Tidericus Præpositus Montis-sereni cum devotis orationibus & obsequio sinceram in Domino caritatem. Innotuit nobis, quòd cum apud vos essemus, occasionem sumentes ex verbis nostris, post discessum nostrum Dominum Henricum & confratrem nostrum & Præpositum S. Ottonis, de excommunicatione graviter infamastis, cum tamen vobis eum non de nunciaverimus excommunicatum: hoc tantum vobis suggerentes, quod aliquando sententiam excommunicationis contra eum tulerimus. Sed quia constat appellationem præcessisse, legitime ab eo interpositam, idcirco dicimus sententiam nostram nihil firmitatis habere potuisse. Hinc est quod h. nestatem vestram modis quibus possumus duximus exorandam, quatenus intuitu juris, & pro Domini Præpositi reverentia præfatum Dominum Henricum benigne & fraternè tra-*

stantes, ipsum tanquam virum honestum & catholicum habeatis, favendo ei, quod semper apud vos orationibus nostris & obsequio volumus promereri. Henricus itaque super violentia sibi illata ad præsentiam summi Pontificis appellavit Præposito permittente, & cooperante: nam quatuor marcas ad supplementum expensarum ei dedit. Romam tendens sequenti die beati Mauricii à *Sereno monte* egressus est. Rebus inter hæc ecclesiæ *Serenti-montis* diutinè in pejus vergentibus *Tidericus* Præpositus de consilio familiarium suorum aliquos de fratribus locis aliis partiri disposuit pro conservandis videlicet expensis, asserens etiam illorum transmissione idoneè se à tollendis hospitibus excusari, quo tamen factò & suæ & subditorum suorum famæ non parvam maculam acquisivit. Negotio interim in eo procedente, ut de eorum, qui transmittendi erant, mansionibus ordinaret, fama huiusmodi circum quaque citò provincialibus cunctis innotuit, multis dolentibus quàm maximè, eumque destructorem publicè clamantibus, eique maledicentibus pro eo, quòd talem ecclesiam, quam priores ipsius in magna honestate & rerum copia gubernassent, ipse ad tantam deduxisset inopiam, ut ad Dei servitium in ea congregati sustentationem de amplis ejus redditibus non haberent. Qui à vero feminas quoque conversas emigrare proposuerat, plerique hæc audientium consuetudo laicis more loquentes dicebant, moniales illas à monachis stupratas esse, quibus jam pariendi tempus instaret, eas pro crimine occultando occasione penurix ad loca alia destinari. *Ottonis* autem Comitis de *Brene*, qui tunc advocatus loci erat, ministerialium quidam cum ipso Comite adhuc puero ad locum accedentes, fratribus convocatis Præposito tunc absente propositum ejus valdè esse reprehensibile demonstrabant, ipsosque rogabant & hortabantur, ne ei ad recedendum aliquatenus consentirent, quibusdam ipso.

ipforum, qui in congregatione feminarum consanguineas habebant, dicentibus, se nullo modo, ut ad se pertinentes quoquam transmitteret, permitturos. Præpositus dehinc rediens fratres ad consilium illorum inclinatos &, quæ ab illis dicta fuissent, intelligens, latenter quidem pavidus, sed audaciam verbis præterens dicebat, nunquam se illorum timoreà proposito recessurum: nec tamen diu simulatæ in hærens constantiæ, sed statim sermone in aliud converso, illos quoque sibi consuluisse assererat, ut expensas minus sumtuosas tam in cibo quàm in potu habere assuesceret, quod etiam facturum se pollicitus, in promisso verax inventus est. Denique cum jamdudum fratrum servitia, quæ sic vocare consuevimus anniversariis fidelium & diebus sanctorum festivioribus deputata liberè subtraxisset, nunc etiam quotidianæ eorum procuratori coepit detrahere, carnesque, quas in esum diebus alternis solebant percipere, eis diebus tantùm Dominicis semel & tenuiter ministravit. Potus verò modis variis alterabatur, interdum videlicet de coctione baccarum lauri, qui modus festivior erat, non nunquam radicum urticæ, crebrò enulæ campanæ, præcipuè cujusdam herbæ ignotæ, quam Præpositus myrtum appellabat, quam tamen myrtum non esse omnes, qui myrtum noverant, testabantur. Alii herbam mortiferam esse dicebant. Alii nec herbam, sed furculos radicum arboris, qui vulgariter vichtin dicitur, quia in locis colligebantur, ubi hujusmodi arborum sylvas fuisse constabat. Quicquid verò illud esset, decoctione ejus fratribus uti necesse fuit, vel sitis miseriam sustinere. Ejus verò sapor ita exitit extraneus, ut plures ex fratribus antequam usum habere potuissent, decoctione aquæ simplicis uterentur, neque enim ut quondam vini habebant remedium, quod Præpositus, eis prorsus irrequisitis, ita pro suo detrahebat arbitrio, ut si quo

anno

anno non ultra L. vel LX. carratas vinea attulisset, vini eos nec meminisse quidem, ut sic dixerim oporteret. Hinc itaque crebra inter eos dissensiones oriebantur, quoniam huiusmodi defectuum experientia non omnibus usque quaque communis erat, sed ets tantum quos adversarios Præpositus deputabat, si qui videlicet super his in querelæ vocem erumpere præsumissent, cum his quoque qui Præposito familiarius adhærebant, causas discordiæ cumularent. Quidam enim ipsorum, quorum capitaneus erat fratris Præpositi filius, cuius supra in causa cameræ mentio facta est, pro suo viventes arbitrio ceteris fratribus, tam junioribus quàm senioribus graves solebant existere, ut in eos non solum verbis sed etiam manibus excederent, quibusdam etiam interfectionem, quod dictum est horribile, minitantes, nec ipsum quidem Priorem, si vel occulte quicquam de eorum tractasset excessibus, expertum talium relinquentes. Hæc quidem de junioribus intolerabilia ut erant, judicantes, maximè cum Præpositus illos à talibus non compefceret, huiusmodi consensum inter se fecerunt, ut contra illorum violentiam opera se vicaria tuerentur. Vnde factum est, ut quoniam illi ab istis duplici numero vincebantur, à priori animositate penitus repressi nihil de cetero talium attentarent: sed tamen ipsa sua repressione acrius incitati contra eos, qui se represserant, qui suis non poterant Præpositi viribus utebantur. Quicquidem à quoquam illorum propter quotidianum defectum murmurantium dictum fuisset, quòd derogationem Præpositi vel tenuiter redoleret, statim ejus notitiæ deferebant, de quo ille vindictam sumere quantum poterat non negligebat. Singulorum etiam excessus, quos ante plures annos cognitos dissimulaverat, ut iustam videretur ultionis habere materiam replicando, non nunquam verò etiam fallis eos, criminibus infamando. Maximè

ximè verò id agebat, ut unanimitatem eorum, per quàm suos despectui haberi videbat, terrore dissolveret, eosque cum illis ad concordiam revocaret: sed propositum non obtinuit, quoniam isti quantò magis impetebantur, tantò sibi strictius ad hærebant, ne divisi malis quibus libet vel ab eo vel à suis illatis facilius subderentur. Concordare autem causis discordiæ non cessantibus, difficile eis videbatur, cum videlicet necessaria & consueta tam in victu & in vestitu sibi subtrahi, hisque alios delitiosè uti, illorum quoque mala non modica à Præposito non solum dissimulari, sed etiam defendi, sua verò interdum minima exaggerari, seque pro his gravari conspiceret. Præterea cum ipsi pro talibus à querelis temperare non possent, illique easdem querelas, delationis habentes materiam, incessanter contra ipsos Præpositum incitarent, ad hoc etiam impatentia stimulati, eumque, quem ut patrem honorare debuerant, contemnebant, graves non nunquam ipsi verborum contumelias irrogantes, eiusque interdum justæ correctioni contumaciter repugnantes. Licet autem ipse ad gravandum eos occasione qualibet ex se ipso promptus semper existeret, certum tamen est eum familiarium suorum delationibus ad malum sæpius incitatum. In his præcipuus esse credebatur cellarius Otto nomine, cui magno favore Præpositus erat obnoxius, vir elatæ mentis & dubiæ veritatis. sed qui hæc ipsa animi vitia verbis mollibus occultate noverat, & cui ad hoc agendum vox ipsa naturaliter infirma satis utiliter serviebat. Hic cum primùm ad tale promotus fuisset officium, sicut à non nullis consideratum est, favorem fratrum studiosè sibi met coepit conducere, rerum mutationem jam tunc cogitans, eorum procurationi tam cotidianæ quàm festivæ diligenter intentus, adeo, ut aliquando die festiviori ferculorum, quæ eis ministrabat, usque ad denarium numerus tenderet, ad quod perficiendum paro-

chiz quoque cui præerat officio iuvabatur. Fratrum verò juniorum animos his rebus ita sibi devinxit, ut, quod ei erat valde delectabile, crebrò circa ipsum collecti providentiam ipsius collaudarent, ejusque provisioni gratias agerent, quorum plerique tempus venire, quo ipse Præpositus fieret exoptabant. Verum post modicum hac ejus ficta benevolentia cum rebus quibus præerat deficiente, illorum quoque erga eum devotio lassabatur, & dilectio paulatim transibatur in odium & contemptum, quoniam & in aliis rebus eum alium quam se ostenderet, experiebantur. His enim, quos dudum aliis graves extitisse prædictum est patronum se exhibebat, Præposito pro eis contra alios suggestiones faciendo, eosque occultè, ut dicitur, animando & consilia ministrando. In his itaque, licet magno opere latere desiderans, experimento cognitus, tempore procedente, cum necessaria fratribus præscripta modo subtrahi cœpissent, eis in querelam publicam contra Præpositum excitatis, ipse quoque palam adversarium se eis exhibuit, non solum quia insolubili quadam obligatione ipse & Præpositus quasi cohærebant, sed etiam, quia ab eis, quorum favorem maxime expetierat se contemni graviter ferebat eos verò qui partis erant Præpositi colligens, eisque rerum omnium quas aliis subtraherebat copiam exhibebat, contra alios Præpositum variis dilationibus incitabat. Ne autem ipse cum aliis gravamina procuraret, hujus studii mercede, Deo iudice, fraudatus est, imò confusionem ex eo viro prudenti & qui honestatem diligeret importabilem reportavit. Nam cum exercitio alex omnisque generis ludorum deditus fuisset, tempore, quo de bona promissione laudabilis videbatur, alios quoque de fratribus in his rebus socios sibi studuit adhibere. Ipse verò cum quibuslibet tam domesticis quam extraneis, qui similibus studebant, diebus crebrò noctes continuans, damnosè nimis talibus insistebat.

stebar.

stebat. Denique alii xv. quidam xx. non nulli xxx. marcas ludo eum perdidisse infra unius anni spacium affirmabant. Qui rumor per cunctorum ora provincialium cum volveretur, Præpositum quoque non latuit, secularibus quibusdam vitis eum redarguentibus, cur talia non compescendo ecclesiam suam deonestari non minùs, quàm damnificari permetteret, cum quidē ipse hæc surdis auribus pertransiret. Fratres enim tam Prior quàm alii sermones de his & similibus ad ejus familiares pertinentibus eum quicquàm tractare superfluum iudicabant, scientes eum accusantibus, quàm accusatis potiùs indignari. Cùm itaque aliquando unus de fratribus cujus præ cæteris in præfato negotio familiaritate Cellerarius usus fuerat, sed quæ tunc intensius persequi videbatur, ipso de quadam Præpositi derogatione accusante gravare disponderet, & ille quoniam rebus idoneis convinci non poterat, accusationem ipsam per obedientiam requisitus negando dissolvisset, de excessu alio, in quo eum olim se deprehendisse assererat, videlicet de ludo alex, eum cœpit impetere satisfactionis ab eo debitum repetendo. Mansio sanè, quæ curia Præpositi appellabatur, ipso quoque digrediente, eo tempore quasi gymnasium fuit alex, scacchis, tesseriis globisque ludentium, *Ottone* signifero & quod his studiis competeat, quodam ejus serviente vini vel medicinis venalitatem ibidem instituyente, quasi taberna publica videbatur. Vbi die quadam frater ille, non tamen ludens, deprehensus, suspicionem ipsam à se protinus abstergere curavit, Præposito, cujus tunc favore potiebatur, ne sibi indignari debuisset, neve sinistram de se suspicionem habere vellet, humiliter supplicando, ipso eum ut securus esset hilariter adhortante. Agitur à Præposito sibi malum paratum intelligens, ut ejus auctorem non nesciens, culpatus omnem illam insignem narrationem de cellerario cœpit evolvere, dicens eum potiùs argu-

endum & puniendum, qui tale damnum rebus communibus intulisset. Præposito autem ut taceret præcipiente, cum non acquiesceret, excommunicationis contra eum statim sententiam promulgavit. Fratribus autem, qui, ut jam dictum est, contra familiarium Præpositi violentiam se vicissim tuebantur, quorum hic unus erat, sententiæ reclamantibus, tumultu facto Præpositus à consensu se abripiens, relicto capitulo egressus est. Quem cum *Otto* sequeretur, illi inordinatis in eum vocibus uti cæperunt, alii furem, alii sacrilegum, alii Iudam traditorem, alii aleatorem publicè inclamantes. Sequenti die Præpositus auctores tumultus illius mansuetè satis redarguens, monens ut à talibus temperantes essent, contra opinionem quidem omnium & suam consuetudinem, cum & prolatam excommunicationis sententiam pridie facillimè relaxasset, non communi paci, sed cellerario tantum hac lenitate consulens, ne fortè districta facti illius examinatione motu aliquo concitato ille infamis ampliùs redderetur. Et ut ab omni parte plenam securitatem procuraret, eidem in virtute præcepit obedientiæ, ne quis de cætero criminationes illas, quas ille injustè passus fuisset, præsumeret iterare. Hoc autem ejus studium pro tuendis familiarium suorum excessibus, ex alio quoque ejus facto cognosci potest. Unus fratrum, quos adversarios deputabat, in congregatione feminarum sororem habens carnalem, cuidam familiarium ejus indecenter ad hærentem, naturali zelo ductus Præposito de hac re non semel conquestus est, petens ut eandem sororem suam à familiaritate, in qua esset mali suspicio, coherceret. Præpositus verò aliud quàm ille petebat exsequens, ab instantia conquerendi, cum verbis non posset, verberibus cohercere curavit, dicens ecclesiam ex illis querelis damnum incurrisse, cum ille, ut pro se aliquid diceret, eloquentiæ adiutorium non haberet. Nec defuit inter ista fratribus odiorum

diorum infelicitas, quibus ita contra se altrinsecus accensi erant, ut quidam partis Præpositi in divinorum celebratione proximis sibi in choro alterius partis fratribus pacis osculum publicè denegarent. Tales eo tempore fructus peccatis exigentibus ecclesia Sereni-montis de Prælati sui, filij peccati, moribus colligebat. *Henricus de Reekin* Sereni-montis Canonicus x. Kal. Martij de itinere Romano reversus, literas ecclesiæ suæ à sede Apostolica impetratas attulit, quarum exemplum subiectum est. *Honorius Episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus Magdeburgensi Mogontino & Coloniensi Archiepiscopis & eorum suffraganeis & dilectis filijs Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Præpositis & alijs ecclesiarum Prælati per Magdeburgensem & Coloniensem provinciam constitutis salutem & Apostolicam benedictionem: Non absque dolore cordis & plurima perturbatione didicimus, quòd ita in plerisque partibus ecclesiastica censura dissolvitur, & canonicæ sententiæ severitas enervatur, ut viri religiosi, & hi maxime, qui per sedis Apostolicæ privilegia majori donati sunt libertate, passim à malefactoribus suis injurias sustineant & rapinas, dum vix invenitur, qui congrua illis protectione subveniat, & pro fovenda pauperum innocentia se murum defensionis opponat. Specialiter autem, dilecti filij, Præpositus & canonicus monasterij Montis-Sereni ordinis S. Augustini, quòd ad Romanam ecclesiam nullo pertinet mediante, tam de frequentibus injuriis, quam de ipso cotidiano defectu justitiæ conquerentes, universitatem vestram literis petierunt Apostolicis excitari, ita ut videlicet eis in tribulationibus suis contra malefactores eorum prompta debeatis magnanimitate consurgere, quo ab angustiis quas sustinent & pressuris vestro possint præsidio respirare. Ideoque universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus atque præcipimus, quatenus illos, qui possessiones vel res seu domos prædictorum, Præpositi & canonicorum, vel hominum suorum, irreverenter invaserunt, aut ea injuste detinuerunt, quæ ipsis ex testamento decedentium relinquuntur, seu in eos contra A-*

postolicæ sedis indulta sententiam excommunicationis seu interdicti præsumserint promulgare, vel decimas laborum de terris habitis ante concilium, quas propriis manibus aut sumptibus excolunt, seu nutrimentis eorum, spretis Apostolicæ sedis privilegiis extorquere monitione promissa, si laici fuerint publicè candelis accensis excommunicationis sententia percellatis: si verò clerici vel canonici regulares seu monachi fuerint, eos appellatione remota ab officio & beneficio suspendatis, neutram relaxaturi sententiam, donec jam dictis Præposito & canonicis plenè satisfaciant, & tam laici quàm clerici seculares, qui pro violenta manuum injectione anathematis vinculo fuerunt mandati, cum diocesani episcopi literis ad sedem Apostolicam venientes, ab eodem vinculo mereantur absolvi. Villas autem, in quibus bona prædictorum Præpositi & canonicorum vel hominum suorum per violentiam detenta fuerint, quamdiu ibi sunt, interdicti sententiæ supponatis. Datum Laterani Nonis Ian. Pontificatus nostri anno IIX. Willehelmus secundus de Lipzke Præpositus ad Præposituram Drubicensem translatus est, cui in priori ecclesia successit Ekkehardus ejusdem loci Canonicus.

Anno MCCXXIV. Sophia Quedlinburgensis Abbatissa filia Eridenici Comitis de Brene, filii Marchionis Conradi Senioris, magnorum & non paucorum excessuum rea deponitur. Viros enim quosdam malignos & latrocinantes in castro Quedlingeburg pro sua ut dicebat, tuitione colligens, turresque monasterii instar castelli munitas pro domicilio eis permittens, impudenter his res ecclesiæ impendebat, & sæda conferebat, cum illi pacem provincialium cotodanis incurfibus perturbarent. Civium præterea Quiddelingeburgensium ditiones pro suspicionem, quod civitatem Hojero Comiti de Valkenstein, cum quo ipsa de advocatia ejusdem civitatis litigabat, tradere vellent, captivos tam diu afflixit, donec filios suos conservandæ ei fidelitatis obsides dare coacti sunt, quorum plures, cum ipsa, pro eo quòd

quod erat animi inclementis necessaria subtraheret, mortis periculum incurrerunt. Ad hoc etiam de dilapidatione, nec minus de lapsu carnis & neglectu religionis multipliciter infamata, omnibus circumquaque de se loquendi materiam ministrabat. *Friderico* autem Imperatore pro expugnandis paganis longo tempore in Sicilia partibus occupato, Rex juvenis filius ipsius cum deputatis sibi principibus, Cis-Alpinum imperium gubernabat. Cui *Northusen* curiam celebranti, *Henricus* Comes *Ascharia* filius *Bernhardi* Ducis, & *Hoyerus* Comes de *Valkenstein*, & alij plures nobiles & ministeriales, de præmissis Abbatissæ excessibus illa absente conquesti sunt. Præcipue obsidum mortuorum patres, qui cum clamore vulgari, quo ad arma convocatio fit, justum contra eam judicium postulabant, quam Rex, ut de objectis satisfaceret, ad proximam curiam *Egere* per sententiam evocavit. Quo cum illa muliebri superbia venire contempsisset, omni eam suæ dignitatis jure seculari, sententiantibus qui aderant, Principibus, spoliavit. Deinde inquisitione contra eam à sede Apostolica facta, inquisitorum sententia ita deposita est, ut ad eandem dignitatem in aliqua ecclesia de cetero eligi non valeret. In locum verò ejus electa est *Bertradis* soror quondam *Conradi* Halverstadensis Episcopi & *Guncelini* & *Friderici de Crozuc*. Accidit in civitate *Hallensi* ut parochianus S. *Gertrudis* *Wicmannus* nomine, *Novi operis* canonicus die quadam ad morientem aliquem vocaretur. Qui veniens, invenit, hominem ex his, quibus est coquendi salis officium, qui se in sartagine sui operis bullientem injecerat, nisi quod lingua adhuc vivaciter utebatur: à quo dum casus illius miserandi causam modumque requireret, ille presbyterum auditu recognoscens, quia visu non poterat, oculis scilicet de coctionis vaporibus obscuratis & cute rufescente compressis, rogabat ut sub motis aliis soli ei loquendi sibi copia præstaretur.

Quod

Quod consecutus cœpit dicere : se magna peccatorum suorum pœnitudine ad opus illud adductum, nec tamen ad hoc sine consilio accessisse. Presbytero verò dicente, non bono eum usum consilio, cum illicitum sit, ut pro quacunq; causa nobismet ipsis mortis periculum inferamus, & quis tale ei ministrasset consilium sciscitante, respondit : Ante dies aliquod cum me peccatorum meorum recordatio tristem admodum reddidisset, repentè ubi eram intrantes ad me vidi viros albis indutos vestibus, qui me alloquentes, & sermonem mecum miscentes, inter aliàs causas à me tristitiæ requirebant. Quas cum eis simpliciter aperuissem, me videlicet ex scelerum meorum memoria tristari, pro quibus semper augmentum capientibus æterno me non ambigerem supplicio deputandum : illi rectè & utiliter me tristari asserentes, consilium tale mihi se duros dicebant, quo ad plenam peccatorum indulgentiam pervenirem : scilicet ut me ipsum Deo sacrificarem, & salis in sartagine buliente corpus meum, cujus ministerio Deum offendissem, illis fervoribus iniicerem cruciandum ; affirmantes hoc Deo modis omnibus placiturum. Ego verò consilium amplectens cum illi à me recessissent, cœpi observare tempus, quò id perficerem, ne me cujusquam præsentia impediret. Hodie verò cum solum me esse contigisset, illi iteratò mihi apparentes svadebant, ut ad propositum accederem, addentes, quod periculosa esset dilatio, cum mors incerta tam consilium utile posset annullare. Ego nihil morarus, quod monebant implevi, & nescio utrum ex hoc mihi juxta illorum promissum indulgentia sit speranda. Imò verò perpetuam per hoc damnationem, ait presbyter, timere debes, nisi pœnitentiæ adjutorio redimaris ; demumque cum instruens, ut consilium illud Diaboli, & qui sibi apparuerunt Dæmones fuisse intelligeret, ad peccatorum ejus confessionem instantiùs hortabatur, immensitatem divinæ misericordiæ,

cordiæ, & quã sit paratus Deus suscipere poenitentes, ei sæpius inculcando. Ille deceptum se animadvertens, & ad tantam non solum infructuosè sed etiã periculosè se venisse considerans, à fundo cordis ingemuit & sceleris in seipsũ commissi se poenitere modis omnibus fatebatur. Deinde peccatorũ suorum vulnera fidei prorsus & devota confessione aperiens, ea poenitentia lacrymis infundebat. Post confessionem jam bonæ spei factus, presbytero ut transitum suum, qui jam adesse videretur, eucharistiæ perceptione muniret admonente, respondit hoc quidem valdè esse desiderabile, sed fieri non posse, quoniã inflato guttore glutendi copiam non haberet. Rogabat autem ut presbyter corpus Domini summis contingens digitis, eorum abluionis aquam sibi sumendam porrigeret, pro testimonio fidei suæ quam de illo Sacramento firmiter retineret. In hac actione illis occupatis, subito presbyterum, an aliquid audiret, interrogavit. Quo respondente, nihil, se nisi ipsum audire: eumque quid audiret vicissim interrogante, respondit: voces se multorum quasi sub terra audire lugentium & flentium, viderique sibi illorum esse, quos antè modicum consiliarios habuisset. Nec multò post Deum, ut sui miseretur crebro invocans, animam reddidit, ecclesiasticaque est conditus sepultura. De hoc cum fatendum sit, cum peccatis aliis hoc quoque, quòd se ipsum illicite punivit, fortasse credi potest, quòd eadem poena per ipsam poenitentiam ut sic dicam purgata ipsi purgatoria sit effecta: sicut latroni illi beato post confessionem poena scelerum non inepte creditur contulisse martyrium.

Haldis leve civitas ab hominibus *Alberti* Archiepiscopi reedificatur, ipso in partibus *Lombardiæ* servitio Imperatoris jam per trienium occupato. Discordia, de qua superiori locutione satis dictum est, inter fratres ecclesiæ *Sereni montis*

Y

necdum

necdum sopita. *Tidericus* Præpositus die Parasceve in com-
 muni capitulo in virtute præcepit obedientiæ, ut si quis rancore
 contra alterum retineret ab altaris abstineret communi-
 one. Post capitulum verò à quibusdam fratribus senioribus
 contra suum propositum inductus, tam eos, qui sui favorise-
 rant, quam illos, quos adversarios deputabat, privatim ad con-
 cordiam hortabatur, continuato sermone subjungens frustra
 eos carniùm & aliarum rerum exactionem facere, quoniam
 ipse tantis expensis sufficiens non valeret. Illi verò quos per
 excommunicationis verbum notaverat, responderunt, se dis-
 cordandi causam non habere, nisi necessariorum defectum
 & eo sublato quiete se acturos: manente autem nullo modo
 posse querimonias cõhibere. Quo responso motus Præpo-
 situs ab interdicto quidem communicationis statim suos ab-
 solvit, tanquam parati & concordie in nullo reluctantes, illis
 verò introitum ecclesiæ distinctè interdixit, quasi per ipsos
 pax & concordia turbaretur. Cum autem in hoc animi mo-
 tu ad divinorum celebrationem accederet, quidam defratri-
 bus eum rogantes ut pro reverentia festivitatis instanter indi-
 gnationem compesceret, vix à sententiâ reduxerunt, & com-
 munionem quidem tunc illis indulsit, verùm peracta festivi-
 tate cum quibusdam ipsorum se minatus est aliter tractatu-
 rum. Hoc enim artificio in omni penè casu, quò ei gravan-
 di subditos occasio provenisset, uti consueverat, ut in decisi-
 one causæ partem aliquam non relaxatam reservaret, de qua
 oportune se tractaturum dicere solebat, ut sic eos suspensos
 teneret, & trepidis suspicionibus, quasi impendente adhuc
 gravamine, fatigaret. Verùm paucis post festivitatem elapsis
 diebus novam quandam illi turbationem hujusmodi occasio
 procuravit. Quidam fratrum laicorum, quos *barbatos* vo-
 cari usus obtinuit, coquinæ officium commendatum habens,
 fratri

fratribus tam verbis quàm factis injuriosus esse consueverat, præsertim hic quos à Præposito noverat non amari. Inter cetera siquidem illorum temporum mala consuetudo dolenda irrepserat, ut quoniam carnes fratribus diebus statutis in communi non ministrabantur, isti nummos invicem conferentes & ad fora vicina transmittentes carnes emerent, quibus irrequisito Priori extra refectorium uterentur. Vnde fiebat, ut in hujusmodi diebus vix duo vel tres præter Priorem fratrem hora refectionis in refectorio invenirentur. In hoc quoque negotio frater ille coquinæ præpositus malæ voluntatis his aliquid ostendere non negligebat, modò videlicet ad hæc necessaria denegando, modò cocos à præparatione rerum ad eos pertinentium prohibendo, eos verò qui partium erant Præpositi, tam in congregatione virorum quàm sceminarum modis omnibus honorabat, eisque supra communem procuracionem de rebus sui officii quicquid desiderassent impendebat. Erat hic de familia ecclesiæ ex eo genere hominum, qui *Zinurdones* appellantur, tantæ superbix, ut mirum esset rusticam mentem angustis rebus & paupertati assuetam tantum inflari potuisse, cum fratres quoque ipsius carnales & cognati cotidiano congregationis servitio in concoquenda cerevisia dediti, & ex eodem servitio sordidi sæpe vultus & habitus effecti, generis sui abjectionem ejus frequenter oculis præsentarent. Verùm idem cum *Ottone* Cellerario ex magno dilectionis calore undecunque conflato, in unam, ut sic dicam, animam confluxerat. Præpositum verò obsequio, quòd suis & maximè sorori ejus, quæ in congregatione sceminarum in seculari habitu vivebat, studiosè admodum impendebat, ita sibi devinxerat, ut querimonias fratrum, etiam Prioris, quas crebro de ipso proferebant, proorsus negligeret, cum tamen ipse quoque elationi ejus nonnunquam testimonium perhiberet.

Accidit autem die quadam, ut unus fratrum ex junioribus lignum unum ex his, quæ per sexagenas numerari solent, ut operis quippiam ex eo faceret, petiturus, illo absente coquinã intraret, & servis, qui aderant, licentiantibus lignum tolleret & abiret, cui ille superveniens, quoniam hic ex eorum numero erat, quibus omnis boni principium negabatur, ut lignum redderet cum fastu verborum edixit. Quo nolente eum insecutus detinuit, & reluctantem etiam per capillos, ut ille fatebatur, retinere conatus est, qui tamen violenter se abripiens retento ligno recessit. Sed cū Præpositus eidẽ de lata contumelia conquerenti nihil satisfactione dignum factum esse iudicasset, tam ipse, quàm quidam ejus socii, impatientia stimulati, & ex præsentis facti præteritas recolentes injurias, opus opinione majus aggredi fratremque illum non verbis sed verberibus corripere statuerunt. Itaque oportunitate die quadam captata, Præposito absente eum aggrediuntur, quos ille cultello fixorio, quo dudum eos suspectos habens se muniterat, facile à se submovit, cum ad eum vacuis manibus accessissent. Erant autem quatuor numero. Unus tamen eorum fustem habens aliquot ei plagas imposuit, cujus animositate & instantia territus & armaturæ suæ oblitus exclamavit & in fugam versus in coquinam se recepit, ac per fenestram secretam aliquem famulorum alloquens, festine cellerarium vocari fecit. Cui venienti quod sibi acciderat confuse exposuit, addens, quod pro illius hortatu, quo eum confidere & nihil tale timere crebrò persuaserat, honoris sui & penè vitæ periculum incurrisset. Nec domo palàm prodire ausus se in secretiori parte usque ad vesperam continuit, sicque per cellerarium eductus ad allodium *Lubacisdorp* discessit, ut illic Præpositi reditum expectaret. Præpositus rediens ubi factum comperit, more suo iratus animi motum agitatione corporis &

ris & verbis minacibus fatebatur. Deinde cum reos in capitulo plagis virgarum singulos è duobus emendari fecisset, adiecit præcipiens, ut fratrum omnium ultimi essent, donec ipse eos ad loca propria revocaret. Erat eo die vigilia Ascensionis Domini, quando videlicet ad processionis solennitatem adjacentium villarum numerosior solet populus convenire. Illi reputantes quòd Præpositus ultimatione eos ostendui habere vellet, ut in præsentia populi confusionem publicam ostenderent, responderunt se illi præcepto obedire non posse. Quos ille statim à communione fratrum suspendit, præcipiens eos ab omnibus evitari. Superiores sanè Præpositos ad interdendum & excommunicandum non ita faciles fuisse constat, sed si quando, ut assolet, correctioni aliquem reluctari contigisset, dilatione interposita aliis fratribus id operis injungebant, ut admonitione fraterna eum ad obedientiam revocarent. Sic demonstrant esse peccantium emendationem querere, non gravamen. Unde fiebat sæpissime, ut tales, eorum oppressi mansuetudine, erubescerent non obedire his quos non vindictæ, sed suæ salutis, cupidos agnovissent. Hunc autem diverso modo agentem diversus sequebatur effectus, dum exturbatis & præcipitatis ejus sententiis subjecti ad majorem proterviam raperentur. Quippe qui eum suo tantum gravamini studere experimentis pluribus didicissent, quod sicut aliis penè omnibus, ita in hac quoque causa cognoscitur evenisse. Denique illi quos vitari præceperat, plures à fratribus suæ communionis participes habentes, interdicti sententiam contemnebant: verùm quibusdam amicis suis eos admonentibus ne & sibi & aliis, qui pro ipsis solliciti essent, majus aliquod gravamen, occasione illius causæ, quæ in nulla sui parte esset favorabilis procurarent, difficulter licet, ut facerent, quod sibi injunctum fuerat, consenserunt. Sicque eisdem apud

Præpositum pro eis intercedentibus in vigilia Pentecostes causæ illius vinculis absoluti sunt. At frater ille coquinæ magister à loco ad quem discesserat negotio pendente redire pertinuit, nec etiam postmodum reversus satis securus fuit, nimirum experientia priorum tergitus, quoniam ei jam possibile videri cœperat, quod prius nec quidem cogitabile videbatur, cum etiam illi, quos nuper malè expertus fuerat, ei nisi ab officio, in quo eis & aliis irrogasset injurias abstineret, pejora prioribus minarentur. Unde factum est, ut per plures dies nec jussione Præpositi, nec hortatu cellerarii ad suum posset officium revocari. Inter hæc silentio premendum non est, quibus modis Præpositus defectum rerum, quas administrabat subsidia parare tentaverit, siquidem, ut prædictum est, & indulgentiam hac ratione obtinuit, & fratres locis aliis partiri disposuit, licet in his fortuna noluerit ei arridere. Est villa Episcopi Misnensis supra *Mildam*, miliari spacio distans à villa *Namik*, quæ *Lubaniz* dicitur. Hanc concambio acquirere, & in ea novum claustrum construere, & illuc congregationem transferre voluit, affirmans, quòd in loco priori manentibus pro difficultate vecturæ & aquæ penuria extremæ inopiæ periculum ei immineret, quasi ei necessaria ad illum locum ventorum essent ministerio deferenda. Nec defuerunt defratribus, qui ei de hoc assentirent, & quidem seniores, licet pauci & tales qui pro privatis suis commodis & ejus favore ad quidlibet consensissent. Civitatem etiam in campo, qui ab occidente monti adjacet, ædificare propositum habuit, affirmans omnes suos consanguineos & plures alios prudentes viros, illud consilium approbasse. Ad hæc proventus omnes possessionum ecclesiæ in tres partes dividere voluit, ut duas ex his fratres ad suos usus reciperent, ipse verò de tertia sibi & hospitibus provideret. Alias quoque divisionum species interponens.

nens.

nens. Erant enim hæc signa animi instabilis & perturbati & consilium non habentis, exemplo a groti, qui febribus vexatus nunc de latere in latus convertitur, nunc supinus jacet, nunc verò in ventrem regyatur, mutatione se sperans requiem invenire. Fratribus autem, qui nihil eum simpliciter agere arbitrabantur, cum certum quoque sit, infirmas res divisione non roborari, sed magis infirmari, contradicentibus, eique ad hoc ita respondentibus, ut duabus illarum partibus cum tertia sua compositis ipsis necessaria de omnibus ministraret, ait se eorum indigentia culpa non teneri, cum constaret eos propriis utilitatibus reluctari. Sed cum die quadam in capitulo defectum suorum ei commemorationem facientes, eosdem petent emendari. Respondit eos non justè aliquid à se exigere, quibus facultatem, ut se ipsos copiosè procurarent de duabus scilicet possessionum suarum partibus, obtulisset: quod nunc quoque si vellent eis permitteret, vel si magis id eligerent, totam eis administrationem ex integro resignaret: quod quidem non ex intentione adjecit, sed quodam fervore loquendi, verbis ut plerumque contingit incautè procurantibus, putans eos hoc nullo modo recepturos. Illis autem, si id fieret communis utilitatis spes nata est, & deliberandi de hoc usque post prandium induciis postularis & acceptis. Facto prandio ipso interim in sua mansione quiescente convenerunt & utrotam administrationem suscipere consenserunt. Quidam tamen familiarium ejus, quibus illud factum quædam Præpositi delectio videbatur, qui se quoque privatis per hoc commodis privandos sentiebant, licet propter communem consensum palam reclamare erubescerent, mutationem hanc æquanimiter non ferebant, quod etiam non usquequaque poterant occultare. Denique unus ipsorum filius fratris ejus, qui jam sapius commemoratus est, Priorem & quosdam seniores, qui ad v. G. can.

candum Præpositum exierant, cursu præcedens, eumque quiescentem inveniens, ut surgeret clamare cœpit, dicens eum ut verbo ejus utar, præbendarium futurum, qui Præpositi nomen hæcenus habuisset. Usque verò, etsi grata ei pro se ejus erat æmulatio, propter præsentem eum redarguens, indignari ejus irreverentiæ videbatur, ad fratres autem ejus perveniens hoc quod elegerant sibi placitum videbatur. Deinde causæ statum ordinaturus primò xxx. marcas ad suos & sibi servientium privatos usus singulis quatuor annorum, quos illam ordinationem durare volebat sibi dari constituit, præter administrationem victus qui ei de communi juxta solitum exhibendus. Tribus quoque, qui administrationi præessent ejus permissu à fratribus electis, his in super debita sua solvenda imposuit, & unum ex ipsis Ottone cessante Cellerarium ordinavit. Hæc vigilia Apostolorum gesta sunt. Pluribus itaque etiam extraneis visum est commune bonum ecclesiæ Sereni-montis ex hoc principium accepisse, si tantum Præpositus fidem negotio conservaret. Verum ipse quo animo factum illud acceperit, non multò post etiam ad oculum demonstravit. Erat quidam de fratribus laicis quem negotiis suis agendis præfecerat, qui duos equos habebat suis usibus deputatos. Hos pro eo quòd negotiis jam absolutus, negotiatore opus non haberet, administratoribus illis ad communes usus petentibus denegavit hac ratione, quod eos sua, ut dicebat, pecunia comparasset, unde factum est, ut unus illorum die proximo causam aliquam ecclesiæ acturus pedibus suis iter agere cogere-tur. Fratrem verò illum laicum contra ordinationem priori die factam, in possessiones ecclesiæ præmittens, hominibus placitum, quod vulgari verbo *Gedinet* dicitur, jussit indicere, quem ipse subsequutus nullo illorum trium præsentem, placito præfedit causas judicando, eo modo & aliis quibus villici ne-gocian-

gociantur, aliquid pecuniæ cupiens expiscari. Altera autem ordinationis istius die, eo ad mensam cum familiaribus confedente, & de his quæ acta fuerant sermocinante, unus astantium pro favore ejus, ut aliquid sollicitudinis pro ipso se habere ostenderet, dixit: quod in xxx. marcis sibi dandis sibi expensis non sufficienter suo iudicio providisset. Cui subridens respondit, se infra anni spacium, si viveret, illis xxx. alias lucraturum. Vnde quis non videat, & in illis xxx. marcis exigendis, & in istis ut sperabat lucrandis, cum rebus communibus deprecandis, & suis privatis, quibus non egebat augendis, ingenio miserabili intendisse. Alium item equum, quo tempore aliquando vehi consueverat, quemque, cum ei propter incommoditatem incessus displicuisset, in opus allodii, quod in pede montis positum est, locaverat, ipso die, quo mutatio illa facta est, abstulit, satis ostendens, se communis utilitatis, quæ per alios promovenda foret, invidia non carere. Fertur etiam quòd familiares suos hortatus fuerit, ut servitia quæ diebus festis & in anniversariis fidelium exhiberi consueverunt, quæ tamen ipse ante plures annos eisdem negaverat, exigere, spondens, quòd ad hoc eis adiutorio potirentur; quod quidem de eo verum esse illi probare visi sunt, eadem servitia exigendo. Illorum sanè trium qui administrationi erant præpositi tale fuit propositum, ut primò & præcipuè congregationi necessaria providerent, ac demùm extraneis & hospitibus juxta quod eis esset possibile ministrarent. Præpositus verò dicebat hospites etiam invitandos esse, quod se quoque facturum asseruit, quorum procuratori suo deberent exemplo diligentiam adhibere. Et quidem eum ab hospitibus frequentatum constat, sed maximè à suis consanguineis, quibus omne studium neglectis fratribus impendebat. Verùm illi qualitatem animi ejus erga se & commissum sibi negocium signis præmissis & quibusdam aliis colligentes non aliud

Z

expe.

expedire viderunt, nisi ut maturè ab administratione recederent, quoniam eo sibi obnitente, quanto diutius in ea stare conderent, tanto majorem confusionem, nihil utilitatis proficientes, inde reportarent. Itaque xiv. ab institutione sua diebus elapsis malæ voluntatis ejus coram fratribus judicia proponentes, onus impositum simul deposuerunt, cum ille nec propriam conscientiam, nec ea per quæ detectus erat, veritus ac bona fide ad factum illud se accessisse juramentis horribilibus affirmaret. Licet autem ipsi administrationi renunciantes nihil extra placitum ejus egissent, non tamen statim eos absolvere voluit, contentiosè affirmans, se velle, ut quod ordinatum fuerat permaneret; nimirum hac in eis suspensione punire volens hoc, quòd quasi ad ipsam de mala administratione infamandum illud eos suscepisse ministerium judicabat. Denique postmodum uni eorum sibi familiariter adhærenti confessus est, se propter hoc eisdem non mediocriter indignatum. Tandem rebus ad priorem statum revocatis, Otto Cellerarius, ne vel ipse vel Præpositus trium illorum proposito impares apparerent, simul etiam diuturnæ pertæsus discordiæ, Præposito persuasit, ut carnes fratribus, quas penè per annum eis negaverat, ministraret. Præpositus verò indignanter ferens, quod id quasi coactus facere videretur, quippe per actionem talium qui juniores essent & fratrum infimi (erant autem isti, de quibus superius dictum est, quòd contra violentiam familiarium Præpositi opere vicaria tuerentur:) ut falsamentum ad carnes adderet, arctioris eos cœpit disciplinæ vinculis innodare. Sed cum in capitulo de ordinis observantia edicta proponeret, illi, contra quos specialiter his armis utebatur, ad hæc servanda se paratos dicebant, dummodò generaliter omnes eisdem legibus subjugaret. Quod ipse virtutum omnium scrupulus, ac foedissimæ pravitatis dispositor, confusionam omnium & discordiarum promissimus

simus

simus reparator, filius peccati, bestia perditionisque Præpositus propter eos qui suæ partis erant dictum intelligens, quos nimirum ea nequaquam servaturos noverat, respondit se potestatem habere quos vellet à coactione liberos relinquendi; miserandus, quod eum ad tale responsum necessitas compulisset, quo se de potestate jactaret, quo posset suis dilectoribus perditionis aditum aperire. O more canem, o totius in omnia sceleris adamantem. Cur repentina morte non occiditur qui tantæ abominationis ut sæpius dictum est princeps exitit. Instabat tamen coactioni pro eo quoque, quod eos videlicet discordiæ pertinaciùs inhærentes à se procedente pro se propter fratrem illum coquinæ magistrum, qui eorum timore officium suum recipere declinabat. Dedicacionis autem ecclesiæ festivitate transacta, *Alberto* Præposito S. Afræ Misnensis mediante, omnes ad concordiam redierunt: qua reconciliatione etiam magister coquinæ participans, ad officium suum timore rediit absolutus. Exinde omnis ille rigor de ordinis observacione inductus cœpit lentescere, & ad dissolutionem pristinam inclinare. Inter hæc nova quædam adversitas nata est hujusmodi occasione. Tempore quo *Albertus* Archiepiscopus sub *Innocentio* Papa, ejusdem Pontificis legatione functus est contra *Fridericum* Halverstadensem Episcopum, pro eo, quod à favore Imperatoris excommunicati recedere volebat, excommunicacionem suam promulgavit. Quem dum penè omnium ecclesiarum, quæ sub ipsius administratione erant, juxta mandatum præscripti legati vitandum decrevissent, *Sifridus* Abbas Ilseburgensis ab ejus communione nequaquam credidit abstinendum. Pro quo dum idem legatus eundem non reuidentem deposuisset, monachis ipsius monasterii alterum pro eo eligendi legitimas inducias non negavit. Quibus, ut ipse testabatur exentis, cum alium non elegissent, *Hartwicum* Pigaviensem monachum

nachum eis Abbatem instituit benedictione confirmatum: illis pro eo, quod ipsum recipere volebant, excommunicationis sententia involutis. Verum causæ procuratoribus ab utraque parte ad præsentiam summi Pontificis destinatis, Papa ex eorū narratione factum agnoscens respondit, quod nec legati sui factum irrogare vellet, nec monachis justitiam denegare. Vnde dato mandato monachos absolvi fecit sub hac forma: *ut Hartwicum Abbatem reciperent eique obedientiam facerent, habentes postmodum contra ipsum pro jure suo licentiam proponendi, rebus ecclesiæ intactis interim reservatis.* Quod cum illi facere contempsissent, ex ipsius mandato sententia denegationis lata est in eosdem, à qua ipso vivente constat eos nullatenus absolutos. Post mortem *Innocentii* monachi prædicti successori ipsius *Honorio* aliud pro alio suggerentes, contra *Hartvicum* Abbatem & *Rochmannum* quendam monachum *Ilfenburgensem* qui ei adhæserat iudices impetrarunt, facientes illos per eosdem excommunicationis sententia infamari. *Sifridus* sanè Abbas *Pigaviensis* *Hartwico* Abbati, qui ejus erat consanguineus cellam quandam, *Zcolene* dictam, assignaverat, de cujus redditibus suis posset necessitatibus providere. *Hardwico* iuterim Abbate mortuo, *Rochmannus*, quem Abbas *Pigaviensis* in sua receperat, *Romam* profectus, executores obtinuit *Præpositum* *Brandenburgensem* & *Abbatem* *Pigaviensem*, qui monachos *Ilfenburgenses* præfatum monasterium relinquere, & ad præsentiam summi Pontificis gratiam petituros venire compellerent, sibi que de rebus illius ecclesiæ convenienter facerent provideri. Illis non ea, quâ volebat, vigilantia in executione mandati utentibus, secundo *Romam* protectus aliud mandatum obtinuit: cujus contentia talis: *Honorius* *Episcopus servus servorum Dei, Abbati & Priori* *Pigaviensi* *Mersenburgensis diocesis & Præposito* *Brandenburgensi* salutem & *Apostolicam benedictionem.* *Dilectus filius* *Rochmannus, monachas*

mona-

monasterii de Ilfenburg Halverstadensis diocesis, in nostra proposuit presentia constitutus quod venerabilis frater noster Albertus Magdeburgensis Archiepiscopus, dum in partibus illis legationis officio fungeretur, Siffridum tunc monasterii prædicti Abbatem à regimine illius canonicè removerit, exigentibus culpis suis, & Hartwicum monachum eidem monasterio præfecerit in Abbatem, monachis ejusdem loci pro eo, quod dicto Hartwico exhibere obedientiam ac reverentiam debitam renuebant, excommunicationis vinculo innodatis. Eudem pertinaciter in sua contumacia perdurantibus, de speciali Apostolicæ sedis mandato lata fuit degradationis sententia in eosdem, exceptis quibusdam valetudinariis & pueris, circa quos fuit hujusmodi sententia temperata. Verùm iidem monachi tam degradationis quam excommunicationis sententiam contemnentes, unum ex se in Abbatem eligere præsumserunt, cum quo ipsum monasterium obtinentes, celebrare divina officia non verentur. Vnde nos bonæ memoriæ Brandenburgensi Episcopo ac vobis filii Abbas & Præposite dedimus in mandatis, ut ab ipso monasterio eiiceretis hujusmodi præsumtores, & tam diu degradatos & excommunicatos, pulsatis campanis & candelis accensis, nunciaretis eosdem & nunciare faceretis in partibus convicinis, donec dimisso monasterio sæpe dicto cum literis vestris rei seriè continentibus ad Apostolicam sedem accederent misericordiam petaturi, adjecto, ut ad eiiciendum eos si opus esset, assumeretis auxilium brachii secularis, & præfatum Rochmannum ab ipsorum molestiis defendentes, faceretis eidem de bonis monasterii ipsius congruè provideri. Ac demum vobis præfatis monachis & fautoribus eorum plus debito deferentibus, & prætextu quarundam exemptionum malitiosè objectarum ab eis differentibus procedere in negotio memorato, vobis in virtute obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, ut si vera essent, quæ de ipsorum monachorum degradatione ac contumacia sunt expressa, non admissis eorum exceptionibus non tardaretis procedere in negotio sæpe dicto. Nuper autem præfatus Rochmannus proposuit coram nobis, quod ipso Episcopo viam

uniuersæ carnis ingresso, & successore ejus extra provinciam commo-
 rante, vos in ipso negotio procedere non ualeatis, pro eo, quòd in literis
 nostris expressum, quòd si non possētis omnes executioni negotiū inter-
 esse, dictus Episcopus cum altero uestrūm procedet in eodem. Quare
 jam dictus Rochmannus nobis humiliter supplicauit, ut super hoc pro-
 uide- ei misericorditer dignaremur. Nos igitur te fili Prior præfato
 episcopo in executione jam dicti negotiū subrogantes per Apostolica uo-
 bis scripta in uirtute obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, qua-
 tenus humano amore ac mundano timore postpositus in negotio ipso iux-
 ta literarum tenorem præfato Episcopo ac uobis filii Abbas & Præpo-
 site ultimo declaratum sublato appellationis obstaculo, procedere non
 tardetis, pro certo scientes, quòd si prædictus monachus pro defectu
 ad nos amplius fuerit laborare compulsus, poteritis merito formidare,
 ne vos similis laboris angustias oporteat experiri, nullis literis obsta-
 tibus si quæ apparuerint à sede Apostolica impetrare, quæ de ipsorum
 culpa & pœna plenam & expressam non faciant mentionem. Quòd si
 non omnes his exequendis poteritis interesse duo uestrūm ea nihilomi-
 nus exequantur. Datum Laterani XII Kal. Febr. Pontificatus nostri
 anno VII. Sifrido itaque Pegaviensi Abbate jam defuncto, Hen-
 ricus, qui pro ipso electus erat & sui coniudices Tiderico Præ-
 posito missis literis præceperunt, ut iuxta formam in mandato
 expressam monachos sæpè dictos excommunicatos & degrada-
 tos nunciaret & in sua iurisdictione faceret nunciari. Qui li-
 cet mandato obediens, quod iustum fuerat impleuisset, ipso-
 rum tamen communioni in colloquio & convivio & diuinorum
 celebratione non timuit implicari. Simile quoque mandatum
 iidem dederunt executores Ekkebarde Mersenburgensi Epi-
 scopo & Popponi Hallensi Præposito præfatos monachos denun-
 ciandi, eosque obediens nolentes excommunicationis vinculo
 ligauerunt. At monachi uno suorum misso mandatum pro se
 Apostolicum impetraverunt in hac forma: *Honorius episcopus*
seruus

servus servorum Dei dilectis filiis Abbati & Priori de Walkinrid & Præposito de Northusin Maguntinensis diocesis salutem & Apostolicam benedictionem. Sua nobis Abbas & conventus Ilseburgensis petitione monstrarunt, quod cum Rochmannus quondam monachus ipsius monasterii falso nobis suggerens, quod ipsi excommunicati & degradati divina temere celebrabant, causam super his & aliis Abbati & Priori de Pigavia & Præposito Brandenburgensi obtinisset à sede apostolica delegari, quia dicto Abbate interim viam universæ carnis ingresso, Hartwicus monachus, qui se in locum ejus proponit electum, & præfatus Prior contento tertio conjudice volebant in eadem causa præcedere ex parte dictorum Abbatis & conventus fuit excipiendo Præpositum coram eis, quod cum prænominatus Rochmannus esset excommunicatus tempore quo tales literas impetravit, prout erant in continenti probare parati, nec exinde in literis mentio haberetur, ipsi earum auctoritate procedere non poterant nec debebant. Sed quia dicti judices hanc exceptionem eorum denegabant admittere, ipsi ad nostram audientiam appellaverunt. Ideoque discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si ita est revocato in statum debitum, quicquid post hujusmodi appellationem inveneritis temerè attentatum audiatz causam, & appellatione remota sine canonico terminetis, facientes quod decreveritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari, alioquin partes ad priorum judicum remittentes examen, appellentem in expensis legitimis condemnantes. Quod si non omnes &c. Datum Laterani XIII Kal. Decemb. Pontificatus nostri anno. 11X. Eodem tempore Henricus Pigaviensis electus Romam profectus proferenda benedictione rediit confirmatus. Rochmannus verò qui cum ipso abierat quibusdam impedimentis aliquantum remorari coactus postmodum reversus hujusmodi literis impetratis: Honorius Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis Abbati & Priori Pegaviensi Mersenburgensis diocesis & Præposito de Brandeburg salutem & Apostolicam benedictionem. Dilectus filius Rochmannus monachus

chus monasterii de Ilseburg sua nobis petitione monstravit, quod cum post commissiones varias bonae memoriae praedecessori tuo fili Abbas, & vobis fili Prior & Praeposite dederimus in virtute obedientiae in praecipitis, ut monachos praefati monasterii, qui per venerabilem fratrem nostrum Magdeburgensem Archiepiscopum, dum in partibus illis legationis officio fungeretur, propter suos pravos excessus excommunicati fuerunt, ac demum crescente ipsorum contumacia degradati, tamdiu pulsatis campanis & candelis accensis excommunicatos ac degradatos nunciare publice curaretis, & faceretis arctius evitari, donec dimisso monasterio praefato cum literis vestris ad Apostolicam sedem accederent, misericordiam petitura, & defendentes praefatum Kochmannum a molestoribus eorundem, faceretis eidem de bonis ipsius monasterii congrue provideri, & praefata excommunicationis sententia innovata fuerit postmodum & publicata in partibus convicinis, Praepositus Novi operis in Halle Magdeburg diocesis qui a nobis acceperat in mandatu, ut praefatas sententias faceret in partibus suis firmiter observari, desrens hominem contra Deum non solum noluit easdem sententias publicare, verum etiam ipsis excommunicatis impudenter communicare praesumit, propter quod tulistis excommunicationis sententiam in eundem, qua contempta divina officia celebrare non veretur, in fama ac salutis suae dispendium, & ecclesiasticae disciplinae contemptum. Cum ergo tu fili Abbas praedecessori tuo succedere debes in huiusmodi onere, cum literae praedictae commissionis non expressis personarum sed locorum nominibus fuerunt impetratae, discretionis vestrae per Apostolica scripta mandamus firmiter praecipiendo, quatenus iuxta praedicti mandati tenorem sic diligenter in negotio procedatis eodem, quod vestrae relictudinis zelus inde possit merito commendari, nullis literis obstantibus harum tenore tacito a sede Apostolica impetratis. Quod si non omnes &c. Datum Laterani 11. Non. Maii Pontificatus nostri anno 11X. Igitur iudices monachorum Ilseburgensium ex eorum probationibus sibi constare affirmantes, injuriam eis in saepe dicto negotio irroga

interrogatam, absolutos esse pronunciarunt: contra *Rochmannum* verò excommunicationis sententiam protulerunt: *Henricum* Abbatem pro eo, quòd ipsum foveret eidem sententiæ involuentes: & *Tiderico* Præposito dantes in mandatis, ut eandem sententiam cum instantia publicaret. Nec multò post Abbatis quoque & suorum iudicum recepit mandatum, ut monachos *Ilseburgenses* excommunicatos & degradatos cum solennitate in literis Apostolicis expressa publicè nunciaret. Ipse verò mandato priori obedientiam servare decernens, studiosè illud exsequebatur, Abbatem & *Rochmannum* excommunicatos sæpius denunciando. Quod cum aliquando in conventu quodam *Nuenburgensis* & *Mersenburgensis* Episcoporum & aliorum plurium clericorum & Abbate quoque præsentem faceret, erubescendum de se uterque spectaculum præsentibus præbuerunt conviciis se vicissim turpiter infundentes. Non autem Abbas & ejus conjudices auctoritatis suæ contemptum æquanimiter acceperunt, sed Præpositum excommunicationis sententiam ferentem hanc primò in capitulo *Goslariensi* promulgari fecerunt, ac ea postmodum iterata missis in vigilia beati *Andræ* literis, fratribus quoque ut à communione ejus se subtraherent præceperunt. Literarum verò continentia talis fuit, *Henricus Dei gratia Abbas, Henricus Prior Pigaviensis, & Albericus Præpositus de Brandenburg, Dn. Tiderico dicto Præposito montis-Sereni spiritum consilii sanioris. Si ecclesia membrum utile fuissetis, Ilseburgensium, quos & ipse præcisos ab corpore publicastis, morbo communionis insici cavissetis. Verùm quia sicut peccator, qui in profundum malorum devenit adeo Dei reverentiam contempsistis, ut in nos excommunicatus excommunicationis adiceretis blasphemiam protervire, pro eo quod Domini Pape præceptum in virtute obedientia nobis injunctum omittere non audemus, &*

vos eiusdem precepti clausula, qua dicit nullis literis obstantibus, harum tenore ratiōe a sede apostolica impetratis, a nostra non sufficiens potentia defendere nos iteratō quā fungimur auctoritate sententia vos excommunicationis involuimus, licet inuiti & vobis in Domino consulimus, ne clauium potestatem, quas à Domino Papa recepimus, dissipare penitus presumatis, & sententias iniquitatis, quas in nos temere promulgastis, in proximo festo S. Andree, sicut publicè protulistis sic & publicè per vos corrigere maueritis, non solum ponderis nullius, sed etiam plenissimi erroris sententias ostendentes, alioquin ex tunc, quia crescente contumacia crescere debet & poena, contra vos durius procedemus.

Dei gratia Henricus Abbas, Henricus Prior, Pignarienses, & Albertus Praepositus de Brandenburg executores sedis apostolicae delegati, Venerabilibus Dominis Priori totique conventui Montissereni eum timere, qui postquam occiderit corpus, potest & animam perdere in gehenna: Cum iuxta mandatum apostolicum monachos de Hseneburg excommunicatos & degradatos publicauerimus & fecerimus per omnes ipsorum vicinias publicari, Montissereni Praepositus inter ceteros qui nossum recepere preceptum, qui dictos sacrilegos, quos & ipse solenniter nunciarat, recepit ad diuina, cum & talium ab eis iudicibus, imò certius se auctoribus, Abbate scilicet & Priori de Walkentid eodem excommunicationis vinculo innotuitis, non solum in crimine communicat criminosis, verum etiam pro ipsorum favore in nos pro iustitia castris stantes excommunicationis blasphemia procerbe presumpsit. Et quia cum ex nostre commissionis ratiōe, & iura dictionem nullam esse debuerit perpendisse, & sicut de mandato sedis apostolice degradatio Hseneburgensium monachorum processit, sine absolutiōnem ipsorum ab eisdem sede apostolica expresso mandato & ipsorum culpa & poena mandatae pauerint admisisse, quia idem reuerētia lucerna, & incommutabilis signare non verē auctoritate quā fungimur.

quod ipsum ejusdem excommunicationis vinculis, quia facinus quos inquinat aequat, solenniter inuodamus, ut vel hac districtione Sathanas deserat emendatum vel si ipsum vas sua processionis invenerit, vos, quia in fructu operum elegistis filii Dei esse, juxta timorem Domini patrem catholicum eligere mereamini. Ideoque districtioni vestrae sub eadem excommunicationis poena districte precipiendo mandamus, ut statim post literas nostras visas hujusmodi arreptitium evitetis, scituri, quod omnes qui post hoc mandatum receptum dicto presumptori communicare, praeferunt, similem excommunicationis vindictam nominaliter sentiantur. Eratrum tamen nullus pro hujusmodi mandato ab ejus se communi-
 one subtraxit, quidam pro ejus favore, non nulli vero, quoniam stipendio suo defraudari & a loco emigrare, quod videlicet, eis quibus hoc facere voluissent solum restare videbatur, pondus importabile judicabant, praesertim, cum non accessent viri literati qui eos non teneri ad obediendum praeceptis talibus facerentur, quo eis excusari desiderantibus ut se excusatos esse, et si non crederent, saltem se credere sibi metingerent, suadebatur.

Duo novae conversationis in provincia & praecipue in ipsa civitate Magdeburg haberi coeperunt, unus eorum, qui sanctos Pradicatorum se nominant, alter eorum, qui minores fratres appellantur, de quibus ferunt, quod ante hoc tempus xx. annis instituti & ab Innocentio Papa fuerint confirmati: & prior quidem clericorum tantum est: Sequens vero & clericos & laicos recepit, quem dicunt ab institutore quodam principium accepisse. Quid autem est hujusmodi novitatum introductio, nisi quaedam exprobratio neglectae & otiosae conversationis eorum, qui in ordinibus constituti sunt, in quibus Ecclesia, primitus est fundata. Denique beatissimus Augustinus & Benedictus, qui ita docuerunt, ut vixerent, ad quantum sanctitatis culmen ex sua conversatio-

ne pervenerint, notum est, quorum præceptis, si quis obedientiam servare voluerit, nullis novis institutionibus videtur indigere. Nam si eisdem novis institutionibus sanctitas quæritur, illa posset sufficere ad quam dicti fratres sanctissimi secundum suas vivendo regulas pervenerunt. Non enim facile credi potest, quod quisquam vel ex ordine sanctorum Prædicatorum vel minorum fratrum Augustino vel Benedicto sanctior sit factus. Absit autem, ut quorumlibet bonis studiis derogando, hæc dixerim, sed quia dolendum est, & valde dolendum, quod primitivi ordines ex eorum qui eosdem professi sunt, inordinata conversatione ad tantum deducti sunt contemptum, ut seculo renunciare volentibus ad salutem sufficere non credantur. Si enim posse sufficere putarentur, nunquam novi alii quærentur.

Presbyter quidam *Vidego* nomine plebanus villæ, quæ *Selevvene* dicitur hæreditatem quandam à *Tiderico* Præposito repetens, Abbatem & Priorem Pigaviensem iudices super hoc à sede Apostolica impetravit. A quibus Præpositus peremptoriè citatus est, cum die statuta non venisset, fratrem autem unum ad appellandum tantum pro se miserat, excommunicatus est, literasque in vigilia Natalis Domini recepit ipsam sententiam continentem. *Rochmannus* monachus tam pro suis negociis, quam pro ecclesia Pigaviensii quam *Ekkehardus* Mersenburgensis Episcopus suæ jurisdictioni subiacere conabatur, cum nuncio Abbatis Romam profectus est, cum eum Episcopus jam diebus xv vel amplius eodem itinere præcessisset.

Anno M CC XXV. *Conradus* quondam Halverstadenensis Episcopus monachus in *Sichem* obiit xi Kal. Julii: ante quem frater ipsius *Guncilinus* de *Crozuc* eodem anno mortuus est. Cardinalis quidam Cisterciensis ordinis natione Teutonius,

cus, cujus pater Comes de *Vradegno* dicebatur, Portuensis & S. Rufinæ Episcopus, ad omnes ecclesias Galliæ & Teutoniam à sede Apostolica destinatus, circa principium Augusti Misnam venit. Cujus adventus, pro eo quòd justitiæ tenax & munerum contemptor dicebatur, *Tiderico* Præposito sibi malè conscio non parvæ trepidationis causa fuit, cum fratres quoque suos, si possibile eis fieret, accusationem contra se instituturos minimè dubitabat. Ita misso nuncio *Villehelmum* Cillenensem & *Albertum* Misnensem S. Afræ Præpositos rogavit, ut ipsi de ecclesia Sereni montis legato suggestionem facientes orarent, ut eidem misericorditer provideret, quoniam impunè & à quolibet vastaretur, hoc procurare intendens, ut si forte de malo statu ecclesiæ suæ legatum audire contingeret, de hoc non ipse sed magis alii culpabiles tenerentur. Et illi quidem quod rogaverat executi sunt, verùm quidam qui legatum comitabantur & canonicorum Misnensium nonnulli, qui causam ecclesiæ bene noverant *Sereni-montis*, ipsum familiari colloquio plenius instruxerunt, commemorantes eidem, qualiter ecclesia jam dicta in annis prioribus in omni honestate & rerum copia florasset, nunc verò per negligentiam & improvidentiam Prælati sui extrema & rerum & honoris inopia laboraret, hortabanturque, ut, quoniam ecclesia ipsa immediatè ad sedem Apostolicam pertineret, eam personaliter, non negligeret, visitare. Igitur à *Misna* digressus sequenti die Assumptionis S. Mariæ *Hallis* venit, ubi cum per biduum moraretur, innovatis de *Tiderico* Præposito accusationibus, simulque accusatoribus multiplicatis, extraneis tamen, contra ipsum incitatus est. Certumque erat eum ab ecclesia Hallensi recedentem ad *Serenum-montem* iturum, si non à capitulo Halverstadeni invitatus propositum mutasset. Interea fratres Sereni-montis

tis diversis pro expectatione adventus eius animorum moti-
 bus agebantur. Et Præpositus quidem & qui partis ejus e-
 rant verum timorem fictæ lætitiæ securitate palliabant. Alii
 verò qui multorū malorum finem per eum se inventuros spe-
 rabant pro diversitate referentium, quibusdam videlicet cū
 venturum affirmantibus, quibusdam negantibus, nunc spe a-
 lacres nunc tristitiâ dejecti & trepidi videbantur. Sed cū verus
 rumor exiisset, quod *Rudolfum* Præpositum S. Iohannis Hal-
 verstadtensis pro querimonia fratrum suorum deposuisset, &
 horum aucta fiducia & illorum simulata lætitia repressa est.
 Et jam de contemnendo ejus mandato, si aliquid simile con-
 tra Præpositum attentare voluissent, mutuo conferebant.
 Non autem accusantes Præpositum Halverstadtensem defue-
 runt, sed aucti numero legatum in admirationem non mo-
 dicam adduxerunt, ita ut easdem querelas depositione Præ-
 positi indubitanter permitteret terminandas. Eodem tem-
 pore *Ekkehardus* Merseburgensis Episcopus de partibus rediit
 trans-Alpinis. De *Halverst.* ad verò progressus legatus die beati
 Egidii *Magdeburg* venit, ubi tribus hebdomadibus remora-
 tus est. Ecclesia quædam est canonicorum secularium, quæ
Bivera dicitur, cujus erat Præpositus *Vildebrandus*, frater
 Archiepiscopi Magdeburgensis. In hac præbendam vacan-
 tem legatus cuidam dedit, Præposito inconsulto: cui cū
 Præpositus infaciam contradiceret, eique exactiones, quibus
 ecclesias ad serviendum sibi compelleret, contumaciter ex-
 probraret, eum excommunicavit, & ira verbis in audientia
 totius cleri & populi in eundem investus est, ut *garconem* &
 sicut plerique se audivisse fatebantur, *peccatorem* publicè ap-
 pellaret. Sequenti die beneficiis ecclesiasticis, quæ plura ha-
 bebant eum spoliare cœpit: & primò præpositura de *Bivera*,
 dicens, quod singulis diebus uno eum beneficio usque ad ul-
 timum

sumum nudare veller, ita ut nec nomen ejus in ecclesia Mag-
 deburgensi remaneret: Sed vix ei ab Archiepiscopo, & ce-
 teris qui aderant, Episcopis, venia impetrata est cum prius
 ipse discalceatus & scopam ferens legati se pedibus prostra-
 visset. Sabbato quatuor temporum, quod in hoc anno in
 vigilia beati Marthie evenerat, *Hermannum* Herbipolensem
 electum presbyterum, & sequenti die Episcopum consecra-
 vit. Nöcte beati Maurizii ad matutinas octo Episcopi hoc
 est *Estoniensis, Caminensis, Havelbergensis, Brandenburgensis,*
Mersenburgensis, Hildenesheimensis, Herbipolensis & Magdebur-
gensis octo lectiones legunt, legatus nonam, prius tamen
 benedictionem: *Deus miseretur nostri & benedicat nobis, &*
dicto à circumstantibus, Amen, sic demum legit. Eo tempo-
 re de præpositura *Rezorviensi* quæstio vertebatur. Tempore
 namque, quò *Albertus* Archiepiscopus in partibus trans-Al-
 pinis servitio Imperatoris occupatus morabatur, defuncto
Johanne Præposito de *Rezorve*, qui *Erico* successoræ, *Albertus*
Mitnensis ecclesie canonicus in locum ejus electus est, eccle-
 siamque illam plus, quam per annum in seculari manens ha-
 bitu gubernavit. *Albertus* Archiepiscopus reversus *Alexan-*
dro canonicis *Novi operis* Præposituram dedit dicens, dona-
 tionem ejus ad se devolutam, quoniam infra terminum ele-
 ctioni præscriptum legitimam personam, hoc est *regularis*
ordinis, conventus eligere neglexisset. Hæc antea adventum
 Cardinalis gesta sunt, veram postmodum adveniente *Al-*
berto Præposito cum adiens supplicavit, ut causæ suæ favo-
 rem suum impendere dignaretur, quod in se factum fuerat
 confirmando. Quod cum legatus facere paratus esset, con-
 silio suorum revocatus est, dicentium, audientiam Archiepi-
 scopo concedendam. *Ekkhardus* quoque *Mersenburgensis*
Episcopus ab *Alberto* Præposito pro eodem rogatus negotio
 dedit.

devotum mox spondit adiutorium cum magna *Alexandri* derogatione adiiciens, quod nullius ei loci Præpositura conveniens esset, nisi fortè alicujus amœni nemoris speciosas meretrices habentis & cui taberna de proximo sit adjuncta. Legatus Archiepiscopum de causa conveniens cum tenacem sui juris invenisset, dixit, non oportere eum de Præpositura *Rezvoviensi* prænominato canonico obtinenda tantopere sollicitum esse, cum ipse aliam videlicet *Sereni-montis* in promptu haberet, quâ posset ipsum honestius investire. Verùm episcopus *Mersenburgensis* hoc rumore compertotimens ne cognatus suus *Tidericus* inhonestè deponeretur *Alexandri* colloquium petit, hortaturque ne donationem Archiepiscopi legitimam negligendam duceret, immò constanter ad obtinendum instaret, promittens se ei modis omnibus succursurum. Archiepiscopo deinde ad voluntatem suam inclinato, uterque legatum adeunt, eumque à proposito agendi contra Præpositum reducunt. *Alexander* verò, paucis evolutis diebus Præposituram *Rezvoviensem* obtinuit. Igitur legatus missis literis, duobus diebus, hoc est, *Matthiæ & Mauricii*, procurationem sibi de ecclesia *Sereni-montis* præcepit exhiberi, in qua sex marcæ expensæ sunt, tribus thuribulis argenteis pro eisdem impignoratis. Intellexit tunc Præpositus malum quod evaserat, ipso sibi legato dicente, quòd durè contra eum acturus fuisset, si non intercessores ipsius, quos plures & fortes haberet, eum à sententia revocassent: sciret tamen se nequaquam sine examine relinquendum. Præpositus verò malum sibi à fratribus suis procuratum coniiciens, quòd etiam non usquequaque falsum erat, omnem in eos causam coepit refundere, multis eos apud legatum accusationibus infamando, ac ipse, Præposito à se recedente, ad visitationem *Sereni-montis* ordinavit *Conradum Hilden-*

Hildenesheimensem Episcopum & *Gotfridum* quendam monachum Cisterciensis ordinis, ex his qui eum comitabantur. Quam tamen ordinationem *Otto* majoris ecclesie Magdeburgensis Præpositus impedivit. Is enim *Sophia* Quedlingburgensis Abbatissæ dudum depositæ iudices à quibus restitueretur Magdeburgensem & Hildenesheimensem & Merseburgensem Episcopos à sede Apostolica impetraverat, timens, quia ne restitutio ipsa occasione visitationis prædictæ per absentiam Hildenesheimensis dilationem acciperet, factum illud petiit immutari. Restituta verò Abbatissa ipse eam usque *Quidelingburg* persecutus est, atque inde rediens ægritudine occupatus, novem diebus decubuit, sicque demum immatura mortis terminum consecutus est. Cui in Præpositura succedens *Vilbrandus* frater Archiepiscopi, inopinata mutatione veritatem illius sententiæ satis probasse visus est, qua dicitur, quòd humiliationem elatio & gloriam humilitas antecedit. Igitur cum circa finem Septembris legatus de civitate *Magdeburg*, itinere, quod juxta Serenum montem ducit Nuemburg profecturus esset, magna rursus fratres pro expectatione ejus sollicitudine tenebantur, crebroque ad loca unde procul videri poterat procurrentes speculabantur: si fortè ad eos occasione itineris declinaret. Ipse quoque Præpositus suspicionibus trepidus, quippe quem conscientia securum esse non patiebatur, cum nullo adhuc nuncio venturum didicisset, equitando tamen eidem tanquam jam venienti occurrens, ecclesiam ornari, vexilla crucibus appendi, aliaque receptioni ejus convenientia parari præcepit, atque sub hac expectatione biduum exactum est, illo minimè veniente: Accidit verò inter hæc patrem ejus advenire filio collocuturum, quem in Sereno-monte reperiturum audierat, quem casum multis visum est à casu Præpositum

Bb

situm

fitum liberasse. Siquidem procurationi Comitis omnem impendens diligentiam, hoc meruit, ut eidem ad filium postmodum veniens eum pro se Præposito gratiarum actionem rependere postularet. Nec inefficax fuit ejus postulatio. Denique legatus Serenum montem præteriens cum *Nuemburg* venisset admonitus, ut sapius, ne ecclesiam sæpe dictam absque provisione relinqueret, *Ekkehardum* Mersenburgensem, sciens & certus ipsum esse cognatum Præpositi, visitatorem dedit, ad hoc tantum ut Præpositum à gravamine custodiret adjunctis ei Episcopo Brandenburgensi & Abbate Portensi, ut etiam pro ecclesia aliquid fecisse videretur. Verùm Brandenburgensis vicem suam *Ernesto* Scholastico Mersenburgensi agente Præposito commisit. Abbas verò pro se jam dictum *Gosfridum* monachum destinavit. Hi itaque cum Episcopo Mersenburgensi ad locum venientes, die XI M. virginum coram altari beati Petri, convocatis primùm eis, literas legati recitari fecerunt quarum contentia talis est.

C. divina miseratione Portuensis & S. Ruffinae episcopus Apostolica sedis legatus venerabilibus in Christo Mersenburgensi & Brandenburgensi Episcopis & Abbati de Porta Cisterciensis ordinis Nuemburgensis diæcesis salutem in Domino Iesu. Ad aures nostras noveritis pervenisse quod Mons-serenus negligatur in multis & in magno defectu sit rerum atque disciplina. Quia vero ipse locus ad sedem Apostolicam respectum habet nullo mediante, nobisque specialiter incumbit providere, ne pereat, auctoritate legationis, quâ fungimur, vobis mandamus quatenus accedentes ad locum ipsum visitationis officium prosequamini diligenter, & studiosè reparationi ejus intendentes plenam habentes potestatem statuendi & ordinandi quæcunque videritis expedire, atque contradictores per censuram ecclesiasticam coercendi. Datum Nuemb. Kal. Octobris. Lectis literis, cum Episcopus modum visitationis se ignorare diceret,
quam.

quamvis modum, secundum quem ipse procedere disposuerat, non ignoraret. *Gotfridus* monachus, quoniam in ordine Cisterciensi usitata res est visitatio, modum ejus talem esse asseruit, ut singuli fratrum jurati dicerent veritatem de omnibus, quae vel à Praeposito vel ab aliis in ecclesia sua fieri certum esset. Episcopus licet hunc modum commodum Praeposito non esse sentiret, callidè tamen laudavit eum & tenendum esse dixit. Vnus verò de fratribus *Henricus de Reekin* cujus jam saepius mentio facta est his auditis, credens inquisitionem contra Praepositum faciendam, cartam, in qua plura & majora, in quibus ecclesiam damnificaverat, continebantur, Episcopo porrexit. At Episcopus ad id, quod ipse facere proposuerat tendens, ad Priorem & fratres conversus, si aliquid contra Praepositum vellent proponere à singulis requirebat, qui modus ab illo, quem prius laudaverat, & quem tenendum dixerat, modis omnibus discrepabat. Quomodo judicia aequitatis inveniunt, qui pro iudice lupum voracem sub agnina pelle recipiunt. Verebatur enim, ne visitatio vel inquisitio suo modo procederet hoc est, sub juramento & in secreto Praepositus numerositate contra se restantium gravaretur. Neque enim Praepositus ipse de omnibus, qui suae partis esse videbantur, satis securus erat, quos tamen, si publicè & sine juramento requirerentur, nihil contra se dicturos, minimè dubitabat, cum adversarios quoque suos à libertate dicendi publica posset inquisitio refrenare. Verùm isti, ut modum visitandi sibi praescriptum teneret cum instantia petentes, impetrare nullo modo potuerunt. O tantum Praelatum, justitiae naufragium, nefandae violentiae principem, simulatae sanctitatis & Simoniacae dignitatis infula sublimatum. Quomodo ille proderit, qui divini Spiritus sancti & conscientiae inanis extitit! Priore itaque aliisque pluribus dicentibus, quòd nihil vellent

proponere, alii qui sive palam seu occultè requisiti quod verum erat non tacere decreverunt, quique continentiam literæ, quam *Henricus* exhibuerat, non ignorabant, dolum tamen, qui in verbo proponendi latebat, non intelligentes, sed hoc quoque ad inquisitionem pertinere simpliciter credentes, præsertim, quia in capite illius literæ ita scriptum erat: hæc sunt, *de quibus inquiratis*. Quidam quidem, pro tædio, non nulli verò etiam pro inopia verborum, ut brevi responso se absolvent, hoc se proponere, responderunt, quod litera contineret. Recitata igitur ab episcopo litera, Præpositus ad respondendum, interloquendi copiam, petiit & accepit. Sicq; visitatio in actionem litis mutata est. Interlocutus autem cum suis respondit, plura contra se proposita, quæ tempore arbitrii in quæstione fuissent, & quæ arbitrium perpetuo silentio tradidisset. Ex qua re probare nitebatur, eos, qui proposuerant in crimen perjurii cecidisse, & consequenter poenæ arbitrii, hoc est, excommunicationi subjacere; addens, eos contra se quod ex uniformi responso eorum posset colligi, conspirasse. Episcopo præterea, ejusque sociis dicentibus, quòd iis, quæ olim proposita arbitrium intacta reliquisset, ipsi ad discutiendum manum non apponerent: ea, quæ de novo adjecta fuerant, facilè diluit, cum non solum Episcopus & *Ernestus* Scholasticus, sed etiam *Henricus* Mersenburgensis Præpositus frater ejus, & quidam Iuris-peritus *Iobannes* nomine, quos Episcopus ad illum tractatum admiserat, patronos se ei exhiberent, non tamen responsiones ejus qualescunque sufficere judicantes, sed etiam ipsi pro eo respondentes, eumque ne fortè incautius aliquid diceret, allocutionem ipsius sapius compescentes. Fratres, ubi ad resistendum arctari se viderunt *Gotfridum* monachum, in quo non parum fiduciæ habebant, ad privatum petentes colloquium, consilium flagitabant.

bant. Ille malè cum ipsis actum esse protestatus, in tale cum eis consensit consilium, ut *Henricum de Reekin*, qui tempore arbitrii à clastro exsulabat, & alii, qui nondum emancipati arbitrio stare non promiserant dicentes, se vinculis arbitrii suo iudicio non teneri, magis autem sub pœna arbitrii, propterea, quanquam ipsorum non eadem, quia prior Præpositus illud non servasset, qui & possessiones ecclesiæ sine consensu fratrum postea abalienaverat personas etiam pro rebus receperat, debita ecclesiæ cum instantia & sub testimonio fratrum à Marchione non exegerat, violenter ablata non requisierat, privilegium de quodam contractu ante arbitrium sine consensu capituli factò cum sigillo capituli, ignorante capitulo, post arbitrium dederat: suspicionem verò conspiracy, si necesse foret, se posse detergere juramento. Itaque regressi, quod in consilio placuerat, responderunt. Ad horum principium, ita respondit Episcopus, quod non solum illi præsentibus arbitrium servare promiserant, sed etiam omnes qui in ipsa ecclesia usque in finem futuri essent, eodem adstricti vinculo tenerentur. Contra ea verò quæ de transgressione arbitrii posita sunt, quia veritate roborata excusari impudenter non poterant, vicissim ab illis inquirere studuit, utrum & ipsi arbitrium benefervassent, quia prius audierat, eos clausuris & proprietatibus non carere. Quibus dicentibus, quòd arbitrii discretioni Præpositi & Prioris hæc dispensanda reliquerint, ut eorum licentia talibus uterentur. Respondit, eos non hoc excusare, quod scriptura arbitrii non haberet. Illud tamen, quod de personis pro rebus receptis dictum erat, ita excusavit, ut diceret, quod si aliqui sine conditione verbis expressa aliquo reciperentur, tales pro rebus non recipi sed cum rebus. Quidam sanè Iuris peritorum huiusmodi negotium *velatum Simoniam* vocant, credo propterea, quòd homi-

nes lateat, quasi bona providenda non sit potius coram Deo, quam coram hominibus, coram quo indubitanter Simonia committitur, cum quis in claustrum suscipitur, quia si non daret aliquid, non susciperetur. Iterata post hæc interrogatione Episcopus de observantia religionis & qualitate obedientiæ Præposito & de procuratione fratrum à Priore & cæteris in virtute obedientie requirens, singula horum emendatione satis comperit indigere, pluribus causam in Præpositum refundentibus in tantum, ut Prior publicè fateretur, esse quosdam fratrum, quos speciales Præpositi appellabat, quos nec Præpositus per se corrigere, nec ab eo corrigi vellet, qui pro arbitrio suo viverent, & quorum exemplo aliis malè vivendi occasio præstaretur. Præpositus verò narrationem, quam ipse texuerat, scriptam proferens recitari fecit, in qua fratres non suæ partis quosdam ipsorum nominatim exprimens, nimis indecenter laceravit, ita ut aliquos ipsorum non minus falsis quàm detestandis conaretur criminibus infamare. Multa quoque de eorum inobedientia & contumacia conquestus, plures excessus, quos ipse correxerat, replicabat, plurima quæ scripturæ deerant verbis supplens, quorum non pauca veritatis esse vacua notum erat. Aliam præterea conscriptionem recitari fecit, expensas quas per annos XIV se fecisse dicebat, & damna, quæ ab aliis ecclesia suis pertulisset temporibus, continentem, per quam scilicet causas inopiæ, qua in præsentem premebatur ecclesia, à se voluit submovere. Episcopus his patienter auditis nullam fratrum, qui accusati fuerant excusationem volens admittere, conscriptiones illas recipiens apud se retinuit ac deinde cum sociis visitationis interloquitur, & dicebat, quòd statum illius ecclesiæ talem invenisset, ut de eius reformatione non possent sine prudentium

rum

tum virorum consilio pertrahere. Ideoque se ad præsens recessuros sed in octava beati Martini cum pleno consilio redituros, monebatque, ut ipsi causam suam cum Præposito medio tempore ita componerent, ut eorum deinceps præsentia non egerent; obedientiam quoque Præposito debitam exhiberent, religionem, quam ipsis testantibus valdè infirmam constaret, ipsi per se ad emendationem reducerent, neque hoc opus aliis reservarent, scientes indubitanter quemlibet illorum, religioni non studentem, aut inobedientem repertum, ita ab illa ecclesia removendum, ut ad eam regressum de cætero non haberet. Sicq; conventus ille solutus est. Majori verò, quam nostris temporibus visa fuerit, diligentia in ecclesia Sereni-montis religio servari cœpit, & nova quaedam rerum facies repente apparuit, dum fratres omnes, exceptis, quos officia excusabant, quotidie simul horis canonicis ad ecclesiam procederent, simul in refectorio reficerentur, intra parietes claustrum se cohiberent, mox ut signum ad vesperras datum fuisset, omni opere postposito, ad conventum concurrerent, ad collationem sederent, & tempestivè ad dormitorium convenirent. Instabat quoque Præpositus coactioni, non tamen cum dilectione, sed ut de suis accusatoribus se vindicaret, religione pro gladio utebatur. Cujus rei probamentum fuit, quod unum ex ipsis sacerdotem, pro eo quod una vice hora tertia primo signo sonante ad conventum non occurreret, virgarum verberibus emendaverit. Neque enim uniformiter circa omnes eandem distractionem servabat, sed etiam quod sibi faventibus vellet parcere non celebrabat; quæ res aliis malum intolerabile videbatur. Intentionem quoque ejus incitabat familiarium suorum instantia, qui pœnam ei divinitus irrogari precabantur, si incogendo illos, qui in derogationem ipsius defectum religionis accusassent, tepidus
exti-

extitisset. Denique Episcopus, incertum utrum ex industria an tædio interrogandi, de hoc articulo è paucissimis eorum, qui erant ex parte Præpositi, requisivit. Cum itaque illorum qui coactione arcebantur vita in amaritudine esset constituta, de hoc crebrò inter se conferentes ingemiscerent, quibusdam ipsorum utile visum est, ut Præpositum satisfactione placantes, cum ipso & aliis ei faventibus concordarent, ita enim posse fieri, ut rigorem suum circa eos aequè ut circa alios temperaret. Conatum enim suum contra eum, quod multis jam experimentis didicissent, inanem esse, ut ipsi captiosè ad religionis observantiam cogerentur. Alios quoque quotidie sub oculis viderent sibi juxta suum viventes placitum insultare. Hoc autem consilium quantum eis commodi & utilitatis procurasset, si illud secuti fuissent, postea cognoverunt. Verùm quia plerisq; eorum ignaviam & timiditatem redolere videbatur rejiciendum judicabant, cum tamen ipsi nullum in quo fidendum eis esset, possent solatium demonstrare: unde factum est, ut, quamvis agrè, ad visitorum reditum instantem sibi cum suis Præpositum tolerarent. Qui die constituta aliis eos causis detinentibus venire prohibiti, venturos se die beatæ Cecilie mandaverunt. Quo die cum Episcopo & Scholastico Abbas quoque Portensis adfuit, quia *Gosfridus*, ut ipse postmodum testatus est, propter iniquitatè prioris tractatus sequenti noluit interesse. Igitur in hoc loco, quo supra, fratribus convocatis, Episcopus ab illis qui in litteram *Henrici* consenserant, qui erant xi. numero, requisivit, utrum cum Præposito ad pacem & concordiam redire vellent, an cum eo de jure contendere. De qua re illi cum Abbate solo collocti ejus consilio Episcopum & Scholasticum rogaverunt consilio interesse. Quod consecuti, dicebant, quod se & causam illorum consilio & mandato vellet submittere dum-

dummodo querimoniis ipsorum, priusquam ad audientiam venirent, præmissis, necessitatibus ecclesiæ providerent. Episcopus verò eos etiam hortabatur, ne aliquid eorum quæ dicenda essent, supprimerent, dicens hoc & sibi & illis expedire, quia nequaquam bene possent de rebus incognitis ordinare: adjecitque, quòd consanguinitatis, qua teneretur Præposito, vellet illa die penitus oblivisci. His animati cuncta quæ vel à Præposito, vel à suis passi fuissent fiducialiter exponebant: præcipueque suspicionem conspirationis, à qua se immunes noverant, volentes abstergere, unanimatis suæ causam non celabant, hanc scilicet; quòd Præpositus & familiares sæpius in eos non solum verbis, sed etiam manibus excessissent, quosdam ipsorum etiam interficere minantur, & de qua Præpositus eos infamaret, necessitas adduxisset, *Hactenus codex Freberianus.*

In diebus primi *Ottonis* Imperatoris, fuit quidam *Tidericus* egregiæ libertatis vir. Hic genuit duos filios *Dedonem* & *Fridericum* Comites. In diebus autem tertii *Ottonis* Imperatoris, mortuo *Bione* quodam *Mersenbur* geniti Comite, *Gislerus* Archiepiscopus Comitatum ejus qui inter *VVipperam* & *Salam* & *Saltam* & *VVillebeke* fluvios situs est *Dedoni* acquisivit. Duxit præterea uxorem *Thiebergam* filiam *Tiderici* Marchionis, genuitque ex ea filium nomine *Tidericum*. Interfecit autem eundem *Tidericum* *VVernizo* Marchio: filius autem *Tidericus* Comitatum patris & omne beneficium dono regis obtinuit. *Marchia* verò *VVernizonis*, & quicquid à Rege tenebat,

Cc

Bern-

Annexa
hæc super
rioribus
erant in
Codice
MSto CL
Meibomii.

Bernhardo Comiti, avunculo *Tiderici* Marchionis, concessum est. Accepit itaque *Tidericus* Comes uxorem filiam *Ekkehardi* Marchionis, qui in regia curte, quæ *Polisse* dicitur, interfectus est, *Machtilden* nomine, sororem *Hermanni* & *Ekkehardi* Marchionis & ex matre *Geronis* Marchionis. *Gero* autem fuit filius *Diethmari* Marchionis, qui cum fratre suo *Gerone* Colonienſi Archiepiscopo *Nienburgensem* Abbatiam, juxta *Bodam* & *Salam* fluvios construxit. *Fridericus* verò Comes, *Friderici* Comitum patruus, frater *Dedonis*, cum non haberet mares filios, sed tres filias, *Hileburg* civitatem suam eidem *Tiderico* moriturus dedit, ut de consensu suo, quia hæres ejus fuit, prædium omne quod remanserat, filiabus suis traderet. Obiit autem in eadem civitate in sacra nocte *Epiphaniæ* Domini. Hujus Comitatum, & super pagum *Suselitæ* potestatem, prædictus Comes *Tidericus* Imperatoris munere post suscepit. Genuit itaque *Tidericus* Comes hos filios *Fridericum*, *Dedonem*, *Thiemonem*, *Geronem*, *Conradum*, *Riddagum* & filiam *Hiddam*. Primus filius *Fridericus* fuit Præpositus majoris *Magdeburgensis* ecclesiæ, postea *Magdeburgensis* Episcopus. Secundus filius *Dedo* Marchiam *Hodonis* Marchionis obtinuit, qui hæredem non habuit, & duxit uxorem *Odam* matrem *Otonis* Marchionis de *Orlamünde*, genuitque ex ea *Dedonem* juniorem, qui in pueritia per posteriora confossus interiit, & duas filias, quarum una *Adelheidis* nupsit *Ernesto* Marchioni de *Bavaria* genuitque ei *Luppoldum* Marchionem. Altera *Agnes* nupsit *Friderico* Comiti, peperitque ei tres filios, *Adelbertum* Archiepiscopum, *Dedonem* & *Fridericum*, Palatinos Comites, & filiam *Odam*,
quam

quam *Adelbertus* quidam nobilis, cognominatus *Seve-*
ke de Summerscheburg accepit uxorem, genuitque ex ea
Fridericum Comitem Palatinum seniore. Defuncto
 vero *Ottone* Marchione & matre ipsius *Oda*, prædictus *De-*
do Marchio viduam ejus *Adelam* duxit uxorem. Hæc
 fuit nata de *Brabantia* ex castello quod dicitur *Lovene*, e-
 rantque fratres ejus *Henricus* Comes & *Reiberus*. Genuit
 autem ex ea *Dedonem*, *Henricum* Marchionem de *Hileburg*,
 & *Conradum* Comitem, qui à paganis occisus est. I-
 dem Marchio *Henricus* genuit ex *Gertrude*, quæ erat de
Brunesvrig, Marchionem *Henricum* Junio-rem. *Thimo*
 Comes duxit uxorem *Idam* filiam *Ottonis* Ducis de *Nort-*
heim, genuit ex ea *Dedonem* Comitem, & *Conradum*, &
 filiam nomine *Machtildam*, quam *Gero* Comes de *Bava-*
ria accepit uxorem, genuit ex ea *VVichmannum* Archie-
 piscopum & *Conradum*. Illoque defuncto, accepit eam
Ludovicus Comes de *Bavaria*, præter *Ludovici* Abba-
 tis *Mersenburgensis*, & *Ludovici* Comitis, patris *Conra-*
di Præpositi. Quartus filius *Gero* Comes duxit *Bertam*
 viduam cujusdam *Popponis*, genuitque ex ea tres filios *Ti-*
dericum Comitem & *VVillehelmum* Comitem de *Camburg*,
 & *Guntherum* Zeicensem Episcopum, & filias *VVillam*,
 Abbatissam de *Gerbarside* & *Thieburgam* Præpositam de
Gerenvode. Hujus *Popponis* frater fuit *Cuno* senior de
VVipperæ. Quintus filius *Conradus* duxit sororem *Tideri-*
ci senioris de *Kathelenburg*, quæ *Othilildis* dicebatur, pe-
 peritque ei filiam *Berthradam*, quam *Beringerus* Comes,
 frater *Ludovici* Comitis senioris de *Thuringia* accepit u-
 xorem, genuitque ei filium *Conradum* & filias quatuor,
 quarum unam *Cunegundam* accepit *Thimo* de *VVipperæ*, quæ
 genuit

genuit ei *Ludeovicum*. *Riddagus* mortuus est sine liberis *Hidda* nupsit Duci *Bohemico* & genuit *Guntherum* patriarcham & matrem *VVichmanni de Cella*, Omissis aliis, *Thiemonis* genealogiam persequamur. *Dedo* filius *Thiemonis* duxit uxorem *Bertham* filiam *VViperti de Groiſ*, genuitque ex ea filiam nomina *Machtildem*, quæ nupsit Comiti *Rabodoni* *Bambergenſi* Advocato. Idem *Dedo* ecclesiam in honore beati *Petri* Apostolorum principis initiavit, quam præventus morte fratri suo *Conrado* consummandam reliquit. Habens enim votum visitandi sepulchrum Domini, uxorem suam *Bertam*, quam repudiaverat, Episcoporum consilio & iudicio recepit, sicque profectus in terram peregrinationis suæ, obiit, & lignum Domini ecclesiæ, quam in *Monte-Sereno* fundare primus cœperat, transmitit quod usque ad præsens ibi habetur, & fidelium frequentatione honoratur. *Henricus* autem junior *Marchio de Ilenburg*, *Conradum* fratrem prædicti *Dedonis*, orto inter eos bello captivavit, & lecto ferreo in *Kirchberg*, multisque malis oppressit. Post mortem autem *Henrici* captivitate solutus, anno *M C XXVII*. liberalitate *Luderi* Imperatoris *Marchiam Misnensem* suscepit, cui etiam *Lusicensem*, quæ Orientalis nunc dicitur, idem Imperator, postmodum concessit. *Conradus* itaque *Misnensis* & *Orientalis* *Marchio* accepit uxorem *Lucardem* filiam cujusdam nobilissimi de *Svevia* nomine *Alberti*, quæ peperit ei hos filios, *Henricum*, qui in pueritia obiit, *Ottonem* *Misnensem* *Marchionem*, *Tidericum* *Orientalis* *Marchionem*, *Dedonem* *Comitem de Rocheluz*, *Henricum* *Comitem de VVitin*, *Fridericum*, *Comitem de Brene*. Filias quoque genuit sex, quarum tres *Gerberſtat* monachas fecit.

cit. *Odam & Bertam* Abbatissam Gerbestadensem, *Agnetam* Quiddelingeburgensem Abbatissam : Quarta nupsit Palatino Rheno *Gertrudis*, quæ viro defuncto Christum hæredem faciens ecclesiam in honore *Theodori Bamberg* construxit, ibique monialibus Deo famulantibus se socians, in sancta conversatione vitam finivit. Quinta *Adela* copulatur Danorum *Svenoni*, qui genuit ex ea *Luccardam*, quam duxit *Bartolæus* Marchio de *Bavaria*; qui cum genuissent *Popponem* Bambergensem Præpositum & *Bertam* Gerbestadensem, consensu Episcoporum propter notam adulterii separantur. Occiso à Danis *Svenone*, viduam ejus *Albertus* Comes *Alberti* Marchionis filius, duxit uxorem, genuitque ex ea *Gertrudem VValtheri de Arnstein* conjugem. Sexta *Sophia* nupsit *Gebehardo* Comiti de *Bavaria*, filio sororis *Luderi* Imperatoris. *Conradus* igitur Marchio ecclesiam à fratre suo inchoatam in honorem beati *Petri in Sereno monte* à fundamentis erexit, largisque suæ proprietatis prædiis ditatam, in jus & proprietatem Romanæ ecclesiæ tradidit, & clerum canonicorum regularium ibi Deo famulaturum instituit. Quibus & ipse omnibus mundi pompis ex integro renunciatis, pauper pauperibus, pro veris divitiis associatur 11. Kal. Decembr. conversus, & in ipso anno Non. Febr. defunctus. Moritur autem anno M C LVI. à *VVichmanno* Magdeburgensi Archiepiscopo & *Bolone* Havelbergense Episcopo, præsentibus filiis suis & *Alberto* Marchione pluribusque liberis & ministerialibus condignè in ecclesia beati *Petri* sepelitur. Anno M C XVI. Kal. Januarii obiit *Iudita* uxor *VViperti* Marchionis, *VVipertus* Marchio Pigaviensis ecclesiæ fundator, cujus filiam *Dedo* Comes duxerat, anno

M C XXIV. XI. Kal. Iunii moritur, relinquens heredem *Henricum* Marchionem. Quo sine herede mortuo Anno M C XXXV. II. Kal. Ianuarii Imperator Marchiam ejus, quæ Orientalis dicitur *Conrado* Marchioni concessit, cui etiam Misnensem prius concesserat. *Berra* Comitissa, filia *VVipersi*, uxor *Dedonis* Comitis, proprietatem suam *Groitz* dedit *Dedoni*, filio *Conradi* Marchionis, quem filii loco nutrierat. Ipsa autem obiit anno M C XLIV. XVII. Kal. Ianuarii. *Otto* Misnensis Marchio duxit uxorem *Heidwigen*, filiam *Alberti* Marchionis de Saxonia, ex qua genuit filios *Albertum* & *Tidericum*, & filias *Adelam* & *Sophiam*. *Sophia* nupsit *Olrico* Duci Bohemorum, qui genuit ex ea —

Reliqua hujus additamenti, eaque per pauca, periere.

INCIPIT

LIBER DE FVNDATIONE
MONASTERII GOZECENSIS,

ab anno Christi cto xli ad annum cto c xxxv.

ANno Dominicæ incarnationis millesimo
quadagesimo primo, regnante Hinrico
III. anno regni quarto facta est inchoatio
cœnobii *Gozecensis*. Facta est autem in ho-
norem Domini ac Salvatoris nostri Iesu
Christi, ejusdem genetricis ac perpetuæ
virginis Mariæ, beatique Michaëlis Archangeli, per AL-
BERTVM, sanctæ Metropolitanæ ecclesiæ Bremensis Ar-
chiepiscopum: perque fratres ejus DEDONEM & FRI-
DERICVM Palatinos Comites, & regalium decretorum
maximos Principes. Verumtamen ut certissime constet,
hunc locum illo in tempore ad eos hæreditario jure per-
tinuisse: qualiter Bremensi Ecclesiæ postmodum sit sub-
ditus, ut scripturarum & veracium virorum attestatione
didicimus, paucis pandere curabimus.

Comes FRIDERICVS fama referente hujus nomi-
nis primus, de nobilissima antiquorum Saxonum & Fran-
corum prosapia originem ducens, nobilitatis gradu non
inferiorem Dominam *Agnam*, procerum de *VVimare* fili-
am sibi in conjugio sociavit: ex qua prædictos tres fra-
tres, sororemque eorum *Vdam* generavit. Et quoniam
eadem domina *Agnes* more antiquorum tam literis, quam
diversarum artium disciplinis apud *Quidelenburg* pulchre
fuit instructa, hinc *Adelperium* in Halberstadenſi Ecclesia
Cano.

Canonicum fecit: *Dedonem* sub rege *Hinrico* in rebus militaribus implicavit; *Fridericum* Abbati Fuldensi N. nepoti scilicet suo nutriendum commendavit. Iis in senectute bona defunctis, foris ecclesiam S. Simeonis ab ipsis constructam, in aquilonari videlicet plaga utrorumque rogatu sepeliuntur: super quorum tumulum à successoribus suis nunc oratorium B. protomartyris Stephani constructum conspicitur. Vbi tempus eorum luctus transierat filios, prædictos scilicet fratres, hæreditas æqua lance dividenda respiciebat. Vnde contigit, ut medietas, hujus montis pars videlicet orientalis, in qua castrum antiquissimum constructum habebatur, eis deveniret: porro plagam occidentalem propinqui eorum obtinerent. Igitur quoniam primævi circa cultum divinum erant devotissimi, quod dudum pari mente conceperant, nacta oportunitate ad unguem perducere festinaverunt. Vbi hunc locum monasticæ religioni aptum prospexerunt, castro subverso templum hoc à fundamentis crexerunt: monasticamq; vitam *Borchardi* Episcopi Halverstadenensis consilio hic instituentes, de diversis locis quosque perfectiores monasticæ religionis viros advocaverunt: quibus singuli pro parte sua, quantum sufficere posse sperabant, prædiorum contulerunt.

Anno autem incarnationis millesimo quadragesimo tertio, *Adelbertus* Episcopatum *Bremensem* metropolitane Ecclesiæ adeptus, fratribus suæ partis cessit jure hæreditatis: eo scilicet pacto, quatenus hic locus cum omnibus ad se pertinentibus *Bremensis* Ecclesiæ subjaceret ditionibus. Itaque quendam monachum vocabulo *Benno-nem*, huic loco ordinaverunt Abbatem, qui unde, vel quis fuerit, aut ubi finierit, incertum habemus, Hoc solum antiquo-

ti quorum memoria referente cognovimus, quod non amplius quam tribus annis præfuerit. Post hunc *Thiemonem* Bavarium, *Adamundensis* cœnobii monachum, substituerunt Abbatem. Hujus inthronisationis anno III. incarnationis autem Dominicæ M XLVI. Non. Novembris dedicata est crypta cum utrisque altariis in honorem B. Dei genetricis ac perpetuæ virginis Mariæ, à venerabili *Adelberto* Bremensis Ecclesiæ Archiepiscopo. Ipsa die fundatores tres villas *Notelike / Pozieste & Laute* / huc contulerunt, quibus eandem cryptam canonicè dotaverunt. Abbas *Thiemo* primo quidem se imitabilem præbuit; in brevi vero monachicam religionem non solum ipse postposuit, verum discipulos suæ exemplo irreligiositatis à regularis disciplinæ tramite deflexit. Unde crebro à Domino *Friderico* Comite Palatino, qui plus cæteris hunc locum incoluit, nunc modeste, nunc aspere ammonitus, dum non corrigitur, tandem cum vix quinque annis præfuit, unde advenerat, in locum remittitur. Quem tantæ postmodum perfectionis virum fama retulit, ut de *Ratisponensi* præsulatu ad apicem *Saltzburgensis* metropolitanae Ecclesiæ conscenderit. Cui juste & pie vivendo postquam annis multis præfuit, in pace dormiens ibidem locum requitionis obtinuit. Hujus post discessum eligitur quidam Bavaricus *Hiltinus*, tam religione quam literarum scientia non mediocriter ornatus. Cujus suscepti regiminis anno quinto, incarnationis autem Dominicæ anno MLIII. tertio Kal. Octobris, dedicatum est templum istud in honore Domini & Salvatoris nostri Iesu Christi, ejusque genitricis ac perpetuæ virginis Mariæ: pariter in honore B. Michaelis Archangeli à venerabili *Adelberto* Bremensis Ecclesiæ Archiepiscopo, præsentibus Episcopis, videlicet

D d

Bur.

Burchardo Halberstadenſi, Wyntero Mersburgenſi, Eppone Czizenti, fratribus ac ſore ſua, aliſque innumerabilibus utriuſque ſexus fidelibus. Qui dum verbum præſenti ſolemnitati congruum faceret in populo, privilegium huic Eccleſiæ tradidit: quod hunc modum continens in omnium audientia per ſeipſum recitavit, & recitatum expoluit.

Notum ſit omnibus tam futuris quam præſentibus Chriſti fidelibus, quod ego ADELBERTVS, ſancta Bremeniſis Metropolitana Eccleſia Archiepiſcopus, fratresque mei DEDO, FRIDERICVS, Palatini præſides, hoc cænobium GOLEKA, quod in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti & in honorem ſanctiſſimæ Mariæ Virginis, Genitricis Dei, & B. Michaëlis Archangeli, pro remedio animarum noſtrarum, & patrum noſtrorum vel parentum ex patrimonio noſtro conſtruximus, cum omnibus pertinentiis ſuis, ſancta Bremeniſi Eccleſia tradidimus: hoc videlicet ſtatuentes, & officii noſtri autoritate confirmandes, ut ordo monaſticus, quem ſecundum B. Benedicti regulam hic inſtituimus, futurus perpetuisq; temporibus inuolabiliter conſeruetur. Præterea fratres hic Deo ſeruietes ſecundum timorem Dei, & regulam B. Benedicti, liberam habeant electionem: Sed electus Bremeniſi Archiepiſcopo præſentetur, & per eum huic loco præponatur. Decrevimus inſuper, ut quisquis in hac ſtirpe noſtra laicus cæteris ætate provecior fuerit, hac noſtra inſtitutione huic loco Advocatus conſtituatur. Si vero evenerit, quod abſit, ut talis de ſtirpe noſtra deficiat, quemcunque Abbas cum conſilio fratrum ad deſenſionem & utilitatem loci expetierit, hunc Archiepiſcopus Bremeniſis Advocatum conſtituet. Qui Advocatus non quæ ſua ſunt querat, nec populum ſua tuitioni commiſſum violentius aut iniuſte opprimat, ſed omnia cum conſilio Abbatis agat atque diſponat, nec extra ejus voluntatem aliquid

quid in populo presumat. Ordinamus etiam & statuimus, ut in
 monumentum & confirmationem hujus dedicationis ad supple-
 mentum monachorum hic Christo regi ministrantium quadra-
 ginta libra argenti Frisica moneta levioris, & rotidem lancei
 panni ex arario Bremensis Archiepiscopi annuatim persolvantur.
 Vt autem hæc rata & invulsa permaneant per succeden-
 tem generationem in testimonium posteris, literis jussimus com-
 mendari & sigilli nostri impressione firmari. Testes hujus rei
 sunt isti: Burchardus Halberstadensis Episcopus, Eppo Zi-
 zensis Episcopus, Wynterus Mersburgensis Episcopus, Hatoldus,
 Adelbertus, Sindigerus, Adolfus, Canonici Bremenses. De-
 do Marchio & fratres ejus, Gero & Vemo Comites de Brene.
 De liberis hominibus Rudolfus de Gostilice, Fridericus de
 Liznec, Helinpertus de Widessendorp, Sigebodo de Stü-
 vere. Ministeriales Bremenses Sibecko & frater ejus Gerun-
 gus, Godeschalcus, Mecelinus. Data III. Kal. Octobr. anno
 incarnationis Domini 1053, indictione III Episcopatus Domini
 Adelberti Archiepiscopi anno VIII. Actum Gozeka in Chri-
 sti nomine. AMEN.

Itaque Archiepiscopus ubi privilegium hoc modo recitando
 finivit, hæc quoque intulit: Notificamus etiam tam vobis hic
 in Christo hodie convocatis, quam cunctis per succedentem ge-
 nerationem fidelibus, quod consensu omnium propinquorum no-
 strorum Deo ac ejus genitrici perpetua virgini Maria, sanctoq;
 Michaëli Archangelo, quos præcipue hic hodie patronos eligimus
 & statuimus, ex communi patrimonio nostro subjectas possessio-
 nes offerimus: Nothe / Abistide / Suernene cum pertinen-
 tiis suis omnibus, in Gerensstede territorium unum: in Lochtes-
 stide septem mansos: in Scortrege II mansos: in Plaine XV.
 Jugera: in Alforstide XII. mansos: in Belteggelethe territo-
 rium unum. Igitur peracto sermone, innumerabilem vul-
 gi mul-

gi multitudinem, quæ confluerat, Archiepiscopus benedicens in pace dimisit; Episcopis Abbatibus, Principibus, cæterisque qui invitati fuerant, utriusque sexus nobilibus personis hanc solemnitatem dedicationis per octo dies continuos magnifice celebrantibus. Octava demum peracta die magnificis honorati muneribus cum pace & lætitia ad sua singuli redierunt.

Anno incarnationis Domini ML, III. Non. Maji, *Dedo* Comes Palatinus apud pagum *Poethæ* à quodam clerico, quem ob crimina sibi objecta à fratre suo Bremensi Episcopo custodiendum susceperat, simulato obsequio aggreditur, & in inguina, dum scandit equum, occultato ense perfoditur. Clericus vero à militibus accurrentibus comprehensus, Palatino jam semivivo est præsentatus, quasi ad percunctandum, qua morte esset puniendus. Ubi ab eo conspicitur, mirum dictu, manibus extensis, oculis sursum levatis, voce qua poterat, hæc verba B. Protomartyris Stephani dixisse perhibetur: *Domine Iesu Christe, accipe spiritum meum, & ne statuas illi hoc peccatum.* Quo dicto, tam dictu quam rogatu ipsius Palatini non solum non læditur, verum liber abire permittitur. Et ille hoc quidem ordine defunctus, Imperatore *Henrico* Goslariæ iubente luctu & planctu maximo est tumulatus. Hic erat vir bonus & justus, & circa cultum Dei devotissimus. Spirituales qualescunque personas ac si dominos venerabatur, cum viduarum & orphanorum non nisi pater diceretur. Præterea rebus militaribus adeo fuit aptissimus, ut suis temporibus nemini videretur esse secundus. Unde in expeditione Hungarica per Regem *Hinricum* in anno incarnationis Domini 1040. facta, quia cunctis virtute militari se prætulit, primus stirpis suæ monarchiam palatij à rege promeruit.

meruit. Nam ejus ductu & ingenio fluvium *Rabam* rex transvadavit, & tres urbes maximas cepit, vastavit, atque succendit. Huic etiam *Hinricus* rex villam *Stiernene* quæ ad regem pertinuit, in proprium tradidit, quam huic Ecclesiæ die dedicationis suæ, extra fratres suos per se specialiter obtulit. Eo defuncto, quia filium legitimum non habuit, monarchiam Palatii dominus *Fridericus* germanus ejus à rege suscepit. Iphis in temporibus Abbas *Hiltbinus* per Archiepiscopum in Dacia Episcopus ordinatur, & *Sindrammus*, qui & *Sinzo*, natione Thuringus, vir, ut creditur, bene religiosus loco ejus est subrogatus. Verum Abbas *Hiltbinus* Episcopus factus, cum per duos fere annos arguendo, obsecrando gregi sibi credito invigilaret, nec tamen verbo & exemplo præcunti consentientem perspiceret; suscepti regiminis pondera sero licet sibi doluit imposita, & verens, ne dum diutius in iis laboraret, suæmet salutis curam negligeret, virgam pastoralem Episcopo reddidit, & unde venerat, huc se recepit. Fertur quod plures in Saxoniam & Thuringiam partibus postea consecraverit ecclesias. Item ecclesia nostra in *Nothe* per eum creditur esse dedicata. De cætero ubi vel quomodo vitam finiret, notitiæ nostræ non succurrit.

Anno Domini MLXII, felicitis memoriæ Abbas *Sindrammus* ordinationis suæ anno II. Kal. Maij moritur, & coram altari S. Benedicti sepelitur. Hic bibliothecam nostram magna parte librorum augmentavit: orientales in eis ordinavit. Siquidem ad ejus usque tempora fratrum habitacula apud oratorium S. Simeonis quoquomodo fuere disposita. Fuit etiam, uti superius memoravimus, vita, moribus, conversatione, placens Deo & homini.

minibus, sed unde assumtus ignoramus. Merito igitur in Ecclesia tam spectabili fruitur sepultura, ubi omnium iustorum pro memoria jugiter Christo personat laus & gloria. Post hunc dominus *Friedericus*, *Dedonis* Palatini filius, hujus congregationis monachus, pater eligitur: electus *Bremis* consecratur

Anno MLXXII. Dominus *Adelbertus* Archiepiscopus morbo & ætate exhaustus XII. Kal. Aprilis *Goslariae* debitum persolvit conditionis humanæ. Corpus ejus in sedem episcopatus sui delatum, in medio cryptæ B. Mariæ virginis honorifice est humatum. De hoc fertur, quod, dum rex *Hinricus* adhuc juvenis Pascha *Wormatiæ* celebraret, inter sacratum missarum solemnia debitum tantæ solemnitati sermonem faciens, dæmoniacum curaverit, fuis pro eo tam suis, quam totius populi, qui aderat, precibus. Ibi etiam permissione ejusdem Archiepiscopi rex primum arma bellica se succinxit. Erat enim præ cæteris principibus regi acceptissimus, atque ad illius nutum regni pendebant gubernacula. Fuit etiam vir admirandæ compunctionis, & præcipuè, dum salutarem Deo hostiam offerebat, totus in lacrymas effluebat. Præterea ore fuit facundissimus, corpore castissimus. Denique, ut ferebatur, virgo ab utero matris permansit. Dominus *Friedericus* Comes Palatinus, post obitum fratrum suorum, ubi superstes solus remansit, qua mentis devotione hunc locum præ cæteris respexerit, nunc voti sui compos effectus, indicii evidentibus aperire studuit. Denique tanto magis hujus Ecclesiæ utilitatibus postmodum invigilavit, quanto liberior extitit, de suis ordinare quod voluit. Sed ne vel ad modicum talis devotionis ejus refrigeret studium, velut incitamentum quoddam dominum *Frideri-*

cum Abbatem divinitus illi credimus adhibitum. Is etenim novellæ vineæ Domini sibi creditæ omni hora sollicitè insudavit, & quod per se minus potuit, ad hoc dominum Palatinum adhortando indefinenter excitavit. Quo facto, quod Dominus fidelem se dispensatorem super familiam suam constituerit, manifestis documentis declaravit. Hoc quidem bonorum operum ejus exordium fuit: muros australes claustrum nostrum à fundamentis erexit; mansionesque diversis usibus nostris pernecessarias, in eis disposuit: monasterium nostrum pictura decoravit: vineam, quæ adjacet sanctuario, primus incoluit; quam possessionem ejus quidam Domini Palatini consanguineus, *Hierosolymam* orationis gratia profecturus, pro sui itineris prosperitate, nostræ contulit ecclesiæ.

Anno MLV. Dominus *Fridericus* Comes Palatinus, cum multis Saxoniarum Principibus, Regi *Henrico* IV. pro peritura ejus gratia absque omni exceptione se dedit. Quem rupto foedere, nam benignum se exhibiturum humiliato nunc jurando firmavit, Papiæ relegavit: unde post annum & dimidium recepta regis gratia repatriavit. Ubi dum adhuc in arctissima custodia detineretur, & non tantum reditus, verum etiam ejus vita desperaretur, quantus in eo ardor dilectionis circa hunc locum flagraverit, lectoris discretio pensare poterit. Nam quicquid pecuniæ, in vitæ subsidium de hac terra sibi transmissæ, indigentia suæ subtrahere potuit, res mira! cura sui postposita in utilitatem hujus expendit ecclesiæ. Denique bibliothecam ex integro, *Moralia*, *Iob*, *Passionale* unum, nonnullosque alios codices, digna pecunia comparavit: quos asinis portantibus huc deferri mandavit.

Igitur

Igitur Dominus Palatinus *Fridericus* filiorum ductus amore, Dominam *Hadevwigam* de *Bavaria* oriundam, nobilissimam genere, jamdudum uxorem duxerat, ex qua filium procreaverat, quem sicut divitiarum, sic etiam nominis sui heredem exoptavit, unde *Fridericum* nuncupavit. Cui cum vix pueriles annos transcendit, filiam *Vdonis* de *Aleslepe* conjugem sociavit. Hæc *Adelheit* fuit dicta, tam genere nobilissima, quam forma pulcherrima. Sub hoc tempore Abbas *Fridericus* interventu Domini Palatini Abbatiam *B. Georgii* in *Nuenburg* à rege *Rudolfo* Saxonico regendam suscepit. Illo tempore *Zicensis* Ecclesia suo orbata fuit antistite. Itaque junior Palatinus *Fridericus*, dum acceptæ conjugis vix annis quatuor fruere amplexibus, quadam die juxta curiam suam *Apluce* dictam more secularium venatione delectabatur. Militibus autem, ut fieri solet, per silvam huc atque illuc diffusis, accidit ut juvenis equo residens canes adhortando solus insequeretur. Et ecce duo fratres *Theodoricus* & *Vdalricus* de *Dedenleibe* / & *Reinhardus* de *Xinestide* / de insidiarum locis insurgentes juvenem occiderunt, & nefario opere audacter perpetrato impune evaserunt. Hi cum nullam causam mortis erga eum habuerint, quare vel cujus hoc flagitium commiserint consilio, nostro non paret iudicio. Sed quia digressionem fecimus, ad inceptum redeamus. Milites hujus facinoris nescii, equum per campos & silvas lascivientem & absque sessore ferri conspicientes, stupore ac metu perculsi, laxis frenis, calcaribus subditis, circumvolant, dominum quaritant: quem demum occisum reppererunt. Quod quali mentis aspexerint oculo, ne prolixitas sit legendi fastidio, quisque perpendat animo. Igitur cadaver feretro imponentes huc perduxerunt quod

VVern-

Vernherus Mersburgensis Episcopus & Abbas *Fridericus* in conventu nostro luctu & planctu nimio terræ commendarunt. Acta sunt hæc anno Domini 1087. Non. Febr. Porro in loco occisionis ejus lignea crux miræ altitudinis posita perhibetur, quæ usque hodie occisionis ejus facinus in memoriam revocare videtur: quam prætereuntes quoque nos vidimus, ejusque pro requie Dominum exoravimus. Dum ista geruntur, Dominus Palatinus senior circa Albiam fluvium commoratur; qui sinistris nuntiis excitatus filii exequiis interesse primo quidem disposuit, sed communicato consilio ab incepto declinavit. Tricesima vero depositionis suæ die huc veniens, memoriam ejus per sex dies continuos magnifice celebravit. Præterea ut perpetuo hic ejus floreat memoria pro requie ejus, non solum uxoris & nurus suæ, sed & omnium propinquorum suorum assensu, curtim suam **Nundorp** dictam, cum omnibus pertinentiis suis, in præsentia multarum utriusque sexus nobilium personarum huic tradidit Ecclesiæ, quam traditionem, ne in perpetuum infirmare quisquam præsumat, postmodum rogatu ipsius Palatini, Imperator *Hinricus* hujus vocabuli *quartzus* sui auctoritate privilegii confirmavit. Hujus exemplar hic inseruimus, ne gesta rei lector sit dubius.

In nomine sanctæ & individua Trinitatis HINRICVS, divina favente clementia Rex. Notum facimus omnibus tam futuris quam presentibus Christi fidelibus, quod Fridericus Comes Palatinus Gozecensi Ecclesiæ, quam in honorem sanctæ Dei genericis Maria, sanctique Michaëlis Archangeli, coadjutorio fratrum suorum, videlicet Dedonis Palatini, & Adelber-

Ec

delber-

elberti Bremensis Archiepiscopi sub monachali regula con-
 struxit, consensu omnium propinquorum suorum pro remedio
 anime sue filiique sui interfecti, hortatu & rogatu Liemari
 Bremensis Archiepiscopi, cuius diocesi eundem locum Gozeka
 vendicaverat; nec non & Friderici ejusdem loci Abbatis ad
 supplementum monachorum inibi Deo famulantium, omne
 pradium suum, quod in villa, **Uindorp** dicta, paterna ha-
 reditate habuit, in proprium tradidit cum omnibus pertinen-
 tiis suis: scilicet mancipiis utriusque sexus, terris cultis & in-
 cultis, arvis, agris, adificiis, pratis, pascuis, campis, vineis,
 silvis, aquis, aquarumque decursibus piscationibus, molis, mor-
 lendinis, viis & inviis, exitibus & redivibus, quasitis & in-
 quirendis, & penitus cum omni jure & utilitate, qua ullo mo-
 do inde provenire poterit, ea scilicet ratione, uti quicquid ejus-
 dem loci Abbas, cum consilio fratrum suorum, pro utilitate Ec-
 clesie sue inde faciendum disposuerit, liberam habeat potesta-
 tem. Quod ut ratum & firmum omni permaneat aeo, hanc
 eandem dedicationem in presentia Witzilonis Maguntini Ar-
 chiepiscopi, Liemari Bremensis Archiepiscopi, Bucconis Hal-
 berstadenensis Episcopi, VVernheri Mersburgensis Episcopi con-
 firmatam, rogatu ipsius Friderici Comitis Palatini literis jus-
 sissimus annotari notatamque in testimonium posteris sigilli nostri
 impressione firmari. Hujus rei testes sunt: Henricus Mar-
 chio, Udo Marchio, Fridericus Comes. De liberis hominibus
 ipsius Palatini, Folmarus de **WValckenreit**, Tidericus de **Wala-**
heil/Godescalcus de **Wydesendorp**. De ministerialibus et-
 iam, Tiemarus, VValemannus, Adelbertus. Data 11. Idus
 Junii, anno incarnationis Domini **CIO LXXXV**, Indictione **VIII**.
 anno autem ordinationis Domini Henrici quarti Regis **XXXI**.
 regni vero **XXVIII**. Actum Quidelinburg in Christi nomine
 feliciter, **AMEN**.

Hujus

Hujus luctus tempore transacto *Adelheid* Palatina filium genuit, quem ex nomine patris *Fredericum* appellavit. Non multo post illustri viro Comiti nupsit *Ludovico*. Horum extitere filij *Raffo* *Hejnicus*, tum primus & genere & nomine Comes provincialis *Lodovicus*: inter quos puer prædictus *Fredericus* quoadusque Pythagoricæ literæ bivium attingeret, est educatus. Dominus quoque Palatinus Senior *Fridericus*, herili orbatu pignore, & jam confecti senio, sine spe existens sobolis procreandæ, quod unicum salutis suæ arbitrabatur solatium, interioris sui hominis studium omne convertit ad Dominum. Enimvero quamdiu subsistit in corpore, omni modis profectibus huic invigilavit ecclesiæ. Quod autem per se minus potuit, per extraneos supplere summo opere procuravit. Hortatu namque illius, quidam *Rehtzerus* de Thuringia oriundus, omne patrimonium, quod in *Holzeggide* ad se pertinuit, cum omni utilitate huic procuravit. Ministerialis quidam Domini Palatini, nomine *Amolungus*, à quodam *Adelberto* de *Studerenheim* excoecatus, mansis quinque in *Nestide* & quatuor in *Travinckele* ab eo susceptis, est illi reconciliatus: quem Dominus Palatinus ipso rogante, cum eisdem mansis nostræ contulit Ecclesiæ. *Sigifridus* etiam vir fortis & strenuus, pro honore Domini Palatini, in quadam insula *Albiæ* fluminis paganum giganteæ magnitudinis duello triumphavit: quem pro recompensatione Palatinus III. mansis & dimidio in *Gereistide* remuneravit. Qui postmodum Palatini instigatus amore cum prædicto prædio huic se tradidit ecclesiæ. Nec hoc prætereundum existimamus, quod *Rudolphus* & *Hermannus* de *Gosfütze*, pro quodam *Everhardo* hujus ecclesiæ homine occiso, metu Palatini magnam partem prædiorum & mancipiorum huic contulerunt. Præterea Palatinus extra fratres suos sep-

tem mansos in **Grotteste**/ tres in **Gideze**, quatuor in **Ge-
vendorpe**/ duos in **Locstede** majori, & unum in *Tyrungia*
adhuc juvenis huc ordinaverat, quos die sepulturae suae pro-
pinqui eorum testibus confirmaverunt.

Anno Domini **MLXXXIIX**. Sidus eximium occubuit,
quod in illo tempore clarius huic loco sole refulsit. Nam
Dominus Palatinus vir bonus & justus aliquando vi febrim
fatigatus in provincia **Barboge** naturae solvit debitum
plenus dierum **VII. Kal. Junij** migravit ad Dominum. Hic
quamdiu in corpore vixit, unica spes nostra solamen & glo-
ria fuit. Ex quo discessit, qui mentis affectu hunc locum re-
spexerit, eheu post eum non surrexit. Memoranda dicemus.
Seculari sic usus fuisse perhibetur potentia, ut Domini im-
perio misericordiam superexaltans judicio, magis temerari-
os & scelestos coerceret lenitate & misericordia, quam seve-
ritate judiciaria. Ferunt etiam, quod literarum scientia in
curia Fuldensi adeo instructus fuerit, ut epistolas transmis-
sas per se legeret & intelligeret, ac Capellanos in divino offi-
cio errantes corrigeret. Itaque corpus ejus cum gloria ma-
gnarum exequiarum perducitur, & per Abbatem *Fridericum*
ad sinistram partem filij sepelitur. Quorum memoria ut ju-
giter nobis sit coram posita, hos vericulos tumulis eorum
æstimamus adscribendos. Horum summa sub octonario nu-
mero constringitur, ut spiritum eorum aeterna beatitudo
possideat, quam ut credimus, hic numerus significat.

*Ecce Palatinus Comes & spes germinis ejus,
Filius atque pater sunt positi pariter.
Sub pacis specie Frideric est dictus uterque,
Ergo morti juvenem contigit ante patrem.
Hic nulli nocuus est insons fraude peremptus
In Februi nonis occidit atque juvenis.*

Igitur

Igitur Dominus Palatinus ubi de hac vita transiit, qui bonā huic loco prospiceret Abbas *Fridericus* superstes solus remansit: qui quoniam boni agricolæ more novellæ plantationi Domini pervigil insudavit, cooperatorem se Dominus offerens, tam studia, quam cuncta opera ejus dirigebat. Hinc eo prasidente conjux *Vilhelmi* Comitis de **Ramburch** / quæ **Geve** nuncupatur, in crypta nostra, Dei genetricis illi succurrente clementia, à dæmonio curatissime liberatur. Hujus curationis pro gratia sex *Chorvvede* huic conferuntur, hoc videlicet statuto, ut exinde in eadem crypta luminaria jugiter provideantur. Per idem tempus Abbas *Fridericus* à *Cunone* Comite de *Bigligger* exoratus Abbatiam in **Goldeslesbe** regendam suscepit, quam, quia laboris piguit, post paucos annos memorato Comiti resignavit. Eodem quoque tempore soror Domini Palatini *Vda* apud curtim suam *Zurbavio* dictam moritur, & in conventu nostro terræ commendatur. Hæc proprio nomine dicta fuit *Hilaria*, sed quia lingua Teutonica non facile promit Latina vocabula, nomen mutavit *Vda*. Quæ quoniam propriæ salutis consuluerat, quatuor mansos apud **Grodesse**, dum adhuc viveret, huc contulerat. Quos ea mortua filius ejus Comes Palatinus de **Sumerfenburch** ea conditione coram testibus hic confirmasse perhibetur, ne quis unquam iis inbeneficiaretur. Eiusdem Abbatis *Friderici* temporibus *Hildigardis* Comitissa, cujus frater Comes fuit *Ludovicus*, filium suum Domino vovit *Gebehardum*, scilicet sub regulari disciplina quousque viveret hic Domino militaturum. Qui bonæ indolis, ubi primæ juventutis flore nituit, pro spe hæredis voti pœnituit. Unde habito consilio duo mancipia pro eo offerens Domino, *Gebehardum* extraxit de monasterio. Quod quia Domino displicuit, immatura morte occisus interit; Sed & mater

mortua hic est sepulta. Quoniam felicia viri hujus sunt disposita tempora, plura sub eo huc collata sunt prædia, quæ in memoriali nostro reperiuntur notata. Nos ea summam hic perfringere morosum existimamus, quandoquidem ad alia festinamus. Iphis temporibus *Guntherus*, Zizenfis Episcopus moritur, & omnis clerus coadunatus, quem longe ante exoptaverant, Abbatem *Fridericum* pari consilio elegerunt, & electum cum ingenti tripudio in cathedram tunc temporis episcopalem *Zize* perduxerunt. At ubi ex ecclesiæ illius impensis primum necessaria ordinat, idoneis tam clericorum quam laicorum personis assumtis post Regem *Hinricum* IV. pro investitura properavit. Hic eo tempore apud civitatem Bavariam & Longobardiam dividentem morabatur: quæ à Latinis *Verona*, à Teutonicis *Berne* nuncubatur. Hanc civitatem transmontanam *Theodoricus* quondam Rex Hunorum, ut ab indigenis accepimus, primum condidit, & à situ & naturali loci *Veronam*, scilicet à *vere* vernali vocabulo nuncupavit. Est enim locus aëre salubris, flumine jocundus, civium numerositate refertus. A meridie, occidente & aquilone planities spatiosissima per tres fere diætas extenditur: ab oriente montana cælo contigua aspiciuntur. In eadem civitate domum prægrandem exstruxit, quod Romuleo theatro mire assimilavit. Hæc per ostium unum intratur & exitur, & per gradus circumductos, cum sit miræ altitudinis, facile ascenditur: in qua dum multa hominum millia contineantur, singuli à singulis audiuntur & videntur. Neve quisquam conditoris hujus incertus habeatur, usque hodie *Theodorici domus* appellatur. Huc à civitate *Augusta*, per vallem Terdentinam labore nimio, grandi periculo, vix die octava dum pervenit, ut dictum est, Regem *Hinricum* reperit. Qui ubi causam itineris ejus audit, a gre tulit, quod si-

ne

ne permissione ipsius electus fuerit. Illo quippe tempore libertas Ecclesie sub regia potestate periclitabatur: Episcopos, Abbates, non virtutum merita, sed commendabat pecunia. Cui minor erat numerus, ad regimen minus erat idoneus. Itaque Zizensis Ecclesie responsalibus pro electo Regem interpellantibus, dure responderetur his sermonibus *quandoquidem contra antecessorum nostrorum decreta Augustorum, ad iniuriam Romani Imperii qualemcumque personam eligere presumpsistis, tam regnum quam personam nostram offendistis: Pro hoc quidem secundum leges Augustorum penas solvere merebamini temerarium. Sed ne potestate videamur uti potius, quam pietate, electionem factam quidem ignoscimus, sed irritam prorsus censemus. Quod non ad iniuriam Ecclesie vestrae, vel electae personae fieri noveritis, verum ne in regno exemplo sitis talis ac tantae presumptionis.* Hoc Zizenses perturbati responsio, non tamen ab inepto desistebant, sed a festo B. Andreæ, usque ad Nativitatem Domini pro electo suo fideliter laborabant. Et ut opinabamur, Regis sententiam importunitate sua immutassent, si Dei ordinationi resistere potuissent. In ipsa enim nativitate Domini *Heroveldensis* cœnobii supervenire legati, virgam pastoralem afferentes, Abbatem obijisse nuntiantes. Rex igitur honesta accepta occasione, *Zizensium* electionem cassaret, sententiamque suam confirmaret, omni satagebat ingenio, quatenus Abbatem *Friedericum* prædicto præficeret monasterio. Verum illo reclamante, duobusque se cœnobiis præesse non posse asserente: tandem importunitate tam Regis quam Principum devictus, assensum licet invitatus præbuit. Quid labyrintho tardamus in antro? sub eadem festivitate B. videlicet protomartyris Stephani die, memoratū, cœnobiū per regale sceptrum suscepit regendū, sicq; *Zicensium* quoq; legati se comitantibus ad *Heroveldiam* tunc reflexit. Quo circa purificationem B. Ma-

ria:

riæ perveniente, Regis imperio per *Fuldensem* introducitur, & cum magna veneratione & honore ab omnibus suscipitur. Suscepto autem in honore stabilitus, Abbatiam in **Nüenburg** proprio reliquit arbitrio, cum Heroveldensi huic nostræ præesse desiderans: Quippe legitimæ sponsæ fidem servaturus. Sed cum jam senio gravaretur, & nunc laboris, nunc longi itineris tædio afficeretur, utrisq; cœnobijs præesse detrectâs, Heroveldensem relinquere apud se disposuit, sed tali ejus proposito terror regis majestatis obstetit. Itaq; hortatu ejus & consilio *Conradus* Bavvaricus monasteriî B. Georgij in **Nüenburg** præpositus, hic eligitur, *Bremisque* transmissus ad Archiepiscopum anno Domini MXC. Abbas constituitur.

Hic natione fuit Ratisponensis, professione Bambergensis. Cujus insolentiam, quia conventus fratrum tolerare non potuit, in monasterium B. Michaëlis **Hildesheim** declinavit. Ubi a nepote suo ejusdem cœnobiî Abbati, cui nomen erat *Memunardus* hospitalitatis gratia est susceptus. Hic per tempus dum moratur Abbas *Fridericus*, per eum locum Bremis sæpius ibat ac revertebatur. Cui in quibus potuit, quia *Conradus* devote ministravit, in oculis ejus gloriosus apparuit. Idcirco **Nüenburg** eum secum adduxit, brevique elapso tempore inibi Præpositum constituit: ac demum, ut dictum est, hujus cœnobiî moderamina suscepit. Qui per quatuor fere annos gregi sibi commisso laudabiliter dum præfuit, bonum se pastorem sed specietenus demonstravit. Hinc contigit, ut Abbate *Memunardo* defuncto, per *Vidonem* Antistitem, præfati B. Michaëlis monasteriî regimen quoque illius comitteretur magisterio. Quo suscepto, ut ad altiorem dignitatem conscenderet, omni studio ambiebat. Nam, ut etiam amicissimi ejus referrebant, quamdiu sub-

stitit

stitit in corpore, pro Episcopo Hildenesheimensis laborabat ecclesiæ. Quapropter quem primum gradum credidit, aspectibus hominum omnibus modis placere studuit. Quorum captando benevolentiam, quæ corradere potuit, favorabiliter eis distribuit. Hinc curæ suæ creditas utraq; substantijs privavit ecclesias. Fecit & hoc, ecclesiarum, istius videlicet & Hildenesheimensis, vectigalibus & apparitoribus primus ministeriales instituit, liberorum hominia suscepit, & tam illos, quam istos, stipendijs fratrum in beneficia vit. Unde promptuaria nostra non plena, sed pene vacua esse videntur: siquidem à quibusdam usque hodie, libere possidentur. Et quia consortio & frequentia secularium delectabatur, hujus loci cura postposita sæpius *Hildesheim* morabatur. Hinc religio, quæ ejus usque ad tempora hic admodum viguit, pro rectoris absentia non mediocriter viluit, cum quisque sibi regula fuit. Dum verò post annum vel biennium militum caterva stipatus adventit, omnem apparatus in brevis consumpsit: sed quid forte superfuit, in nummos redegit, marsupia replevit, secum asportavit. Abbas autem *Fridericus* Herosfeldensi ecclesiæ gloriose præsidens, ubi hæc facta ejus comperit, nimis ægre tulit, & per se, perque internuntios de ijs eum frequenter commonuit. Dum non profecit, de ejus depositione attentius tractare coepit.

Eo tempore Comes *Ludovicus* huic principabatur provincie & quoniam *Friderici* Comitis Palatini occisi filium nutrit, quoad usque anima succinxit, ejus vice huic advocatix præfuit. Hic Abbatem *Conradum* familiarissimum habuit, isque ei ad omnem voluntatem suam paratissimus extitit. Quamobrem omni quo poterat ingenio, cunctis illi fuit præsidio. Tandem vero cum Abbatem *Fridericum* prorsus offendere timuit, à causa ejus se alienavit. Abbas igitur *Conradus*, ubi hoc experimento didicit, Abbatis *Friderici* per-

ff

terri-

territus timore, Nonis Februarijs ab hoc loco discessit, uno-
 que se comitante servulo *Hildesheim* redijt festinato. Post-
 quam discessit, qui pridem, Abbas *Fridericus* huic loco præ-
 fuisse dinoscitur. Per eundem Abbatem, non ad inanem
 gloriam, sed ad tutelam *Heroveldensem*, et si regis imperio,
 castrum restauratur, quod ex antiquo *Wassenburg* nomina-
 tur. Hujus plurimorum & frequentum militum potentia
 tota Turingiæ contremuit provincia; ubi quoriam hinc
 hostium, hinc fraudulentorum comprovincialium insidias
 verebatur, licet sumtuose frequentius morabatur. Itaque
 æstivo tempore dum more solito advenit, die postera agro-
 rare coepit. Qui dum à physicis vitæ quærit remedium,
 heu! mortis incurrit exitium. Siquidem venam minutus,
 die tertia, quod flendo dicimus, carne est solutus. Corpus e-
 jus honorabilibus exequijs *Heroveldiam* delatum in princi-
 palis monasterio coram principis Apostolorum altario
 condigne est tumulatum. Siquidem id vivens expe-
 tiverat, hoc nimirum intuitu, ut credimus quatenus
 ejus interventu æterna illi cedat requies, cui dictum est,
 remitte septuagies septies. Nec, ut speramus, ingrati eri-
 mus, si quorundam insipientum susurro responderimus.
 Dicebat enim: *Cujus apud Deum meriti Abbas iste fuerit, liquido
 exitus declaravit. Quippe cuius tam repentinus cuius tam improvi-
 sus obitus exitit.* Qui hæc susurratis, ô quidam temerarij, ô
 quam præsumtuosi estis: qui de occultis & incertis non te-
 mere judicandum legistis. Aut non legistis, aut lectum
 minime intellexistis. Hinc quidam cecinit.

Non intellectu amfallit sententia rectam.

In scriptura divina clamitat sapientia in platea: *Insuper
 quicumque morte præventus fuerit, in refrigerio erit.* Et D. locui-
 tur Augustinus: *Non est dicenda mors misera, quam bona præces-
 sit vita.* Vir iste, ut à plerisque venerabilibus comperimus,
 conversatione fuit optimus, corpore castissimus, consilio
 pro-

providus, circa divina devotissimus, quamvis decretis rega-
 libus & curis militaret secularibus. O talis quam rarus, &
 quam fere nullus nostris temporibus! In commissio quoque
 fidelissimus extitit, licet super hoc ei detraxerint, quod hunc
 locum deserendo, prioris sponsæ fœdera violaverit. His ta-
 libus respondetur: quia hunc locum non deseruit, sed ad
 tempus mutavit. In eo si quid forte à rectitudinis limite
 deviavit, adhuc vivens digna pœnitentia recucurrit. Deniq;
 tempore quo de hac vita discessit, suo sub regimine hunc lo-
 cum tenuit. Et sub persona Domini dictum; *qualem te inve-
 nero, talem te iudicabo.* Item in evangelio: *Qui perseveraverit
 usque in finem, hic salvus erit.* Desistant ergo obloquentes
 virum præiudicare, cuius innocentiam ipse iudex justus non
 dedignatur approbare. Attendant illud evangelii præcep-
 tum: *Nolite iudicare & non iudicabimini.* Sed damnando re-
 os, utinam ne rei simus inter eos. Qui si saperent, nequa-
 quam nos reprehenderent, imo insipientiæ suæ garrulitatem
 reputarent. Quam sapientes extitissent, si vel patulo ori
 silentij lupatum iniecissent. Hoc sapientissimus Rex Salo-
 mon testatur: *Stultus, inquit, etiam si tacuerit sapiens reputa-
 tur; & quidam sapientum; Si tacuisses, Philosophus esses.* His
 talibus responsum esse credimus. Itaque Abbas *Fridericus*
 annis xxviii. huic præfuit Ecclesiæ. Octavo vero postquam
 Heroveldensis cœnobij gubernacula suscepit, scilicet incar-
 nationis Domini anno mxxviii. de hac vita migravit. Ha-
 ctenus lectione vel relatione comperta disseruimus; nunc
 quæ fama didicimus, dicturi sumus; quippe quorum contem-
 poranei fuimus. Sed prolixitate impoliti sermonis ne mi-
 nus grati videamur benevolentia lectoris, hic parti primæ
 præsentis opusculi metam statuere decrevimus. Nam ut or-
 ganon S. Spiritus nos instruit Beatissimus Papa Gregorius: *Pa-
 bula quæ minus sufficere creduntur, avidius sumuntur.* Itaq; præ-
 sentis opusculi pars prima terminatur: Secunda in crastinum
 recitanda differatur.

PRÆFATIO SECUNDÆ PARTIS
HUIVS LIBELLI.

Divinarum scripturarum exhortatione informamur, ut dum quælibet vota fecerimus, summopere persolvere festinemus. Sic quippe in patribus legimus: *Vovete & reddite.* Et quare votum mox reddendum præcipiatur, alias scriptura interpretatur: *Melius est non vovete, quam post vota non solvere.* Quapropter quod hesternum solvendum hodie volumus, maturare quoque nostro iudicio debemus. Sed ob nimiam incurialitatem sermonis optamus, ne urbanitatem benevoli offendamus lectoris. Quin potius apostolaris meminerit allocutionis Pauli egregij gentium doctoris: *Libenter, inquit, suffertis insipientes, cum ipsi sitis sapientes.* Quid expectatur? juxta conditum ad narrationis ordinem accedatur: solummodo audientia concedatur; alioquin in cassum disputatur. Absque audientia, qs. surdis narratur fabula.

Igitur defunctis, qui pro hujus Domini vineæ putatione singulos denarios acceperunt, multi continuo surrexerunt, qui velut aper de silva eam devastaverunt. Ea tempestate Comes *Lodovicus* advocatiæ hujus, ut ante dictum est, vicariam tenuit: quem quidam ex nostris convenientes pro Abbate *Conrado* interpellaverunt, eumque tam Archiepiscopo *Bremenfi*, *Humberto* videlicet, quam fratribus inconsultis, non reipublicæ, sed suæ utilitatis gratia huc revocaverunt. Sed & ille non Deo, sed placere studens hominibus, isdem, qui ante, perseveravit & vita & moribus, ut liquide patefceret omnibus, eorum hunc esse numero, de quibus ait Dominus: *Ipsi regnaverunt, sed non ex me principes extiterunt, & non cognovi.* Hujus itaque miserrima sub custodia prædia nostra in provincia *Duiene* amissimus, pro quibus in præsentem diem ingemiscimus. Palatini Comitum occisi filius *Friedericus*

dericus factus juvenis arma succinxit, paterna hereditate donari voluit, vitricus ex parte matris ei in multis restitit. Præterea Comes *Fridericus* de *Sumersenburg* / licet consanguineus ejus fuerit, *Palatina Comitissa* adhuc infantulum exhaereditavit; quam quia alio ingenio non potuit, ferro expetere disposuit, sed sano amicorum consilio ab hac intentione se abstinuit. Verum inter se & vitricum inimicitia publica exorta eo usque processit, ut tam pro sui injuria, quam pro patris interfectione, duello apud *Mersburg* eum appetisset, nisi Imperatoris *Hinrici* autoritas intercepisset. Hinc pace inter eos reformata, sed in brevi ab utrisque ea violata; iterantur rapinae, homicidia & incendia. Unde Palatinus habito consilio ad regem se contulit, cujus auxilio vitricum Principesque Saxoniae plurimum infestavit. Siquidem eo tempore ingentes inter eos excreverant inimicitiae. Et quoniam his diebus abundavit iniquitas, Palatinus *Fridericus* prædij in *Nindorp* ecclesiam nostram privavit, quibus *Fridericum* cognomento *Colson* inbeneficiavit. Cujus detestandi operis querimoniam Abbas *Conradus* Halberstadij quidem ventilavit, sed minime perseverans in vanum laboravit. Non multo post Comiti *Lodovico* Abbas *Conradus* exofus redditur quippe qui temporis loco isto, utpote castro suo *Muenburg* adjacente potestative abutebatur. Causa fuisse perhibetur, quod Palatini partem plus suam tueretur. Sed Comes hoc dissimulavit, & morum levitatem vitæque irrationabilitatem ei opposuit. Abbas itaque necessitate coactus, quod unicum salutis suæ arbitrabatur remedium, quorundam Comitum auriculariorum hominum suscepit, quibus etiam ex stipendio fratrum beneficia minus damnosa concessit. Sed quia *maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à Domino recedit cor ejus*: Hoc ejus consilium non solum inimicorum, ve-

rum, etiam amicorum suorum convertit in odium. Unde cum nec per se, nec per submissas personas Comitis animum posset mitigare, de suo tandem discessu coepit attentius meditari. Itaque collectis omnibus, quae vel adhuc corradere potuit, insuper codicibus, privilegijs, ad extremum SS. reliquis, abiit, recessit, & ubi pro adipiscendo episcopio jam dudum spei suae anchoram fixerat, *Hildensem* redijt: ubi in brevi spe sua frustratus moritur, & super inductam B. Michaelis sepelitur. Ad xxiii. annos sub eo fluctuabat haec ecclesia. Haec dum aguntur, Comes *Ludovicus* necessitate ductus imperatori *Hinrico* traditur, captivatur, incarceratur. Cujus loco filij ejus *Ludovicus* & *Rasso Hinricus* surrexerunt, vicemque ejus favorabiliter suppleverunt.

Anno mxcvi. apud *Wulfesholz* illato bello Saxonibus vincitur, fugatur Rex *Hinricus*. Hoc eodem tempore quidam monachus, *Anno* vocabulo, natione Suevus, hujus coenobij gratia a domino Palatino huc est directus; quod inscijs fratribus quia nequaquam fieri debuit, factum nimirum omnibus displicuit. Ille ubi hoc experimento didicit, itinere quo venerat festinato redijt. Sed adhuc in unanimitas fratrum electionis fit impedimentum. Quo tempore quidam, cui *Rudigerus* vocabulum erat, simulative monasterium intraverat: laicus erat, se tonforaverat, se cucullaverat. Huic *Conradus* quidam *Nyenburgensis* coenobij monachus erat familiarissimus: cumque fratres de electione discordantes perspexit, convocatis eis audientiam petijt; qua concessa, vultum dejecit, postremo suppressa voce haec intulit: *Reverendissimi fratres & Domini; causam, si placet, vestrae pandam sanctitati. In Westphaliae partibus est nobilis consanguineus aurore numero sitate confectus, insuper ob diutinam infirmitatem jam corpore praemortuus. Is divitias possidet innumeras, incertus quis post se obrineat eas. Itaque si discretioni vestrae expedire videretur, quantocius eatur, huc que*
cum

eum omnibus divitiis deferatur. Siquidem plerumque me convenit,
& hæc vobiscum agere peroravit. Placuit sententia fratribus,
 ut ad præfens ire debeat una voluntas omnibus. Nec mora;
 benedictionem petijt, accepit, abiens benedicite dixit. Sed
 qui agit dolum in lingua sua, nunquam accipiet benedictio-
 nem a Domino. Igitur uno se comitante servulo egressus,
Bremam est profectus, Archiepiscopum adiit, ficitias literas
 obtulit, ex parte conventus jam dictum *Conradum* expetijt
 rectorem. Quid plura? Archiepiscopus dictis fidem præ-
 buit, quod petebatur annuit, *Conradus* ut quantocius ad se
 vocetur præcipit. Ille machinationis suæ de processu gavi-
 sus episcopati auctoritate roboratus in Thuringiam cum fe-
 ctinatione est digressus. Ubi ejusdem *Ludovici* propinquos,
 nobiles quidem viros coadunavit, & quæ egerat, capitula-
 tim exposuit. Qui consurgentes quosdam ecclesiæ nostræ
 homines nunc blanditijs nunc promissionibus alliciunt, *Con-*
radumque de monasterio evocatum ad Archiepiscopum per-
 duxerunt. A quo honorifice est susceptus, virgaque pasto-
 rali donatus, idoneis legatis se comitantibus, fratribus pro-
 fus ignorantibus huc est introductus. Quibus ut ante reniti
 meditantibus, minime præsumferunt, quandoquidem Pala-
 tini Comitis assensum in hisce persenserunt. Huic enim
 propinqui ejus militabant, benevolentiamque ejus super ijs
 captaverant. Sic plerumque deluduntur, qui adversus do-
 mesticas insidias minus cauti feruntur. Verum *Conradus* hoc
 ordine Abbas constitutus à *Reinhardo* Halberstadenſi Episco-
 po est consecratus. Hic à puero claustralibus tantum curis
 occupatus in exterioribus minus erat exercitatus. Qua-
 propter dum nec interioribus perfecte invigilavit, circa ex-
 teriora prorsus dormitavit. Hinc ecclesiæ substantia citius
 est dissipata. Simpliciter omnino prætendebat: sed om-
 ne quod est nimium, vertitur in vitium. Excessus fratrum
 nimis

dissimulavit, ecclesie famulos plus justo extulit, beneficijs
 cumulavit. Præterea propinquorum suorum frequentia glo-
 riabatur. Unde ecclesia, ut pene exhausta, nimis gravabatur.
 His diebus junior *Ludovicus* fraterque ejus *Raspo Hinricus*,
 capto *Hinrico* quodam regie tyrannidis capitaneo, à captivi-
 tate patrem expedierunt, cui sociati denuo, adversus regem
 arma contulerunt. Palatinus quoque *Fridericus Agnem Hinri-
 ei Ducis de Lintburg* filiam uxorem duxit, ex qua duos fili-
 os *Hinricum* & *Fridericum* generavit. Quibus adultis, *Henri-
 cum* pro spe hæredis militie aptavit, *Fridericum* apud Parthe-
 nopolim canonicè professioni associavit. Sub eodem tempo-
 re Palatinum *Fridericum*, Comitemque *Ludovicum* fideium
 suorum interventus reconciliavit, ingentique à vitrico ac-
 cepta pecunia, nonnullis prædijs, hujusque ecclesie advoca-
 tia se Palatinus abdicavit. Isdem Palatinus *Conradi* Abba-
 tis importunitate pulsatus, decem argenti libras expetijt, &
 ab invasione prædiorum in *Tundorp* se cessare spondit.
 Quod uxor ejus ut comperit, disuasit, unde allatam pecuni-
 am suscipere recusavit. Abbas etiam *Conradus* duorum man-
 sorum precio, omnisque hujus familie auxilio, *Christiano*
 & *Edelgero* xxx. talenta persolvit, quibus quinque mansos
 in *Falenbrunnen* ecclesie ablatas redemit. Sub eus-
 dem regimine aquilonaris hic turris corruit, quam
 in idem à fundamentis erectam nequaquam consum-
 mavit. Eo tempore *Fridericus* Palatinus, regio fretus au-
 xilio montem *Ruffese* occupavit, impositoque præsidio,
 viris fortissimis locavit. Gestæ rei fama excitati Principes
 Saxonum convenerunt, & auctore Duce *Ludgero* montem
 denominatū arta obsidione ceperunt, succensaque munitio-
 ne terræ coæquarunt. His transactis senior *Ludovicus* apud
Reynhuresburnen ex Comite factus monachus in brevi
 defunctus, & in basilica B. Dei genitricis sepultus est. Quod
 cœno-

coenobium isdem Comes in honore B. Iohannis Evangelistæ constructum, sub apostolicæ sedis auctoritate libertavit. De functo patre filii successerunt, & partes singulas, singuli hæreditaverunt: unde *Henricus*, qui minor erat, hujus ecclesiæ advocatiam tenuit. Sed & *Hodevingam* Comitis *Gisa* viduam; frater vero ejusdem nominis filiam conjugem duxit. Verum illo sine liberis obeunte, *Ludovicus* duos filios genuit, quos suo fratrisque nomine nuncupavit.

Reynhardus Halberstadenſis Episcopus dum moritur, *Otto* Magdeburgensis Ecclesiæ Canonicus substituitur. *Friedericus* Palatinus internorum incisione in firmatus, per internuncios conjugem absentem exoravit, quatenus pro animæ suæ remedio Gozecenſi Ecclesiæ **Tundorp** restituat. Sed & hoc petiisse perhibetur, ut si vita decederet, patribus suis appositus ibidem sepeliretur. Quas ejus petitiones illa se expleturam tunc quidem spondit, sed postmodum etiam audisse negavit. Ita Palatinus apud **Tiggilsted** moritur, & *Ottonis* antistitis imperio **Halberstad** sepelitur. Miro Dei actum judicio, ut qui primus patrum suorum temeravit instituta, primus quoque eorum privaretur sepultura. Isdem *Otto* Halberstadenſis de ecclesiæ nostræ desolatione pro fratrum libertate, sed & sæpius Abbatem de negligentia *Conradum* videlicet, frequenter vocavit, vocatum corripuit: non proficiens tandem ab officio suspendit. Non multo post moritur, & ante ecclesiæ valvas deforis tumulatur. Guerra nimia omne regnum tenuit, & ecclesia hæc aliquamdiu tum quoque rectore caruit. Cum quidam congregationis nostræ Præpositus Ecclesiæ quibusdam famulis conductis, quibusdam consanguinitatis affinitate se comitantibus, Abbatix hujus gratia ad *Bremam* iter arripuit; res penitus fratres latuit. Iam fere medium iter agitur, & ecce detinetur, fugatur, spoliatur: vix tandem vel nudè redire merentur. Quorum via quo-

Gg

niam

niam prava, quoniam Domino fuit contraria; quos ambitio eduxit nimia, non minor reduxit ignominia. *Agnetis* Palatinæ filius *Henricus* puer moritur, & apud *Suzetum* tumulatur. Vnde *Fridericus* frater ejus germanus, de monasterio fraudulenter extractatus, gladio accingitur, cuique *Sizzone* Comitissæ filia desponsatur.

Anno Dominicæ incarnationis MCXXVI. Imperatore *Henrico* apud *Trajectum* defuncto, apud *Spiram* vero sepulto, veritas de terra prodiit, & justitia de cælo prospexit. Siquidem curia generalissima apud *Magunciam* VIII. Kal. Septembris habita, *Ludgerus* Dux Saxonum regni gubernacula suscepit: *Lotharius* quoque nomen mutavit. *Rokerus* Parthenopolitanensis Archiepiscopus vita discessit, cui regis gratia *Norbertus* vir religiosus successit. Hic quoniam creditæ sibi Ecclesiæ honoribus invigilavit, pro Domini *FridERICI* revocatione omnibus modis laboravit. Sed & ille, licet ejus exhortationi animum clam inclinavit, in manifesto tamen reclamavit, eo quod desponsatæ sibi virgini fœderatus esset, insuper & fidejussores statuisset.

Anno primo *Lotharii* Regis magna nobilitas Saxonie bello corruit Boemie. Eo tempore ecclesiæ B. Georgii in *Nuenburg* *Bertoldus* Svevus præfuit, quique ab *Albirone* Bremensi Archiepiscopo fratrum consensu & hanc nostram ecclesiam gubernandam suscepit, licet regula ecclesiastica hoc prohibuerit. *Raspo Hinricus* immatura morte defunctus, viam universæ carnis ingreditur, sepultusque apud *Reynheresbrunnen* conspicitur. Qui, uti memoravimus, quia sine liberis discessit, frater *Ludovicus* hæreditario jure successit. His diebus *Ellica* Comitissa Magni Ducis filia, provinciam hanc inhabitavit, & in *Murbiniensis* castri fundatione laboravit. Hæc accepta oportunitate Dominum *Alberonem* Bremensem adit, hujusque ecclesiæ advocatiam ab eo impetra-

vit,

vit, data fide, quoad viveret, secundos advocatos excluderet. Cujusrei causa inter eam & Comitem *Ludovicum* odia gravia oriuntur, quæ amicorum suorum interventu in amicitias tandem commutatur. Itaque advocatia sub Comitissæ ditione est firmata.

Annus quartus *Lotharii* regis computatur, cum generalis curia *Quedelinburg* in Pentecoste celebratur. Hic *Hermannus* de *Vintzburg* provinciali, honoribus, dignitatibus, principum judicio, abdicatur: *Wingzburg* obsidetur, capitur, incenditur, funditus subvertitur. Causa fuisse dicitur, quia *Burchardum* de *Lucem* / regis quidem consiliarium, hominem vero suum, pro cujusdam castri extructione fraude circumvenerit, & fide violata occiderit. Cujus principatu Comes *Ludovicus* sublimatur, quippe qui Regi, ut fidelis, ut prudens, carissimus habebatur. Sed & reginæ propinquus fuisse narratur. Per idem vero tempus ecclesiæ *B. Georgii* cura Abbas *Bertoldus* ab *Vdone* Episcopo Zicensi est suspensus. Modicum temporis evolvitur, cum & *Ellica* Comitissa manifestis odiis eum prosequitur. Ad hoc ventum est, ut in facie eum appellaret, & de multis & nefandis criminibus accusaret. Sed ejus testimonio, utpote foeminae adversus Abbatem repudiato, majori exarsit in eum odio. Nec mirum. Quem enim Deus humiliare disposuit, parere nec ei femina potuit. Et quid faceret? omnium odia adversus eum concitavit, calumniis & opprobriis dehonestavit. Postremo minis & terroribus de loco exturbavit, unde ille omni reversionis spe composita *Laurisamum* declinavit: Quædam ejus operum memorantur, quæ subter notari jucundum esse arbitramur. Quasdam officinas nostras restauravit, aquæductu locum lætificavit: septem circiter annis hic præfuisse dinoscitur. Ex quo piæ memoriæ Abbas *Fridericus* Heroveldensis Ecclesiæ apicem conscendit, si quis fortassis advertere curaverit, annos LV. huc

usque computare poterit. Omne per hoc tempus dum minus idoneis rectoribus ecclesia hæc inhabitabatur, diversarum tribulationum turbinibus sine cessatione quatiebatur. Dum enim quisque sua, non quæ Dei sunt quæreret, proh dolor defuit, qui labenti manum extenderet. Jam jamque ædificia alia funditus corruerant, alia jam ruinam minabantur. Omnis ecclesiæ substantia cujuslibet conditionis hominibus facta est in direptionem, cultoribus exturbatis, terra versa in solitudinem, annuis fratrum redditibus extranei fruebantur: ipsi licet pauci in ediam patiebantur. Unde quinque valentiores recesserunt, reliqui aut pernicii aut imbecillitatis necessitate quasi fidem servaverunt, quibus ullius religionis cura minima fuit; unde quod cuique libuit, cuique regula fuit. Jam nihil restabat, præter, quod ab extraneis locus inhabitaretur, aut in Babylonicam desolationem redigeretur. Sed pater misericordiarum & Deus totius consolationis, qui quos flagellat & corripit non in fine derelinquit, in supremo periculo constituto, clementiæ suæ non defuit præsidio. Enim vero quemadmodum per Iudith sanctam civitatem suam Ierusalem de vastatione Holofernis liberavit: sic factò mirabili & hunc locum de imminenti ruinæ præcipitio per feminam relevavit, unde digressi sumus: sed ad narrationis initium redeamus. Igitur post discessum Abbatis *Bertoldi Eilica* advocatissa tanto circa ecclesiæ profectum sollicitabatur, quanto de Abbatis expulsionem à quibusdam incusabatur. Utriusque professionis viros religiosos convenit, & de ejus Abbatis substitutione consuluit, quem & sapientiæ nitor decoraret, & vitæ meritum commendaret. Tempore plurimo hoc flagrabat studio.

Anno Dominicæ incarnationis MCXXIII. Rex *Lotharius* transcens Alpibus manu valida *Romam* intravit, expugnatique circumquaque præfidiis Lateranis nativitatem Domini

mini-celebravit. Cui solemnitati interfuit & Papa *Innocentius*, per quem Rex consecratur Imperator Augustus. Ubi postquam regni negotia disposuit, circa Augustum Alemanniam reperit. His diebus prædia Comiti *Sifrido* de *Leitheneburg* in his partibus pertinentia justo concambio imperator obtinuit, quæ itidem *Ellica* Comitissa simili conditione ab eo promeruit. Inter hæc quidam supervenit, qui Abbatem *Bertoldum* migrasse significavit. De quo postmodum à quibusdam percepimus, quia cum vesperè sanus fuerit, nocte media vita discessit. Itaque *Ellica* Comitissa diu exoptata oportunitate accepta *Bigangiam* abiit, & quem multorum consilio jamdudum suspectum habuerat, *Nentherum* bonæ conversationis virum, Gozecensis Ecclesiæ rectorem expe-
tebat. Hic à primis ferme annis militiæ Domini mancipatus sub monachica professione pie fuerat conversatus. Unde non solum fratres, sed & ipsius loci defensores miro affectu eum diligebant, & omnimodis Comitissæ petitionibus contraire satagebant. Sed & ille multas licet occasiones prætenderet, hoc præcipue tamen affirmabat, ecclesiam scilicet, cui semel se subjugaverat mente & corpore alterius respectu nulla ratione debere, sed nec velle deserere. E contra Comitissa convenientia satis testimonia opposuit. Sed eorum propositum sæpius attentatum, cum nec prece nec ratione immutare potuit, Domini non immemor præcepti: *Petite & dabitur vobis*; omnium exauditorum Dominum super his exorare studuit. Quid per laudabilem hujus fœminæ devotionem nisi Evangelicæ Cananitidis miramur actionem? Pro filia demoniaca illa egressa clamitabat, pro ecclesia orbata ista exiens rogitabat. Illa cum Domino præsumtuosa disputavit: hæc ut cum legisperitis disputando certavit. Non desinit orare muliercula à Domino quando injuriatur: non cessavit Comitissa etiam à Monachis exacerbata. Ergo quia pari affectu

utraque petiit, pari affectu utraque quod petit accepit: Illa
sanitatem filia, ista commissa ecclesie.

Eo tempore digna memoria Abbas *VVynoldus* ecclesiam
illam gubernabat, cujus virtutum mirus odor longe lateque
fragrabit. Hic vir Deo plenus, utrisque zelo Dei partes pro-
prias justificantibus medium se obtulit, & primo ad consue-
tum pacis & concordie portum revocare studuit. Deinde pa-
terna qua solebat dulcedine omnes affatur, & ad Comitissa ex-
plendum desiderium exhortatur. *Non, inquit, fratres sanum
nobis estimamus, ut tanta auctoritatis ac potentia non dico feminam
sed terra nostra principem offendamus. De ea concedatur ut silen-
mus, vel ecclesia professionis nostre condescendamus. Itaque de dile-
ctione presumentes consulimus, hortamur, exoramus, ut ad humili-
mam ejus intercessionem, quod juste petimur, juste concedamus.*
Nec dum sermonem complevit, cum ecce omnis pia illa fra-
trum tumultuatio, veluti divinitus imperatis conque-
vit. Quid plura? Desiderium Comitissa fieri censetur: Sed
vi Dei modis omnibus adhuc frustra renititur. Nam con-
ditor rerum Deus, quod fieri disposuit quis unquam infir-
mare potuit? Itaque velit nolit electus frater *Nenthe-
rus* adducitur, *Bremam* dirigitur, ab Archiepiscopo ho-
notifice suscipitur. Quem licet ob nimiam occupationem
Comitissa non deduxerit, attamen eunti & redeunti ducatum
prebuit, sumtus tribuit, devote ministravit. Ubi aliquantis
diebus familiariter detentus, presente clero ecclesie hujus
donum suscepit, sicque tandem in pace dimissus, per virum
venerabilem *Bertoldum*, monasterii *B. Pauli* Abbatem ad Co-
mitissam remittitur: per quam etiam ecclesie familia con-
vocata summa cum devotione huc introducit. Post per-
ceptam Archiepiscopi legationem, post Advocatissa serenif-
simam allocutionem, omnis populus in ejus laudem concla-
mavit, se devotos, se fideles illi promittentes. Sed & for-
tuna.

runatos se futuros profitentur, qui tanti talisque testimonii virum rectorem habere mererentur. Cum istis, iisque similibus diu conclamatum fuit, ut quique ad sua redeant Comitissa præcipit. Sed & ipsa unde venerat lætissima rediit, agens gratias largitori omnium bonorum Deo, qui suo se non defraudavit desiderio. Gesta sunt hæc anno MCXXXIV. Dominicæ incarnationis sub die VIII Kal. Decembris.

Igitur Abbas *Nenzherus*, ubi iugo Domini cervicem inclinavit, mandatorum ejus per viam more solito ambulavit, neque ad dextram, neque ad sinistram declinavit. Quod ne quis dubia aure concipiat, operum ejus ab exordio argumentum capiat. Horrea, cellaria vacua prorsus reperit; unde vel una die vivendum fuit, super incertis accommodari debuit. Sed & emtionis pretium deerat, & ecclesiæ thesaurus jam pridem consumtus fuerat. Cum tantæ penuriæ incommoditatibus quisque merito possit anxari, iste non solum æquanimiter pertulit, sed mirum dictu, veluti plenis promptuariis confidens fratrum magis paucitatem indoluit, quippe quorum neminem præter unum adveniens reperit. Quapropter tota animadversione de eorum tractabat augmentatione, certus tanto se futuros locupletiores, quanto in omnipotentis Dei laudibus fierent numerosiores. Et quid ageret? De *Bigaugia*, aliisque circumquaque positis monasteriis, boni testimonii fratres accivit, quibus sociatis, veteris consuetudinis fermento expurgato, Hirsaugiensis ordinis aspersione locum emundavit: in cujus observatione nimirum secundus extitit. Sed & illi amoris divini fervore succensi, ut Tirones invicti ducis cœperunt imitari. Præterea Abbas quos jam in stadio currere considerat, nunc consolando, nunc exhortando ad promerendum bravium incitat, illudque *B. Tobix frequentius replicando commemorat:*

morat : Memores estote filii , quoniam pauperem vitam gerimus , sed multa bona habebimus , si Dominum Deum timuerimus. Hinc illi magis magisque proficientes , mundi prorsus inquinamenta devitabant , & per quosque virtutum gradus incedere studebant. Sed & Dominus in nomine suo congregatis medius aderat , omniaque eorum opera dirigebat. Facultates ampliavit , fratrum collegia augmentavit , adeo ut in brevi duodenarium excedentes numerum in hymnis & confessionibus benedicerent Dominum. Sub eodem tempore hortatu *Northerii* Archiepiscopi Dominus *Fridericus Agnæ* Palatinæ filius rebus militaribus exiit & *Partinopolim* rediens armis spiritualibus reinduitur. Anus à partu virginis M CXXXV computatur , cum per *Lotharium* Imperatorem Spiritus S. adventus **Merseburg** celebratur.

INCI.

IN CIPIT

PROLOGVS IN LIBEL-
LVM DE FVNDATIONE COE-
NOBII BIGAVGI-
ENSIS,

à temporibus HENRICI III. ad annum
Christi MCCXII.

Esta quorumque præstantissimorum literis man-
dare veterum sagacitas his de causis duxit commo-
dum, ne quæ videlicet vetustatis aut oblivionis ob-
literatione favorabilis eorum vita per succedentia
tempora mortalium animis excideret. Quin po-
tius si qua fortia vel honesta facta attigissent, in his audien-
tium mentes oblectarentur, ad imitationem quoque eorum
jugi recordatione inculcata proficerent. Cum igitur paga-
nis & veræ fidei penitus extraneis, id potissimum fuerit stu-
dii, ut non solum propria, sed etiam prædecessorum suorum
gesta probabilia, scriptis ob commendationem perpetuam
vel ædificationem, (conficta licet nonnulla) posteris trans-
mitterent: cur non potius nos Christi fidelium non tantum
honestæ, sed & feliciæ gesta scriptis & omnium laudum præ-
coniis non efferimus, quorum vita multo probabilior, gesto-
rum memoria longe delectabilior, executio etiam piorum
operum effulsit fructuosior. Igitur de fundatione Bigaugi-
ensis cœnobii intendentes scribere, primo quidem proge-
niem fundatoris, scilicet Domini *Vvicerti* Comitis in Lu-

Hh

223

242, altius ordientes, à proavis incipiamus, deinde institutionis ejus occasionem divinitus acceptam gesta fortia institutoris, ejusque finem in eodem cœnobio, aperiemus.

INCIPIT COLLECTVM EX LIBELLO SVPERNOMINATO.

Emelricus Rex Teutuniæ fratres habuit *Diermarum* Verdumensem, & *Herlibonem* Brandenburgensem, &c. *Herlibo* tres filios habuit, *Emelricum*, *Vridelonem* & *Herlibonem*, qui ex filia Regis de *VrVeghe* procreavit filios *Zventibor* & *VVolfum*. *VVolfus* Pomeranorum principatum adeptus, inde ad Regem Danorum confugit, à quo grariose susceptus, ejusdem Regis filiam accepit uxorem. Deinde fratres puellæ invidia moti persecuti sunt *VVolfum*, qui livori cedens, cum paulo post socer obiisset, reversus occidit Regis filios, regnumque, uti gener Regis, solus obtinuit. Ex uxore sua in detres genuit filios, scilicet *Ortonem*, *Hermanum*, *VVicpertum*: Balsamorum etiam regio dominio ejus cessit. *VVolfus* iste bellicosissimus defunctus est; corpus barbari more suo in templum Deorum ducentes, exequias flebiles agebant. Eo defuncto, avunculus eorum, quos *VVolfus* in Danorum pro vincia occiderat, filios ipsius de finibus suis ejecit: *Otto* in Græciam declinavit; *Hermannus* in Rusciam: *VVicpertus* autem in Balsamorum regionem, quæ ei paterna hæreditate provenerat, secessit, prælia plurima gessit. Quod cernens Dominus *Gasvvinus* Comes de *Leige*, filiam suam, nomine *Sygenam* in conjugem ei tradidit, &c. Ex ea *VVicpertus* genuit filium *VVicpertum* longe præstantiorem paternis virtutibus. Duas etiam filias ex eadem *Sigena* suscepit, quarum unam *Henricus* de *Leige* duxit, alteram *VVernerus* senior de *Veltheim*; ex qua is filios habuit *VVernerum* & *Aaelgotum*, Magdeburgensem postea Archiepiscopum. Huic *VVerneræ*
villæ

villæ Bigaugiensis pars cessit hæreditatis jure. *Vvicperto* mortuo immature, superstitè *Vvicperto* filio parvulo, *Dolina Sigena* nupsit *Friderico* Comiti de *Leugensfeld* / ex quo filium *Fridricum* suscepit; & filiam quoque, quam *Ruggerus* vel *Rutgerus* Comes ducens, *Rutgerum* Magdeburgensem postea Archiepiscopum, & *Fridericum* Comitem procreavit. Sed *Fridericus* genuit filiam, quæ nupsit *Ottoni* Palatino de *Vvinhsbach*, genuitque *Ottonem* Palatinum patre defuncto, & *Fridericum* Comitem.

Hinricus Imperator filius *Conradi* regebat tunc imperium, sub quo respublica pace fruebatur; sub quo Princeps *Vdo* Marchiam Stadensem regebat. *VVycbertus* ergo patre orbatus hunc accedens ab eo donec adolesceret educatus est, simulque gladio militari ab eo accinctus, urbe *Tangermunde* ab eodem *Vdone* inbeneficiatur. Crevit consilio & audacia in tantum, ut formidabilis etiam notis efficere-
tur. Ideoque *Vdo* eum dimittens, municipium quod habuit juxta *Elstram* fluvium nomine *Groÿsta* cum omnibus at-
tinentiis eidem tradidit procommutatione regionis *Balsamo-*
rum. Pro *Tangermunda* vero ei alia beneficia ad *Nortmachiam* ei restituit. Ille ibidem alios impugnans, ab aliis fugatur; venitque ad Ducem Bohemix *VVratisslaum* persuasit illi, ut regium nomen acquirere satageret ab Imperatore: illicque consensit eidem.

Hinricus tunc rex, superioris *Henrici* filius, imperabat, qui *Saxones* impugnabat. Qui cum in Italiam ire dispo-
neret, *VVicpertus* ipsum accedens, suum illi cum lx. militibus promisit servitium. Quod ille acceptans, subjunxit *VVic-*
perius suum consilium, persuadens ut Ducem *VVratisslaum* in Regem exaltaret, at ille quatuor millia talentorum *gallis* regis appenderet: insuper & filium suum cum trecentis armatis cum ipso in Italiam destinaret. Acquievit Cæsar, ac *VVicperius* effecit, quod promiserat. Jubente ergo Cæ-

fare, per Moguntinum Archiepiscopum ac præfules VVir-
 ziburgensem & Constantiensem, *VVratisslaus* coronatur in
 Regem, qui aurum persolvit, filiumque suum *BosVVinum*
 cum apparatu bellico Cæsari destinavit, commendatum
 fidei *VVicperti*, ut cum Cæsare pergeret in Italiam; de qua
 expeditione alibi require. Venit enim *Mediolanum*, obsedi-
 dit inde civitates per quatuor annos & cepit: Obsedit *Ro-*
mam inde triennio. *VVicpertus* ad omnia pericula primus Re-
 gem à morte liberat; Romam tandem cepit. Papa fugiente
 cum *Petro Leonis*. Papa captivatur cum avunculo suo *Petro*,
 &c. custodia deputatur *VVicperti*, effuso sanguine plurimo
 intra Dei templum, fluente instar Tibris. Tandem post mul-
 tas controversias Papa reconciliatur Cæsari, templum Do-
 mini reconsecratur, Rex imperiali benedictione sublimatur:
 nova lux oritur: ex militibus *VVicperti* xi. veneno perierunt,
 dolo à militibus Romanis confecto. Revolutis septem
 annis hujus expeditionis ac belli ex sexaginta *VVicperti* mili-
 tibus tantum quinque supererant; & ex Bohemis trecentis
 solum ix. adeo in præceptis more barbarico ad omnia pericula
 ruentibus. Affuerunt Cæsari Mogūtinus & Coloniensis, Hal-
 berstadenfis & Monasteriensis Episcopi; Fuldensis & Hersfel-
 densis Abbates, aliq; Principes plurimi, cum Boëmico ado-
 lescente. Cæsar audaciam & fortitudinem *VVicperti* male ex-
 periri tentans, contra eum leonem improvise adduci fecit:
 quem pugno fugavit: Cæsarem dire corripuit; ut erat irato
 animo; abire voluit; vix placari potuit. Tandem pacifice,
 multis ei promissis à Cæsare & Episcopis, cum *Bosvino* ab-
 cessit, acceptis etiam donis regalibus pro *Bosvino* ad suum
 patrem honorifice remittendo. *VVicpertus* autem nil tunc
 se petere aut accipere velle respondit Cæsari: tempore au-
 tem congruo postulare.

GosVVinus Bohemicus literis imperialibus patri com-
 menda,

mendatus, ac inuneribus, cum *Vvicperio* ad Bohemiam revertitur, occurrentibus sibi Principibus & populo cum gaudio. Commendavit adolescens patri suo *Vvicpertum*, quanta illis fecisset bona, &c. Rex plurima preciosa xenia *Vvicperio* obtulit; nil horum, nec paruum quid recepit. Iterum plurima: tertio plurima. Ille ut prius non recepit præter quædam quæ ibi exprimuntur. Persuadet filius patri, cum nil recipere vellet, ut filiam suam *Judith* nomine elegantem illi in conjugem traderet, quod illi plus prodesse posset, quam si ipsam *Rustenorum* vel *Vngarorum* Regi sociaret. Assensit hilaris, illamque ornatam regis induviis *Vvicperio* tradidit in conjugem. Quam ille libenter suscipiens, cuncta xenia illius fidei commendavit. Coniugi susceptæ *Judithæ* *Vvicpertus* urbem construxit **Schwörzen** nomine, quæ tutum ei foret præsidium. Impatiens vero pacis, infestabat & infestabatur. *Hinricum* etiam Marchionem *Misnensem*, aliosque, offendit. Item quendam *Hagenonem* fugientem in Basilicam S. Jacobi, cum egredi nollet, prohdolor! cum Basilica concremat. Hæc fuit causa, quod post modum compunctus in honorem S. Jacobi fundat cœnobium **Pegaw**:

Anno Domini **MLXXVII**: bellum fuit inter *Hinricum* & *Rudolfum*, ubi Saxones terga vertunt. Ibi *Vvratisslaus* Dux & Rex Bohemiæ regalem lanceam adeptus *Rudolfi*: qui exinde permissione Imperatorum semper quemvis illius gentis ducatu insignem, in omni festiva processione præcedit. Huic bello interfuit *Vvicpertus* bellicus.

Anno **MXXC**. Rex Boëmiæ consilio *Vvicperti* & ducatu *Saxones* invasit, non tamen impunitus. Imperator ab Italia rediens, apud *Ratisbonam* curiam tenet: iterum Saxones invadunt, ubi *Rudolfus* Saxonum Rex vulneratus fuit. *Vvicperius* reduxit Cæsarem in Boëmiam, &c. *Ecbertus* Marchio

Brünsvicensis, æmulus *VVicperr* fuit: qui tandem in molendino suo post bella inter ipsos turpiter occubuit.

VVicbertus ex sua conjugē suscepit filios, *VVicpertum* scilicet, & *Hinricum*, & filiam *Bertam*. Formidabilis efficiebatur cunctis, etiam Cæsari, qui oblitus beneficiorum ejus à statu suo tantæ felicitatis ipsum conabatur evertere. At *VVicpertus* tandem ad cor rediens, memoralorum quæ fecerat, maxime *Rome*, & exustione *S. Jacobi* in *Zila* compunctus dolore, accessit *Hartvugum* & *VVernerum* Magdeburgenses Archiepiscopos pro salubri consilio salutis animæ suæ. Mititur ab eis *Romam* ad limina Apostolorum, paucis secum assumtis; ubi humi prostratus, limina Apostolorum, quæ olim sanguine fœdaverat, nunc lacrymis rigavit. Ad pedes Apostolici præsentatus, causam itineris sui & peccatorum suorum enormitatem ex ordine confitetur cum summa devotione. Erat tunc Patriarcha Hispanensis, vir merito vitæ etiam Papæ admirabilis, & Apostolicæ auctoritatis: ad hunc direxit Papa pœnitentem hunc *VVicpertum*: ut scilicet gravioris itineris laborē subiret. Ad quē ardenti desiderio properans, monita salutis ab ipso recepit, auditisq; causis ejus consuluit, ut Deo templū in honore *S. Jacobi*, cuius Basilicā combusserat, adificaret illucque famulantes Deo, quantos posset, congregaret. Acceptat id *VVicpertus*, inquirens, si sufficeret, pro sex fratribus fundare cœnobium. At ille Patriarcha: *qui parce seminat, parce & metet*, &c. & quia tenor disciplinæ regularis in tam paucis observari non potest; ad hos totidem adde. Acquivit, & promisit, vita comite, Deo dante, id se facturum. Patriarcha dat illi reliquias, hoc est *S. Jacobi pollicem*, & Ecclesiæ reconciliatum absolutumque in pace dimisit.

Reversus *VVicbertus* in urbem suam *Liznich* divertit, susceptu à suis cum gaudio. Consilium cum suis iniit, ubi nam in sua ditione locus cœnolio construendo aptus inveniretur

niretur. Circuiens pervenit in *Groysh*, ibi similiter à suis læte
 Inscipitur, in castro videlicet suo; concilium quærit à suis.
 Pervenit tandem ad locum divinitus præordinatum, ad
 occidentalem plagam Bigaugiensis villæ: ubi cœnobium
 fundare statuit.

Anno itaque Domini MXCII. ad opus tantum auxilium
 à focero suo *Fratislao* rege Bohemiæ quæsit. Qui laudans
 propositum generi tam sanctum, liberaliter septingenta ei-
 dem ad manus talenta dedit: utque fiducialiter ageret, ad
 honorem Dei & S. Jacobi, plurima promisit. Qui reversus
 domum, *Hartvwigum* Magdeburgensem Archiepiscopum
 adiit, flagitans, ut loco considerato, fundamenti & cimete-
 riorum benedictiones daret: cum quo etiam *VVolramum Zi-*
zensem, & *Albinum* Mersburgensem, Episcopos corroga-
 vit. Qui suaserunt *VVicperio* ut proprijs humeris per duo-
 decim angulos fundamenti, exemplo *Constantini* Cæsaris de-
 votissimi, totidem cophinos lapidum deferret. Paruit ille
 libens, suosque tanto accendit laboris ardore, ut non sicut
 aliarum Ecclesiarum fundatio mercenariorum fit labore,
 sed manu militari ac illis obsequentium instantia certatim
 ferveret opus, ita ut infra triennium usque ad cacumen tur-
 rium sine intermissione assurgeret: curiam sibi interim con-
 stituens operi contiguam, ubi nunc hospitale est situm, in
 qua Capellam S. *Nicolao* construxit.

Inquirens hinc aliquem religiosum virum prudentem,
 qui fratribus sibi sociatis officinas constitueret, &c. cœno-
 bium *Schwarze* dictum adiens, dominum *Beronem* ali-
 osque tres fratres tanti laboris consortes impetravit, cui sui
 cœnobii curam commendavit. Qui cum simplex esset, fra-
 trum numerum non augmentat.

Anno Domini MXCIII. *VVicperius* denuo misit ad foc-
 rum suum *Fratislauum* pro subsidio: qui iterum ei trecenta
 talenta

talenta in supplementum operis inchoati transmisit. Obiit eodem anno *Fratislaus* Rex Bohemiæ, quinque relinquens filios, *Borovi*, qui post patrem ducatum ad tempus tenuit: *Vdalricum*, qui postea Lothario regnante præfuit eidem.

Anno Domini mxcvi. constructis ædificiis per Abbatem *Beronem*, perfectisque, dedicatum est cœnobium Bigaugiense per Dominum *Hartvvigum* Magdeburgensem Archiepiscopum, cooperantibus eidem *Aluino* Mersenburgensi & *VValramo* Ziciensi, Episcopis, *Ezelinoque* Havelbergensi: in præsentia domini *VVicerti*, fundatoris, filiorumque ejus *VVicerti* & *Himrici*. *Iuditta* uxor ejus Comitissa, filia regis Bohemiæ *Fratislai* coronata adornata processit eodem die, obtulit pretiosa plurima. Sicque vii. Kal. Augusti dedicatum est monasterium in honorem *S. Trinitatis*, *S. Mariæ Virginis*, *Sanctique Iacobi Apostoli*, dotatumque magnifice. Singulis quinque diebus tempore dedicationis domina Comitissa in aliis vestibus & aliis processit.

Anno Domini mc. Dominus *Bero* Abbas primus obiit in Domino, sepultus vii. Kal. Jan. Vigebat eo tempore in Saxonia apud *Corbejam* Abbatiam regalem, regularis disciplinæ districtio, quæ secundum *Hirzaugensem* institutionem jam laudabiliter propagari cœperat. Præfuit tunc *Corbejæ* Abbas *Marquardus*. Hunc *VVicertus* adiens, petijt ab eo virum, qui cœptam ibi religionem promoveret amplius. Datur illi Dominus *VVundolfus* monachus, ad tantum opus idoneus, vir religiosus doctus & strenuus, fidelis & prudens: junguntur eidem & alii fratres in adiutorium. Dantur & libri pro divino officio, & reliquiæ de *S. Vito*, quæ omnia gratanter *VVicertus* suscipiens, venit cum Abbate *VVundolfo* ad *Bigaugiam*: fecitque ipsum pastorali benedictione per *Moguntinum* Archiepiscopum, *Rotardum* nomine, sublimari, adductum tecum in *Erpsurt*. &c. Inde reversus *Pegau* iulce-

fulcepit curam, emendavit omnia, fratrum adauxit numerum, usque ad quadraginta, gratia Dei adjutus per omnia.

Anno Domini M C V. Comes *Vvicpertus* monasterium *Luczke* fundavit in dicecesi Mersburgensi de consensu Episcopi *Albuni*, & capituli Ecclesie ejus, contiguum monasterii Bigaugiensi, & subjectum eidem. Quem locum esse voluit parochiam omnium circumjacentium villarum, pro sex saltem fratribus, quibus cella fieret, &c.

Anno Domini M C V I. *Vvicpertus* de consilio Abbatis *VVindolfi* misit ad Romam, supplicans, ut locus *Pegaru* per Papam eximeretur à potestate cujuslibet alterius, &c. obtinuitque sigilli robore privilegium sequens: *Pascalis Episcopus servus servorum Dei, fidelibus per Saxoniam salutem & Apostolicam benedictionem. Desiderium &c. Vvicpertus siquidem, Saxonica gentis illustris Comes in Merseburgensi parochia, in loco prædii sui, quod Bigavvia dicitur, monasterium &c. quod obtulit S. Petro, &c. & Apostolica sedis iuri in perpetuum mancipavit: Advocatiam tamen monasterii ipse habiturus excepit.*

Anno Domini M C V I I. *Hinricus* Cæsar obiit, & filius ejus *Hinricus*, Rex quintus, successit. Qui Moguntie Principes convocans, etiam *Vvicpertus* cum filiis *Vvicperto* & *Hinrico* affuit: sed ibidem nuntium triste de conjugis suæ *Inditta* obitu suscepit. Qui cito remeandi obtenta licentia dilectam suam in Bigaugiensi cœnobio honorifice sepeliri fecit, Episcopis tribus præsentibus, Bohemie, & aliis Principibus & nobilibus.

Anno Domini M C X. Posthæc Dominus Comes *Vvicpertus* aliam duxit uxorem, relictam scilicet *Chunonis* Principis de *Bichilinge*, nomine *Knnighundem*. Ejus etiam filiam ejusdem nominis filio suo *Vvicperto* desponsat. Celebrarunt ergo nuptias simul binas. Habebat hæc Domina Abbatiam

in confinio Saxoniae & Thuringiae *Oldesleibe* dictam; eus res sub Abbate *Luperte* perierant. Hanc suscepit rogatu *VVicperti* Abbas *VVyndolfus* reformandam, sed pertæsus, impetravit à *Corbeia* Dominum *Hildelinum* in Abbatem: qui cum eodum fuerat missus Prior ad *Bigaugiam*. Hic pro tempore præfuit ibidem utiliter, & obiit in Hierosolymitana professione sub *Conrado* Cæsare, in comitatu *Bernardi* Comitis de *Plozeka*. Nobilis quidam *Vizo de VVizenborch*, consanguineus *VVicberti*, moriens ipsum prædiorum suorum statuit heredem. Is congregationem Sanctimonialium in eodem castello instituerat. Quo defuncto, *VVicpertus* venerabilem matrem suam Dominam *Sigenam*, jam secundo viduatam, ibi pausare usque ad finem vitæ in sancta conversatione concessit. Qua mortua, ibidemque sepulta, cum religiositas ibidem omnis deperisset; *VVicpertus* consilio *Otonis* Episcopi *Balbergensis* in vicino ejusdem castelli, juxta fluvium *Vnstrod*, monasterium monachorum instituit, in loco qui *Reyndorp* dicitur; cui Abbas *VVyndolfus* fratrem *Ludigerum de Corbeia* revocatum in *Bigaugiam* Abbatem instituit.

Anno Domini *mcx*, *Hinricus* junior Cæsar filium *Fraislai*, *Bosvvi* nomine, regno privavit, & quendam *Soverpoldum* instituit. De quo *VVicpertus* dolens, regem rogavit restituendo *Bosvvi*, nec obtinere potuit. Anno sequenti Cæsar in Bohemiam exercitum ducens, *VVicpertum* etiam advocavit: qui sumtis duobus millibus profectus est. Cum ergo pro *Bosvvi* Cæsarem haberet, infensum, *Zvetepol* cum Cæsare clam de *VVicperto* tractabat; quod *VVicpertum* non latuit. Cumque nocturno tempore ab hujusmodi consiliis *Zvetepol* à rege ante *VVicperti* tentoria rediendo transiret, *VVicpertus* iussit uni militum suorum, ut sic clam pertransentem *Zvetepol* cuspide transfigeret. Et fecit sic, fugitq;
ad

ad tentorium *Vvicerti*. Exorto clamore mortuo duce Bohemi fugiunt, & Cæsarem in grandi timore relinquunt. Rogavit igitur *Vvicertum*; ut se à Polonia deduceret. Pollicetur id *Vvicertus*, si Cæsar *Bosvvi* in paternum principatum restitueret. Annuvit Cæsar necessitate constrictus, imperavitque *Vvicerto* reducere *Bosvvi* in sedem paternam. Rex *Hinricus* festinus *Vvicerto* præduce Polonia decessit: sed *Vvicertus* junior patre iubente interim *Bosvvi* Pragam in sedem paterni principatus reduxit. Rex cum in Teuroniâ usque *Nurenberch* venisset, comperto quod *Vvicertus* junior *Bosvvi* redux esset, & adhuc in Bohemia moraretur, favens *Ladislao* fratri *Zwvetepola*, quem *Vvicerto* inscio pro fratre dolose in principatum provexerat, eodem instigante Bohemiam ingreditur, insequiturque *Vvicertum* juniorem & *Bosvvi* doli inscios, ambosque captivos abductos in *Hamersteyn* custodiae mancipavit. *Vvicertus* hæc audiens & dolens, aliter filium liberare non potuit, donec urbem *Lizink*, & pagos *Insen* & *Budissen*, una cum urbe *Norunge* regi tradidit: quæ omnia statim Cæsar *Hogero* Comiti de *Mansfelt*, sibi familiarissimo in beneficium concessit. *Vvicertus* junior laxatus non multo post cum Cæsare in *Thuringiam* venit, ubi eum municipio quodam *Wersberg* dicto inbeneficiat.

Anno Domini *MCXIII*. rex *Hinricus* manifesto jam odio *Vvicertum* seniore insecutus, *Ladislao* auxilium sibi ferente *Groystam* deliberavit invadere. *Vvicertus* quoque junior *Nuenborch* urbe sperans se inbeneficiari, regi contra patrem suum fuit auxilio. *Vvicertus* autem electissimos in urbem congregavit, cumque obsideretur, *Lodeslaus* amisit ultra quingentos suorum. Ideoque rex omittens obsidionem, post octo dies inde transit, urbe *Nuenborch* alium inbeneficiavit: sicque *Vvicertus* ab eo deficiens, ad patrem suum

suum rediit. *Vvicpertus* regis denuo adventum præcavens, amicitiam inicit cum *Sigifrido* Comite, Palatino de *Orlamunde*, & cum *Ludovico* Comite de *Turingia*. Quorum conventionem apud *Warenstede* comperta, cum ecc, insperatus adventit; *Ludovicus* effugit, *Sigifridus* occiditur, *Vvicpertus* vulniferus captivus abducitur, & in *Litznich* custodia mancipatur. Dein in *Wirgenburch* regi præsentatur, ab omnibusque capitali sententiæ adjudicatur. Miles *Conradus*, cui decollandus traditus fuit, cum iussa moraretur perficere, expectans meliorem à Rege nuntium: suggesserunt Principes cuncti *Vvicperto* juniore, ut *Groystam* cum omnibus attinentiis pro patris liberatione regi devotus offerret. Quod cum fecisset, *Vvicperto* vitam indulgit, sed in urbe sua *Druls* per triennium servari ipsum mandavit. Quo comperto filii ejus *Vvicpertus* & *Hinricus* contra Regem ad Saxones se contulerunt, & ob hoc cum *Ludovico* Comite rei majestatis adjudicantur. Patre ergo per triennium in captivitate detento, filij silvarum latibulis; hominum destituti solatiis, se suosque tuebantur.

Anno Domini *M CX V*. *Hinricus* Rex insolens, Principes Saxonie infestabat graviter, privavitque dignitatibus suis Episcopum Halberstadensem, venerabilem *Reinhardum*, Comitem Palatinum de *Sommersteborch* / & *Fridericum* de *Ziensborch* / ac *Rodulfum* Nortmarchia potitum; substituitque pro eis alios sibi faventes. Qua injuria commoti, cum *Lothario* Duce Saxonie, cum *Vvicperto* juniore ac *Hinrico* fratre eju, & cæteris injuriatis ab eo, conglobati juxta *Cruceborch* fœdus inierunt contra Regem. Inde proficiscentes, castrum quod *Wallebet* dicitur, ad injuriam Regis ædificaverunt: ex quo *Hogerum* Comitem infestabat. *Vvicpertus* junior juxta *Guntorff* nemoris latibulo se occultens,

ex invasione adversariorum necessitati propria subveniebatur
 Mense autem Novembri foliis deficientibus, opaca silvarum
 illustrabantur. Misit ergo nuntium ad *Adelgotum* Archie-
 piscopum Magdeburgensem, avunculum suum, petens, in a-
 liquo suo municipio cum sua conjuge & paucis militibus re-
 cipi ad hyemandum, quem bruma non sineret sub divo la-
 titare. Cui compatiens Episcopus, ipsum cum suis ultra Al-
 biam, in urbe quæ *Lübborch* dicitur, collocari fecit: Cu-
 jus loci præfectus *Priborn* adhuc fere erat paganus, eo quod
 ultra Albiam illis temporibus. Audiens hæc *Hinricus* Cæ-
 sar, citavit *Adelgotum* Goslaræ ad curiam suam, cum quo
Vvicpertus misit legatum ad rescindendum, si quid ibidem de
 eo Archiepiscopus doli nescius avisator à quodam, quia non
 solum deponere ipsum, sed & capere rex intenderet. Ideo-
 que noctis tenebris clam celeriter aufugit, *Magdeborch*
 cum suis pervenit. Cæsar mane factum audiens, graviter
 contemptum regie majestatis tulit. Querimonia de iis coram
 principibus habita, quorum favore illius fovebatur audacia,
 Archiepiscopus absens deponitur, & ultio fieri de Saxoni-
 bus reipublicæ contemptoribus illico decernitur. Aduna-
 tur exercitus apud *Walhusen* Saxonesque ad bellum præ-
 parantur. Venitur ad pugnam in *Welpsholt*. *Reynhardus*
 Episcopus Halberstadenis inter missarum solemnia sermo-
 nem fecit ad populum, eos monens divinam implorare cle-
 mentiam. Præstolantes itaque regis adventum, ad defen-
 sionem libertatis & patriæ se viriliter cohortabantur. Impe-
 rator adveniens suas ordinavit acies, & primo congressu
Hagerus cum suis locatus, prior omnibus à suis paululum
 cum quodam *Ludolfo* remotus, audaciæ jactantiam jungens,
 solus equo defiliit, & manu exertum gladium gerens in Sa-
 xones præceps accurrit. Quem *Vvicpertus* junior, duobus

sibi sociatis *Conrado & Hermanno*, fratribus viribus valde præstantibus, nil moratus aggreditur, forti nisu cuspide in petus ejus vibrata. Qua per *Ludolfum* confestim extracta, *Hogerus VVicpertum* ense commotus impetiit, sed ictus clypeo cum protegente cassatur: statimque gladio per medium caput reverberatum *Hogerum* prostravit, & nitentem exsurgere lumbo lorice nudatum gladio transfodit. Sublato ergo clamore cunei utriusque partis consequuntur; & Saxonones pro se patriaque viriliter agentes, hostes nec spe nec timore nitentes, quasi oves tanto furore aggressi sunt, ut xxx vel xx ex uno Saxone occumberent. Tota die pugnatum est, & nox interveniens bellum diremit. Rex itaque victus, fugatus in Bavariam abiit; victores Saxones læti ad sua redierunt. De bellis istis quinque cum Saxonibus satis habetur in *Chronica Magdeburgensium Episcoporum & alibi*. Sed nusquam legi, nisi hic, quis istum occiderit *Hogerum de Mansvelt*, totius mali inventorem. Nec clare habetur ibi, quod hic sequitur de fundatione *Novi operis* prope *Hall*, quod mirum est.

Anno Domini *MCXVI*. fundatum est monasterium *Hallense* à venerabili *Adelgato* Archiepiscopo *Magdeburgensi*, (cujus genealogia & successoris ejus *Rurgeri*, descripta est in principio hujus libelli) Cœnobium, inquam, *Hallense*, quod dicitur ad *Novum opus*. *Lodeovicus* Comes à vinculis absolvitur: *Evervinius* Comes monachus effectus est. Archiepiscopus *Maguntinus* liberatur rege coacto.

Wicpertus junior rogavit *Dedonem de Crozuch*, ut reciperetur saltem in atrium Ecclesiæ. Edificat sibi asylum tutum infra *XIV*. dies sibi & suis. Novem dehinc transactis hebdomadibus urbem *Dewyn* per insidias occupavit. Tantam ibi rerum diripuit abundantiam, ut milites suam exinde levarent inopiam. Inde *XXIV*. subegit municipia circum-

cumposita. Deinde obsedit *Groystam* & obtinuit auxiliante *Adelgato* & *Gertrude* Marchisa, quæ fuit mater reginæ *Rebiniæ* uxoris *Lotharii*. *Adelgorus* Magdeburgensis, cum *Reynhardo* Halberstadenſi Episcopo & *Friderico*, Comite Palatino, *Wicperto* etiam & *Ludovico*, *Nuenborch* obsidione vallavit. *Hinricus* autem quidam, dictus *cum capite*, insidias parabat vagantibus pro pabulo in circuitu. Hunc persecuti in *Arnsburch* comprehenderunt, & ad Episcopos duxerunt. Quo audito *Nuenborch* tradiderunt. Imperator coactus pro hujus redemptione relaxavit *Vvicpertum* seniore, *Ludovicum* & *Burchardum* de *Misna*. *Vvicpertus* ergo dimissus *Groystam* revertitur. Exinde *Luzinch* petit, vique recepit. Idem ab *Adelgato* Magdeburgensi Episcopo præfecturam mille clypeis & quingentis talentis præditam in beneficium suscepit. Omnibus ergo suis ei restitutis ad curiam *Vvormatiæ* indictam porrexit, & Imperatori pro suorum recuperatione grates persolvit, & ut Marchia *Luzensi* ab eo insigniretur, promissis duorum millibus talentorum exoravit & impetravit. Indeque ab Imperatore inter reliquos Principes par habetur, cappa Dalmatica pretiosa ab eodem dotatur, quam *Burcardus* Episcopus Monasteriensis Imperatori obtulerat. Sicque prosperis succedentibus *Vvicpertus* cum gaudio ad propria remeat.

Anno Domini *mcxix*, *Paschalis* Papa obiit, à quo privilegium *Bigaugiensi* cœnobio obtinuit fundator *Vvicpertus*, Marchio postmodum in *Luzitz*. *Gelasius* successor obiit *xix*. *Kalixtus* Papa Synodum apud *Remensium* urbem à *cccc*. Episcopis & Abbatibus vocavit.

Anno Domini *mcxx*. *Fulda* convocantur Principes super dissensione regni: sed Rex distulit. *Vvelpho* Dux *Bavariæ* obiit, & *Fridericus* Palatinus de *Saxonia* obiit. Antea obiit *xix*.
Adelgotus. Anno

Anno Domini MCXXII. *Hinricus* apud Wormaciam per Cardinales duos à *Calixto* Papa missos Ecclesiæ reconciliatur, & suis. *Raynhardus* Episcopus Halberstadensis obiit MCXXII. *Otto* pro eo constituitur. *Tidericus* Episcopus Zitiensis occiditur improvise. *Richvvinus* succedit. *Ludevovicus* Comes fundator Reysbornensis cœnobii, factus ibidem monachus, obiit. *Hinricus* Marchio junior obiit (forte erratur ut sit *VVicpertus junior*) pro quo *Hinricus* Rex instituit *VVicpertum* Divitem, & *Hermannum* de Winborg. Sed *Albertus* & *Conradus* Comites de Saxonia, adjutorii *Lotharii* Ducis Saxonum, illis pulsis eorum invadunt loca & dignitates.

VVicpertus Marchio, fundator Bigaugiensis, Anno Domini MCXXIV. obiit XI. Kal. Junij. Hic invaluerat prædiis & beneficiis in provincia nostra, quæ *Suvorbia* dicitur, (ait autor hujus) Monarchiam quoque in *Luzix*, ac præfecturam in *Magdeborch* principalem obtinuerat. Cum enim in villa *Halle* ubi advocatiæ causas administrabat, pernoctaret, expergefactus ignem accensum pedibus nudis extinxit: semivivus inde lectum repetiit. Infirmatus ex hoc, jubens se in suam *Groystam* reduci, prius *Bigaugiam* divertit, tanquam asylum suum. Ad breve tempus ibi commoratus, ne fratres plus contristaret desolatos, misit ad Episcopum Magdeburgensem *Ruggerum*, filium sororis suæ, ad *Arnoldum* Mersburgensem, *Richvvinum* Czizensem, *Godeboldum* Misnensem, Episcopos; *VVyndolfum* etiam Abbatem. Quibus advenientibus, consilium eorum requisivit de salute animæ suæ. Consuluerunt illi, ne religionis habitum susciperet. Qui promptus obediens, in præsentia eorum cum deditioe gladii, tam militaria omnia quam secularia abdicavit. Sequenti die *Bigaugiam* alatus, habitum suscepit, professionem fecit. Obedientiam inde servavit integram, cæteraque monastica, ut nec cibum

nec

nec potum sumeret, nec proprio filio se videndum, sine permissione Abbatis, sineret. Silentio vacabat & animæ suæ indeque obdormivit in Domino Episcopis & aliis exequias ejus peragentibus & sepulturæ tradentibus, inter uxorem & filiū in medio Ecclesiæ **Pegaw** sepelitur (*Oportet ergo VVicperum pramortuum.*) Successit ejus filius Comes *Hinricus*: sed Comites *Adelbertus* & *Conradus* Marchiam ejus invadunt, quam *Adelbertus* ad tempus tenuit. *Luthario* regante, *Hinricus* in ejus gratiam rediens, eam recepit.

Anno Domini m^cxxv. Obierunt Rex *Hinricus*, Papa *Calixtus*, Episcopus *Czizensis Richovinus*, pro quo *Vdo* constituitur, cujus optima fuerunt principia. *Lotarius* Dux Saxonum anno m^cxxv Rex eligitur apud Moguntiam, *Otto* quidam, conquestus apud Regem privatum se Ducatu Bohemiar: Rex vocatum ad se *Vdalricum* tunc Ducem Bohemiar, filium *Fratislai*, cum non comparuisset, bellum contra eum suscepit, in quo iste *Otto* occubuit. *Vdalricum* Rex in gratiam recepit m^cxxvii in *Mersborg* Pentecostes festo, filiumque ejus de sacro fonte levavit. Rex castrum obsidet **Nürnberg** habens secum Ducem & exercitum Bohemorum. Rex inde per *Conradum* fratrem *Friderici* fugatur, inflatus ex hoc nomen sibi regium assumpsit. Ideoque *Conradus* excommunicatur à Papa *Honorio*. Sed tandem humiliavit se regi & subdidit. Anno Domini m^cxxix. Halberstadenses duo Episcopi eliguntur simul. *Hinricus* de Staden Marchio obiit. *Vdo* Comes de Saxonia occiditur. Papa *Honorius* obiit. 1130. *Hinricus* Comes frater *Ludevici* obiit anno 1131. *Hermannus* de **VVincēburg** per regem custodia in **Blanckenborg** mancipatur; **VVincēburg** destruitur. Rex in Daciam profectus subdidit rebellem. Synodus apud *Leodium* sub *Innocentio* congregatur; ibi præsentē *Lotario Otto* Episcopus Halberstadensis restituitur.

Kk

Ibi

Ibi *Adelbertus* Marchio de Saxonia deponitur, & *Hinricus* filius *Vvicerti* pro eo Marchio in *Lusiz* constituitur, qui huc usque ab *Adelberto* exclusus fuerat violenter. *Godehardus* Episcopus *Hildensemensis* de terra levatur ab obitu anno Domini 1132 Rex cum *Rickinza* & exercitu mille & quingentorum pergit in *Italiam* ad reducendum illuc *Innocentium* Papam: quod & fecit: benedictionemque imperialem ab eodem in *Roma* suscepit 1133. Vide alibi.

Anno mcccxxxiv. Rex in Halberstad Pentecosten celebravit. Ibi *Magnus*, filius *Nicolai* regis Danorum gratiam invenit pœnitens, & coronam regni suscepit ab Imperatore. Sed rediens, cum abusus gratia ingratus, filio patru *Erico*, cujus fratrem occiderat, bellum indiceret, obsedit eum in *Lundina* cum xx. millibus armatorum. *David* *Erici* sororis filius erumpens civitate cum ccc. armatis turbat exercitum. *Magnus* relinquitur solus in terra prostratus: quem *David* ut judam proditorem occidit. *Nicolaus*, pater *Magni*, fugit, sed perimitur dolose. &c. Imperator *Sueviam* ingreditur contra *Fridericum* & *Conradum*. *Ulma* evertitur, & tenta clade *Suevia* opprimitur, ut nunquam post taliter.

Anno mcccxxxv. *Fridericus* gratiam Cæsaris impetrat. Imperator curiam apud *Mersborg*, habuit, ubi ex præcepto Dux Polonorum affuit, qui nunquam antea ad alicujus Imperatorum curiam venire voluerat, nec pœeibus nec minis. Affuit & Dux Boëmorum *Vlricus* ibi Polono Duci per *Lotarium* conciliatus. Advenerant & à *Græcia* missi Dux & Episcopus, cum legatis Ducis *Venetiæ* cōquerentes contra *Ruggerum* Comitem *Siciliæ*, eo quod *Græcis* abstulisset *Africam* paganis auxiliantibus: *Venetiæ* spoliasset: de imperio Romano totam *Apuliam* & *Calabriam* subtraxisset. &c. Affuerunt Regis *Hungariæ* nuntii obedientes &c. Curiam iterum habet Cæsar in *Mulhusen* circa Michaelis festum. Ibi

Contra-

Conradus Dux in gratiam suscipitur, cumque restituisset omnia, in pace dimittitur. *Hinricus* Marchio in *Lusitania* est Præfectus Magdeburgensis.

Anno Domini *mcxxxvi*. Lapis magnus, ut caput hominis, juxta *Oltensleiben* cecidit de nubibus, abbatiam quæ ibidem custoditur à fratribus. Imperatore in *Quedelingborg* existente plura prodigia visa sunt in cœlo: crux rubea de cœlo descendisse in aëre pependisse & reascendere. *Lupoldus* Marchio in venatione occiditur. Imperator secundo in Italiam profectus, *Apuliam* restituit sedi Apostolicæ. *Bruno* Colonienfis obit: sepelitur apud *Barum* Apuliæ. De istis plenius feci scribi antea ex gestis *Lotarij* Cæsaris, ubi habetur *Chronica* Sclavica. Anno Domini *1137*. *Maguntinus* Episcopus *Adelbertus* obiit, & *Adelbertus* alter successit patruelis ejus. Imperator de Italia revertitur, sed in via obit: cujus corpus à *Rickinza* in *Lutter* sepelitur. *Sigisfridus* Comes de *Wallebecke* sagitta percussus interiit in expeditione *Lotharij* superius.

Conradus frater *FridERICI* Ducis Suevorum in regem eligitur post *Lotharium* *mcxxxix*. Fuit nepos *Hinrici* quarti ex sorore, vir bonus. Passagium fecit *1147* cum cruce signatis contra Saracenos circiter *lx*. millia, Imperavit annis quindecim; amicus *S. Bernhadi*. Anno Domini *1139* obiit *Hinricus* Dux Bavarorum & Saxonum, qui *Catulus* dicitur, reliquit filium, *Hinricum* scilicet Leonem. Discordia inde oritur pro ducatu Saxoniam, quem Cæsar dedit *Adelberto* Marchioni. Saxones defendebant puero ducatum. Anno *1140*. Obierunt *Otto* Bambergensis Episcopus, *Godfridus* Dux Lovania, *Ludovicus* Comes provincialis, *Othricus* Dux Bohemorum & *Vilhelmus* Comes Palatinus. Cæsar habet curiam *Vormatia*; ibi *Ludovicus* adhuc puer Provincialis efficitur. Castra destruuntur *Anahalt* / *Groningen* / *Gebel*,

Witteſto. Imperatrix *Rickinza* obiit, & *Albertus* Episcopus Maguntinus. Cui successit *Marcolfus* Ascaniensis Præpositus, qui cito moriens *Hinricum* habuit successorem. *Conradus* Episcopus Magdeburgensis obiit: *Fridericus* successit, *Gerdrudis* Ducissa obiit, 1142. Anno 1148 *Vdo* Czizensis Episcopus ab Ierosolymis rediens naufragio periit; pro quo *VVichmannus* *Conradi* Marchionis sororis filius sequitur. *Pomeranorum* princeps *Rodibernus* fidem suscipit.

Anno MCXLIX. Imperator revertitur à Ierusalem. *Bucro* *VVormaticensis* Episcopus obit. Anno sequenti 1150. Dominus *VVyndolfus* Abbas *Pigaugiensis*, peractis in regimine annis quinquaginta & amplius, multo senio & laboribus attritus, sponte se abbatia abdicavit, habito consilio *Reynhardi* Episcopi *Mersburgensis* & *Adelberti*, Abbatis de *Porta*, & *Gerungi* Abbatis de *Iosovv*, & aliorum, Inde destinatur in cellam *Stolen*, cum iis qui ei subministrarent. Obijt LVI.

Hinricus ejusdem Ecclesiæ nobilis juvenis successit *VVyndolfo*; qui in principio multis adversitatibus pressus, anno scilicet Domini 1150. Postea debile principium melior fortuna secuta est. Hic contemtor honoris, quamvis ab omnibus amaretur, & rebus afflueret omnibus, tertio tamen conabatur deserere Abbatis officium, filiosque suos fratres, licet reclamantes & fientes, precibusque ipsum retinentes relinquere. Sed tandem detineri non potuit: sed anno ordinationis suæ XVI. Domini autem 1168, cum magno suorum dolore sanus & juvenis, nullo consulente, spiritus tamen impetu magis quam carnis ductus, Abbatiam resignavit. Obijt LXX.

Anno MCLI. obierunt *Arnoldus* *Coloniensis* Archiepiscopus. *Arnoldus* Cancellarius successit. Obijt *VVernherus* *Monasteriensis*. *Fridericus* substituitur. *Ludovicus* de *VVierra* obiit. 1152 *Lamberus* obiit. *Hermannus* de *VVincenborch*

borch cum *Luchardi* conjugē infidiis suorū in domo propria occiditur III. Kal. Febr. *Conradus* Imperator obiit, & *Fridericus* filius fratris ejus eligitur: & *Fridericus* Magdeburgensis Episcopus obit, *VVichmannus* succedit.

Anno MCLIII. *Fridericus* Rex in Saxoniam venit. *Hinricus* Maguntinus Episcopus deponitur à legatis Papæ, cui successit *Arnoldus*. *Hinrico* Mindensi deposito successit *VVernharus*. *Bernhardus* Hildesheimensis Episcopus relaxatur & moritur: *Bruno* succedit. Papa *Eugenius* obit; *Anastasius* succedit. *Anastasius* obiit 1154, *Adrianus* successit; à quo *Fridericus* imperiali benedictione suscepta à Romanis evasit. *Sueno* Danorum rex fugatur: cujus regnum occupant nepotes ejus *Knutus* & *VVoltmarus*.

Anno MCLVII obit *Arnoldus* Coloniensis. *Fridericus* sequitur. Dux *Hinricus* Frisiam hostiliter ingreditur. Ducatum Bojoariæ à *Friderico* Ratisponæ posito obtinuit. *Hinricus* antecessor marchionatum in *Ostereich* obtinuit. *Conradus* Marchio obit, conversus in Monte sereno, cujus fundator ipse fuit S. Petri. *VVyndolfus* Abbas Pigaugiensis obiit. Dux *Hinricus* *Suenonem* in regnum Daciæ reduxit. Anno 1157 *Knutus* Rex à *Suenone* interimitur, & *Fridericus* Cæsar Poloniam hostiliter ingreditur. *VVoldemarus* congressus *Suenonem* interficit. Anno 58. *VVilliboldus* Corbejæ Abbas obit in Græcia. *Reinoldus* obiit Coloniensis Archiepiscopus mortuo *Friderico*. Anno 59. *Adrianus* Papa obit. *Henricus* Dux *Leo* instituit in Slavorum regione Episcopatus *Luybeg*, *Suvrin*, *Razesburch*, *Rudenberch*. Monasterium Pigaugienſe crematur.

Anno MCLX. *Arnoldus* Maguntinus à suis civibus occiditur. *Hinricus* *Leo* vastat terram Slavorum. Deposuit *Olicum* Episcopum Halberstadenſem auxilio Cardinalis ex parte *Victoris* Papæ: cujus electioni Episcopi consentire nunquam voluit. *Gero* substituitur Anti-episcopus Halberstadenſis.

gensis. Anno 61. *Brunoni* Hildeshemensis successit *Hermannus*. Anno 62. guerra inter *Henricum Leonem* oritur & principes Saxonie, in periculum Saxonie annis xv. *Radeboro* abbas Pigaugiensis *Hinrico* absoluto substituitur anno Domini 1169. *Valdemarus* Rex Danorum Rugianos ad Christi fidem coegit: sed Doctorum defectu relapsi sunt. *Hinricus* filius Imperatoris quinquennis in regem eligitur in *Babenberg*, *Christiano* Moguntino proloquente, 1177 *Adelbertus* Marchio obiit. Dux *Hinricus* mare transit.

ANNO 1177. rex Bohemie per *Fridericum* deponitur *Zibislao* datur. Obiit *Ludovicus* Episcopus Monasteriensis: *Hermannus* de *Vincinburg* successit. Obiit Brandeburgensis Episcopus *Villmarus*; succedit *Sifridus* filius Marchionis *Adelberti*. Anno 1177. reconciliantur Papa *Alexander* & Imperator. *Christianus* Moguntinus ob petitionem Imperatoris confirmatur a Papa, ceteris dejectis: *Conradum* inde ejectum constituit in Episcopum Saltzburgensem. *Olricum* etiam Halberstadensem Episcopum restituit, *Geronem* removit. Dux *Hinricus* Leo & *Otto* Marchio *Dimin* capiunt. Inter *Hinricum* & *Olricum* lis oritur.

ANNO 1178. *Alexander* Papa duce *Christiano* Moguntino Romae honorifice restituitur in quadagesima. Legatos Caesaris cum muneribus Papa remisit, & ipsi Imperatori xenia misit. *Philippus* Colonienfis Episcopus usque ad *Veseram* omnia vastat quae *Hinrici* Ducis sunt, nec Ecclesiis parcens. *Vichmannus* Magdeburgensis & *Everhardus* Mersburgensis obviam amice venientes eos cohibent. *Olricus* Halberstadenfis auxilio *Ottonis* Marchionis de *Misna* iuxta *Boschesheym* contra Ducem aciem instruxit: sed *Vichmannus* eos sedavit. Vrbs tamen combusta fuit; iterum reaedificari coepta. Comes interim Palatinus de *Sommerstenborg* cum militibus Ducis supervenit: contra illos Comes de *Anhalt* *Bernardus* irru-
it,

it, &c. Signifer Ducis Palatinus fugiens alijs fugæ causam dedit. Ex militibus Ducis plus quam ecce. capti sunt: quidam in palade submersi.

Anno MCLXXIX. Imperator VVormatiæ filios suos hereditate propria & aliorum beneficiis ditavit. *Alexander* Papa Romæ concilium habuit generale cum tribus patriarchis, prælatisque usque mille, post pascha. Pace indicta singulos remisit. Imperator **Magdeborg** curiam tenet festo Baptistæ cum Imperatrice *Beatrice* & filio coronatis. Postea in **Nürnberg**. Sed Dux *Hinricus* nec hic nec ibi citatus comparuit. Tertiam in **Wyne** castello *Hinrico* indixit: cumque non venisset *Leo*, contra eum expeditio indicta est. *Olvicus* Episcopus Halberstadenensis reversus, & honorifice à clero & populo susceptus: *Geronis* ordinata cassavit. Castrum **Horneborch** ædificat. Sed Imperatore abeunte Dux *Leo* intrat *Halberstad*, cremans omnia. Ecclesias etiam SS. Stephani, Mariæ, Pauli & Johannis ignis voravit. Mille homines, tres Canonici presbyteri &c. qui in sacra loca fugerunt, occisi, spoliati vel capti sunt. Episcopus cum suo *Rumaro* captus abducitur. Væ unum abiit: duo sequuntur. *VVichmannus* Episcopus castrum Ducis **Saldensleve** obsedit: ad cuius auxilium non tantum nostri principes, sed Episcopus Coloniensis cum duobus Ducibus & octo Comitibus, IIII. milia armati, ad destructionem illius castri convenerunt. Sed heu! ad ultimam desolationem totius Saxonie Cœnobium **Saldensleve** vastatur. Orta inde discordia in exercitu discesserunt vastantes in via obvientia. Dux illis digressis supervenit, circa *Bodam* fluvium, omnia comburens & vastans, *Calve* curiam Episcopi exussit.

Anno MCLXXX. Imperator *Vlma* nativitatem Domini peregit: *Olvicus* & sui capti relaxantur. Conditio tamen,
quam

fecit Episcopus captus cum Duce à Papa cassatur & Cæsare. Iterum *Hinricus* curiam in **Wirzenburch** tenet: *Hinricus* non venit. Reus ergo majestatis adjudicatur, omnisque hæreditas, quam ab Imperatore vel Episcopis tenuit Dux, eidem abjudicatur. Imperator inde **Ingelenheim** curiam tenet in quadragesima, præsentibus Legatis Papæ duobus Cardinalibus. Ibi *Sisfridus* transfertur ab episcopatu Brandenburgensi ad Bremensem. *Bernhardo* Comiti, fratri Episcopi ducatus Saxonie ex omnium sententia adjudicatur circa orientalem plagam fluminis *Wesera*. Ducatum vero ad occidentalem plagam in *Wessalia* Episcopus Colonienfis obtinuit. *Lodovicus* Comes provincialis efficitur loco *Adelberti* de **Sommeristborch**, qui sine hærede obiit. Expeditio contra Ducem *Hinricum* indicitur. Post Pascha Dux *Goslariae* folles &c. ejusdem civitatis in Cæsaris injuriam evertit, civibus annonam inferri prohibuit. **Northusen** concremavit: ibi etiam monasterium Sanctimonialium exustum est. Cui occurrunt *Lutovicus* & *Bernhardus*; sed capti sunt *Lutovicus* & *Hermannus*; *Bernhardus* fugatus. Dux fugientes Thuringos usque in **Molhusen** persecutus est, omnia devastans. Imperator tenet curiam *Ratispona*, festo Baptistæ. Ibi *Hinricus* Leo privatur Ducatu Bavariæ. Castrum Ducis **Lichtenberg** capitur. *Otricus* Halberstadenfis Episcopus obiit: *Tidericus* successit. Imperator apud **Werle** omnes fautores Ducis ab eo discedere mandat, & nisi ad gratiam Imperatoris ante Martini redeant, ipsi & filii eorum jure hæreditario abjudicarentur. **Saizborg** & **Biscosichen** construxit Imperator ad oppressionem Ducis: venient que **Udenburg** adjudicavit ducatum Bavariæ *Ottoni* ante Palatino de **Wicilingesbach**. Vrbes Ducis traduntur & Cæsari, **Heimenburg** **Lawenburg** **Regenstein** &c. Dux obsedit **Sigheberch** urbem *Adolfi* Comitis, doloque cepit con-

tra

tra juramentum. Imperatori traduntur Goslariæ posito, **Hartesberg / Scopenberg Sciltberg** / urbes Ducis e-
 gregiæ: multique nobiles prius Ducis fautores, tradiderunt
 se Imperatori; scilicet Comites de **Waltenrath** / de **Scart-
 feld**, de **Hilsfeld**; & in gratiam suscipiuntur. **Razamarus**, Prin-
 ceptus Sclavorum subito interiit.

Anno Domini MCLXXXI. obiit **Radeboro** Pigaugiensis
 Abbas: cui successit **Ekelinus Mirabilis** prior ibidem. **Vvic-
 mannus** Magdeburgensis iterum obsedit **Haldesleve** ca-
 strum Ducis mirabili arte opprimens: & tandè cepit & Mag-
 deburgensibus traditum destruxit. **Thidericus** Episcopus Hal-
 berstadiensis obsedit **Blankenborch** in quadragesima: quæ
 sola manserat. Duci fidem servans **Leoni**, Colonienfis **Philip-
 pus** destinatur ab Imperatore juxta **Brunswyff** ne qua fieret
 excursio à militibus Ducis. Imperator **Bartwic**, perrexit.
Hinricus Dux in **Ertneborg** cognito adventu Cæsaris, de-
 stitutus à suis, incendit castrum, & navigio evasit. Omnes
 urbes ejus Imperatori panduntur. Ducissa quæ in **Lüne-
 borg** remanserat, & eandem urbem dotem suam esse asseruit,
 eam sibi annuente Imperatore libenter conservat. Impera-
 tor movit exercitum in **Lübeck** / occurrente illi in pace rege
 Danorum & Ducibus Slavorum: Omniaque obtinuit cele-
 riter quæ in illis partibus Ducis fuerant, & victor rediit.

Anno Domini MCLXXXII. Omnes principes regni Teu-
 tonici pacem se servaturos jurabant. **Hinricus** Dux de **Brunswyff**,
 qui **Leo** vocabatur, sicut juraverat egressus Saxonia
 ad locerum suum regem Angliæ divertit. Hic, dum abesset
 Cæsar, intravit Thuringiam, cremavitque **Molhusen** &
Northusen. Langravius Thuringiæ **Ludovicus**, & frater ejus
Hermannus, cum cæteris, quos Imperator Goslariæ relique-
 rat, bello inuito contra Ducem, victi sunt & capti. Audiens
 hoc **Fridericus** Imperator, grandi exercitu terram Ducis fun-

ditus vastat, cremat. **Lübeck** oppugnat civitatem. Deinde Dux gratiam Imperatoris promeruit. Inde secuta est curia, qua major nunquam fuit, in Thuringia. De isto *Hinrico Leone*, Duce Brunsvicensi vide in *Chronica Slavica* & in *Teutonica*. Multa fecit bona; multa mala.

Anno Domini MCLXXXIII. obiit *Ekelinus* Abbas Pigaugiensis, *Rudolfus* successit. Anno 1184. obiit *Adelheidis* Abbatiſſa in *Gandershem* & *Que delingborg*: *Agnes* soror *Ottonis* Marchionis de *Misna*, de *Gerpſtad* sumpta eligitur in locum ejus. Imperator Moguntia Pentecosten celebravit cum regina & cunctis principibus. Duos ibi filios suos gladio accinxit. Ibi Dux *Hinricus* nullam gratiam impetravit.

Anno MCLXXXV. Abbas *Rudolfus* Pigaugiensis obiit: successit Dominus *Sifridus*. Anno 86. translatio S. Ottonis facta est, in qua Abbas *Sifridus* interfuit, & inde reliquias S. Ottonis attulit, eique Ecclesiam construxit. Discordia inter ipsum & Episcopum Mersburgensem orta est, qui ecclesiam sibi subjectam affirmabat. Abbas ad Apostolicam sedem appellabat. &c. Anno 87. obiit *Vdo* Nüenburgerensis Episcopus; *Bertoldus* succedit. Imperatrix obit. Schisma oritur inter Papam & Cæsarem. *Jerusalem* capitur à Saracenis, & Christianorum ultra quinquaginta millia pugnatorum occisa. *Jerusalem* autem superna à suis hic civibus occisis pie credentibus possessa est.

Anno Domini MCLXXXVII. Consecratum est monasterium (*Puto Pigauu*) à *Hugone* Cardinali Hostiensi. Interim Episcopo & Abbate litigantibus, Abbas ad curiam accedens, quædam privilegia *Paschalis* mutari per *Cælestinum* nunc Papam obtinuit; & ecclesiam S. Laurentii, in qua jus Episcopus exercuit, Papa exemit ab omni jure Episcopi. Sit autem Abbatis & monasterii, nec contra eorum voluntatem Episcopus juris quippiam excerceat. Ecclesia etiam S. Ottonis

cæmta

exempta fuit ab omni jurisdictione episcopali. *Urbanus* obit
Gregorius obit 88. *Clemens* mandat ulcisci Ierusalem.

Anno MCLXXXIX. Imperatore *Nuremberch* existente, nisi ad eum legati à rege Græcorum, à Soldano, & rege Arabum. Sed dolus patuit subinde. *Otto* Misnensis Marchio à filio suo *Adelberto* capitur. Hic erat filius *Conradi* Marchionis de *Vvittin* & post de *Misna* & *Luzane*: fundatoris *Montisfereni*, monasterii S. Petri. Postea relaxatus: cum compositio pacis sibi non placeret, bellum filio indixit. Hinc rapinæ & incendia. Oppida *Henberg* / *Libitz* & alia læsa. Interim Dux Bohemiæ *Otto* nomine, qui de *Mererin* transpositus fuerat, *Misnam* venit, depopulatur regionem; thesaurum Marchionis ultra xxx. millia marcarum tulit, & rogatus accessit. *Henricus* rex curiam habet in *Wirzenborg*. Ibi *Otto* & filius eius reconciliati sunt post damna plurima. Idem *Henricus* filius Cæsaris curiam in *Mersburg* habuit. Ibi expeditio indicitur contra *Hinricum* Ducem Leonem, & contra *Brunswit*, pro querimonia *Bernhardi* Ducis. Convenerunt in Saxonia prope *Hornebog* / omnia circa *Brunswit* devastabant iterum conventuri.

Anno Domini MCLXXX. Imperator *Fridericus* in Græcia fuit, *Henricus* filius ejus à *Cælestino* coronatur. Tertio anno regnum *Sicilia* cepit; *Neapolin* obsedit, &c. Regnum *Apulia* sibi subjugat *Hinricus* anno 94. *Albertus* Misnensis obit. *Cælestinus* Papa obit, 96. *Innocentius* tertius succedit. Anno 1198. *Tidericus* Marchio Misnensis, avus *Diderici* ultimi, reversus de *Ierusalem*, recuperat hæreditatem paternam adjutorio socii, & possedit ipsam annis xvii. Dissensio orta inter Electores: una pars elegit *Ottonem* filium *Henrici Leonis*: alia pars *Philippum*. Per ix. annos fit de regno contentio. *Philippo*, quia Dux, *Sævia* favebat. Sed Papæ displicuit,

quia *Hinricus* frater contra Ecclesiam fuerat. *Ottoni* favebat
Innocentius, & ipsum coronarificiit *Aquisgrani* in regem Al-
 mania, etiam *Philippo* renitente; quem etiam excommuni-
 cavit Papa. Anno Domini 1209 *Otto* fuit coronatus Romæ à
 Papa in basilica Petri. Sed quia intrarat *Apuliam*, auferens
 regnum *Siciliae* *Friderico*, Papa excommunicat *Ottonem*.
 Anno Domini MCCXII. *Fridericus* eligitur contra *Ottonem* Cæ-
 sar. Qui Romam veniens ab *Innocentio* & populo hono-
 rifice est susceptus. Dein in Almaniam veniens
 contra *Ottonem* triumphat.

**

EVNDA-

FVNDATIONES

QVORVNDAM GER-
MANIÆ MONASTERIORVM,
collectæ quondam per Monachum Bene-
dictinum sed anonymum

FVNDATIO MONASTERII
WISSENBVRGENSIS PER DAGO-
BERTVM FRANCORVM REGEM.

DAGOBERTVS divina favente clementia Fran-
corum Rex, omnibus regni sui primatibus, imo
cunctis fidem Christianam profitentibus, tam
futuris, quam presentibus. Votum quo Deo
vel Sanctis ejus se quis obligaverit, sine macula reatus irri-
tum fieri non poterit, & quanto major & dignior est is, cui
vovetur, eo ferietur graviore judicio voventis & non red-
dentis præsumtio. Debemus igitur & volumus nos quo-
que reddere, quod vovimus Domino Deo terribili, & ei
qui aufert spiritus Principum apud omnes Reges terræ. Qui
qualiter in brachio suæ virtutis terruerit & qualiter percuti-
ens & sanans rursus nos visitaverit, omnibus ad exemplum
correctionis notum fieri duximus; præcipue, ut quisque fi-
delis audito nostro periculo ab Ecclesiarum Dei vastatione
se contineat, & honorem congruum rebus Deo dicatis exhi-
beat. Primum ergo de divina super nos habita terribiliter
examinatione; postea de voto & voti nostri redditione brevi-
ter exponemus. Patre meo *Clotario* felicis memoriæ defuncto

patrii regni curam suscepi; sed vivendi ductus levitate, do-
 minandique cupiditate distractus, regalis officii debitum
 neglexi, nihil exhibens commissis sollicitudinis, vel diligen-
 tiæ nihil faciens, vel iudicans mansuetudinis aut Zelo justi-
 tiæ. Inter alios excessus meos Ecclesiarum Dei destructor
 & dissipator esse cœperam, quarum defensor & sublimator
 esse debueram, nec divinæ majestatis oculos, nec hominum
 veritus acclamationem. Tandem Dei benignitas obstina-
 tæ mentis superbiam conterens, virga correptionis iniqui-
 tates meas visitavit, & castigato mihi veniam non negavit.
 Nam raptus in sublime, divinæque majestati inter cho-
 ros Sanctorum in habitu iudicantis sedenti præsentatus à
 sanctissimis Ecclesiarum Patronis pro rebus Ecclesiasticis
 per rapinam destructis à me & consumtis, graviter & con-
 stanter sum accusatus, maximè à sanctissima Dei genitrice
Maria, & beatissimis *Petro & Paulo* Apostolorum Principi-
 bus. Cumque conscientia gravatus non auderem delicta de-
 fendere, occurrit mihi tandem specialis patronus meus mar-
 tyr *Dionysius*, qui precibus suis & instantis pœnæ dilatio-
 nem & pœnitentiæ mihi tempus obtinuit. Idem ipse qua-
 si modum statuens pœnitentiæ, in hoc mihi spem plenæ
 posuit indulgentiæ, si ad honorem Dei & SS. prædictorum,
 quos magis offenderam, domum divinis apertam servitiis
 extruerem. Quæ permissione lætatus, libens vovi, dimissusque
 à superis redii. Igitur sub certa spe remissionis & indulgen-
 tiæ peccatorum nostrorum reddentes alacri studio votum
 quod fecimus, Ecclesiam in honorem *S. Trinitatis*, & *S. Ma-
 ria* perpetuæ virginis, & SS. Apostolorum *Petri & Pauli* in
 loco, qui dicitur *WISSENBVRG*, construximus, quam
 sublimare & regali munificentia ditare decrevimus. Dona-
 mus ergo & in perpetuū datum esse volumus de rebus fisci
 nostri illic adjacentibus, quicquid ad nos spectat, tam in vil-
 lis,

lis, quā mancipiis, vineis, campis, pratis, pascuis, aquis, aquarumve discursibus, & omnia hæc in usu fratrum ibidem sub monastica professione Deo servientium libera traditione redigimus. Et ut hujus nostræ donationis auctoritas in omne tempus perseveret stabilis & firma, terminos & circumjacentium nomina locorum subnotare curavimus. Versus orientalem plagam extenditur *Marcha*, quam tradidimus usque ad *Morchohoven*, & ad *Aldenberden*, & inde ad *oboldefurvege*, & inde subter vadum *Lutre*, & inde ad *Guozdigenhurst*, & inde ad limitem, qui stat in summitate vallis *Juvenesdal*, & inde ducit ad meridianam plagam super *Warsbach*, & inde ad *Bodemlofestapha*, & inde ad *Sebach*, & inde ad *Kirchdale* & inde ad *Ingoldesczabe* / & inde ad silvosos montes usque *Bedebur*; Ad occidentalem vero plagam usque *Lutenbach* / & *Berenbach* / & inde ad *Lelebach* / & inde ad *Grünenbrunen* / & inde ad *Otterichescheit*; ad Septentrionalem plagam usque ad *Eichenerenberch*. Locum autem ipsum, quem singulari amplectimur amore, nunc & deinceps ab omni servitutis oppresseione liberum sub regali volumus esse tuitione; ita videlicet, quod nullus publicus iudex, nullus ex judiciaria potestate, quicquam potestatis, vel negotii in ipsa *Marcha* sine patris monasterii licentia exercere, vel habere, præsumat: nec homines ipsius loci vel constringere, vel ad causas audiendas aut freda aut tributa solvenda, postremo nihil penitus ab eis audeat exigere. Illud etiam pari decrevimus auctoritate, ut nullus Pontificum *Nemetensis* civitatis vel reliquorum Episcoporum aliquam damnandi ibidem, vel quaslibet causas agendi habeat potestatem; sed sub nostræ emunitatis defensione omnia illuc pertinentia Pater monasterii cum fratribus suis libere & quiete possideat. Adhæc monetam habentem in se imagines & literas, expressamque similitudinem *Nemetensis* monetæ

metæ eidem loco concedimus, parique nostræ auctoritatis donatione ratum & firmum esse volumus, ut homines ejusdem Ecclesiæ per omnes fines regni nostri libere negotiis suis inserviant; ita videlicet, ut nulli debitum telonii persolvant, & nullus iudex seu quælibet cujuscunque ordinis persona, in hujus modi causa violentiam eis aliquam inferre præsumat. Fratribus autem ibidem Deo servientibus, ut eo devotius & tranquillius sanctæ conversationis ordinem custodiant, liberam inter se eligendi sibi Abbatem donavimus potestatem; cui Abbati, omnibusque sibi succedentibus, hoc speciale concedimus privilegium dignitatis, ut in ordinem & jus possit promovere Ministerialium, quemcunque de familia tali honore dignum judicaverit. Omnes etiam ministeriales ejusdem Ecclesiæ ex Domino Abbate accipiant beneficium, solique Abbati serviant, nec aliquam potestatem super eos Advocatus exercere audeat, nisi forte ex aliqua inobedientia, quasi rebelles, illos Ministeriales confringendos Abbas Advocatum invitet. Reliqua vero familia legitimo loco & tempore ter in anno pro justitia facienda ad placitum Advocati debet convenire, & in provicium Advocati, si præsens est, singuli singulos denarios solvere, exceptis his, qui sunt in emunitate. Quod si in his placitis absens fuerit Advocatus nihil ei ex his denariis debetur, nisi in servitio Regis esse probetur. Vt autem hæc nostra traditio, & juris, & concessæ dignitatis institutio, stabilis & inconvulsa jugiter permaneat, chartam hanc inde conscriptam adjectione sigilli nostri roboratam signavimus. Quod fecimus in ipso monasterio mense Majo die xi. anno regni nostri xxiii. in Christi nomine feliciter AMEN. Anno Domini DCXXIII.

FVN-

Thuringiæ, Comites fundaverunt de **Kassenberg**, anno Domini MCXLII. Horum Comitum stirps prorsus aruit & desit.

Anno Domini MCLXIII. fundatum est monasterium monialium nostri ordinis prope *Erphordiam*, per Generosos Comites de **Grunpeche**: Cœnobium **Jchterhusen** dicitur.

FVNDATIO MONASTERII
CELLÆ PAVLINÆ.

PAuliaa nobilissima & devotissima femina, imo & vitæ sanctimonia præclarissima, quæ etiam angelo nuncian- te concepta legitur. Hæc in omni virtutum flore & Dei amore proficiens, ter in vita personaliter *Romam* petiit, & Apostolorum limina devotissime adiit, visitavitque: ibique à summo Pontifice *Paschali* confirmationem monasterii sui *Cellæ Paulinæ*, quod in *Thuringia* saltu fundaverat, impetravit, Bulla papalis, quam vide, data est anno Domini MCXIII, VII. Kal. Septembris. Indictione octava.

ANNO, Archiepiscopus III. Colonienfis, qui claru- it anno Domini MLVI. ille Canonicos expulit & ejecit ex Ecclesia SALFELDENSIS & in eam locavit & introduxit Ordinis *D. Benedicti* monachos, integritate vitæ ac regulari disciplina probatissimos. Ego omnino anceps sum de *Anno* illo tertio, cum *Anno* secundus fuerit in humanis tempo- ribus *Henrici III.* & *Henrici IV.* Sit qualitercunque, *Anno* dictus est ille Archiepiscopus qui in *Salfeld* monachos loca- vit certissime, ut liquet ex imagine ipsius, quæ saxea, in summo marmorea, & vetusto schemate sculpta, & in san- ctuario parieti infixæ, &c. super quam nomen *Annonis* scri- ptum visitur.

DE

FVNDATIO S. PETRI IN
ERPHVRDIA.

E Gratia Sanctæ & individuæ Trinitatis Ego *Dagobertus* Francorum Rex notum facio, tam clero quam populo, tam Christianis quam paganis, quod urbem nostram *Mervigesburg* / quæ nobis hæreditario jure ab ipso avo nostro *Mervvigo*, fundatore videlicet ejusdem urbis in *Thuringia* ob venerat, S. *Petro* & suis Monachis Deo inibi servientibus, à quo & ipse mons post foundationem monasterii, quod in honoré præfati Apostoli construxi, vocabulū sumfit, deleto pagánico prius nomine avi nostri, S. *Petri* mons vocatus, cum omnibus servitiis suis post finē meam possidendā regali potentia dedimus. Quali autem id Dei ordinatione factum sit, indicabimus. Fuit in præfata urbe juxta Ecclesiam S. *Basilii* martyr is homo Dei nomine *Adeodatus*, rogatu meo à Mogontino Episcopo *Rigiberto* inclusus. Qui inclusus ob periculum animæ nolens uti communionem clericorum uxoribus & armis utentibus, sæpe me rogavit, ut de aliquo meo monachum claustrò à quo divinum officium & verbum veræ fidei audiret, & communionem sacri mysterii perciperet, sibi evocarem. Hujus ego ob intimam familiaritatem petitioni annuens, misi ad monasterium monachorum, quod simili modo construxi in *Selsenburge* / & venerabilem seniorem monachum nomine *Truckindum* inde evocans præfato *Adeodato* incluso doctorem & rectorem direxi. Qui eo perveniens, cœpit paulatim ex ejus doctrina, & suafione inclusi numerus credentium multiplicari, tum conversione paganorum ad baptismum, tum clericorum & laicorum ad monachicum habitum. Hoc ego cernens & divinum in hoc favorem intelligens, tradidi sæpe dictam urbem meam cum

M m

omni.

omnibus sibi pertinentibus, *S. Petro* & suis monachis, ibidem monasticam religionem statuendam & Abbatiam meo auxilio faciendam. Dedi præterea *S. Petro* & suis monachis ad usus diversos silvam, quam ab numero ferarum cervorum **Hirsbralis** vocant, à meridiana plaga urbis versus orientem, usque ad terminos regionis **Orlaw**, quam regionem *Pipino* Palatino Comiti in beneficium tradidi. Dedi nihilominus ad supradictum cœnobium villas à Sclavis in eadem silva factas, scilicet **Tunecdorpsff** **Tugebrachrestet** / **Tuttelstet** / **Neukenrod** / **Hochdorpsff** / & alias plures, & aquam *Geram* ad captum piscium monachis, à meridiana parte urbis usque ad terminum curiæ ministerialis mei *Gisboti*. Dedi etiam de curia mea ad usus fratrum **C.** modios tritici, **C.** ordei, & totidem avenæ, & cætera omnia mea in *Thuringia*. Ad hunc mihi dilectum locum continentium dedi ministeriales meos, cum omni eorum sobole & possessione, quorum hæc sunt nomina, *Gisbotum*, *Gilbertum*, *Eckehardum*, *VVolfholdum*, **Hisen** / **Egenen** / **Wolgisur** / *Omarum*, *Sigibertum*, *Theodbertum*, *Theodoricum*, *Adelbotum*, *Adelgolfum*, *Gelfcatum*, *Infridum*, *Hunzelinum*, *Gunterinum*, & cæteros omnes famulos meos & famulas in *Thuringia*. Ut hæc traditio Domino meo Iesu æternaliter firma maneat, literis nostris stabiliri fecimus, & banno *Rigiberti* Episcopi Mogontini confirmari rogavimus, & annulo nostro colligavimus, & sigillo nostro adhibito complevimus. Acta *Mogontia*, Kalendis Martii, in præsentia *Rigiberti* Episcopi. Signum invictissimi Regis *Dagoberti* Francorum.

Testes omnium harum causarum sunt hi: *Pipinus* Major domus, & filius ejus *Karolus*, Mogontinus Episcopus *Rigibertus*, *Gunterinus* paganus Comes, *Ekebi* Comes, & omnis Ecclesia in *Thuringia* & circa *Renum* in *Mogontia*. Acta sunt hæc anno Dominicæ incarnationis dccvi. Indictione ix.

S.BLA.

5. BLASII monasterium erectum est à *Reginberto* Barone de *Feldenberen*, tempore *Ottonis* III. Anno Domini *MXLVI*. & fuerunt solum *Heremita*: sed per mineralia ditati erexerunt Abbatiam. Abbas *Georgius*, qui modo praest, in numero Abbatum est *vice*simus sextus.

Monasterium S. TRVTPERTI in *Brisogia* fundatur per *Otpertum* Comitem de *Habsburg* & Landgravium *Alsacia* tempore *Gregorii* Magni, anno videlicet *Dominicae* natiuitatis *DCVIII*.

Monasterium OTTENBVREN à *Svevo* Duce fundatur *Tutone* Canonico *Viennensi*, cuius pater *Sylachus* dictus est; anno Domini *DCCLXIII*.

Coenobium S. PETRI in NIGRA SILVA fundatur à *Berchtoldo* secundo Duce *Zaringia*, Anno Domini *MXIII*. & habuit ibi sepulturam communem, demto *Berchtoldo* III, constructore civitatis *Friburgensis*, qui jacet in domo Capituli: qui fuit vir prudens & bellicosissimus.

Coenobium DE VINEIS, i. e. *Weingarten*, in monte S. *Martini* fundatur per *Guelphonem* tertium, Comitem in *Aldorff* & Ducem *Noricorum*; & monachi, qui prius fuerunt ab *Altenmönster* tralati ad *Aldorff*, sunt ad montem S. *Martini* translati.

ALPERSPACH monasterium fundatur anno Domini *MCLV*. à tribus Comitibus, de *Zolen*, *Sules*, & *Husen*; quorum primus ordinem monasticum ingressus, Abbasque primus factus, & dictus *Albertus* inde & à quo dictum & vocitatum est monasterium *Albertispachium*.

Monasterium MORBACH fundavit Dux *Eberhardus* anno Domini *ccccxxxi*. Accepit autem monachos ex *Augia* majori.

Monasterium CÆSARIENSE, id est, *Kaysersheim*, fundatur ab *Henrico* Comite in *Lechsmind*; anno Domini *mcxxxiii*. Nunc praest Abbas *Conradus*, in numero Abbatum

rum vicesimus quartus. Sepulturam habent in isto cœno-
bio Domini de *Selffenstein / Hiffen / Graispach / &*
Marscalci de *Bappenheim; Keissheim* nuncupatur,
non *Perg*.

Cœnobium TRVTENHVSEN Canoniorum Regula-
rium de observantia, in dioecesi Argentinensi, situm in pede
montis *S. Ortilie*, reformatum, ut dixi, de capitulo *VVinde-*
mensi; fundatum est à veneranda *Herranda* Abbatissa *Hoën-*
burgensis Ecclesiæ, montis videlicet *S. Ortilie*, anno Domini
MCLXXXI. Monasterium certe admodum insigne & amœnif-
simum, in quo cum Dei cultu & regulari disciplina maxi-
ma viget hospitalitas & humanitas.

REBDÖRF monasterium Canoniorum etiam regu-
larium de observantia unione & capitulo *VVindemensi*, fun-
davit *Fridericus I.* cognomento *Barbarossa* Anno Domini
MC...

Monasterium *S. GEORGII* in *Nigra silva* fundatur à Co-
mite *Herzelone* in allodio proprio, ubi tandem monachus
factus fuit. Erat autem prius Advocatus in *Augia* majori,
A.D. MLXXXVIII.

Cœnobium *Zwifalten*, quod communiter Latine
AD DVPLICES AQUAS appellatur, instituitur per Abba-
tem *Hirsaugiensem VVilhelmum*, virum sanctum, anno Do-
minicæ nativitatæ MXCI.

PETRI DOMVS, vulgo *Peterhusen*, prope *Constanti-*
am fundat *S. Gebhardus* Episcopus *Constantiensis*, natus
Comes *Brigantius*, Anno Domini DCCCCLXXX.

EBERBACH fundatur anno Domini MCXXVI.

LORCH fundatur per *Fridericum* Seniore[m] Ducem
Sueviæ.

KEMPTEN monasterium fundavit *Hildegart* illustris
femina, in quo & tumulata quiescit. Primus Abbas *S. An-*
degarius

frater *Kelandi* fuit. Hæc vera sunt omnino & solida.

Anno Domini mēxxxiii. *Djopoldus* Marchio **Vorburg** dedit monachis Cisterciensis Ordinis in **Waldsachsen** aream, in qua constructum est monasterium eorum, & de silva, quantum ipsi fratres per unum diem poterant in circuitu perlustrare. Vnde ipse est fundator eorum. Hocce monasterium tempore belli Bojoarici furens edaxque flamma voravit, eo videlicet tempore funesto, quo & **Lympurg** igne arsit. Nunc reparatur.

Anno Domini mēclvi. *Ludovicus* Dux Bojoariæ, Comesque Palatinus Dominam *Mariam* conjugem suam, sororem Ducis Brabantia, in **Werd** Sueviæ decollari fecit. Miserat equidem ipsa binas literas, unas Duci, qui tunc in partibus Rheni erat, alteras *Henrico* Comiti Hirsuto; quæ ex errore marito præsentatæ fuerant. Pro emenda vero conjugis occisæ, Abbatia in **Furstenfeld** ab eo construitur & fundatur.

Adelbertus filius sororis *Henrici*, primi hujus vocabuli regis, patris *Otonis Magni*, matrem habebat *Babam* nomine, à qua *Babenberg* castellum ejus nominatum est. Hinc dictus est *Albertus* ille, vir fortis & strenuus, Comes *Babenbergensis*. Fundator extitit monasterii *Tharis*, nostri ordinis in diocesi Herbipolensi, ubi & sepultus quiescit. Hunc *Adelbertum* proditorie blandis verbis eductum & seductum *Hatto* Episcopus Moguntinensis in manus Imperatoris *Ludovici* dedit, qui & ipsum *Albertum* decollari fecit. Ego de illo Imperatore à certo nomine dubito mirorque: nam ratio temporis aliquem *Ludovicum* Imperatorem tum fuisse, non admittit. Scripsi quemadmodum reperi in exemplari.

Monasterium Ordinis fratrum Cisterciensis, quod **Torgenthal** / ie. *Vallis Georgii* nuncupatur, prope nemus

Thuringiæ, Comites fundaverunt de **Kassenberg**, anno Domini MCXLII. Horum Comitum stirps prorsus aruit & desit.

Anno Domini MCLXIII. fundatum est monasterium monialium nostri ordinis prope *Erphordiam*, per Generosos Comites de **Grunpeche**: Cœnobium **Jchterhusen** dicitur.

FVNDATIO MONASTERII
CELLÆ PAVLINÆ.

PAuliaa nobilissima & devotissima femina, imo & vitæ sanctimonia præclarissima, quæ etiam angelo nunciante concepta legitur. Hæc in omni virtutum flore & Dei amore proficiens, ter in vita personaliter *Romam* petiit, & Apostolorum limina devotissime adiit, visitavitque: ibique à summo Pontifice *Paschali* confirmationem monasterii sui *Cellæ Paulinæ*, quod in *Thuringiæ* saltu fundaverat, impetravit, Bulla papalis, quam vide, data est anno Domini MCXIII, VII. Kal. Septembris. Indictione octava.

ANNO, Archiepiscopus III. Colonienfis, qui claruit anno Domini MLVI. ille Canonicos expulit & eiecit ex Ecclesia SALFELDENSIS & in eam locavit & introduxit Ordinis *D. Benedicti* monachos, integritate vitæ ac regulari disciplina probatissimos. Ego omnino anceps sum de *Anno* illo tertio, cum *Anno* secundus fuerit in humanis temporibus *Henrici III.* & *Henrici IV.* Sit qualitercunque, *Anno* dictus est ille Archiepiscopus qui in *Salfeld* monachos locavit certissime, ut liquet ex imagine ipsius, quæ saxea, in summo marmorea, & vetusto schemate sculpta, & in sanctuario parieti infixæ, &c. super quam nomen *Annonis* scriptum visitur.

DE

DE ANDECHS.

Temporibus *Adriani* Papæ hujus nominis I. *Desiderius* Rex Longobardorum perturbavit Ecclesiam Romanam, contra quem *Carolus Magnus* rogatu Papæ processit, belloque vicit. Hujus *Desiderii* filiam habuit uxorem *TASSILO* dux potens *Bavariæ* ideo & ipsum focerum suum *Desiderium* Regē juvit cum *Hunis* & aliis infidelibus contra *Carolum*. Vide inter hæc *Distinct. LXIII. c. Adrianus*. Porro *Carolus* capto *Desiderio Thassilonem* Ducem *Bavariæ* consanguineum suum (ni fallor patruus *Caroli* erat) privavit ducatu & intrusit eum ad monasterium inferioris *Alach*, una cum filio suo, quod ipse cum patre suo seniore *Thassilone* fundaverat: proinde *Carolus Magnus Pipino* filio suo commisit Ducatum *Bavariæ*, &c. Ex illo *Pipino* orta est stirps illa nobilis & vetus Comitum & Principum de *Andechs*, quorum castrum fuit inexpugnabile, ubi nunc est monasterium nostri ordinis dictum *Andechs*, sive MONS SANCTVS, vulgo *der Heiligeberg*. Ex dicta progenie sancti & viri & mulieres complures per successum temporis exorti sunt & nati, quorum præstantiores sunt: *Conradus* Episcopus *Constantiensis*, *S. Henricus* Cæsar *Babenbergensis*, *S. Elisabeth* Lantgravia *Düringia*, *Hedviggis* sancta, matertera *S. Elisabeth*: *Mechildis* Abbatisa in *Ottelsteten*: *S. Otto* Episcopus *Babenbergensis*, *Arnulfus* Imperator, *Eufemia* Abbatisa in *Ustenmünster*, *Rasso* &c. Hæc ex *Topographia Montis Sancti* transcripsi.

FVNDATIO MONASTERII
ALTHE.

ANNO Domini DCCXII. Pontificatus *Zachariae* Papæ sexti, monasterium *ALTHE* inferioris ex consilio *S. Birminii* *Meldensis* Episcopi, ab *Otilone* Duce, in honore *S.*

Mitt-

Mauritii, sub monachica professione construitur. In hoc monasterio *S. Godhardus* Episcopus Hildesheimensis est factus monachus, qui ex familia istius Ecclesiæ natus & ibi nutritus ac sacris literis imbutus. Vide latius in *Legenda* ipsius.

In eadem Chronica sic continetur: Anno Domini *mcxxxiii*. fundatum est monasterium *ALTACH* superius, tempore *Honorii PP. ii.* & libertati traditur à *Friderico* Ratisbonensis Ecclesiæ Advocato, de consensu conjugis suæ & filiorum.

In alia Chronica, quæ habetur Ratispona ad S. Emmeranum, ita habetur: *Thasilo* Dux Baviaræ, filius *Ozilonis* & *Hillerudis*, quæ fuit soror *Pipini* Regis, patris *Caroli Magni*. Fuit autem *Ozilo* primum Rex, postea vero Baviaria in provinciam redacta Dux, & fundavit monasterium Inferioris *Alte*. *Thasilo* prædictus filius *Ozilonis*, monasterio inferioris *Althe* plura prædia dedit: item *Pataviam* civitatem Baviaræ renovat & instaurat, & Episcopatus sedem, quæ apud *Laureacum*, priusquam ab Hunis everteretur, fuerat, inibi instituit. Denique in Choro monasterii in *Weltenburg* subscripti rithmi habentur:

Thasilo Dux Baviaræ,

Fundator hujus Ecclesiæ,

Sex struxit in Baviaræ,

Thasilo monasteria.

Waltenburg, Lorsheim, Cremmonster,

Wessenprun & Pfaffenmünster.

Item fundavit monasterium *Marze* in honore *S. Michaelis* Archangeli. Item *Mansee* quoque monasterium construxit, & *Ensdorff*. De foundationibus monasteriorum ab *Ozilone* & *Thasilone* grandis est diversitas, & potissimum de duobus *ALTA*. Ego in dictis monasteriis non fui, sed quæ posui transcripsi ex quadam collecta *Cronicula* in *Ratispona*

pona ad *S. Emeranum*. Quare & ego vehementer dubito de dictis, quoniam topographias & originales dictorum non vidicœnobiorum. Quin imo & nomina confusa sunt & transposita, ut plerumque filius ponatur pro patre, & pater pro filio; videlicet *Thasilo* pro *Ozilone*, & è diverso.

Sane & alio quodam in libro sic exaratum comperi: *Otilo* prius Rex, post, *Bavaria* in provinciam redacta, Dux, *Alzha* monasterium fundavit ex suo allodio, & sepultus est cum uxore sua in *Osterhoven*, quod nobilissimum monasterium sub regula *S. Benedicti* egregie satis Dux ipse construxerat. Legi etiam ut supra, quod filius ipsius *Thasilo* Dei amore seculum reliquerit, & monasterium *Lorsheim* intraverit, & in eodem religiosissime vixerit, & tandem beate obierit. Legitur nihilo tamen minus & aliter in quibusdam Chronicis, & *Lupoldus* similiter refert in Epitomate de rebus Germanorum veterum quod *Thasilo* ob rebellionem & inobedientiam ab *Carolo Magno* una cum filio suo *Theodone* in monasterium trusus sit & in monachum tonsoratus, & hoc ex gratia, alioqui mortis sententiam non evasisset. Cæterum & hanc dubitationem auget, quoniam non unus tantum, verum plures, & ad minus duo *Thasilones* fuerunt.

FVNDATIO MONASTERII MONTIS
S. PETRI PROPE *Rosenheim*.

ANno Domini MCVII. *Bertholdus* nobilis Comes de *Pur-geck* & *Otto* Junior Comes de *Scheurn*, qui castrum habuerunt dictum quondam *Glanc* / nunc *Vsenhoffen* / vel *Mons S. Petri*, cui castro renunciantes Monasterium in honore *S. Petri* construxerunt & fratres de *Dispachaw* ibidem collocaverunt.

Nn

FVN.

FVNDATIO MONASTERII
BENEDICTEN PVEM.

ANno Domini dccxl, indictione viii. sub *Zacharia* Pa-
pa, tempore quo *S. Bonifacius* in *Francia*, *Frisia*, *Austra-*
sia, *Bavaria* fidem Christi seminabat, cum jam jam Ecclesie
& monasteria in *Bavaria* confurgerent, in loco & in solitu-
dine in via condiderunt & fundaverunt primum monasteri-
um, dictum **Benedictenburn** / tres fratres viri clarissimi,
Latsied / **Waldam** / **Ellant** / tam virtutum quam di-
vitiarum inclyti primates regni, & regis *Caroli*, patris *Caro-*
lomanni & *Pipini*, consobrini.

Anno Domini mclxvii. & circa illud tempus *Welfo*
Dux *Bavariae* senior complura fundavit monasteria, videli-
cet **Raitenpuch** / **Aldorff** / quod modo **Weingarten** vo-
catur, **Altenmünster**, & Ecclesiam *Racensem*; & his peractis
Hierosolymam versus proficisci coepit, iiii. Kal. Aprilis.

Anno Domini dccclxxvi. Dominus *Gero* Colonien-
sis Archiantistes construxit **GLADEBACENSE** cœnobi-
um, quod situm est in diœcesi *Coloniensi*, sed in dominio &
terra *Iuliacensi*: & viget sub *unione Bursveldiana*.

CAMPIDONE monasterium construitur per *Andega-*
rium qui etiam Abbas effectus est ibi, Anno Domini dcllii.

OPHO Angliae Rex, avus maternus *S. Williboldi*, pri-
mi Episcopi *Eichstetensis*, monasterium fundavit **SCHVTTE-**
RENSE in *Mornavia*, unde usque hodie dicitur **OPHONIS**
CELLA. Anno Domini dccxvii.

BVCHAVGIENSE cœnobium fundatur à nobili Co-
mitissa *Adalinda*, uxore *Hattonis*, cujus tres filii nequiter oc-
cisi, in eodem monasterio consepeliuntur, scilicet **Berina-**
ger / **Regrimof** / & *Gerarde*. Anno Domini dccclii.

AVGESNOVEN fundatur à *Bernhero* Comite de *Sass-*
purg & Domino in *Ortenberg*, anno Domini .....

SCHAF-

SCHAFHUSEN monasterium *Omnium Sanctorum*, fundatur per Comitem *Gebehardum* de **Nellenburg**. anno .....

Monasterium REICHENBACH fundavit *Diepoldus* Marchio, dictus de **Dechburg** / ad petitionem matris suæ *Luc-kardis*, & uxoris *Adelheydis*, temporibus *Henrici* Imperatoris quarti.

ETALL cœnobium fundatur per *Ludovicum* Imperatorem quartum, & ponitur per eum primus lapis, Anno Domini mcccxxx, in die *Vitalis* martyris. Primus Abbas *Fridericus Henrichreiter* sumtus ex **Reichenbach**.

VISPACH cœnobium monialium fundatur per *Haiskam*, filiam regis *Arragonia* viduam, & relictam *Ottonis* Comitis de **Scheurn** / anno Domini millesimo, septuagesimo septimo.

HIRSAW fundatur ab *Henrico* iv. Imperatore, genero *Conradi* Imperatoris, in loco nativitatis suæ, in *Hircinia* silva, *Tempe cervorum*, anno Domini miii.

Monasterium ETTENMVNSTER fundatur ab *Higer-no* Episcopo *Argentinenfi*. Alii dicunt ab *Eihone*, qui primus fuit Abbas in *Augia* majori, etiam condidit **Etrenheim**. Anno Domini dcccxxxiii.

Circa annos Domini dclxx. in partibus *Noricorum* erant duo fratres, *Albertus* & *Ockarius*, ex patre *Burgundi*, ex matre *Bavari*, divitiis præpollentes, Deumque timentes, consanguinitatis affinitate proximi *Pipino* Regi, patri *Caroli Magni*, fundaverunt Monasterium **Tegernsee** nostri ordinis; *Albertus* novem comitatus in *Bavaria* possedit; *Ockarius* ducatum tenuit in *Burgundia*.

Anno Domini dccccl. *Rathardus* presbyter & Dei famulus apud **Piensee** / quod obsonitum aquæ ibi decurrentis nomen accepit, monasterium *S. Georgii* martyris construxit, ibique *C. nonicos regulares*, &c.

Anno Domini dccccxxxiii. *Eberhardus* Comes præpotentissimus, fraterque ejus *Adelhero* in castro **EBERSBERG** monasterium Canonicorum regularium fundarunt. Postea tamen *Vdalricus* filius dicti Comitis Adelheronis ordinem regularium Canonicorum in monachos nostri ordinis commutavit.

Anno Domini dccccxcvii. *Gebehardus* primus hujus nominis Episcopus Ratisponensis præficitur. Hic in territorio urbis Ratisbonensis quendam locum **Pruel** dictum, monachicæ vitæ aptum elegit, & monasterium construxit. Dotatum est per *Ottonem* M. magnifice & privilegiatum.

Anno Domini MLXII. septem fratres *Scotti*, quorum nomina sunt hæc: *Marianus*, *Mathantinus*, *Murchertachus*, *Clemens*, *Gervasius*, *Isaac*, & *Donatus* Ratisponam venerunt, & sicut in Chronicis legitur, quendam mortuum nuper in patibulo *Zandolphum* nomine ibidem resuscitaverunt, ac tempore *Ottonis* Episcopi tunc temporis locum, ubi nunc est *Prioratus S. Petri* extra muros civitatis inhabitare cœperunt.

Eberhardus Comes de *Ebersberg* supra dictus super flumen *Ilmuze* monasterium etiam construxit **Geysenfeld** ordinis nostri, anno Domini dccccliii. & circa.

HISTORIA FVNDATIONIS MONASTERII BOSAVGIENSIS.

ANno Domini millesimo centesimo decimo, sub *Henrico* Imperatore hujus nominis quarto, sed in ordine regum quinto, auctorisante in Ecclesia militante post *Urbanum* viro Apostolico *Paschali*, Dominus *Theodoricus* *Zitzeni* Ecclesiæ digne præficitur, vir vere commendandus, literis apprime eruditus, contra schismata, quæ nonnunquam suo tempore pullulabant, propugnator Catholicus, & in

& in omni pastorali sollicitudine commissæ sibi Ecclesiæ
 desudans utilitatibus. Hic tertio Episcopatus sui anno, sci-
 licet anno Domini millesimo centesimo quarto decimo,
 cum esset *B. Mariæ* Dei genitrici specialiter devotus, quen-
 dam Sclavum penitus illiteratum, eidemque *B. Virgini*
 æque devotum in sua curia habebat. Cui Sclavo *B. Virgo Ma-*
ria tunc apparuit adhortans, ut præfato Episcopo diceret, ut
 claustrum suo honori consecrandum non longe à suburba-
 no seu territorio suæ civitatis, in colle, quem antiquitas
Bosavugia nominaverat, construeret, & pro indicio verita-
 tis insinueret, quod secrete dicere solitus esset ante inchoa-
 tionem horarum *B. Virginis* hanc antiphonam: *Nativitas*
tua Dei genitrix, &c. Quæ cum idem Sclavus Episcopo
 nuntiasset, & Episcopus suum secretum illi revelatum co-
 gnosceret, quod Domina nostra sibi dilectissima virgo *Ma-*
ria voluit, quantocius adimplevit, & montem qui *Bosavugia*
 dicitur, primum occupavit ac fruticetis & spinetis munda-
 vit, & mense Septembri vi. Idus ejusdem mensis ligneam ca-
 pellam in eodem monte constructam in honore *S. Dei geni-*
trici & perpetuæ virginis *Mariæ* dedicavit, ipsumque mon-
 tem cum aliis prædiis in usum fratrum inibi Deo in perpetu-
 um secundum regulam beatissimi Patris *Benedicti*, Nigro-
 rum monachorum servitutorum assignavit. Nam de mona-
 stero *Hirsavugiensi* Spirensis diocesis, pro tunc in regulari
 observantia, secundum *Cluniacensium* statuta nominatissimo,
 Abbatem postulavit, & quendam *Erkenbertum* virum vene-
 rabilem, quem primum huic loco Abbatem præfecit, una
 cum aliis fratribus acquisivit. Secundo dehinc anno, qui
 est annus Domini millesimus centesimus quintus decimus,
 Basilicam hanc à fundamento erexit, & octavo ab hinc anno,
 qui est annus Domini millesimus centesimus vicesimus
 secundus, consummavit, duoque altaria, unum in dextrali
 Na 3 plaga

plaga in honore Apostolorum *Petri & Pauli* sexto Idus Septembris, alterum vero in sinistrali in honore Apostolorum *Philippi & Iacobi* Kalendis Maji dedicavit. Hic etiam quendam nobilem, nomine *Bennonem* de vicina Soraborum gente in conversum recepit. Qui cum vere perversus existeret, & ab Abbate saepe correptus emendare nollet, Abbas ad eius directionem etiam Episcopum advocavit. Qui cum praedictum durius, ut dignus erat, argueret, idem *Benna* cuncta impatienter ferens in tantam malitiam devenit, ut eundem Episcopum in oratione ante principale altare procumbentem latenter cultello perfoderet. Vnde post triduum venerandus Dei sacerdos quinto Kal. Octobr. anno Domini *mcxxiii* migravit ad dominum in eodem loco sepultus, quo occisus. Ipse vero *Benna* non conversus sed perversus mox vivus a Dæmone raptus, nusquam comparuit. Altero abhinc anno, qui est annus Domini *mcxxiv*. septimo Idus Septembris, dedicata est hæc basilica à Domino *Richvino*, venerabili Domini *Theodoric*, nostri fundatoris successore, ordinationis ejus anno primo, & ab *Arnoldo* Merseburgensis Ecclesie Episcopo, & quinque altaria ipso die, principale quidem altare in honore B. & perpetue Virginis *Mariae* & *S. Iohannis* Baptistæ, sanctique *Iohannis* Evangelistæ: altare ante chorum in honore *S. Crucis*; altare post summum in honore *S. Benedicti*; in honore *S. Georgi* martyris in dextra parte: in sinistra vero parte in honore *SS. undecim milium virginum*, &c. Feliciter. Amen.

FVNDATIO MONASTERII PRVMIENSIS
PER PIPINVM SENIOREM QVI FVIT PATER
Caroli Magni Imperatoris.

Pipinus Francorum Rex, cum esset in venatione in *Ardenna* super flumen quod vocatur *Prumia*, venatores suos
& canes

& canes à se dimissos ita perdidit, ut nulla ratione potuerit scire, quorsum divertissent, aut in qua parte eos sequi debuisset. Stupefactus ergo in sinum armigeri caput reclinavit, & ecce angelus Domini in similitudine hominis astitit, & dixit ei: *Ecce ego nuntius Dei ad te venio, ab eo missus qui mandat tibi, ut sicut ego signa posuero, ita jacto & posito fundamento ei templum in hoc loco adifices, & locum ipsum S. Salvatoris nomine in perpetuum appelles. In crastinum vero cum equitaveris, duos pauperes monachos Gracos obvios habebis. Hos rogabis, ut illud, quod ferunt, tibi pro amore Dei dare velint, promittens eis retributionem magnam, cumque acceperis, eos huc adducere debes, & monasterium, sicut me vides ponere signa, ita adificare jube, positus sanctis reliquiis in hoc loco. Dabis ergo impensas ad edificandum eis & cuncta necessaria vita. Ferunt enim Innocentium corpora tria; partem de cute Apostoli Bartholomaei, & multas alias sanctas reliquias. Venatores, de quibus sollicitus es, ad te venient vespere; & sic, ut imperatur à Domino, facere grato animo procura. Pipinus autem animo hilari, ut imperata fuerunt, ita fecit, ubi & curtes plurimos, & thesauros magnos conferre studuit, & eo mortuo trinepos ejus Lotharius Imperator magnifice consummavit: Vbi & sepultus in pace quiescit.*

FVNDATIO MONASTERII SELGEN- STADENSIS.

Heinardi Cancellarius Caroli Magni Imperatoris, vir egregiae dignitatis, qui in puerili aetate cum eo nutritus fuerat, & miro ac ineffabili amore se dilexerant, cujus & consilio palatium tunc regium gubernabatur. Hic itaque *Heinardus* super *Mogonem* fluvium Abbatiam insignem fundavit, & *Selingstat* appellavit, & de *Roma* sanctos *Marcellinum* & *Petrum* apportari fecit, & ibi eos collocavit, & eam Abbatiam regno

regno dimisit, & se & dominam *Iminam* uxorem suam, prædicti *Caroli* filiam, post mortem tumulari fecit.

FVNDATIO MONASTERIORVM DVORVM IN
Quedelburg / & COENOBII S. JOHANNIS BAPTISTÆ PROPE *Magdeburg*.

H*Enricus* primus Saxo genere, pater *Ottonis Magni*, qui cœpit anno Domini *ccccxviii*. ædificavit & fundavit Abbatiam de *Quettenleburg* regalem utique, & in omni *Saxonia* præcipuam. Illic Abbas moniales posuit, cui loco contulit decem & octo millia mansa, & thesaurum pergrandem; advocatiam & monetam, teloneum & militam, ubi & se sepeliri mandavit. Hujus uxor *Machtildis* regina sanctissima illi ad latus consepulta & posita est in crypta ejusdem monasterii. Hujus filius fuit *Otto Magnus*, Imperator hujus nominis primus, qui & *Rufus* dictus est. Iste *Otto* Abbatiam magnificentissimam & ditissimam construxit extra muros civitatis magnæ *Magdeburg* in honore *S. Iohannis Baptistæ*, in quo posuit monachos Ordinis *S. Benedicti*. Item construxit in *Quetteleburg* monasterium Nigrarum monialium ordinis *S. Benedicti*, dedicans Ecclesiam in honore *B. Virginis*.

Conradus primus natione *Francus* eligitur in Regem anno Domini millesimo vicesimo quarto. Iste Abbatiam Nigrorum monachorum gloriosam & famatissimam sub regula *S. Benedicti* construxit & fundavit, quæ *LINTHBVRG* dicitur anno Christi 1038.

Luiboldus Archiepiscopus Moguntinus monasterium *S. JACOBI* propriis expensis exstruxit *Moguntie* foris murum in monte qui dicitur *speciosus*, tempore *Heurici* Imperato-

ratoris IV. Anno Domini cixlix. obiit prædictus Archipræ-
sul, cui *Sifridus* Abbas Fuldenfis successit.

FVNDATIO MONASTERII B. VIRGINIS MA-
RIÆ IN Schutteren.

ANno quinque millesimo dcccclxxiii. à creatione mun-
di, ab incarnatione vero Domini nostri Jesu Christi
dccciii. regnante *Phoca* Imperatore Romanorum, anno re-
gni ejus primo vivente adhuc sanctissimo Papa *Gregorio*, gu-
bernante Franciam Rege *Theodorico*; *Offo* Rex Angliæ divi-
na motus inspiratione, cœpit ædificare & construere hoc
solenne cœnobium **Schutteren** / cum adjutorio & consilio
S. Pirminii Episcopi ex cujus discipulis creduntur fuisse pri-
mi monachi inhabitantes hoc cœnobium in honore glori-
osissimæ Virginis Mariæ. Illud postmodum gloriose ditavit
multis muneribus & privilegiis magnificus Francorum Rex
Dagobertus, anno Domini dcccxlx. Collapso autem priorâ
cœnobio, illud iterum reædificavit, privilegiis & censibus
ampliavit, sanctissimus & gloriosissimus Romanorum Impe-
rator *Henricus II.* anno Domini mxxvi. Deinde anno Domini
mcccclxxxix. in die *S. Elisabeth* inchoata est observantia vitæ
regularis hoc in loco, secundum laudabilem unionem *Burs-
feldensem*, per venerabilem Abbatem hujus cœnobii *Domini-
um Johannem Full*; cooperatus est sibi ad hoc opus sanctum
venerabilis Pater & Dominus *Blasius*, Abbas Hirsaugiensis,
qui primos reformatores de monasterio suo huc addu-
xit. Deus dedit initium, dabit etiam in-
crementum.

FVNDATIO MONASTERII CANONICORVM
REGVLARIVM IN *Kyrbgarten* PROPE
WORMATIAM.

ANno Domini *MCCXXXII*. fundatum est monasterium ortus gloriosæ virginis Mariæ prope urbem Vangionum nominatum *Kyrbgarten* per reverendissimum & gratiosum Dominum *Henricum* Comitem de Saraponte, Episcopum Wormatiensem, pro monialibus Cisterciensium, &c. Anno autem Domini *MCCCXLIII*. reformatum est præfatum monasterium, à monialibus Cisterciensibus desolatum, per Canonicos regulares, opera Domini gratiosi *Friderici Posenec* Episcopi Wormatiensis, ac Illustrissimi Principis Electoris *Ludewici*, comitis Palatini.

FVNDATIO MONASTERII S. WALPVRGÆ IN
SACRA SILVA

ANno Christi millesimo septuagesimo quarto, ætate *Gregorii VII.* & *Heinrici III.* fundatum est à *Theodorico* Comite montis Peligardi cœnobium S. *Walpurgis*, ordinis D. *Benedicti*: cujus Abbati *Bertolfo* post plurimos annos *Fridericus* Sueviæ Dux cum uxore *Judenta*, donavit prædia, quæ intus & extra forestam, quæ *sancta* nuncupatur. *Bertolfus* primus Abbas hujus loci fuit; *Wolfgangus* secundus; *Dietmarus* tertius; quartum invenire non poterant, quo nomine dicitur. Item, quæsitum est in antiquissimo martyrologio hujus loci, & nullus inventus est Abbas qui *Wolfframus* dictus sit, quamobrem arbitrantur *Wolfgangum* esse, & erratū esse in nomine. Item, ante primum Abbatem *Bertolfum* leguntur longe fuisse duo monachi in hoc loco, qui fundatores primi in martyrologio dicuntur: sic cum legitur *Vvibertus* monachus primus fundator hujus loci obiit v. Kal. Augu.

Augusti. *Marius* confundator III. Kal. Decembris. Hi tamen creduntur habitasse tanquam heremitæ in parvulo monasterio sive cellula: verum annus Domini, i.e. quo tempore fuerunt, incertum est. Nota tamen, quod hic fuit mihi oblatus liber antiquissimus ibi legi, quod præfatus frater *Vibertus* suscepit primum privilegium monasterii, à *Henrico* Imperatore quinto anno Domini millesimo sexto. Item: *Fridericus* Dux Sueviæ pater fundatoris hujus loci. Sic *Valpurgis* fundat monasterium S. Benedicti *Lorch* / prope *Schwabischen münde*: in quo sepelitur, &c. Item monasterium Præmonstratensium *Adelberg*.

FVNDATIO MONASTERII *Künigesberg* /
SANCTIMONIALIVM.

ANNO DOMINICÆ incarnationis MCLXVII. Indictione XI. Epacta nulla, tempore *Alexandri* Papæ, regnante *Friderico* Romæ Imperatore, sub *Agnete* hujus loci Abbatisia VIII. Idus Julii dedicatum est hoc monasterium à venerabili *Bernone* Zvirmensi Episcopo; & eadem die dedicatum est altare principale in honore S. *Mariæ* perpetuæ virginis, &c. *Fridericus Barbarossa* est fundator.

EX TOPOLOGIA NOVIENTENSIS i.e.
EBERSHEIMENSIS COENOBII

Monasterium *Novientense* sive *Ebershemense* situm est in Germaniæ finibus inter *Rhenum* & *Vosagum* in pago *Alsatienfi* in comitatu *Thronic* & in Episcopatu *Argentinenfi*, in insula *Alba* fluminis, nemoribus constitum, perspicuis fontibus irriguum, præsertim æcenum, agrorum cultu.

cultura circumdatum, vineis non longe adjacentibus læ-
 tum, piscationibus & venationi commodum, ac variis
 com meatibus utile ac oportunit. Cum enim pagus idem
 Alfatensis primitus ab exercitu *Trebeta* possessus fuisset,
 & excultus, ipsi cultores fanatici & idololatræ fanum
 culturæ Deorum suorum, & in ipso aram *Diane* & *Mer-*
curii, construxerunt & ludis sceniciis dedicaverunt. Sed
 cum post multa temporum curricula tota Germania, & idem
 pagus à Romanis, temporibus *Julii Cesaris*, subacta fuisset;
Julius Cesar Deum placare, *Mercurium* videlicet, qui à Theuto-
 nicis colebatur, quoniam Deus facundiæ dicebatur, insu-
 lam ingressus, ipsum fanum jam vetustate collapsum reno-
 vavit, ac Donariis honoravit, nomenque mutans *Novientum*
 nominavit. Nam antiquitus à primo possessore suo *Stras-*
nebruch vocabatur, unde etiam hætenus saltus adjacens eo
 nomine nuncupatur. Deinde ad munimen Romani exerci-
 tus castella in circuitu munivit: primum scilicet super lacum
 ipsius *Tilla* fluminis, quod *Brundesium* nominavit: sed post
 ab accolis renovatum *Branneburg* est nuncupatum. Alterum
 vero juxta villam quæ *Hilzheim* vocatur, construxit, quod
 hætenus *Ertburg* vocatur: Tertium vero juxta villam *Ka-*
genheim / quod nunc *Altenburg* dicitur: Quartum nihi-
 lominus trans flumen juxta montana construxit, ipsumque
 ab alto sito *Apicam* nominavit. Horum itaque castrorum castel-
 la cum finitimis populis ipsius pagi, singulis mensibus ad fa-
 num supradictæ insulæ venientes, sacrilegos sacrificiorum ritus
 cum ludis scenicis celebrabant, & ille quidem ritus gentili-
 tatis usque ad tempora *Neronis* Imperatoris ibidem perman-
 sit. Eo tempore Christi videlicet ab ascensione decimo an-
 no beatissimus Apostolorum princeps *Petrus* adjuncto sibi
Paulo Apostolo Evangelium Christi in urbe Roma prædica-
 bant. Qui cum per Spiritum S. tempus passionis suæ sciret
 insta-

inflare, convocatis discipulis, quos idem fervor prædicationis incenderat, tali eos sermone alloquitur: *Videte nunc fratres mei, quanta sit messis dominice sationis, & quam pauci operarii. Nunc igitur memores verborum Domini nostri Iesu Christi, quando ait: Ecco ego mitto vos sicut agnos inter lupos, &c. & quia dignus est operarius mercede sua.* Deinde singulis imponens manus dedit eis potestatem ligandi & solvendi & dimisit eos; mittens quidem *B. Apollinarem* in *Ravennam* civitatem, *S. vero Martialem* in *Aquitaniæ* partes, *Sanctum autem Saturninum* in *Tolosanam* civitatem *B. autem Maternum* Episcopum, cum duobus presbyteris *Eucharis* & *Valerio* in *Transalpinas Germaniæ* partes destinavit. Qui transmissis Alpibus penninarum, venerunt in supradictum *Germaniæ* pagum qui *Alfaria* dicitur, cœperuntque incolis prædicare verbum Dei, quos & sermonibus & miraculis ad fidem converterunt, destruentes fana eorum, ex quorum lapidibus Ecclesiam in honore *B. Petri* construxerunt. Post hæc *B. Maternus* *Argentinam* civitatem causa prædicationis ingreditur, & eos de cultura idolorum arguere cœpit, &c. sed ab incolis non est receptus, imo ex urbe pulsus; qui pulverem pedum in eos spargens, ad relietum solitudinis locum repedavit. Cumque in itinere essent constituti, *B. Maternus* repentina febris invasit: quem cum in humeris secum ferre tentassent, spiritum exhalavit. At illi rerum inopia ac labore fatigati, simulque barbaræ gentis ferocitatem metuentes, flumen *Yllam* transierunt, ipsumque in loco deserto ac solitario cum maximo luctu & fletu sepelierunt unde etiam usque in hodiernum diem locus idem *elegium*, propter elegos, qui ibi profusi sunt est vocitatus. Mansit denique in præfato loco *S. Maternus* sepultus xxx. dies, i. e. usque ad reditum *B. Eucharis* de *Roma*, cum baculo *S. Petri*, per quem etiam meritis *B. Petri* fuit resuscitatus, & vixit ex post xxx annis. In hoc loco

longa post temporū curricula *Dagobertus* Rex Franciæ ex
 arce *Rubiaca* veniens, dum venationi insisteret, aper miræ
 magnitudinis canibus & clamoribus provocatus, filium Re-
 gis sedentem in equo invalit, unde equus perterritus rapidis
 cursibus totus in præcep̄s actus densissimam silvam petiit.
 Sed puer non volens residere cecidit, & mansit uno pede in
 sterisio pendens, & tractus tandem semi mortuus est reper-
 tus, & die altera expirat. Dicunt etiam puerum ab apro per-
 cussum. Hinc ipse Rex prædictam insulam *Novientum* mu-
 tato nomine *Ebersheim* i.e. mansionem aprorum nomi-
 navit, & locum in magna reverentia habuit: nam puer per
Arbogastum Episcopum Argenunensem resuscitatus fuit. Ide-
 oque Rex & Regina gavisi valde *S. Arbogasto* & *B. Virgini*
 dederunt *Rubiacum* & multa alia. Hæc latius
 vide in *Legenda Arbo-*
gasti.

INDEX

I N D E X
R E R V M I N H I S C H R O N I C I S
M E M O R A B I L I U M.

A.

<p><i>Abbatess de VValkinrede, de lapide S. Michaelis & Riddagshufin, depu- tantur ad reformandum Montem Serenum.</i> 134.</p> <p><i>Adelbertus Comes Palatinus de Som- mersenborg obit sine herede.</i> 264.</p> <p><i>Adelbertus primus Episcopus Pruce- norum.</i> 109.</p> <p><i>Adelbertus Comes de Eabenberg occiditur à Ludovico Imp.</i> 277.</p> <p><i>Adelgotus Magdeburgensis Archie- pisc. 253. fundat monasterium Hal- lense ad Novum opus.</i> 17. 254.</p> <p><i>Adelheidis Abbatissa in Gandersheim & Quedelingeberg.</i> 266.</p> <p><i>Adelheidis de Alesteve, uxor Fride- rici Junioris Comitis Pal.</i> 216.</p> <p><i>Nubit Comiti Ludovico.</i> 219.</p> <p><i>Advocatia Goslariensis confertur Henrico Palatino à Philippo Imp.</i> 76.</p> <p><i>Æquivoci constructores & destru- ctores Episcopatus Magdeburgici.</i> 103.</p> <p><i>Agnæ Friderici Palatini conjux filia</i></p>	<p><i>procerum de VVimare. 207. In- structa fuit variarum artium disciplinis in Quidelingborg. 16.</i></p> <p><i>Albertus Archiepiscopus Bremensis 207. moritur Goslaria. 214.</i></p> <p><i>Albertus Leodiensis Episcopus frater Ducis Brabantie scelerate occidi- tur.</i> 58.</p> <p><i>Albertus Ottonis Marchionis Misnen- sis F. patrem captivat.</i> 52.</p> <p><i>Albertus Magdeburgensis Episc. 76. Constituitur Legatus contra Otto- nem IV. Imp. 98. excommunicat eundem, nihil permotus desolatio- ne Episcopatus sui. 103. excommu- nicat Episc. Halberstadensem. 179.</i></p> <p><i>Albertus Marchio de Brandenborch.</i> 7.</p> <p><i>Alexandri Papa fastus, erga Fride- ricum Imp. notatus à Tiderico Ori- entali Marchione.</i> 42.</p> <p><i>Aldenburgensis Episc. Geroldus.</i> 32.</p> <p><i>Anhalt destruitur.</i> 17. 259.</p> <p><i>Appellationis & verborum Decreta- lium usus quando notus esse cœperit Monti-Sereno.</i> 79.</p> <p style="text-align: right;"><i>Apollo.</i></p>
--	--

I N D E X.

<i>Apollonius Praepositus de VV albeke.</i> 69.	<i>Bodo & Henricus de Ravensburg,</i>
<i>Arnoldus IV. Sereni. montis Praepositus.</i> 23. astu electioni renunciare	<i>occidunt Episc. Herbipolensem.</i> 72.
<i>compellitur.</i> 24.	<i>Boëmi instinctu Cardinalis Romani</i>
<i>Aschersleve incenditur.</i> 40.	<i>vastant Archiepiscopatum Magde-</i>
<i>Augustensis Episcopus Hermannus.</i> 11.	<i>burg.</i> 74.
<i>S. Augustinus & Benedictus Ordinum</i>	<i>Boluslaus Dux Polonia & Othilricus</i>
<i>monasticorum fundatores.</i> 187.	<i>Dux Bohemiae adsunt Imp. Ludero-</i>
B.	<i>curiam in Merseburg celebranti.</i>
<i>Balsamorum regio.</i> 242. ex permuta-	<i>Bosovi rex Bohemia.</i> 14.
<i>tione pervenit ad Vdonem Mar-</i>	<i>251.</i>
<i>chionem Stadensem.</i> 243.	<i>Brandenburgenses Episcopi:</i>
<i>Barboge provincia.</i> 224.	<i>Balduinus.</i> 85.
<i>Bambergenses Episcopi: Otto 17. Eil-</i>	<i>Balderamus.</i> 111.
<i>bertus. Ibid.</i>	<i>Nortbertus.</i> 76.
<i>Barzenkirke locus in introitu Al-</i>	<i>Sifridus.</i> 39.
<i>pium.</i> 44.	<i>VVikerus.</i> 20.
<i>Basiliensis Episc. Adalbero.</i> 16.	<i>VVillimarus.</i> 39.
<i>Bavaria ducatus Henrico Leoni</i>	<i>Bresoviz castrum destruitur à Lu-</i>
<i>ereptus datur Ottoni de VVicilin-</i>	<i>dovico Landgravio.</i> 144.
<i>gesbach.</i> 264.	<i>Burggravius de VVitin.</i> 119.
<i>Berneburg incenditur.</i> 16.	<i>Burchardus de Lucknem Comes Fri-</i>
<i>Bernhardus Clarewallensis Abbas.</i> 20.	<i>sonum nefarie occiditur.</i> 11. 235.
<i>Bernhardus Comes de Lippia, fit mo-</i>	C.
<i>nachus & post Episcopus.</i> 134.	<i>Campana de L. centenariis Petronella</i>
<i>Bernhardus Comes Ducatum Saxonia</i>	<i>dicta.</i> 89.
<i>obtinet Henrico Leoni ereptum.</i>	<i>Capitulum Goslariense.</i> 185.
45. 264.	<i>Cardinalis quidam Episc. Portuensis</i>
<i>Berta Comitissa uxor Dedonis.</i> 18.	<i>visitat Ecclesias Galliae & Germa-</i>
<i>Bertradis Abbatissa Quedlinburgen-</i>	<i>niae.</i> 189. <i>Serenum Montem prate-</i>
<i>sis ex nobilibus de Crozuk.</i> 167.	<i>rit.</i> 194. <i>Aldenburg.</i> 43.
<i>Blankenburg urbs. 257. sola servat fi-</i>	<i>Comes de Andechs.</i> 279.
<i>dem Henrico Leoni.</i> 265.	<i>Anhalt</i> 262.
	<i>Arensberg.</i> 2.
	<i>Assé.</i>

I N D E X.

<i>Affe.</i>	43.	<i>Staden.</i>	18.
<i>Aveberg.</i>	48.	<i>Sthalecke.</i>	18.
<i>Bavaria</i>	31.	<i>Thüringia.</i>	11.
<i>Bavenberg.</i>	277.	<i>Valkenstein.</i>	166.
<i>Bigligger.</i>	221.	<i>Velfecke.</i>	129.
<i>Brene.</i>	28.	<i>VValtenroth.</i>	265.
<i>Crudorp.</i>	11.	<i>VVallebeke.</i>	259.
<i>Dannenberg.</i>	46.	<i>VVartberge.</i>	48.
<i>Ebersberg.</i>	284.	<i>de VVetin.</i>	3.
<i>Flandria.</i>	6.	<i>VVintzenborg.</i>	25.
<i>de Frankelewe.</i>	11.	<i>VVizenfels.</i>	63.
<i>Frisonum.</i>	11.	<i>Zolre.</i>	13.
<i>de Groitz.</i>	40.	<i>Zigenhagen.</i>	48.
<i>Haspurg.</i>	282.	<i>Comes Palatinus de Sommerschen-</i>	
<i>Homburg.</i>	18.	<i>borg. 221. privatur dignitatibus</i>	
<i>Honstein.</i>	19.	<i>suis ab Henrico V. 252.</i>	
<i>Comes de Ilfeld.</i>	265.	<i>Conradus Comes de VVetin. 3. abinet</i>	
<i>Kamburg.</i>	221.	<i>Marchiam Misnensem. 5. & Lusi-</i>	
<i>Kirchberge.</i>	48.	<i>zenssem 14. item provinciam Ro-</i>	
<i>Leige.</i>	241.	<i>chelez. 17. transfert Ecclesiam</i>	
<i>Lengerfeld.</i>	242.	<i>Numicensem in proprietatem fra-</i>	
<i>Mansfeld.</i>	19.	<i>trum Montis-Sereni. 22. fit Mo-</i>	
<i>Mersburg.</i>	201.	<i>nachus ibidem. 27. moritur. 29. 203.</i>	
<i>Nellenburg.</i>	283.	<i>Conradus Herbipolensis Episc. Henrici</i>	
<i>Plötzke.</i>	16. 250.	<i>& Philippi Imp. Cancellarius ne-</i>	
<i>Purgek.</i>	281.	<i>farie occiditur. 72.</i>	
<i>Rochelez.</i>	28.	<i>Conradus de Eckstide occiditur. 11.</i>	
<i>Regenstein.</i>	139.	<i>Conradus frater Friderici, usurpat</i>	
<i>Scartfeld.</i>	46. 265.	<i>nomen regium contra Lotharium.</i>	
<i>Scheurn.</i>	281.	<i>7. 207. reconciliatur eidem. 14 219.</i>	
<i>Sommersenburg.</i>	32 17.	<i>Eligitur in regem 16. 259. Polonia</i>	
<i>Schwarzburg.</i>	48.	<i>ducatum confert Vladuslao 19. Ex-</i>	
		<i>pp</i>	<i>peditionem</i>

I N D E X.

<i>peditionem suscipit in Palestinam.</i>		<i>Constantinopolis à peregrinis S. sepulchri & Venetianis capta.</i>	74.
<i>Conradus Marchio de Plötzke.</i>	12.	<i>Corbeia Abbatia regalis in Saxonia.</i>	248.
<i>Conradus Marchio Orientalis, F. De donis. F. Conradi senioris.</i>	87.	<i>in ea viget regularis districtio adhuc tempora Henrici IV.</i>	<i>Ibid.</i>
<i>Conradus Tiderici Marchionis F. lancea ictu in torneamento occiditur.</i>	40.	<i>Cuno de Mincenborg.</i>	146.
<i>Ciizenses Episcopi Bartoldus, 32. alius ejus nominis.</i>	51.	<i>Curia generalissima apud Maguntiam.</i>	234.
<i>Vdo.</i>	51.	D.	
<i>Colonienses Archiepiscopi.</i>	1.	<i>Dagobertus I. fundator monasterii V Vissenburgensis.</i>	269.
<i>Anno.</i>	12.	<i>Dagobertus II. fundator monast. S. Petri in Erfordia.</i>	273.
<i>Arnoldus.</i>	16.	<i>Damiata à paganis recuperatur.</i>	139.
<i>Arnoldus alter.</i>	25.	<i>Dedo Comes in V Vetin. F. Thiemonis, fundator monasterii Montis-Sereni. 2. 205. Jerusalem visitat.</i>	<i>Ibid.</i>
<i>Bruno.</i>	12.	<i>Dedo Palatinus Comes fundator monasterii Gozeke. 207. ense perfoditur à quodam clerico.</i>	212.
<i>Fridericus, 12. Alter ejus nominis.</i>	30.	<i>Dedo de Crozuc.</i>	254.
<i>Gero.</i>	36.	<i>Desiderius Longobardorum Rex.</i>	279.
<i>Hugo.</i>	15.	<i>Deuvin urbs.</i>	254.
<i>Philippus.</i>	35.	<i>Discordia inter Episcopum Coloniensem & Comitem Palatinum Rheni propter castrum Rinecke. 33. inter Conradum Archiepisc. Moguntinum & Ludovicum Landgravium Thuringie.</i>	48.
<i>Reinoldus. 33. Schismatis auctor & corroborator inter Fridericum Imp. & Alexandrum Papam.</i>	34.	<i>Divortium inter Fridericum I. Imp. & con-</i>	
<i>Conradus Episc. Halverstadensis, monachus de Sichein 123. frater est Günzolini de Crozuc.</i>	188.		
<i>Concursus ad reliquias S. Ottonis Bavenbergensis Episc. in Pegau.</i>	146.		
<i>Consanguinitas inter Montis Sereni, & Nicmburgensis Ecclesia fundatores.</i>	38.		

I N D E X.

& conjugem ob adulterium. 26.
 Inter Henricum Leonem & conjugem ob consanguinitatem. 33.
 Dittmarsii occidunt Rudolphum Comitem de Staden. 18.

E.

Ecclesia S. Mauricii in Halle. 62.
 Ekehardus Mersburgensis Episc. 138.
 visitat jussu Legati Rom. Monasterium Serenum. 194.

Ekehardus V. Montis Sereni Praepositus. 24.

Electionem Episcoporum in Germanico Imperio vindicat sibi Henricus IV. 223.

Eligere quid sit. 97.

Eliska Comissa Magni Ducis filia. 16.
 234. Impetrat advocatiam monasterij Gozeke. Ibid. eidem praeficit Nentherum bonae conversationis virum. 237. praedictis Sifridi de Ertheneborg ditatur. Ibid.

Emelricus Rex Teutonia. 242.

Eris impostor Deum se appellat, & damnatur. 21.

Expeditio Conradi Imp. contra Turcas parum felix. 20.

E.

Fames magna. 119.

Femina conversa. sorores dicta. 88.

Feminarum congregatio in Luttere commutatur in regularem Ordinem S. Benedicti. 24.

Fratres Laici Barbati dicti. 170.

Fridericus Abbas Gozecensis, cogitur etiam praesse Herosfeldensi cenobio. 223. moritur. 226.

Fridericus Comes de Arnsberg. 2.

Fridericus Comes de Brene. 118. transfert se ad vitam Templariorum. 139.

Fridericus Comes ex nobilissima antiquorum Saxonum & Francorum prosapia. 207.

Fridericus, Friderici hujus F. post mortem Dedonis, fratris, primus ejus stirpis Comes Palatinus. 213. dedit se Henrico IV. Imp. 215. ejus devotio erga monasterium Gozeke. Ibid. ducit uxorem Hadavviam de Bavaria. 216. Nindorp villam donat monasterio. 218. obit. 220.

Fridericus Friderici F. Friderici. N. Comes Palatinus, ducit uxorem filiam Vdonis de Aleslephe. 216. scelerate occiditur. Ib.

Fridericus hujus filius privatur Comitatu Palatino 219. fit Advocatus monasterij Gozeke. 232.

Fridericus Comes de Sommerschenburg Comitatu Palatinam consanguinei sui ad se rapit. 229.

Fridericus Comes de Schwarzborg mergitur in cloaca. 48.

Frideri-
 pp 2

I N D E X.

<i>Fridericus Dux Suevia declaratur</i>	<i>Groningen castrum destruitur.</i>	17.
<i>Rex Rom. 25. Regi Dania circulum</i>		219.
<i>regium concedit. Ib. Roma conse-</i>	<i>Günzelinus de Crozuck.</i>	188.
<i>cratur. 27. Polonos subjugat &</i>	H.	
<i>Burgundiam Imperio recuperat 30.</i>	<i>Halberstadt exusta est. 43. 263. ejus</i>	
<i>Duci Bohemia circulum & nomen</i>	<i>Ecclesia major consecratur 41. an-</i>	
<i>regis confert. 31. Concilium Papiæ</i>	<i>nis post exustionem.</i>	136.
<i>indicit 33. Mediolanum destruit</i>	<i>Halberstadenfes Episcopi:</i>	
<i>Ib. Prostermit se pedibus Alexan-</i>	<i>Conradus, qui ex Constantinopoli-</i>	
<i>dri Papa 42. Expeditionem in Pa-</i>	<i>tana prada Halberstad. Eccle-</i>	
<i>lastinam suscipit. 53. Turciam in-</i>	<i>siam exornat.</i>	75.
<i>greditur 55. mergitur influmine.</i>	<i>Fridericus.</i>	36.
56.	<i>Gero. 32. accipit dignitatem feren-</i>	
<i>Fridericus II. consecratur ab Hono-</i>	<i>di pallium à Victore Antipapa.</i>	
<i>rio III. 136. contra Ottonem tri-</i>	<i>32. deponitur.</i>	42.
<i>umphat.</i>	<i>Otto, qui deponitur ab Honorio</i>	
G.	<i>Papa. 7. restituitur.</i>	12.
Gedinc placitum. 176.	<i>Rodolphus.</i>	20.
<i>Gerhardus Vberbein.</i>	<i>Thiedericus de Crozuck.</i>	45.
<i>Gero Archiepiscopus Coloniensis. 36.</i>	<i>Vlricus.</i>	31.
<i>Gero Dux & Marchio fundator mo-</i>	<i>Haldeslewe obsidetur sed frustra. 35.</i>	
<i>nasterij Gerenrode. 36.</i>	<i>altera obsidione occupatur à Vich-</i>	
<i>Gernotus Nienburgensis Abbas mise-</i>	<i>manno Archiepisc. Magd. 46. 265.</i>	
<i>re habitus 132. Ejus somnium ca-</i>	<i>ejus situs. 47. readificatur. 169.</i>	
<i>lamitatem prauuncians. 133.</i>	<i>Hartzburg readificatur. 45.</i>	
<i>Givenkenstein castrum. 1852.</i>	<i>Hatto Archiepisc. Moguntinus, homo</i>	
<i>Gosvinius Comes de Leige. 242.</i>	<i>perfidiosus. 277.</i>	
<i>Goscke monasterium fundatur per</i>	<i>Havelberg capitur & incenditur. 14.</i>	
<i>Albertum Archiepisc. Bremensem</i>	<i>Havelbergenfes Episcopi: Gumber-</i>	
<i>& fratres ejus. 207. subjectum est</i>	<i>tus. 3. Anshelmus 20. fit Archiep.</i>	
<i>Ecclesia Bremensi 202. ejus status</i>	<i>Ravennensis. 27. Walo 29. Hugber-</i>	
<i>miserabilis. 236. reformatio. 239.</i>	<i>tus. 47. Hellembertus. 76. Sibudo 85.</i>	
	Heimefe	

I N D E X.

Heimeke modii genus. 110. Heinardus Cancellarius Karoli M. fundat Abbatiam Selingstad. 287. ibi cum Imma Karoli filia, uxore sua sepelitur. 288. Helpede castrum. 40. Henricus Auceps fundat Abbatiam Quettelingeborch regalem, & in omni Saxoniam precipuam. 288. Henricus IV. Imp. confirmat donationem factam monasterio Gözeke. Henricus V. Imp. 2. convocat Principes Moguntia. 249. Insolenter se gerit erga eosdem. 252. Calixto Papae reconciliatur. 256. Henricus Rex Friderici F. Erythordia periculum vitæ incurrit. 49. Consecratur in Imp. 58. 267. moritur. 65. Henricus Comes Ascharia filius Bernbardi. Ducis. 132. 167. Henricus Dux Bavarorum ducit Gertrudem filiam Luderi Imp. 6. Vlnam capit & incendit. 13. moritur & in Luttere sepelitur. 16. 259. Henricus Leo Dux Saxonum, Ducatum Bavariae obtinet. 30. 261. restituit regem Daniae. 16. accipit ab Imp. potestatem constituendi Episcopos. 31. 261. instituit in Lubecke congregationem clericorum. 33. reus majestatis declaratur. 44. 264. Folles Goslariensium incidit.	45. 264. moritur & sepelitur in Brunsvich. 65. Henricus ejus filius, Comes Palatinus, accipit à Philippo Imp. Advocatum Goslariensem. 76. Henricus puer, Comes de VVitin obit. 117. Henricus Marchio Misnensis. 3. vindicat injuriam sibi à Conrado Comite illatam. 16. moritur & Marchiam ejus idem hic Comes obinet. 5. Henricus VViperi filius Marchiam Lusizensem obtinet. 12. 258. & praefecturam Magdeburgensem. Henricus de Calathin Marschalcus Philippi regis. 72. interficit Otonem de VVittelsbach. 85. Henricus Comes de Regenstein. 139. Henricus de Vrideberge castrum aedificat in consinio Quidelingeborch. 139. Henricus Minneke Prapositus in Goslar ob haeresin deponitur. 139. Hermannus de VVintzinborg omnibus honoribus & provincia privatur. 11. 235. incarceratur in Blankenborg 257. Occiditur cum conjugè Luchardi. 25. 261. Hermannus Camerarius de Landisberg. 78. Hermannus Comes Palatinus Rbeni. 21. 30.

I N D E X.

<i>Hermannus Thuringiae Landgravius.</i>	I.
63. jurat fidelitatem Philippo regi.	Jerusalem capitur à Saracenis. 266.
73.	Impudica vita Monachorum in Monte-Sereno. 112. 158.
<i>Herminoldus primus Montis-Sereni</i>	Innocentii III. litera ad Praepositum S. Nicolai in Magdeborg. 110.
<i>Praepositus</i> 2. Romam dirigitur pro impetrandis eidem privilegiis. 5.	Innocentii III. laus. 111.
<i>Hetwig filia Ducis Bernhardi, conjux Ulrici Comitis de VVetin.</i> 80.	Inundatio aquarum. 139.
<i>Hidda soror Geronis Marchionis.</i> 36.	Johannes Praepositus Montis Sereni. 78. resignat administrationem. 80. iterato eligitur. 82. moritur. 95.
<i>nubie Christiano Marchioni</i> Ib.	Iuterbok provincia vastatur à Slavis. 48.
<i>Hierosolymam post obitum mariti petit, ubi adamatur à rege.</i> Ib. nam sibi truncat, quo possit in viduitate manere. Ib.	L.
<i>Hildesheimenses Episcopi: Bertoldus.</i> 11.	Laici fratres nihil habent juris in electione Praelatorum. 99.
<i>Bernhardus.</i> 11	Landesberg castrum. 50.
<i>Bruno.</i> 26.	Leuvenburg urbs Henrici Leonis. 45.
<i>Her- mannus.</i> 32.	Lichtenberg castrum Henrici Leonis. 264.
<i>Harbertus.</i> 76.	Lipzeke, Chamburg & Misna munitiones Marchionis Misnensis. 64.
<i>Sifri- dus.</i> 136.	Litera cassata dentibus scindebantur. 107.
<i>Hircesberg tradit se Friderico Imp.</i> 45.	Lubeke instituitur ab Henrico Leone congregatio clericorum. 33. op. pugnatur à Friderico imp. 265.
<i>Hogerus de Mansfeld accipit aliquot civitates ab Henrico V. in beneficium.</i> 251. occiditur à VViperto Juniore in VVelpesholtz. 253.	Lubus castrum. 86.
<i>Hogerus Comes de Valkenstein.</i> 166.	Lucardis uxor Conradi Comitis de VVetin, senioris. 319.
<i>Honorius Papa dat privilegium Montis-Sereni.</i> 6.	Luderus Dux Saxonum. 232. fit Imperator. 3. 258. Instituit monasterium S. Ser.
<i>Honorij III. mandata in causa Abbatibus Wsneburg.</i> 180.	
<i>Hornenburg evertitur.</i> 42. reedificatur. 43. 263.	
<i>Hospitum domus in monasteriis.</i> 78.	
<i>Hospitalis pauperum procuratio.</i> 79.	

I N D E X

S. Servatii in Quidlinborg. 10.
 Danorum Principi Magno confert
 circulum aureum. 13. 258. audit
 variarum gentium Legatos. 14.
 Dux Polonorum ab eo ad curiam
 citatur & comparet. 258. fundat
 monasterium in Luttere. 14. in quo
 & sepelitur. 16. 259.
 Euderus secundus Montis Sereni Pra
 positus. 15.
 Ludolphus Archiepisc. Magdebur
 gensis adheret Philippo Regi con
 tra Ottonem. 74.
 Ludovicus primus Comes Provincia
 lis. 219. patrem à captivitate li
 berat. 232. accipit provinciam
 VVinzigburg. 235.
 Ludovicus Dux Bojoaria facit decol
 lari Mariam conjugem suam. 277.
 Ludovicus Abbas Augiensis occidi
 tur in Ecclesia. 13.
 Lüneborch, dotem suam afferit con
 jux Henrici Leonis. 265.
 Lusizensis seu Orientalis Marchia. 14.

M.

Magdeburgenses Archiepiscopi:
 Albertus 70. adhuc in scholis con
 stitutus eligitur. 16.
 Conradus. 13.
 Fridericus. 17.
 Ludolphus. 60.
 Nortbertus. 5.

Rotherus. 2.
 Vicmannus. 26. inhiat Ecclesia
 Nienburgensi. 38. vir glorie se
 cularis appetitu detentus. 58.
 Magdeburg pene tota exusta. 52. rur
 sum Ecclesia major ibidem igne
 deleta. 81.
 Magnus Princeps Danorum homi
 nium facit & Rex Dania declara
 tur à Ludero. 13.
 Marckgrevendorp villa. 42.
 Marchia Orientalis. 14. 39. Misnensis. 50.
 Marchio de Brandenborch. 7. 76.
 de Groitz. 2.
 de Ilenborch. 4.
 de Monteferrato. 52.
 de Osterreich. 261.
 de Plötzke. 12.
 Stadenfis. 243.
 de Vechburg. 283.
 de Vorburg. 277.
 S. Mauritii caput ablatum è Magde
 borch. 136.
 Meinherus, tertius Montis - Sereni
 Praepositus. 15.
 Mersburgenses Episcopi:
 Eckelenus. 17.
 Ekehardus. 111.
 Everhardus. 69.
 Johannes. 33.
 Reinhardus. 17.
 Tidericus. 71.
 Minden.

I N D E X.

Mindenses Episcopi: Conradus.	36.	Hereveldense.	223.
Ditbmarus.	76.	Herse.	33.
Henricus.	17.	Hilseneborg.	103. 179.
Sivwardus.	17.	S. Johannis in Haberstad.	155.
V Vernherus.	26.	de Lapide S. Michaelis.	132.
Misna incendio deleta.	139.	Luppoldisberg.	24.
Misnenses Episcopi:		Lutere.	14.
Bruno.	111.	Montis Sereni.	2.
Gerungus.	33.	Northringen.	37.
Godeboldus.	17.	Novi operis.	18. 254.
Martinus.	35.	Nuemburg.	35 202.
Rembertus.	17.	Nunnick.	14. 23.
Moguntinenses Archiepiscopi:		Oldesleibe.	250.
Albertus.	16.	Porta.	194.
Arnoldus. 26. occiditur à civibus.	32.	Reinhardsborn.	231.
Christianus intrusus.	34. 42.	Reynadorp.	250.
Conradus.	32. 34. 42.	Richinberg.	155.
Henricus.	17.	Riddagishusen.	132.
Luppoldus 68. Marcolphus.	17.	Stetterlingborg.	124.
Monasteria, quorum mentio fit in his		Trubick.	166.
Chronicis, cum primis Sereni montis:		V Valkinrede.	132.
Brene.	70.	V Vyzenborg.	250.
Bruneshusen.	155.	Monasterienses Episcopi:	
Cella.	54.	Eckbertus.	12.
Cillenense.	40.	Hermannus.	39.
Dancmarisvelt.	36.	Ludevicus. Ibid.	
Doberluge.	50.	V Vernherus.	12.
Gerensrode.	30.	Montis - Sereni cœnobium incendio	
Gratia Dei.	11 33.	vastatur, quo ipso una corrui re-	
Hagenrode.	37.	ligio in eodem. 66. 68. Obtinet re-	
Hallense.	13.	novationem privilegii exemptionis	
		ab Innocentio PP.	70.
			Mos

I N D E X.

Mos in reliquiis jurandi.	41.	confederatus.	66.
nudis pedibus & habitu nigro ve-		Ordo Prædicatorum & Fratrum mi-	
niam petendi.	92.	norum quando cæperit.	187.
pulsatis campanis & accensis can-		Organi instrumentum in Monte Se-	
delis excommunicandi.	181.	reno.	81.
nudis pedibus, scopam ferendo sup-		Othilricus Dux Bohemiae adst. Impe-	
plicandi.	191.	ratori in Merseborg.	14.
cum vexillis & crucibus obviam		Otto Magnus instituit Abbatiam S. Jo-	
procedendi.	193.	hannis prope Magdeborg.	288.
N.		Otto II. dat Ecclesie Niemburgensi	
Nobiles, de VValtingeroth.	46.	castellum Grimmisleve.	36.
Scartfeld.	46. 265.	Otto Pietaviensis Comes Henrici Leo-	
Dannenberg.	46.	nis F. contra Phlippum eligitur	
Ilfeld.	46.	Imp. 66. 276. repetit bona Imperij	
Crozuck.	891. 67.	93. excommunicatur. Ib. Magde-	
Manzvelde.	89.	burgensem Episcopatum vastat.	
Nortbertus Magdeburgensis Archie-		103. cogit regem Sicilia à se regnum	
piscopus fundator monasterij de		accipere. Ib.	
Gratia Dei.	11.	Otto Misnensis Marchio à filio capti-	
Nortringe castrum, post Niemburg		vatur.	52. 267.
dictum 36. huc à Gerone. Coloniensi		Otto Bambergensis Episcopus conuer-	
transfertur congregatio de Dank-		tit Pomeranos.	17.
maris velde 37. ab Otrone & seqq.		Otto de Schoningen fit Abbas Stider-	
Imp. variis donis ornatur. Ib.		burgensis.	80.
Nuemburgenses Episcopi:		Ozroë capella.	3.
Bertoldus.	68.	P.	
Engelhardus.	152.	Panormi Palatium cum infinitis the-	
Gernotus.	152.	sauris obtinet Henricus VI.	65.
VVicmannus.	26.	Pater patrum capituli Goslariensis.	
Nunnicensis Ecclesia fit Abbatia. 14.			138.
O.		Pegaviense monasterium fundatum à	
Odoacrus Bohemia rex Philippo regi		VViperto Marchione. 247. dedica-	
		tum	

I N D E X.

zum per Hartovicum Magdeburg.	Præpositi nomen & officium.	97.
248. ejus privilegia.	Privilegium Capitulo Goslariensi da-	
Petrus impostor ad imaginem cruci-	tum.	137.
fixi in Hallensi Ecclesia hominibus	Prutenorum genti prædicatur Evan-	
sanitatem putatur conferre.	gelium.	87.
Philippus Friderici Imp. F. fit Imp. 66.	Pugna in VVelpesholtz.	3. 230. 253.
Occiditur à Palatino de VVideling-	Pythoussa infelix.	86.
gesbach.		85.
Philippus Colonienſis Episc. 262. repe-	R.	
tit ab Henrico Leone hereditatem	Raspo Henricus F. Ludovici Comitis.	
Comitis de Assè, nepotis sui. 43. ob-	219. moritur.	234.
tinet ducatum VVestphaliae eidem	Ratisborgensès Episcopi:	
ereptum.	Evermodus.	32.
Pipinus fundat instinctu angeli mo-	Philippus.	88.
nasterium Prumiense.	Ravensburg castrum destruitur.	73.
287	Regenstein urbs Henrici Leonis.	45. 264.
Pipinus Karoli M. filius Dux Bojovariae,	Reidenburg Bavaria monasterium;	
autor familia Comitum & Princi-	unde Ordo Canonorum regula-	
pum de Andechs.	rium in Saxoniam derivatus.	18.
279.	Reinhardus Episcopus Halberstaden-	
Pontifices Romani: Calistus II. 2. Ho-	sis. 233. Saxones hortatur virili-	
norius II. Innocentius II. Anacle-	ter se gerant in VVelpesholtz.	253.
tus antipapa 16. Celestinus. 17. Lu-	Reinhardus de Rineſtede.	216.
cius. 16. Eugenius. 19. Anastasius.	Reliquie de Hugisborg.	27.
26. Nicolaus. 26. Adrianus. 27. A-	Reliquiarum venerationi deputatur	
lexander. 31. Victor Antipapa. 31.	solemnis dies in Ecclesia Halbersta-	
cui in Antipapatu succedit. Pascha-	denſi.	75.
lis. Innocentius. 110. Honorius ter-	Richiza uxor Luderi Imp.	5.
tius.	Rinecke castrum.	33.
111.	Rudolphus Sereni-montis Præpositus.	80.
Poppo Hallenſis Præpositus excommu-		
nicat Tidericū Montis. Sereni. 136.	Ruggerus Sicilia Comes subtrahit Im-	
Pasna civitas.	perio Apuliam & Calabriam.	258.
Potus variatio mira in Monte Sereno	Rugiani.	
159.		

I N D E X.

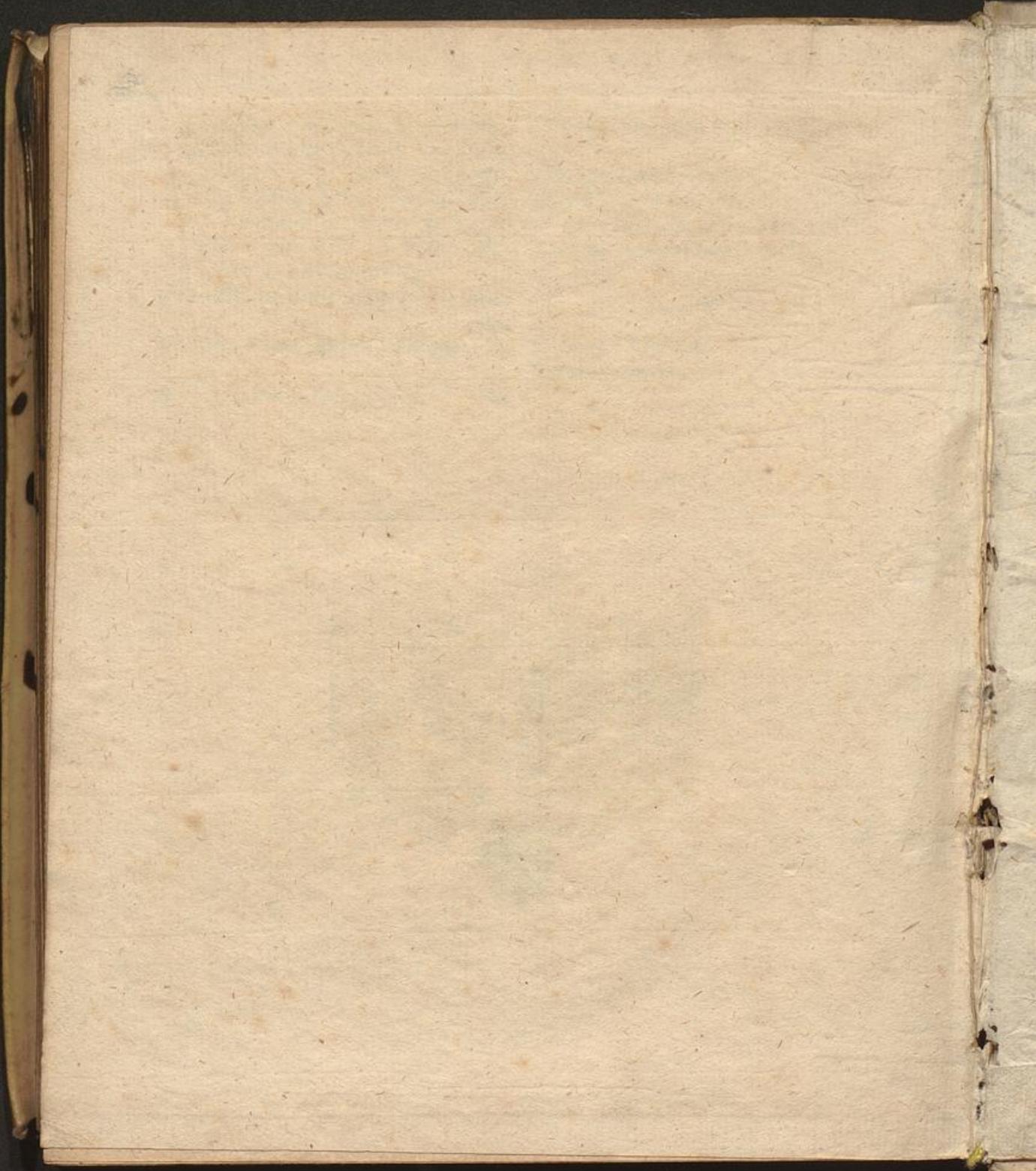
Rugiani recipiunt fidem Christi, sed doctorum defectu relabuntur. 262.	Stufenburg tradit se Imperatori. 45.
S.	Sveno Dania rex accipit circulum ab Imp. Friderico. 25.
Saladinus Damasci rex, Hierosolymitanam terram victis Christianis obtinet. 51.	Suavia provincia. 256.
Saxones foedus ineunt contra Henricum V. 252.	Synodus generalis apud Leodium. 12.
Schisma grave inter Alexandrum & Victorem Papas. 31.	Romae, mille ferme Episcoporum & Abbatum. 43. Ibidem CCCXII. Episcoporum. 109.
Severius corripere, exponitur excommunicare. 138.	T.
Sicilia Rex accipit regnum ab Ottone Imp. 93.	Tangermunde. 243.
Sigeberg castrum dolo capitur. 45. 264.	Tasilo Dux Bavariae. 279.
Sigfridus Palatinus Comes de Orlamunde. 252.	Terrae motus magnus. 141.
Sigfridus Comes in Vallebeke. 259.	Theodoricus & Vdalricus de Dedeleibe occidunt Fridericum Palatinum Juniores. 216.
Sigfridus Abbas Ilseburgensis. 179.	Thiemo de Colditz. 145.
Sigfridus Abbas Pegaviensis opponit se Mersburgensi Episcopo. 144. ejus varii casus. 147. & seqq. Encomion. 153.	Tidericus Comes de Sommerschenborg. 81.
Simeon de Dibile miles. 84.	Tidericus de Beyerstorp. 44.
Simoniam velata quid. 197.	Tidericus Orientalis Marchio Conradus F. 49. 137.
Slavi vastant provinciam Intercock. 43. & provinciam Tiderici Marchionis. 44.	Tidericus de Landenberg Praepositus Montis-Sereni. 100. obtinet indulgentiam XX. dierum die dedicationis monasterium visitantibus. 140. Ad subsidium terra Pruciae cruce signatus. 141. male praest. monasterio. 158. & seqq.
Sophia Quedlinburgensis Abbatissa deponitur. 166. restituitur. 193.	Tidericus de Sladebach. 100. 115.
Stratagema regis Bohemiae. 75. Friderici de Groitz. 148. Sigfridi Abbatibus Pegaviensis. 150.	Torneamenti lusus exitiosus. 40.
	Tuch castrum. 136.
	Vdo

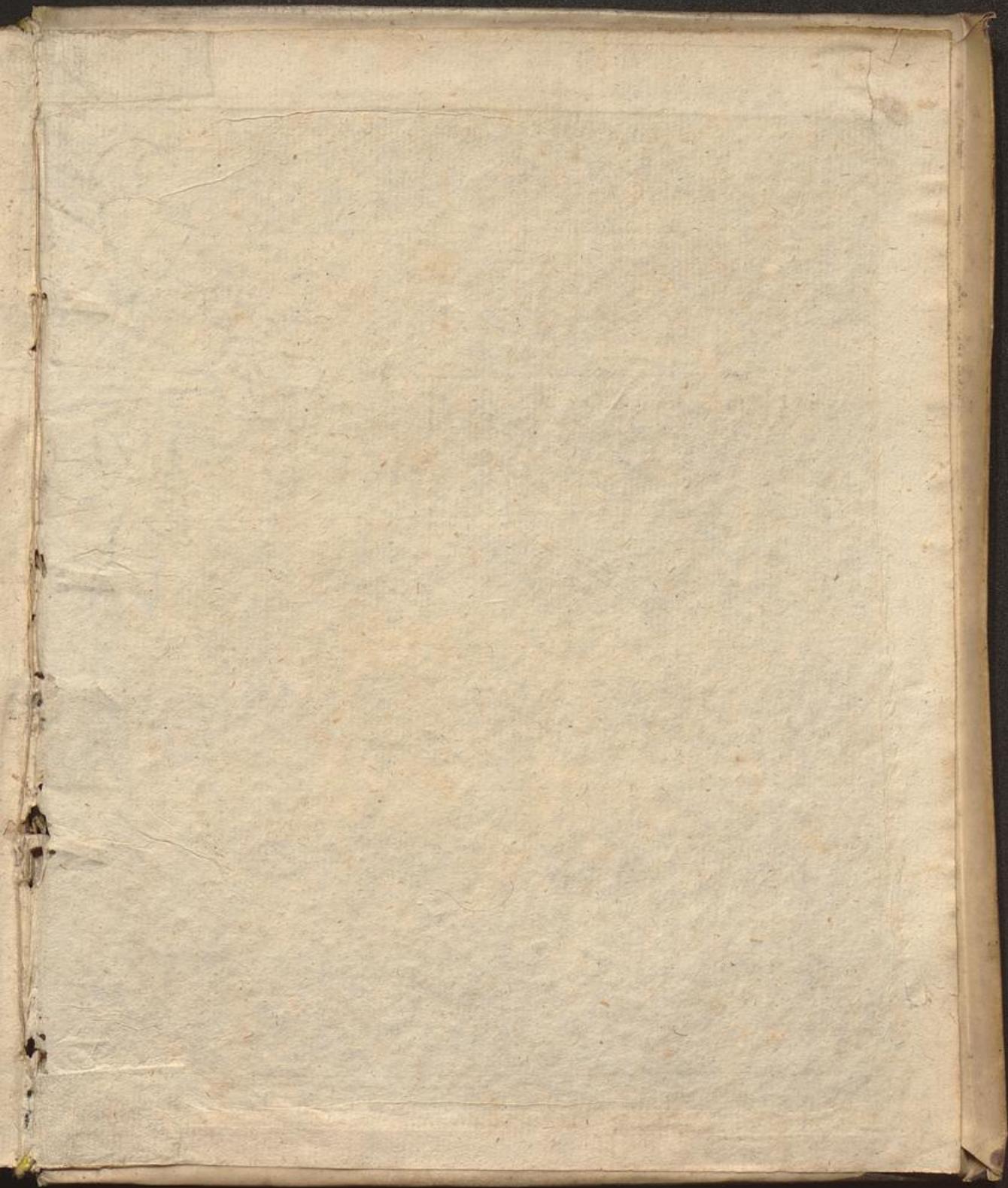
I N D E X.

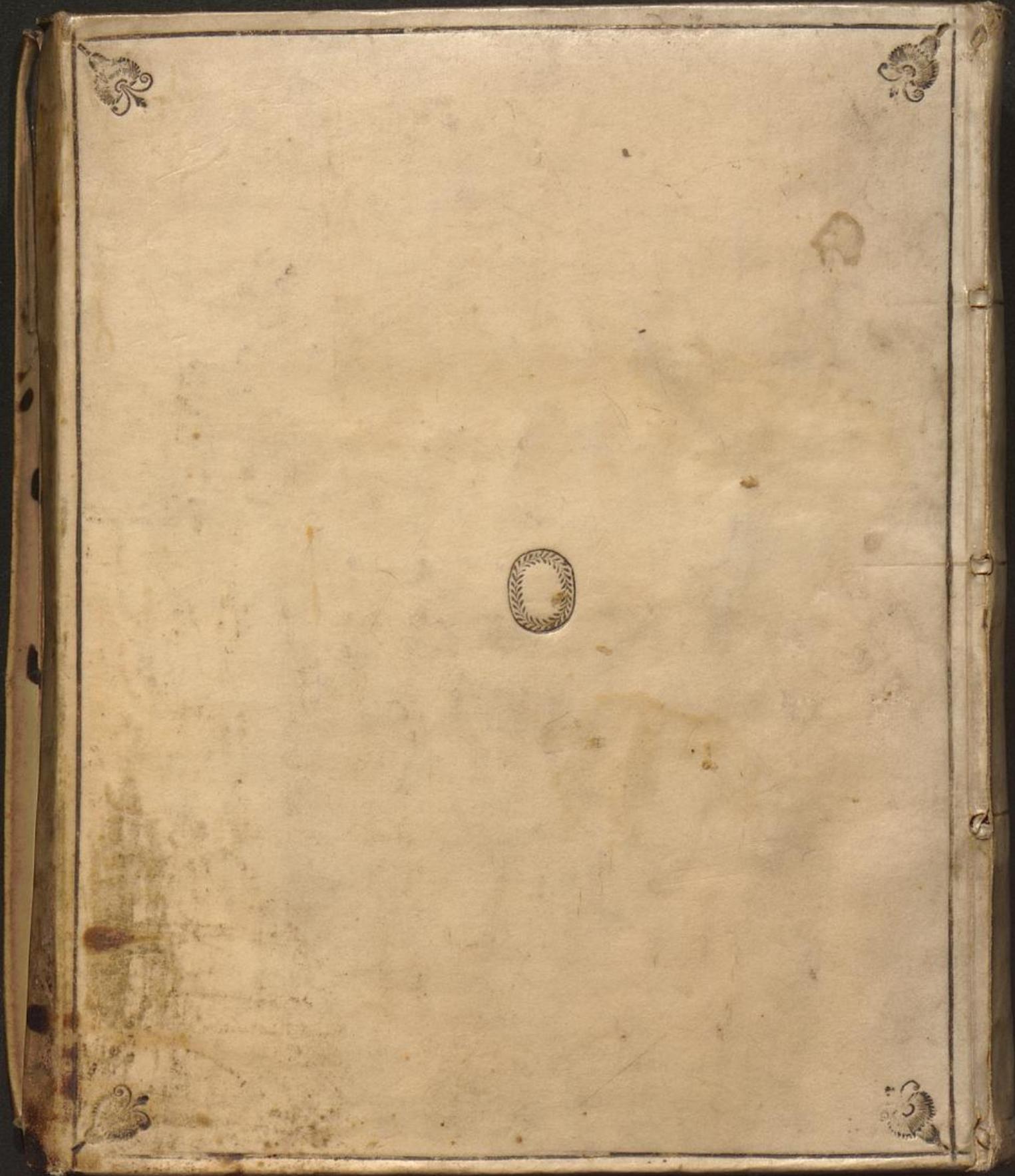
V.		247. cum Henrico IV. vadit in Ita-
Vdo Comes de Franckeleve.	11.	liam. 244. ejus fortitudinem im-
Vdo Marchio Stadenfis, Princeps po-		miſſo in eum Leone tentat Imp. 222.
rens ſub Henrico III.	243.	accipit uxorem Regis Bohemorum
Vlma evertitur.	13. 258.	filiam. 245. Romam proficiſcitur pro
Vlricus Comes de VVeitin, F. Henrici,		ſalute anime ſue, atq; hinc in Hiſpa-
F. Conradi Senioris.	80.	niam. 246. fundat monaſterium
Verona Germ. Bern.	222.	Luzcke. 249. Obtinet pro Pegavv
Viterbium impetit Otto Imp.	93.	privilegium exemptionis. 249. va-
Vizo de VViſenborch.	250.	ria ejus fortuna. à pag. 252. ad. 256.
VVallebeck caſtrum.	252.	VViſſertus Junior reducit Boſvvi in
VValtherus Sereni-montis Præpoſi-		regnum Bohemia. 251. cum eodem
tus 77. ejus vita terminus iſti Ec-		ab Henrico. V. captivatur. Ib. In-
cleſia multorum malorum initium.	78.	beneficiatur municipio Ekersberg.
		Ib. reus majeſtatis judicatur. 252.
VVelpho Dux Bavaria, plurium mo-		VVinzenborch caſtrū destruitur. 11.
naſteriorum fundator.	282.	VVirben caſtrum. 150.
VVerle caſtrum Slavorum.	32.	VViſenſee obſidetur. 75.
VVernerus de Veltheim gener VVi-		VVolfſus Pomeranorum Princeps.
perti Marchionis.	30. 242.	242.
VVicmannus ex Episc. Nuenburgenſi		VVratiflaus Bohemie Dux exaltatur
Archiepiſcopus Magdeburgenſis.		in regem. 244. adipiſcitur lanceam
26. capit Brandenborch. 30. Romam		regalem Rudolphi. 245.
pro impetrando pallio proficiſcitur.		VVulradus de Griez. 39.
27. de ejus obitu miranda. 59.		VVyndolffus primus Abbas Pegavi-
VVicpertus Marchio de Groitz. 2. Pi-		enſis. 248.
gavienſis Eccleſia fundator. 205.		

F I N I S.

Faint handwritten text, possibly a title or author's name, written in a cursive script.

954

Th
4889